

Bergens offentlige Bibliothek

fra

2. Februar 1874—2. Februar 1899.

(Aftryk af tre Beretninger.)

Ved

Valborg Platou,
Bibliothekar.



Bergen
J. W. Eides Bogtrykkeri
1899.

2den Febr. 1874—2den Febr. 1894.

Det er idag 20 Aar siden, at Bergens offentlige Bibliothek aabnedes. I den Anledning vil en kort Fremstilling af Institutionens Forhistorie og Grundlæggelse maaske ikke være uden Interesse for Almenheden.

Ideen om et offentligt Bibliothek i Bergen er gammel. Det ansete Ugeblad »Den norske Tilskuer«, der udgaves her fra 1817 til 1821 af J. Rein, C. M. Falsen og H. Foss, indeholdt i Januar 1818 et Stykke af en unavngiven Forfatter »Om et offentligt Bibliothek i Bergen«, ved hvilket Sagen, saavidt vides første Gang, blev bragt offentlig paa Bane.

Artikelen fremholdt i stærke Ordlag »god og velvalgt Lektures velgjørende Indflydelse til Humanitets Udbredelse«, og beklagede ikke mindre stærkt, at Bergen, »Norges folkerigeste Stad«, endnu savnede let Adgang til »dette Gode«, med Tilføiende, »at maaske ingen By i Norge har eiet større Hjælpemidler end Bergen til at udbrede Oplysning og Forædling ved Oprettelsen af et offentligt Bibliothek«. Indsenderen sluttede med at hen-

stille til det bergenske Selskab. »der kalder sig det Nyttige«, at virke for det nævnte almengavnlige Øiemed og til en Begyndelse søge at faa samlet de spredte og vanskjøttede mindre Bogsamlinger, her paa den Tid fandtes, som Grundlag for et offentligt Bibliothek.

Denne Opfordring sees imidlertid ikke at have frugtet. Antagelig var Interessen for Læsning endnu ikke tilstrækkelig udviklet hos Byens Befolkning til at fremkalde et almindeligt Krav paa eller føleligt Savn af boglig Underholdning og Belærelse. Først henimod 30 Aar senere kom Bibliothekstanken atter frem, i en snevrere Form, i »Bergens Stiftstidende«, der udgaves her fra 1840. Denne Gang førte Bestræbelserne til et om end beskedent Resultat. Efter Opfordring af endel ansete Mænd i Byen og med Støtte af flere bergenske Foreninger og Selskaber stiftedes »Bergens Almuebibliothek af 17de Mai 1846«, og til dette indbødes de mere velhavende Borgere at bidrage, som en smuk og værdig Festligholdelse af Landets Frihedsdag. Sagen maa have vundet Tilslutning, thi allerede 31te Oktober samme Aar aabnedes »Almuebibliotheket«, — ifølge en Bekjendtgjørelse i Adresseavisen, — hos Madam Grønning, hvor Bibliotheket havde frit Lokale. Udlaanstiden var hver Lørdag fra Kl. 5—7 Eftermiddag, og dets bestemte Publikum, »Almuesfolk, som Arbeidere, Daglønnere, Tjenestefolk og tildels uformuende Haandværksfolk, der præstere betryggende Kaution for Bøgernes ordentlige Be-

handling og Tilstedeblivelse,« kunde her faa Bøger udlaante uden Betaling. Som Bibliothekar fungerede Kand. theol. Grønning, »uden hvis sjældne Nidkjærhed Sagens Fremme vilde have stødt paa endnu uovervindelige Vanskeligheder«, tilligemed en af Bestyrerne, »som turviis assistere Bibliothekaren.«

Bergens Almuebibliothek virkede selvstændig i henimod 5 Aar, og hvert Aar paa Stiftelsesdagen aflagdes offentligt Regnskab over Søgningen, Tilvæxten af Bøger, Udgifter osv.

Da Bergens Arbeiderforening var bleven oprettet, om Vaaren 1850, besluttedes i Begyndelsen af 1851 Almuebibliotheket overdraget til Arbeiderforeningen. »Bergens Stiftstidende« for 16. Febr. 1851 indeholder fra Almuebibliothekets Bestyrelse en Redegjørelse herom, ifølge hvilken Overdragelsen skete paa Betingelse af, at Bibliotheket fremdeles skulde bestaa som særskilt Indretning, med sit eget Regnskab og Navn, samt gratis benyttes af de Samfundsklasser, for hvilke det var blevet oprettet. Bøgerne, vel 600 Bind, vilde blive fordelte »mellem tolv dygtige og oplyste Mænd af Arbeidernes egen Midte, der uopfordret have tilbudt sig som Bibliothekarer i Byens forskjellige Roder.« Om disse Bøgers senere Skjæbne findes ingen Oplysning i Byens Aviser. Antagelig blev de, spredte paa mange Hænder og stærkt benyttede, hurtig opslidte. Arbeiderforeningen erhvervede derimod selv i Aarenes Løb et ganske betydeligt Bibliothek, af hvilket ved en i 1889 foretagen Revision mellem 2000 og 3000 Bind (hovedsagelig

ældre tyske Skrifter) skjænkedes til Bergens offentlige Bibliothek. Savnet af Adgang til passende Læsning var saaledes fra henimod Midten af Aarhundredet delvis afhjulpet for Byens ubemidlede Indvaanere; men endnu skulde en Aarrække hengaa, før den gamle Ide om et alment offentligt Bibliothek for Bergen blev til Virkelighed. Som et forberedende Skridt hertil kan betragtes Oprettelsen af »Foreningen for populære Forelæsninger«, i September 1868, — ifølge Indbydernes Program i Byens Aviser 28de Juli 1868, »for at afhjælpe den Trang, som vi antager føles af en stor Del af det bergenske Folk, til Underholdning og Belærelse om de Ting, hvormed Videnskaben sysler, og om dens Fremskridt.« Denne Forening havde ikke bestaaet ret længe, da forskjellige Indsendere i »Bergensposten« tog Ordet til Paavisning af, at Hensynet til Almenoplysning og Fremme af literære og videnskabelige Interesser nødvendig krævede Oprettelsen af et offentligt Bibliothek i Bergen. I Marts 1869 skrev Student Carl Lous († samme Aar) en Række Artikler »Om et offentligt Bibliothek og et Centralarkiv i Bergen«, og under Mærket *G. H. T.* leveredes et Par Indlæg: »Om offentlige Bogsamlingers store Betydning«, indeholdende Oplysninger om offentlige Bibliotheker i Europa og Amerika. Samtidig bidrog de her i 1868—69 afholdte offentlige Forelæsninger til i videre Kredse at vække Sands for populærvidenskabelige Emner og Skrifter.

Stemningen var saaledes vel forberedt, da, som

Følge af Universitetsbibliothekar Paul Bottten-Hansens i Juli 1869 indtrufne Død, hans store efterladte Bogsamling skulde sælges, hvorved der aabnedes Udsigt til Erhvervelse af en udmærket Grundstamme for et offentligt Bibliothek. Foreningen for populære Forelæsninger greb ogsaa strax den gunstige Leilighed, idet Bestyrelsen sammenkaldte en extraordinær Generalforsamling, til hvilken alle for Sagen interesserede indbødes, paa Børsen 25de September 1869. Mødet var godt besøgt, og Forsamlingen vedtog enstemmig et Forslag af Bestyrelsens Medlem Kand. Wallem om at anbefale Oprettelsen af et offentligt Bibliothek i Bergen og at vælge en Komite paa 15 Medlemmer »med det Hverv at indsamle Bidrag og kontrahere om Erhvervelse af Botten-Hansens Bogsamling samt i sin Tid overdrage den til Bergens Kommune paa den Betingelse, at denne overtager Omkostningerne ved Bibliothekets Vedligeholdelse, Benyttelse og Udvikling.« Komiteen, der kom til at bestaa af følgende Herrer: Rektor Geelmuyden, Bankchef Faye, Skoleinspektør Irgens, Biskop Birkeland, Dispachør Beyer, Overlæge Holmboe, Konsul J. A. Michelsen, Borgermester Platou, Overlærer Holfeldt, Konsul W. D. Krohn, Kand. theol. O. E. Holck, Overlæge Danielssen, Præst D. Thrap, Kjøbmand D. B. Martens og Mægler P. M. Blytt, valgte til Formand Rektor Geelmuyden, og man skred dernæst til at indhente Oplysninger om den Botten-Hansenske Bogsamlings Størrelse, Karakter og Salgspris. Samlingen med-

deltes at omfatte ca. 12,000 Bind, foruden et Par tusen Smaaskrifter og Hefter, og den forlangte Pris var 3200 Spd., hvoraf 200 Spd. beregnedes som Godtgjørelse for Udarbeidelsen af en Seddelkatalog over Bøgerne. Rigsarkivar Birkeland, til hvem Komiteens Formand henvendte sig, viste megen Interesse for, at Botten-Hansens store og værdifulde Bogsamling kunde komme Bergens By tilgode og danne Grundlaget for et bogligt Centrum paa Vestlandet, og Professor Fr. Brandt og Forfatteren P. Chr. Asbjørnsen afgav ifølge Anmodning det Skjøn, at Bogsamlingens virkelige Værdi var idetmindste 4000 à 5000 Spd., hvorfor Salgsprisen maatte betragtes som meget rimelig. Efterat Komiteen havde havt Seddelkatalogen til Gjennemsyn, udstedtes i Begyndelsen af 1870 Indbydelse til Tegning af Bidrag til Anskaffelse af Botten-Hansens Bogsamling. Lister blev udlagte paa Børsen, i Athenæet og »Den gode Hensigt«; desuden overtog ethvert Komitemedlem en Liste til Ombringelse i sin Kreds.

Paa Forhaand havde Bergenseren Konsul Chr. Børs i Newyork med stor Liberalitet tilbudt en Gave paa 1000 Spd. som Bidrag til et offentligt Bibliothek for Bergens By. Det største Bidrag dernæst var »Det nyttige Selskab«s, 500 Spd. og Kristiania Bank- og Kreditkasses, (ved den herværende Filialafdelings Chef, Hr. O. Henrikssen) 100 Spd. I Januar 1870 udgjorde samtlige tegnede Bidrag 2,900 Spd., der senere forøgedes til omtrent 3,350 Spd. Bibliothekkomiteen besluttede da i Marts 1871 at kjøbe

Botten-Hansens Bogsamling, og Kjøbet afsluttedes 8de April samme Aar i Kristiania af Rektor Geelmuyden paaKomiteens Vegne. Af Kjøbesummen skulde 2000 Spd. udbetales ved Bogkassernes Modtagelse i Bergen, Resten, 1200 Spd., inden 3 Maaneder derefter. Det bergenske Dampskibsselskab indrømmede paa Komiteens Andragende fri Transport med Dampskibet »Bergen« for det vordende Bibliothek, og Bogkasserne modtoges her midt i Juli 1871 samt hensattes foreløbig i et ledigt Kjælderrum i Norges Banks Bygning, der velvillig blev overladt af Bankadministrationen. 17de Juli s. A. tilstillede Bibliothekkomiteen, efter saaledes heldigt at have tilendebragt sit Hverv, Bergens Magistrat en Skrivelse, ved hvilken Bibliotheket i Overensstemmelse med den i Forsamlingen den 25de September 1869 fattede Beslutning overdroges Kommunen som Gave. Denne Gave blev endnu forøget, da Bibliothekkomiteen i Okt. 1872 for 75 Spd. af den resterende Kassebeholdning afkjøbte Boghandler D. Martens et, fraregnet to Aargange og enkelte No. i flere ældre Aargange, komplet Exemplar af Bergens Adressecontoirs Efterretninger fra 1765 til 1872. At denne vigtige Kilde for Bergens Personalhistorie saaledes blev bevaret for Bergen maa kaldes særdeles heldigt; de to manglende Aargange af Adresseavisen er det ogsaa senere lykkes at erhverve. Ved Repræsentantbeslutning af 23de Decbr 1872 modtog Bergens Kommune den tilbudte Gave, efterat Ølbrygger Müllers i Torvalmendingen frit beliggende

Hus var blevet indkjøbt af Byen til Lokale for Bibliotheket. Denne Bygning indrededes i det følgende Aar til sit nye Øiemed efter Forslag af en nedsat Komite, og ved Repræsentantbeslutning af 13de Juni 1873 fastsattes Bibliothekets Bestyrelse, Bibliothekarens Løn m. v. 27de August 1873 valgtes af Magistrat og Formandskab til Bibliothekar Adjunkt Sommerfelt, og Repræsentantskabet valgte 5te September s. A. til Bibliothekkommissionens øvrige Medlemmer, D'Herrer Overlærer Holfeldt, Pastor Thrap og Kæmner Baars. Nogle Maaneder hengik med at faa Bogsamlingen opstillet, og først 2den Februar 1874 kunde Bibliotheket aabnes for Publikum. Søgningen viste sig snart saa stærk, at en Assistent maatte antages ved Udlaanet, der det første Aar opgaves til ca. 12,000 Bind.

Bibliotheket forblev i det første Lokale indtil Eftersommeren 1879, da det ikke længer kunde rummes her, og flyttedes derfra til Bazarbygningens Loftsetage, hvoraf en Del ved den Leilighed blev indredet til Bibliothek og med de senere foretagne Udvidelser og nye Indredninger antagelig endnu nogle Aar vil kunne huse den stadig øgende Bogsamling. Bibliothekets Udvikling under de forløbne to Decennier er i alle Hovedtræk kjendt fra de regelmæssig offentliggjorte Aarsberetninger. Det vil derfor være tilstrækkeligt at sige, at neppe nogen offentlig Institution i vort Land har havt en hurtigere og lykkeligere Fremgang. Forskjellige Omstændigheder har samvirket hertil. Ikke mindst

Tak skyldes Samlaget, der ligefra 1880 har erkjendt Bibliothekets almendannende og opdragende Indflydelse ved Tilstaaelse af et Annuum til Bogsamlingens Vedligeholdelse og Forøgelse, det første Aar 1000 Kr., fra 1881—85 4000 Kr., fra 1886—92 5000 Kr. og for 1893 6000 Kr. Ogsaa Bergens Sparebank har hjulpet Bibliotheket til at kunne løse sin kulturelle Opgave her i Byen. I 1883 bidrog Sparebanken 2000 Kroner til Indkjøb af Athenæets Bogsamling, i 1886 1000 Kr. og siden 1889 1000 Kr. aarlig. Bergens By maa vistnok siges at have havt Nytte og Glæde af den store Gave, istandbragt ved Borgernes Offervillighed og Almensands, som Kommunen for mere end 21 Aar siden modtog. Det tør vel ogsaa haabes, at Bergens offentlige Bibliotheks fremtidige Udvikling vil svare til den, som det tilbagelagte Tidsrum opviser.

Bergen, 2den Februar 1894.

II.

Imorgen, 23de December 1897, er 25 Aar forløbne, siden Bergens Kommune besluttede Oprettelsen af et offentligt Bibliothek, og dette Træk af Byens Styre fortjener vel at mindes. Thi ikke ret mange Repræsentantbeslutninger i vor Kommune har faaet mere vidtrækkende Følger eller klarere vist sig at imødekomme et Tidens Krav. For et kvart Hundredaar siden anede dog neppe nogen den nyskabte Institutions fulde fremtidige Betydning. Bibliothekkomiteen, der valgtes paa det af »Foreningen for populære Forelæsninger« den 25de September 1869 paa Børsen tillyste Almenmøde, og som udførte Forberedelsens vigtige Gjerning at samle Bidrag og indkjøbe Universitetsbibliothekar *Botten Hansens* efterladte Bogsamling, ventede sikkert ikke, at Grundstammens 14000 Bind inden en Menneskealder skulde voxe til mer end det Femdobbelte. Mange af dem, der tog virksom Del i hine Dages Bestræbelser, oplevede heller ikke at se de nu foreliggende Resultater. 8 Medlemmer af Bibliothekkomiteens 15 er gaaet bort, blandt dem Formanden, Rektor *Geelmuyden*, Sekretæren, Overlærer *Holfeldt*, Kassereren,

Mægler *P. Blytt,* Assessor *Beyer* og Borgermester *Platou,* hvilke sidstnævnte to Herrer tillige, i Egenskab af Byens Ordfører og Magistratens Præses, var med at modtage den tilbudte Gave. Af Komiteens endnu levende 7 Medlemmer har Skoledirektør *Holck* og Sogneprest *Thrap* længst forladt Bergen; de gjenværende er Bankchef *Faye,* Skoleinspektør *Irgens,* Konsul *W. D. Krohn,* Kjøbm. *D. B. Martens* og Konsul *J. A. Michelsen.* Den yngre Slægt, der nu høster Frugterne af den ældres Arbejde og Almenaand, kan ikke ha personlig Erindring eller nøjere Kundskab om Bergens Bibliotheks Grundlæggelse og tidlige Historie. Hensigten er da her at gi en kortfattet Udsigt over Institutionens Udvikling i det tilbagelagte Tidsrum. At en saadan fremkommer til Femogtyveaarsdagen for Bibliothekets Oprettelse, vil antagelig findes i sin Orden Der tør vel ogsaa hos Byens Publikum paaregnes nogen Interesse for at erfare, hvorledes Bergens offentlige Bibliothek i Løbet af et Kvart Hundredaar er voxet op fra en beskeden Begyndelse til Skandinaviens største Folkebibliothek.

Som primus motor i den bergenske Bibliothekbevægelse skal med Tak og Ære nævnes Konsul *Chr. Børs,* der under sit lange Ophold i Amerika havde lært at kjende offentlige Bogsamlingers store, almengavnlige Indflydelse. Uden Konsul *Børs's* Forhaandstilbud om 1000 Spd., som Bidrag til et offentligt Biblothek i hans Fødeby, kunde det havt lange Udsigter med Oprettelsen. Selv efter denne

gode Begyndelse gik Sagen ingenlunde glat eller hurtig. Det gjaldt at benytte Anledningen til Erhvervelse af en saa værdifuld Grundstamme for Bibliotheket som den Botten Hansenske Samling, og i Kristiania var man i literære Kredse levende interesseret for, at denne Samling kunde blive bevaret i sin Helhed og komme Bergens By tilgode. Men Konsul *Børs's* Exempel fandt ikke Efterfølgelse blandt Bergens Rigmænd. Offervilligheden var noksaa kneben, det højeste private Bidrag naaede ikke 100 Spd. og kun faa 50 Spd. Uden enkelte Institutioners betydeligere Tilskud — 500 Spd. fra »Det nyttige Selskab«, 100 Spd. fra Kristiania Bank og Kreditkasse ved den herværende Filials Chef, Hr *O. E. Henrikssen*, samt 247 Spd., en Del af det efter Branden i Strandgaden Januar 1863 sammenskudte større Beløb, var Botten-Hansens Bibliothek neppe havnet her. Mer end et Aar hengik, før 186 Borgeres og Institutioners Sammenskud gav et Resultat, der tillod Komiteen at betale den for Bogsamlingen med Seddelkatolog og Reoler forlangte Pris, 3200 Spd. Kjøbet afsluttedes paa Komiteens Vegne af Rektor *Geelmuyden*, Bergens daværende Ordfører og 1ste Storthingsrepræsentant, i Kristiania 8de April 1871, og det vordende Bibliothek befordredes fragtfrit hertil med Dampskibet »Bergen« i 36 Kasser, fra Maj til Juli samme Aar. Adjunkt *Sommerfelt* havde i Marts 1871 tilbudt sin Bistand til Bøgernes Modtagelse og Opstilling, men da intet Bibliothekslokale stod færdigt, blev

Bogkasserne foreløbig hensatte i et ledigt Kjælderrum i Norges Banks Bygning. »Bibliothekets« aarlange Magasinering her blev i August 1872 i Vittighedsbladet »Vikingen« foreviget i et ikke synderlig vellykket Billede, hvor Rotter og Mus holder Fest blandt Bogkasserne, mens en Figur, der skal forestille Konsul *Børs,* fortvilet slaar Hænderne sammen over de begravne Skatte, eller, som Randtexten lyder, »ytrer sin Glæde over sin Fødebys Fremskridt«. Den 17de Juli 1871 udfærdigede Komiteen en Skrivelse til Kommunebestyrelsen, i hvilken den indkjøbte Bogsamling tilbødes Byen som Gave til Grundstamme for et offentligt Bibliothek, paa Betingelse af, at Kommunen overtog Omkostningerne ved dettes Vedligeholdelse, Benyttelse og Udvikling. Denne Skrivelse expederedes, ledsaget af nogle Bemærkninger, faa Dage efter fra Magistraten til Formandskabet; men her trak det ud med Sagens Behandling, vel ikke mindst paa Grund af Vanskeligheden ved at skaffe et hensigtsmæssigt Lokale for Bibliotheket. Formandskabet tænkte først paa at indkjøbe »Bethlehems« Skolebygning paa Nyalmendingen — nu Stiftsarkivets Hus —; men da Bygningen ikke blev solgt og en Bestemmelse maatte tages, kjøbtes i Oktober 1872 ved Formandskabets Ordfører Assessor Beyer, Ølbrygger Müllers i øvre Torvalmending frit beliggende Hus for 3000 Spd.

Imidlertid havde den hjemløse Bogsamling faaet en yderligere, højst værdifuld Forøgelse, idet et

Exemplar af »Bergens Adressekontors Efterretninger« fra 1765—1872 komplet paa 2 Aar nær — 1791 og 1793 —, var blevet afkjøbt Ejeren, Boghandler *Ditlef Martens*. Bibliotheket var dog nær gaaet glip af denne for Bergens Kultur- og Personalhistorie næsten uvurderlige Kilde; thi Universitetsbibliotheket havde gjennem Pastor *Thrap* i længere Tid underhandlet om samme, og det skyldtes alene Mægler *P. Blytts* Beslutsomhed, at den blev bevaret for Hjembyen.

Da det nemlig ikke lod sig gjøre at faa et Møde istand inden den af Martens stillede korte Frist, kjøbte Blytt paa eget Ansvar Avissamlingen for den forlangte Pris, 75 Spd., (af Bibliothekbidragenes Restbeløb). Da Komitéen fik Underretning om det skete, syntes blandt Medlemmerne først at være nogen Stemning for, at man burde træde tilbage til Fordel for Universitetsbibliotheket; men da Blytt erklærede selv at ville beholde Avisaargangene, saafremt deres Indkjøb til Bergens Bibliothek ikke godkjendtes, bortfaldt videre Modstand. Mægler Blytt har i en i Bibliotheket beroende Skrivelse givet en nøiagtig Fremstilling af sin Befatning med denne Sag, for hvis heldige Udfald man maa være ham meget taknemlig. Bibliothekets Skjæbne afgjordes endelig i Repræsentmødet lille Julaften 1872, da Kommunebestyrelsen overtog Borgernes Gave og dermed følgende Forpligtelser samt approberte det skete Indkjøb af Ølbrygger Müllers Hus, der besluttedes

indredet til Brug for Byens Bibliothek. Det følgende Aar hengik med forberedende Arbeider af forskjelligt Slags. I Repræsentantmødet 13de Juni 1873 fastsattes Bibliothekets Organisation, i det væsentlige overensstemmende med Magistratens af Formandskabet tiltraadte Forslag. Bibliotheket stilledes under en Bestyrelse, bestaaende af Bibliothekar og 3 af Repræsentantskabet valgte sagkyndige Mænd, af hvilke afvexlende 1 og 2 udtraadte hvert andet Aar, men kunde gjenvælges. Bibliothekarens Løn bestemtes til 250 Spd. Som Bibliothekar ansattes i kombineret Møde af Magistrat og Formandskab 27de August 1873 Adjunkt Sommerfelt, og faa Dage efter, 5te September, suppleredes Bibliothekets Bestyrelse med 3 af Repræsentantskabet valgte Herrer, Overlærer Holfeldt, Pastor Thrap og Kæmner Baars. 15de Oktober samme Aar bifaldt Formandskabet Bestyrelsens Forslag om, at Bibliotheket skulde kaldes »Bergens offentlige Bibliothek«, og da ud paa Høsten Indredningen af Lokalet var fuldført, kunde endeilg Bogkasserne transporteres did, efterat de tidligere fra Bankkjælderen var overførte til »en ledig Celle i Fængslet« og deres Indhold der undersøgt af Magistratens Medlem, Raadmand Bang. Bøgerne blev nu opstillede, ukomplette Værker supplerede, og en Del nye Bøger indkjøbte for den dertil af Kommunebestyrelsen bevilgede Sum. 2den Februar 1874 aabnedes »Bergens offentlige Bibliothek« for Publikum med omtrent 15,000 Bind og en daglig Udlaanstid af 2

Timer, 12—1 Form. og 4—5 Efterm.; men inden Aarets Udgang fandtes det hensigtsmæssigt at henlægge Udlaanstiden samlet til Eftermiddagen, Kl. 4—6. En hurtig Forøgelse af Bogmassen havde man aabenbart ikke forudsat; thi Lokalets Indredning var kun beregnet paa ca. 17,000 Bind. Det varede ikke længe, før de 3 smaa og lave Rum viste sig utilstrækkelige og Søgningen større end ventet. Knap en Maaned efter Aabningen androg Bibliothekaren om Assistance til Udlaanet, og fra 1ste April 1874 antoges Bogbindersvend J. Sivertsen, hvem saagodtsom hele Expeditionsarbeidet kom til at paahvile, ligesom han om Sommeren betroedes Bogrevisjonens vigtige Gjerning og viste sig som sjelden paalidelig og dygtig Funktionær. Bibliothekets Bogmasse øgedes allerede de første Aar betydelig; mange Bøger indkom aarlig som Gave, og Kommunens Bevilgninger — i Regelen 1200 Kroner til Bogkjøb, 400 Kroner til Indbindinger samt 180 á 200 Kroner til Kontorsager m. m. — var efter Datidens Forhold og Fordringer noksaa liberale. En ny og rigeligere Indtægtskilde fik Bibliotheket, da det i 1876 oprettede Brændevinssamlag paa Bibliothekarens Andragende i 1880 bevilgede 1000 Kroner til Bibliothekets Forøgelse med god Folkelæsning skjøndt Direktionen fandt, at Andragendet burde være kommet fra den hele Bibliotheksbestyrelse. Feilen blev rettet det følgende Aar, da Bergens Magistrat efter Anmodning af Bibliothekkommissionen androg Samlaget om et Aarsbidrag af 4000 Kroner.

Dette Annuum beholdt Bibliotheket indtil 1885, da det forhøiedes til 5000 Kroner, og dette øgedes i 1893 til 6000 Kroner. I de sidste 2 Aar har Bidraget dog kun været 5000 Kroner, som Følge af Samlagets formindskede Indtægter og usikre Stilling. Til Erstatning har Samlaget i disse Aar af sin Kapital skjænket Bibliotheket 37000 Kroner til et Fond, der aarlig øges med Renteudbyttet. I det hele har Samlaget fra 1880—1897 bidraget 135,000 Kroner til Bibliotheket i Erkjendelse af dets folkeopdragende og kulturelle Virksomhed. Ogsaa Bergens Sparebank har ydet Bibliotheket god Støtte. Da Læseselskabet »Athenæum«s Opløsning i 1882 var bestemt, og dets betydelige Bogsamling blev Bibliotheket tilbudt for den billige Pris af 3000 Kroner, tilskjød Sparebanken i 1883 efter Bibliothekbestyrelsens Andragende 2000 Kroner af Kjøbesummen. I 1886 bevilgede Banken 1000 Kroner til Bogkjøb i Bibliotheket, og siden 1889 har denne Sum turdet paaregnes som et nogenlunde fast aarligt Bidrag. Erhvervelsen af Athenæets Bogsamling, der modtoges i Januar 1883, blev et vigtigt Led i Bibliothekets Udviklingshistorie. Et nyt Publikum tilførtes Bibliotheket, og da de fremmede Tidsskrifter og illustrerede Aviser maatte fortsættes for at beholde sit Værd, blev det nødvendigt ved Boganskaffelsen at anlægge en høiere Maalestok end før. Fra 1883 begyndte ogsaa Læseværelset at faa Betydning. Medens Besøget der tidligere — efter Bibliothekarens Opgivende — havde været yderst

sparsomt, benyttedes i 1885 800 Bind paa Læseværelset og i 1896 var Udlaanet henved 7000 Bind. Bibliotheket har i de sidste femten Aar befundet sig i overordentlig sterk Væxt, og forskjellige bergenske Selskaber og Instituter har hjulpet til at øge dets Samlinger. Allerede i 1876 blev Mariakirkens Bibliothek (den Schønfeldtske Bogsamling), 2500 Bind, overdraget til Byens Bibliothek, og fra Museet modtoges i 1881—83 de forlængst tilbudte ca. to tusen Bind. I 1889 skjænkede Arbeiderforeningen omtrent 3000 Bind ældre, mest tyske Bøger, i 1894 blev mere end 2000 Bind overdraget af Tankske Skoles Bogsamling, og i 1897 foræredes Stiftsprovst Daae's efterladte Bibliothek, vel 3000 Bind, hovedsagelig ældre theologisk Literatur. Bogmassen, ved Udgangen af 1882 beregnet til 28,000 Bind, var ved Udgangen af 1888 50,000 Bind, ved Udgangen af 1892 62,000 Bind og ved den i 1897 stedfundne Optælling af samtlige Afdelinger mere end 75,000 Bind, Dubletsamlingens 16,000 Bind indbefattet. Desuden findes flere tusen Bind, ældre Skrifter, foreløbig nedlagte i Kasser eller sammenstuvede uden Orden i Loftsrummet. Til Oversigt over Bogmassen haves en haandskreven Seddel-Katalog og 7 trykte Kataloger, Hovedkatalog og 6 Tillæg, det 6te, netop færdigtrykt i disse Dage, omfattende Tilvæxten i de sidste fem Aar. Af Katalogernes 76½ Ark indeholder de 3 første Kataloger, (1874—82) 30½ Ark, de 4 sidste Kataloger, (1883—97), 46 Ark.

Søgningen til Bibliotheket har holdt Skridt med Bogsamlingens Væxt.

Udlaanet var i 1874 ca. 12,000 Bind, i 1882 21,000 og i 1896 48,000 Bind; i 1897 vil det samlede Udlaan bli op imod 50,000 Bind.

Desværre har de lokale Forhold i Bibliotheket ikke været ligesaa tilfredsstillende. Efter 5½ Aars stigende Trængsel i det først indkjøbte Hus, flyttedes Bibliotheket om Høsten 1879 til 3 nyindredede større Rum i Loftsetagen af Byens Bazar. Allerede i 1883 maatte her nye Indredningsarbeider foretages for at skaffe Plads til Athenæets Bogsamling, og i de følgende Aar blev efterhaanden ethvert disponibelt Rum paa bedste Maade udnyttet. Men Bogmassens Væxt trodsede alle Beregninger, og tilslut blev det næsten umuligt at holde Orden i de overfyldte Hylder. Da Fiskerimuseet, der siden 1882 havde optaget den østre Del af Bazarens Loftetage, i Begyndelsen af 1897 flyttedes til den nye Udstillingsbygning, fik Bibliotheket endelig i de ledige og i Sommerens Løb til dets Brug indrettede Rum en høist paakrævet Udvidelse. Denne kan dog allerede nu sees ikke at ville strække til for ret mange Aar, ifald Udviklingen skal fortsættes som hidtil. Bibliothekets Installation sammen med Kjødbazar og Kjødkontrolstation kan overhovedet ikke siges at stemme med dets Opgave og store Betydning. Alle for dets Virke interesserte ønsker uden Tvil at se Bibliotheket i en ikke altfor fjern Fremtid under eget Tag, i en Bygning, opført

og indredet til dets Øiemed efter moderne engelske og amerikanske Folkebibliothekers Plan og Mønster. Det vil vistnok indrømmes, at Bibliotheket allerede nu øver en omfattende og fortjenstfuld Gjerning og bidrager til at sprede Lys, Kundskab og Forfriskning i vor By's »tusen Hjem«, ikke mindst de smaa, hvor Lyset haardest trænges, og hvis Beboere udgjør to Tredieparter af Bibliothekets faste Publikum. Sin fulde Betydning og Rækkevidde vil Institutionen dog først faa, naar Kravet paa at se den trygt og værdigt huset blir stærkt og alment nok til at reise *Bergens Bibliotheksbygning.*

III.

Bergens offentlige Bibliotheks Aarsberetning for 1898.



Bibliotheket blev ifjor stærkere benyttet end nogensinde før. Ialt laantes 55,807 Bind, henved 6000 B. flere end i 1897. 44,712 B. udlevertes til Læsning i Hjemmet, 11,095 B. benyttedes paa Læseværelserne, der besøgtes af 5200 Mennesker.

Udlaanets overordentlige Stigen skyldes for en Del den Tillægskatalog, der udkom ved Juletid 1897, og som gav Publikum Adgang til megen ny Lekture; men Udlaansstatistiken viser tillige, at Læselysten stadig voxer i vor By. Til Sammenligning kan nævnes, at Universitetsbibliothekets Hjemlaan i Budgetaaret 1894—95, det seneste, hvorover trykt Statistik foreligger, kun udgjorde lidt mere end Halvparten af Bergens offentlige Bibliotheks Hjemlaan i 1898.

Ligesom alle de foregaaende Aar søgtes Bibliotheket fornemmelig af de Samfundsklasser, der ikke vilde have let for at erholde god og vexlende Læsning uden Bibliothekets Hjælp. Over 70 pCt. af

de faste Laantagere var Arbeidsfolk, Sømænd, Tyende, Lærlinge, Betjente, smaa Haandværkere og smaa Handlende. Lærerstanden og unge Studerende udgjorde 13 pCt., større Haandværkere, Industridrivende og Kjøbmænd 12 pCt., Rentenister, højere Funktionærer, civile og militære Embedsmænd 5 pCt. af Publikum. Efter Sædvane læstes overvejende Underholdningsskrifter. Romaner, Fortællinger og Eventyr optog 66 pCt., Skuespil 5½ pCt., Digte og Kunsthistorie ½ pCt., Skjønliteraturens forskjellige Grene tilsammen 72 pCt. af hele Hjemlaanet. Dernæst søgtes mest blandede Skrifter, Tidsskrifter og Aviser, 8 pCt., Reiseskildringer, Geografi og Statistik, 6½ pCt., Historie og Literaturhistorie, 5½ pCt., Theologi og Kirkehistorie, Opbyggelsesskrifter og kristelige Fortællinger, 5½ pCt. Mindst efterspurgtes Philosofi, Sprogvidenskab, Jus, Politik, Socialvidenskab, Naturhistorie, Mathematik, økonomiske og tekniske Videnskaber.

De mest læste Forfattere var ifjor følgende 25:

Bjørnson (680 Bind udlaant), Ibsen (611 B. udl.), Ingemann (509 B. udl.), Jonas Lie (505 B. udl.), H. F. Ewald (461 B. udl.), Etlar (430 B. udl.), W. Scott (416 B. udl.), Kielland (395 B. udl.), Marryat (308 B. udl.), C. Flood (267 B. udl.), Dickens (261 B. udl.), Cooper (251 B. udl.), Starbæk (236 B. udl.), John Paulsen (234 B. udl.), Drachmann (226 B. udl.), Aubert (207 B. udl.), Jules Verne (185 B. udl.), Lodbrok (177 B. udl.), Marie (171 B. udl.), Schjörring (171 B. udl.), Tolstoi

(166 B. udl.), Margrethe (155 B. udl.), Topelius (151 B. udl.), Dodt (151 B. udl.) og Kr. Janson (148 B. udl.). I fremmede Sprog hjemlaantes 1723 engelske, 1475 tyske, 1014 franske, 546 svenske Bøger, samt nogle faa italienske, spanske og latinske, tilsammen 4800 Bind, omtrent 11½ Pct. af Hjemlaanet. Desuden benyttedes en Del Bøger i fremmede Sprog paa Læseværelserne.

Bibliotheket forøgedes i 1898 med ca. 4500 Bøger, Blade og Smaaskrifter. Af disse modtoges som Gaver 2500, og 2000 kjøbtes, tildels meget billig ved Forlæggernes Udsalg, gjennem den nordiske og den tyske Antikvarboghandel, paa Auktioner og underhaanden. Af Tilvæxten var omtrent 2000 Bøger, Blade og Pjecer nye i Bibliotheket, Resten Dubletter, de sidste dels Gaver, dels kjøbte til Forøgelse af Udlaanssamlingen og til Erstatning for opslidte Exemplarer af samme. 400 Bind maatte nemlig ifjor kasseres, og det fleredobbelte Antal befinder sig i mislig Forfatning som Følge af den stadige Benyttelse. De vigtigste Anskaffelser i 1898 var Hanserecesse, 16 Bind, hvilket Hovedværk for Studiet af Hansaforbundets Historie erholdtes til meget nedsat Pris fra Tyskland, og Encyclopædia Britannica, det store engelske Universal-Lexikon, 25 Bind, der kjøbtes i et af »The Times« foranstaltet Optryk til mindre end Halvparten af den oprindelige Bogladepris. Gratis modtoges ligesom tidligere alle bergenske Aviser og Vestlandsposten, fra Redaktionerne, Bergens Kommuneforhandlinger, Aars-

beretninger fra bergenske Foreninger, Selskaber og Skoler, flere Kristianiablade, fra Selskabet »Den gode Hensigt«, Departementstidende, Fiskeritidende, Kundgjørelsestidende, Lovtidende, Norges officielle Staitstik, topografiske og geologiske Karter, Aarets Storthingsforhandlinger, Skrifter, udgivne af Kristiania og Trondhjems Videnskabs Selskaber, af Selskabet for Norges Vel m. m.

Til en aarlig Afdeling for Skoleliteratur i Bibliotheket lagdes Grunden, da de Bøger, som norske Forlæggere havde stillet til Disposition for Bergensudstillingens Skoleafdeling, ca. 360 Bind og Hefter, efter Udstillingen blev overdraget Bergens offentlige Bibliothek, hvor den lille Samling tør haabes efterhaanden at blive forøget ved nye Gaver af forskjellige Forlæggere. Byens forskjellige Strøg leverte omtrent samme Kontingent af Laantagere som i 1897, nemlig: Centrum (Torvet til Raadhuspladsen og Domkirkegaden, Vetrlidsalmending til Vaskerelven) 22 pCt., Øvregaden, Dræggen, Stølen, Fjeldet, Eidemarken 18 pCt., Nygaard 16 pCt., Paulsenengens Bebyggelse, Sydnæs, Dokken og Møhlenpris 9 pCt., Klosteret, Værftet, Skottesalen, Dynnerengen, Engens nordre Side og Nøstet 8 pCt., Kaien, Lungegaarden, Marken, Skiven, Kalfaret 7 pCt., Sandvigen og Skudevigen 7 pCt., Strandgaden, Markeveien, Muren, Kalmargjærdet, Fortunen 6 pCt., Nordnæs og Fredriksberg 5 pCt., Fløen—Solheimsvigen, Damsgaard, Laxevaag og udenbys 2 pCt.

Arbeidet i Bibliotheket fortsattes ifjor paa

samme Maade som tidligere. Et Par tusen Bøger blev indbundne, katalogiserede og opstillede, og ved Sommerrevisionen indflyttedes flere Bogafdelinger i det nyindredede østre Gavlværelse. Hylderummet her er nu paa det nærmeste optaget, og senest om et Par Aar maa Hylder anbringes i Korridorerne for at skaffe Plads til den hurtig øgende Bogmasse. Forhaabentlig vil den ærede Kommunebestyrelse inden den Tid aabne Bibliotheket Udsigt til at faa et nyt Lokale, da Bazarens Loftsetage, hvor Bogsamlingen til Høsten har været opbevaret i 20 Aar, i flere Henseender ikke kan kaldes tilfredstillende. Først naar Byens store Bogskat bliver anbragt i en Bygning, opført og indredet til sit specielle Øjemed, vil Bibliotheket kunne virke i fuld Udstrækning som en kulturel og almenopdragende Anstalt, betydningsfuld for den enkelte som for det hele Samfund, og tillige mer og mer hævde sin Stilling som Vestlandets boglige Centrum.

Bergens offentlige Bibliothek aabnedes for Publikum den 2den Febr. 1874 og har saaledes nu virket i 25 Aar. I dette Tidsrum er Bogsamlingen voxet fra ca. 15,000 til over 80,000 Bind, den store Dubletsamling medregnet. Desuden er mindst et Par tusen ældre Bøger af forskjelligt Slags magasineret i Kasser og Hylder paa Loftet. At der blandt dette i Aarenes Løb ved Gaver ophobede Materiale ved nærmere Undersøgelse vil findes adskillige Skrifter, som vel fortjener at bevares, er neppe tvilsomt.

Bibliothekets trykte Kataloger omfatter 76½ Ark. Hovedkatalog og to Tillæg, tils. 30½ Ark, blev udarbeidet fra 1874 til 1882; de fire sidste Tillæg, tilsammen 46 Ark, er udarbeidet fra 1883 til 1897.

Bibliothekets Virkemidler var ifjor ligesom de to foregaaende Aar 6000 Kr.. 5000 bevilget af Samlaget, 1000 Kr. af Sparebanken. Samlaget, hvis Liberalitet gjennem Aarene Bibliothekets uventet hurtige Udvikling for en væsentlig Del skyldes, har fra 1880 til 1898 skjænket 140,000 Kr., 103,000 Kr. til Driften, 37.000 Kr. til et Fond, der ved Rentetillæg er forøget til vel 41.000 Kr. Sparebanken har fra 1883 til 1898 i det hele bidraget 13,000 Kr. til Bibliotheket, og begge Institutioner tør forhaabentlig paaregnes fremdeles at ville yde dets vigtige Gjerning sin Støtte.

Ved 25 Aars-Jubilæet skal ogsaa med Taknemlighed erindres Konsul Christian Børs, der for 30 Aar siden, ved sit Forhaandstilbud om 1000 Spd. som Bidrag til et offentligt Bibliotheks Oprettelse i Fødebyen, lagde Grundstenen til den Institution, der nu er voxet op til det største Folkebibliothek i Skandinavien.



Bergens offentlige Bibliothek

Aarsberetning

for

1900



Bergen
J. D. Beyers bogtrykkeri
1901

Beretning

om

Bibliothekets virksomhed i 1900.

Søgningen til bibliotheket var ifjor langt stærkere end noget tidligere år. Til læsning i hjemmet låntes 68,213 bind og på læseværelserne 18,908 bind. Tilsammen benyttedes 87,121 bind, 23,800 flere end i 1899, og besøget på læseværelserne var henved dobbelt saa talrigt som året forud, nemlig 11,415 personer mod 5,816. I de sidste måneder måtte læselysten ungdom næsten daglig afvises, fordi alle siddepladse var optagne. Bibliothekets publikum tilhørte alle samfundsklasser, men hovedsagelig og i fuld overensstemmelse med institutionens plan og opgave folkets bredere lag. 71 % af låntagerne var arbeidere, sømænd, tyende, lærlinge, betjente, små haandværkere og små handlende, 13 % større håndværkere, industridrivende og kjøbmænd, 11 % skolernes lærerpersonale og elever samt unge studerende, 5 % civile og militære embedsmænd, rentenister og høiere funktionærer. De faste låntagere hørte hjemme i følgende strøg af byen: Øvregaden, Dræggen, Stølen, Fjeldet 22 %, centrum 20 %, Nygård 16 %, Klostret, Verftet, Engen og Nøstet 10 %, Paulsenengens kvartaler, Sydnæs og Møhlenpris 7½ %, Lungegården, Marken, Skiven, Kalfaret 7 %, Skudevigen og Sandvigen 7 %, Strandgaden fra Toldboden til Torvet, Markeveien, Fortunen og Kalmargjerdet 6 %, Nordnæs, Fredriksberg, Kronstad, Solheimsvigen og Damsgård 4½ %.

I bogudlånet blir underholdningsskrifter mer og mer overveiende. Ifjor optog den skjønlitterære afdeling af biblioteket — romaner, fortællinger, digte, skuespil, eventyr og populær kunsthistorie — henved 79 % af hjemlånet. Dette forhold forklares tildels derved, at mængden af låntagerne efter dagens arbeidstid ikke er oplagt til alvorlig eller anstrengende læsning, men trænger lettere åndelig adspredelse. Statistiken fra udlandets frie offentlige bibliotheker viser den samme overvægt i udlånet af underholdningslitteratur, som iagttages i det herværende bibliothek. Tidsskrifter og skrifter af blandet indhold udgjorde i 1900 6½ %, reiseskildringer, reiseeventyr tilsøs og tillands, geografi og statistik 5 %, historie, biografi og litteraturhistorie 4 %, theologi, opbyggelsesskrifter og kristelige fortællinger henved 4 %, naturvidenskab, tekniske og økonomiske videnskaber 1½ %, filosofi og pædagogik ½ %, jus, politik, socialvidenskab og filologi knap ½ % af de læste bøger. I fremmede sprog låntes 6,526 bind, 5,467 til hjemmet, 1,059 på læseværelserne. Af Bøgerne var 2,361 engelske, 1,846 tyske, 1,159 svenske, 1,035 franske, 93 latinske, 27 italienske og spanske, samt 5 græske. De mest læste forfattere ifjor var i følgende orden: Ingemann, Jonas Lie, Bjørnson, Ibsen, Etlar, H. F. Ewald, W. Scott, Marryat, Kielland, Drachmann, Schjørring, C. Flood, Dickens, Marie, Doyle, Rumohr, J. Flood, K. Dahl, Cooper, Lodbrok, Ebers, Tolstoi, J. Paulsen, Bergsøe og Gerstäcker, tils. 25, hvoraf 9 norske, 7 danske, 5 engelske og amerikanske, 2 tyske, 1 svensk og 1 russisk forfatter.

Til biblioteket kjøbtes ifjor ca. 2,100 bøger og småskrifter, henved halvparten til meget billig pris ved danske og norske forlæggeres udsalg, og ca. 1000 bind, mest ældre bøger, indkom som gaver. Desuden modtoges som sædvanlig gratis forskjellige aviser, Departementstidende, Fiskeritidende, Lov-

tidende, Bergens Kommuneforhandlinger, Norges officielle statistik, årets storthingsforhandlinger m. m. Af årets tilvækst var omtrent 1,630 bind nyheder, resten dels dubletter af de mest efterspurgte bøger, dels erstatningsexemplarer for de hundreder af bøger, der i årets løb måtte kasseres som helt udslidte. Endnu er et par tusen bøger af den kurante udlånsliteratur i så mislig forfatning, at de ikke kan medregnes i bibliothekets bindtal, der med den stadig voksende dubletsamling for tiden er mer end 85,000, en anselig forøgelse af de 15,000 bind, som ved bibliothekets åbning for vel et kvart hundred år siden udgjorde dets hele bogskat. Bibliothekets annuum var ifjor ligesom de nærmest foregående år 6,000 kr., 5,000 kr. samlagets bidrag, 1,000 kr. sparebankens. Ca. 3,800 kr. anvendtes til bogkjøbet, fornemmelig ny skjønliteratur, populær historie og naturvidenskab samt nordiske og fremmede tidsskrifter, over 2,200 kr. til indbinding og reparation af omtrent 2,300 bøger og piecer. Bibliotheksarbeidet fortsattes på sædvanlig måde med undersøgelse, katalogisering og opstilling af bøger i de forskjellige afdelinger; ved årets slutning indeholdt den håndskrevne seddelkatalog henved 8,000 bind til optagelse i det nye, 7de, katalogtillæg, der, om tiden tillader, agtes udarbeidet iår, og til hvis trykning kommunebestyrelsen har bevilget midlerne. Den uberegnet store forøgelse af søgningen til bibliotheket ifjor lagde saa sterkt beslag på funktionærernes tid og arbeidskraft, at flere påtænkte extraordinære arbeider måtte udsættes, blandt andet at få istand en nøiagtig fortegnelse over bibliothekets ældre Bergenstryk, en samling leilighedssange og smaaskrifter af forskjelligt indhold. Denne samling har, skjønt ufuldstændig, baade lokal og personalhistorisk interesse for vor by, men ordning og katalogisering af det betydelige materiale vilde optage en tid, som under den nuværende travlhed og med det nuværende knappe

bibliothekpersonale umulig kunde afsees, selv om ikke som ifjor høst en assistents sygdomsforfald endnu mer vanskeliggjorde tilfredsstillelsen af publikums daglige krav. Dobbelt velkommen blev under de nævnte forhold den uventet tilbudne hjælp til bibliotheksarbeidet af en ung dame, som i årets tre sidste måneder velvillig påtog sig at katalogisere ca. 2,000 ældre bøger og desuden påbegyndte de forberedende optegnelser til en fagkatalog, hvis savn stadig føles. Denne første volontørbistand i Bergens offentlige bibliothek tør vistnok betragtes som et tegn på voksende interesse for bibliotheket og dets gjerning hos byens intelligente publikum og blir således dobbelt værdifuld. Måske kunde endog det givne smukke eksempel opmuntre til efterfølgelse og med tiden skaffe bibliotheket flere frivillige medarbeidere. Under bibliothekets overordentlig stærke vækst og benyttelse blir bazarbygningens loftsetage mer og mer utjenlig til opbevaringssted for byens kostbare bogsamling Lokalets utilstrækkelighed og mange ulemper har været fremholdt i en række årsberetninger og trænger ingen yderligere påvisning. Det tør vel antages, at den nu reiste bevægelse for at skaffe midler til en tidsmæssig bibliotheksbygning vil føre til det ønskede resultat i en ikke fjern fremtid, så at institutionen under lysere og tryggere vilkår end hidtil kan fortsætte sin gjerning og stadig udvide sit indflydelsesområde. At bibliotheket indtar en fremskudt plads blandt Bergens folkeopdragende anstalter er længst erkjendt; i hvor vid udstrækning det i kommende dage vil formå at fremme folkeoplysning og folkelykke beror ikke mindst på, om bibliotheket får et hjem, hvor alle spredte interesser og kræfter kan samles, hvor mennesker af enhver livsstilling, enhver alder kan mødes og på det fælles terræn søge og finde åndelig forfriskning og berigelse, adgang til erhvervelse af kundskab og til personlighedens udvikling ved god og sund læsning. Bibliothek-

kommissionen vil slutte denne sidste beretning om Bergens offentlige bibliotheks arbeide i det 19de århundrede med en tak til de myndigheder og institutioner, der hidtil har understøttet bibliotheket, og tillige udtale det håb, at den nødvendige pekuniære hjælp til dets virksomhed også tør påregnes i fremtiden, da den selvfølgelig i stigende mon vil kræves.

I bibliothekkommissionen den 9. februar 1901.

Vilhelm Holdt. D. B. Martens. B. E. Bendixen.
K. Brekke. Johan Bögh. Valborg Platou.

Bergens offentlige bibliothek

Aarsberetning

for

1901



Bergen
J. D. Beyers bogtrykkeri
1902

Beretning

om

Bibliothekets virksomhed i 1901.

Bibliothekkommissionen giver sig herved den ære at indsende beretning om Bergens offentlige bibliotheks virksomhed i året 1901.

Det tyvende århundrede begyndte i bibliotheket med en stærk forøgelse af søgningen. Bogudlånet oversteg for første gang 100 000 bind. Til læsning i hjemmet låntes 82 416 bind og på læseværelserne 20 817 bind, tilsammen 103 287 bind mod 87 121 bind i 1900. Besøget på læseværelserne var så talrigt, som pladsen tillod, og vilde under bedre lokale forhold utvilsomt blevet det flerdobbelte; nu måtte en mængde ungdom daglig afvises i vinterhalvåret. I bibliothekets publikum var folkets brede lag talrigst repræsenteret. Arbeidere, sømænd, tyende, lærlinge og bud udgjorde 43 %, små handlende og håndværkere, butiksbetjente og underordnede funktionærer 31 % af låntagerne, lærere, lærerinder og skoleungdom optog 12 %, større kjøbmænd, industridrivende og høiere funktionærer 9 %, civile og militære embedsmænd samt rentenister 5 % i udlånet. Låntagerne hørte hjemme i følgende bystrøg: Øvregaden, Dræggen, Stølen, Fjeldet 21 %, centrum 19 %, Nygård 16 %, Verftet, Klostret, Engen, Nøstet 9 %, Paulsenengens kvartaler, Sydnæs og Møhlenpris 8 %, Skudeviken og Sandviken 7 %, Strandgaden, Markeveien, Fortunen, Kalmargjerdet 8 %, Lungegården, Marken, Skiven, Kalfaret 7 %, Nordnæs, Fredriksberg og Haugeveien 5 %.

I bibliotheket søgtes overveiende al underholdningslekture Romaner, eventyr, skuespil og digte udgjorde i 1901 tils. 79 % af hjemlånet, 6½ % af udlånet var tidsskrifter, blade og bøger af blandet indhold, 5 % reisebeskrivelser, geografi og statistik, 4 % historie, litteratur- og kunsthistorie, 3½ % kirkehistorie, opbyggelsesskrifter og religiøse fortællinger, 1½ % naturhistorie, medicin, økonomiske og tekniske skrifter, ½ % filosofiske og pædagogiske verker, ¼ % sprogvidenskab, ¼ % jus, politik og samfundslære. De mest læste forfattere var i 1901 følgende 25: Etlar, 947 udl., Jonas Lie, 890 udl., Bjørnson, 824 udl., Marryat, 726 udl., Ingemann, 711 udl., W. Scott, 699 udl., Ibsen, 581 udl., H. F. Ewald, 542 udl., Kielland, 536 udl., Doyle, 464 udl., C. Flood, 440 udl.. Dickens, 422 udl., J. Poulsen, 384 udl., J. Flood, 377 udl., Cooper, 371 udl., Drachmann, 363 udl., Marie, 360 udl., Lodbrok, 335 udl., J. Verne, 325 udl., Schjørring, 297 udl., Twain, 293 udl., Achard, 289 udl., Gerstäcker, 275 udl., K. Dahl, 266 udl., Ebers, 264 udl., — 9 norske, 6 engelske og amerikanske, 5 danske, 2 tyske, 2 franske, 1 svensk forfatter. I fremmede sprog udlåntes 6 613 bøger, 2 635 engelske, 1 831 tyske, 1 177 franske, 924 svenske, 46 italienske, spanske og latinske.

I 1901 blev indkjøbt 2 400 bøger og piecer, hvoraf vel 1 000 bind som erstatning for opslidte exemplarer og til forøgelse af udlånssamlingen ved dubletter. Flere hundrede bind erholdtes til nedsat pris, ved danske og norske forlæggere udsalg, samt adskillige værdifulde historiske og reiseverker gjennem den tyske antikvarboghandel. Som gaver indkom over 1 000 bøger og småskrifter, størsteparten ældre litteratur af forskjellig art, der ikke kan medregnes i den for tiden anvendelige tilvext, da både tid og rum mangler til ordning og opstilling af bøgerne. Ca. 400 bind af udlånssamlingen måtte i årets løb kasseres som helt ødelagte, og mer end det dobbelte antal befinder sig i så mislig forfatning, at de

ikke ret længe kan benyttes. Den virkelige forøgelse af bogsamlingen i 1901 blir således neppe mer end 2 500 bind og småskrifter, hvoraf 1 520 er nyheder i bibliotheket. Dets samlede bindtal kan angives til omtr. 87 500 bøger og hefter, deraf mindst femteparten dubletter. Bibliothekets virkemidler var ifjor 6 000 kroner, 5 000 Samlagets bidrag, 1 000 Sparebankens. Til bogkjøbet anvendtes lidt over 3 600 kroner, og ca. 2 400 kroner medgik til indbinding af 2 012 bøger samt til anskaffelse af mapper til forvaring af småskrifter, årsberetninger m. m. Indkjøbet var, i overensstemmelse med publikums krav, fornemmelig ny skjønlitteratur, populære historiske, naturvidenskabelige og reiseverker, ungdomslæsning samt nordiske og fremmede tidsskrifter. Gratis modtoges forskjellige publikationer, Departementstidende, Lovtidende, Fiskeritidende, bergenske aviser og kommuneforhandlinger, Norges officielle statistik, karter, storthingsforhandlinger, Kristiania og Trondhjems videnskabsselskabs samt Bergens museums skrifter m. m. En tillægskatalog over bibliothekets forøgelse siden 1897 blev i 1901 udarbeidet og skulde efter planen været færdigtrykt ved årets udgang, men det stadig øgende daglige expeditions- og ordningsarbeide i bibliotheket forsinkede gjennemgåelsen af manuskriptet, så at katalogens trykning først kan ventes tilendebragt i slutningen af næste måned. Til andre extraordinære arbeider blev der sågodtsom ingen tid; dog lykkedes det at få istandbragt særafdelinger for verker af og om vore tre største digtere, Wergeland, Ibsen og Bjørnson, og Holberg-afdelingen forøgedes med et par tidligere manglende udgaver af Holbergs-skrifter. Fagkatalogen er ogsaa skredet adskillig frem, takket være den unge dame, der siden oktober 1900 har været så elskværdig daglig at arbeide aom volontør i bibliotheket. Fagkatalogen vil bli en høist værdifuld hjælp til oversigt og benyttelse af det store bogmateriale, men den kan med bibliothekets nuværende personale ikke tænkes fuldført i en nærmere fremtid.

Den ifjor erholdte særskilte indgang til bibliotheket fra Vetrlidsalmenningen er en stor forbedring og påskjønnes af alle besøgere, der nu slipper for sammenstød med kjødbazarens kunder og for uddunstningerne fra dens vareoplag. Indtrængen af rotter og mus i bibliothekets rum forekommer også sjeldnere end før. Trængselen i de overfyldte bogrum øger derimod uophørlig og kan ikke afhjælpes i bazarens loftsetage, hvor blot en korridor gjenstår uindredet, der vanskelig kan undværes som pakrum. Uden de øverste funktionærers fortrolighed med bogsamlingens forskjellige afdelinger og dens nødtvungne regelløse anbringelse vilde en kaotisk forvirring længst være indtrådt. Megen tid spildes og meget besvær voldes ved de idelige flytninger af bøger, forat skaffe plads til nyanskaffelser og gaver, og tilstanden må kaldes uholdbar og uforsvarlig for et længere tidsrum. I erkjendelsen heraf blev i 1901 af en frivillig dannet komite arbeidet på at samle private bidrag til en tidsmæssig nybygning, og ved årets udgang havde komiteens virksomhed indbragt noget over 60 000 kroner. Halvparten af denne sum skyldes to Bergenseres offervillighed. Konsul Chr. Børs, bibliothekets tidligste velgjører, tilbød allerede for tre år siden 10 000 kroner som bidrag til ny bibliotheksbygning her, og kjøbmand C. Sundt har til samme øiemed skjænket 20 000 kroner, der ifjor høst udbetaltes af hans arvinger. Om fri grund til bygningen i Børneparken blev for henved et år siden andragende indsendt til Bergens kommunebestyrelse, men tomten er endnu ikke bevilget. Forhåbentlig vil bibliothekets andragende snart komme under behandling i bystyret og sagen da finde en gunstig afgjørelse. Bestræbelserne for at opnå private tilskud vilde også få en god støtte, når en heldig central beliggenhed var fastslået for bygningen. Desværre synes bibliothekets pekuniære udsigter ikke at være de lyseste. Samlaget, hvis liberalitet dets store udvikling hidtil hovedsagelig skyldes, vil neppe

herefter i samme udstrækning som før kunne yde bibliotheket understøttelse, og en formindskelse af det i en årrække til bogkjøb og indbindring anvendte beløb vilde uundgåelig hemme bibliothekets fortsatte fremgang og vanskeliggjøre tilfredsstillelsen af den stærkt voxende læselyst hos byens befolkning. Bibliothekkommissionen skal derfor slutte sin første beretning i det nye århundrede med at anbefale bibliotheket på det varmeste til kommunebestyrelsens omsorg, i den sikre fortrøsning, at dets virksomhed i de forløbne 28 år byder tilstrækkelig garanti for, at det under en dygtig og omhyggelig ledelse også i fremtiden kan hævde sin betydningsfulde plads blandt vor bys almengavnlige og folkeopdragende institutioner.

Bergen i bibliothekkommissionen 11. februar 1902.

Vilhelm Holdt. D. B. Martens. B. E. Bendixen.
K. Brekke. Johan Bögh. Valborg Platou.

In fidem
Vilhelm Lie.

Bergens offentlige bibliothek

Aarsberetning

for

1902



Bergen
J. D Beyers bogtrykkeri
1903

Beretning

om

Bibliothekets virksomhed i 1902.

Bibliothekkommissionen har herved den ære at fremsende beretning om Bergens offentlige bibliotheks virksomhed i 1902.

Søgningen til bibliotheket var i det sidstforløbne år stærkt øgende. Til læsning hjemme låntes 99 262 bøger og på læseværelserne 21 602 bøger, tilsammen 120 864 bind mod 103 287 bind i 1901. Læseværelserne havde ifjor 13 421 besøg, 10 329 på det store, 3 092 på det mindre læseværelse. Megen skoleungdom måtte desuden i vintermånederne negtes adgang på grund af manglende plads i rummene. Alle samfundsklasser var repræsenteret i bibliothekets publikum, men som sædvanlig og i fuld overensstemmelse med institutionens plan langt overveiende folkets brede lag. Arbeider- og sømandsfamiljer, tyende, lærlinge, bud, små håndværkere, små handlende, butiksbetjente og underordnede funktionærer udgjorde næsten to tredjeparter af de faste låntagere. Den resterende tredjepart bestod af lærere, lærerinder, voxne studerende og skoleungdom 15 %, større kjøbmænd, forretningschefer og høiere funktionærer 14 %, civile og militære embedsmænd samt rentenister 6 %. Af låntagerne beboede 21 % strøget Øvregaden, Dræggen, Stølen og Fjeldet, 19 % byens egentlige centrum, — fra Vetrlidsalmenning til Vaskerelven og Byparken, fra Torvet til Rådhuspladsen og Domkirken, — 15 % øvre og nedre Nygård, 11 % Skudeviken, Sandviken og Eidemarken, 8 % Verftet, Klostret, Kalmargjerdet og Nøstet, 8 % Engen, Paulsenengens kvartaler, Sydnæs

og Møhlenpris, 7 % Lungegården, Marken, Skiven og Kalfaret, 6 % Strandgaden fra Torvet indtil Toldboden, Markeveien og Fortunen, 5 % Nordnæs, Fredriksberg og Haugeveien.

Bogafdelingernes benyttelse var som sædvanlig meget forskjellig. Alle slags underholdningsskrifter søges mer og mer i udlånet. Henved fire femteparter af de i 1902 hjemlånte bøger tilhørte 3dje afdeling, der omfatter romaner, fortællinger, eventyr, skuespil og digte. Dernæst optog reiseskildringer, geografi og statistik 5 %, historie, literatur- og kunsthistorie indbefattet, 4 %, kirkehistorie, theologi, opbyggelsesskrifter og kristelige fortællinger 3½ %, tidsskrifter, aviser og skrifter af blandet indhold 6 %. Naturvidenskab, medicin, økonomiske og tekniske videnskaber udgjorde kun 1¼ %, jus, politik og samfundslære knapt ¼ % af årets udlån. Også i læseværelsernes udlån var forholdet omtrent det samme. Massen af publikum søger i bibliotheket boglig adspredelse og underholdning, ikke direkte belæring og kundskab. Dette er også tilfældet i de fleste større offentlige bibliotheker, men det tør håbes, at sansen for værdifuldere læsning efterhånden vil udvikles hos en del af låntagerne, når de er blit trætte af tom morskabslekture. Læsning af fremmede sprog tiltar langsomt her. I 1902 låntes 3 014 engelske, 2 451 tyske, 1 216 franske, 999 svenske samt 45 italienske, spanske og latinske bøger, tilsammen 7 725 bind i fremmede sprog, hvoraf 4 280 til læsning hjemme, 3 445 på læseværelserne. De mest læste forfattere i bibliotheket var i 1902 følgende 25: Jonas Lie 1 049 udlån, Carit Etlar 1 005, Bjørnson 992, Ingemann 797, Marryat 737, W. Scott 732, H. F. Ewald 679, C. Flood 655, Kielland 588, H. Ibsen 569, Cooper 558, Doyle 546, Dickens 539, J. Paulsen 491, Jules Verne 461, Marie 396, Twain 341, Alcott og Drachmann hver 334, K. Dahl 308, J. Flood 300, Aubert 279, Ebers og Tolstoi hver 275, Bernt Lie 262 udlån, — 11 norske, 7 engelske og amerikanske, 4 danske, 1 tysk, 1 fransk og 1 russisk forfatter.

Bibliothekets pekuniære stilling er for tiden ingenlunde lys. Lige siden 1880 skyldes bibliothekets raske udvikling hovedsagelig samlagets årsbidrag, og Bergens kommune har i dette lange tidsrum intet bevilget til bogsamlingens forøgelse. Men istedetfor det af samlaget lige fra 1885 erholdte annuum kr. 5 000, i 1893—1896 endog kr. 6 000, kunde ifjor blot afsees kr. 3 000 til bibliotheket af samlagets reducerte indtægter. Heller ikke lykkedes det, som man havde håbet, at få sparebankens sædvanlige årsbidrag, kr. 1 000, forhøiet til kr. 2 000. Istedetfor de vante kr. 6 000 havdes således i 1902 kun kr. 4 000 til anskaffelser og indbindinger, foruden en af tidligere års bevilgninger opsparet rest, henved kr. 1 000. Bogkjøb og indbindinger måtte derfor indskrænkes betydelig. Indkjøbt blev ca. 1 200 bøger og småskrifter, af hvilke vel 200 som erstatning for opslidte exemplarer eller som dubletter af de mest læste navnlig nordiske forfatteres skrifter. Som gaver modtoges ca. 1 400 bøger og piecer, der vil bli til virkelig nytte i bibliotheket Flere hundrede forærede gamle skolebøger og andre forældede skrifter kan ikke medregnes i årets tilvæxt. Af den kurante udlånssamling må endvidere fradrages adskillige hundrede bind, der befinder sig i så mislig forfatning, at de ikke synderlig længer vil kunne bruges. Bogmassens forøgelse i året 1902 kan ikke ansættes høiere end til omkring 2 000 bind og piecer, hvoraf 1 550 var nyheder i bibliotheket. 1 563 bøger og småskrifter blev ifjor indbundne, og noget mer end 1 100 bind katalogisertes til optagelse i det næste, 8de katalogtillæg. Et 7de tillæg på 13½ ark, hvortil manuskriptet var udarbeidet i 1901, udkom i mai 1902 og skaffede låntagerne adgang til et stort nyt læsestof. I sidste kvartal af året påbegyndtes indførelsen af den amerikansk-engelske fremgangsmåde ved udlånet, der i et par år har været praktiseret i det Deichmannske bibliothek i Kristiania. For de hertil bevilgede kr. 200 anskaffedes de nødvendige rekvisiter, boglommer,

udlåns- og bogkort, og ved årets udgang var omtrent 5000 bøger, forsynet med det nye udstyr, tat i brug, medens den gamle udlånsmåde fremdeles anvendes ved siden af. Gjennemførelsen af det moderne system vil nemlig medta lang tid i et så stort bibliothek som det herværende, og en gradvis overgang til det nye medfører den fordel, at omkostningerne fordeles på en række år og derved blir lidet følelige. Det begyndte arbeide vil iår bli fortsat for de på bybudgettet bevilgede kr. 200 og så rask, som hertil kan afses tid. En værdifuld bistand ved den nye ordnings indførelse har været ydet af frk. Dagny Knudtzon, der siden høsten 1900 velvillig assisterer som bibliothekets første volontør. Også fagkatalogens fremgang i det forløbne år skyldes frk. Knudtzons arbeide. Den nye udlånsmåde viser sig allerede nu at bli til stor lettelse for publikum, og den vil tillige spare bibliothekets personale det besværlige og tidsspildende efterarbeide med protokollering etc. Derimod vil under udlånet vistnok trænges øget hjælp, for at expeditionen kan foregå nogenlunde rask. Såvel af hensyn hertil som for at ha lidt øvet hjælp ved hånden i tilfælde af sygdomsforfald blandt bibliothekets funktionærer, antoges ifjor høst foruden den sædvanlige extrahjælp en kvindelig elev til at oplæres ved udlånet. At benytte stedfortrædere uden kjendskab til bibliothekgjerningen og bøgerne vil nemlig være ganske umulig, særlig under vort bibliotheks mislige lokale forhold, der ikke engang tillader at anbringe alle bogafdelinger på det rette sted eller i den rette orden.

En stor forbedring er den i 1902 i bibliotheket indlagte elektriske belysning, og omkostningerne ved denne vil, når forsigtighed anvendes i lysets benyttelse, neppe bli væsentlig større end ved gasbelysningen. Hele basarens loftsetage er nu tat i brug til bibliotheksrum og pakrum; kravet på en ny, tidsmæssig bygning blir derfor uafviseligt. I over to år har her været arbeidet af en frivillig dannet komite paa at

samle bidrag til et hjem for Bergens store bogskat, men de dårlige tider styrker ikke lysten til selvbeskatning, og ved det sidste års udgang var kun indkommet mellem kr. 72 000 og 73 000 til bygværket. Summen vil, ved det lovede nye 10 000 kroners bidrag af bibliothekets trofaste velgjører konsul Chr. Børs, stige til kr. 82 a 83 000, men også denne kapital må vistnok ansees utilstrækkelig til igangsættelse af bygværket, hvis reisning derfor neppe tør imødesees i den nærmeste fremtid. Bibliothekkommissionen vil imidlertid aflægge sin tak til Bergens kommunebestyrelse for den ifjor bevilgede frie grund til bygningen i børneparken og håber, at kommunen i byens og borgernes interesse ikke vil undlade at yde bibliotheket den nødvendige støtte i dets lokale og pekuniære trængsel. Det vil vistnok almindelig erkjendes, at bibliotheket under 29 års virke har udfyldt et her i byen tilstedeværende savn, og at det hævder en plads i første række af Bergens almengavnlige og populære institutioner. At det i stedse videre udstrækning må bli sat istand til at løse den betydningsfulde opgave at sprede kultur og åndelig forfriskning inden alle samfundets lag, er også målet for bibliothekkommissionens stræben.

Bergen i bibliothekkommissionen den 9. februar 1903.

Vilhelm Holdt. *D. B. Martens.* *B. E. Bendixen.*
Johan Bøgh. *K. Brekke.* *Valborg Platou.*

In fidem

Vilhelm Lie
magistratssekretær.

Bergens offentlige bibliothek

Aarsberetning

for

1903



Bergen
J. D. Beyers bogtrykkeri
1904

Beretning

om

Bibliothekets virksomhed i 1903.

Bibliothekkommissjonen har herved den ære at fremsende beretning om Bergens offentlige bibliotheks virksomhed i 1903.

Søgningen til bibliotheket var i det forløbne år stadig øgende. Til læsning i hjemmet låntes 107 744 bind og på læseværelserne 23 561 bind, tilsammen 131 305 bind. I 1902 var det samlede boglån 120 864 bind, 10 441 bind færre end det sidste år. Læseværelserne havde i 1903 14 984 besøg og vilde sikkert havt det dobbelte, hvis rummet havde tilladt det. Nu måtte i vintermånederne daglig en mængde læselystne afvises, da alle siddepladse var optat. Til hjemlån blev i 1ste halvår indskrevet 2 010 og i 2det halvår 1 932 personer. Regner man, at hver udlånt bog foruden af låntageren gjennemsnitlig læses af to medlemmer af vedkommende husstand, var antallet af læsere i 1903, læseværelsernes besøg medregnet, 25 310.

Bibliothekets publikum tilhørte alle klasser, professjoner og stillinger, men som det har været tilfældet ligefra bibliothekets første virketid og fuldt stemmer med dets plan og opgave, var folkets brede lag i stor majoritet. Dagarbeidere og sjømænd med familjer, tjenestefolk, lære- og løbergutter udgjorde 36 %, håndværkssvende, små håndværkere og handlende, underordnede butiksfolk og små rentenister 20 %, mindre forretningsdrivende og bestillingsmænd, kontor-, telegraf-, post- og politibetjente, sergeanter og underofficerer 13 %, tilsammen mere end to tredieparter af publikum. Lærerstanden, kunstnere, voxne studerende og skoleungdom var repræsenteret med 16 %, grosserere, større forretningschefer og høiere funktionærer med 8 %, civile og militære enbedsmænd,

læger, sagførere og større rentenister med 5 %. Af mænd og kvinder uden opgivet livsstilling fandtes 2 % blandt låntagerne.

Bibliothekets bogafdelinger blev høist ujevnt benyttede. III. afdeling, al æsthetisk litteratur, romaner, fortællinger, digte, skuespil, eventyr og underholdende ungdomslekture, optog henved fire femteparter af årets udlån, IX. afdeling, tidsskrifter, samlede og blandede værker samt aviser, udgjorde 6¼ %, V. afdeling, reiseværker, skildringer af fremmede lande, stæder og folkeslag vel 5 %, VI. afdeling, fædrelands- og verdenshistorie, memoirer, literatur- og kunsthistorie 4 %, I. afdeling, theologiske skrifter, kirkehistorie og kristelige fortællinger, 3¼ % af udlånet. Mindst søgtes afdelingerne for filosofi og opdragelsesvæsen, jus og socialvidenskab, naturkundskab, astronomi, økonomiske og tekniske videnskaber samt sprogvidenskab. I fremmede sprog udlåntes 10 500 bind, 12½ % af det samlede årsudlån, 8 741 bind til hjemmet, 1 745 bind på læseværelserne. Mest læstes engelsk, 4 033 bind, så tysk, 3 471 bind, fransk, 1 569 bind, og svensk, 1 413 bind. Svenske bøger efterspørges mest i norsk oversættelse, men svensk literatur anskaffes næsten udelukkende i originalsproget, da oversættelser ikke burde trænges mellem de to nordiske sprog. Nogle få bøger på italiensk, spansk, hollandsk og latin forekom også i årets udlån.

Af de 50 mest læste forfattere i 1903 var 22 norske, nemlig Jonas Lie, 1 132 udlån, Bjørnson 1 104, Const Flood 789, Ibsen 755, Kielland 589, John Paulsen 429, Marie (frk. Meyn) 408, fru Aubert 333, Bernt Lie 324, K. Dahl 272, Just Flood 242, Hamsun 240, Dilling 234, Garborg 209, Vilh. Krag, 206, frk. Prydtz 186, Thomas Krag 182, Hilditsch 166, Gløersen og fru Thoresen hver 155, Tvedt 144, fru Collett 129 udlån. Af de fremmede forfattere var 8 danske: Etlar 999, Ingemann 821, H. F. Ewald 705, Rumohr 425, Schørring 235, Schandorph 227, H. C. Andersen 188, Dodt 179 udlån, 7 engelske og amerikanske: Marryat 677, Doyle 631, Scott 575, Dickens 491, Cooper 352, Twain 304, Savage

298 udlån, 5 tyske og ungarske: Ebers 221, Gerstäcker 180, Werner 165, Jokai 162, Dahn 151 udlån, 4 franske: Jules Verne 585, Greville 241, Daudet 164, Achard 127 udlån, 2 svenske og finske: Topelius 218, Starbäck 154 udlån, 2 russiske: Tolstoj 400, Dostojevski 169 udlån.

Omtrent 1 000 bøger og småskrifter blev indkjøbt i 1903, tildels meget billig, ved forlæggernes udsalg, gjennem antikvarboghandelen og underhånden. Af indkjøbet var omtrent 650 bøger nyheder i bibliotheket, 350 dubletter, til erstatning for opslidte exemplarer og til forøgelse af udlånssamlingen. Over 300 bøger måtte i årets løb udskydes som helt ødelagte under den idelige benyttelse, og massen af den kurante udlånssamling befinder sig i mislig forfatning, men må af tvingende pengehensyn indtil videre gjøre tjeneste. Som gaver modtoges i 1903 ca. 3 500 bind og piecer; en del af disse var dog forældede sager, gamle skolebøger, defekte værker o. l. Antallet af brugbare og værdifulde skrifter kan høist beregnes til 3 000 bind og hefter, og af disse var omtrent 1 150 nye i bibliotheket. Som de betydeligste gaver må nævnes en større, vel vedligeholdt bogsamling, hovedsagelig ældre historisk og theologisk literatur, skjænket af provst Joachim Voss's arvinger, en betydelig bogsamling, tilhørende brugseier R. Rolfsens dødsbo, der indeholdt mange værdifulde værker: P. A. Munch: Det norske folks historie, 8 bind, H. Wergeland: Samlede skrifter, 9 bind, Topografisk Journal for Norge, 10 bind, H. Steffens: Was ich erlebte, 10 bind, forskjellige landbrugsskrifter m. m., samt en del af dr. Crawfurds efterladte bibliothek, testamentarisk gave. Som sædvanlig erholdtes gratis forskjellige publikationer, årets stortingsforhandlinger, Departementstidende, Fiskeritidende, Lovtidende, skrifter udgivet af universitetet, Kristiania og Trondhjems videnskabsselskaber, det statistiske Centralbureau, den geografiske Opmåling, forskjellige departementer og kontorer, Bergens Museum og kommunestyre, bergenske redaktioner, selskaber, foreninger og skoler, samt talrige private boggaver. Bibliothekets bogmasse er voxet til ca.

90.000 bind, heri indbefattet den store dubletsamling, over hvilken en fuldstændig fortegnelse på grund af manglende tid og vanskelige lokale forhold endnu ikke er optat.

Arbeidet i bibliotheket fortsattes paa sædvanlig måde i det forløbne år. Omtr. 1 200 bøger blev katalogiserede, indbundne og opstillede, og den håndskrevne seddelkatalog omfattede ved årets udgang 2 500 bind, der vil blive indtat i det næste, 8de katalogtillæg. Indførelsen af den nye fremgangsmåde ved udlånet skred i årets løb godt frem, med velvillig bistand af frk. Dagny Knudtzon, der i tre år har deltaget i bibliothekarbeidet, og hvis vedvarende interesse for samme man skylder megen tak. Omtr. 12 000 af de stærkest benyttede bøger er nu forsynede med lommer og tilhørende kartons, og det er ikke tvilsomt, at forandringen, hvis gjennemførelse endnu vil kræve flere ar på grund af bibliothekets bogmasse, blir en betydelig forbedring, navnlig en lettelse for publikum. Til udgifterne ved indførelse af den amerikansk-engelske methode ved udlanet er også for 1904 på bybudgettet bevilget kr. 200. Arbeidet vil derfor bli fortsat, så hurtig som tiden tillader, i indeværende år.

Bibliotheket har nylig afsluttet de første 30 år af sin offentlige virksomhed, og dette tidsrum indeholder en stor og glædelig fremgang, men desværre kan hverken bibliothekets virkemidler eller lokale for nærværende kaldes tilfredsstillende. Samlaget, hvis gavmildhed i tidligere år bogsamlingens raske vext næsten udelukkende skyldes, kunde ifjor blot afse kr. 2 000 til bibliothekets drift, og skjønt Sparebanken, i erkjendelse af institutionens store folkeopdragende betydning i vor by, forhøiede sit vante bidrag, kr. 1 000, til kr. 1 500, blev den samlede sum dog kun halvparten af den, som for nogle år siden havdes til disposition. Samtidig voxer stadig den lokale trængsel i Basarbygningens loftsetage, hvor byens kostbare bogmasse heller ikke er forsvarlig beskyttet mod ild, vand eller rotter. Det blir derfor et livsspørgsmål for bibliotheket med kortest mulig frist at få sit eget tidsmæssig indrettede hus. Ved fortsat arbeide i 3 år af indsamlings-

komiteen for den nye bibliothekbygning er det nu lykkedes at tilveiebringe kr. 92 000. Beløbets store væxt ifjor må navnlig tilskrives konsul Christian Børs, bibliothekets trofaste velgjører, som på sin ottiårsdag, 21. marts 1903, påny skjænkede kr. 10 000 til bygningen. Hr. konsul Gade fortjener også megen tak for sit betydelige bidrag, kr. 5 000, og en anonym velynder for de til samme øiemed skjænkede kr. 3 000. Endnu mangler kr. 8 000 i de til husets opførelse beregnede kr. 100 000, men de nuværende gunstige byggeforhold tør vel håbes at fremskynde værkets realisation.

I 1903 havde man den glæde at modtage en overordentlig vellykket marmorbuste af konsul Børs, udført af billedhuggerinden frk. Ambrosia Tønnesen efter bestilling af en anonym giver, og af giveren bestemt til den vordende bygning som et værdigt minde om bibliothekets grundlægger. Da der ikke kunde være tale om at opstille busten i Basarbygningens utrygge loftsrum, har kunstværket indtil videre fået en smuk plads i Billedgalleriets indgangssal.

Bibliothekkommissjonen sendte konsul Børs en kunstnerisk udstyret takke og lykønskningsadresse i anledning af hans ottiårsjubilæum.

Bergen den 11. februar 1904.

Vilhelm Holdt. *B. E. Bendixen.* *K. Brekke.*
D. B. Martens. *Valborg Platou.*

In fidem

Vilhelm Lie.

Bergens offentlige bibliothek

Aarsberetning

for

1904



Bergen
J. D. Beyers bogtrykkeri
1905

Beretning
om
Bibliothekets virksomhed i 1904.



Bibliothekkommissjonen har herved den ære at fremsende beretning om Bergens offentlige bibliotheks virksomhed i det sidst forløbne år.

Søgningen til bibliotheket var i 1904 langt sterkere end nogensinde før. Til læsning i hjemmet låntes 145 478 bøger, og på læseværelserne låntes 25 155 bøger af 18 246 besøgere. Ialt blev således benyttet 170 633 bøger — 39 328 flere end i 1903. Antallet af låntagere var ligefra årets begyndelse stigende og tiltog ganske overordentlig om høsten. Fra 15. august til 31. december blev indskrevet 2 829 personer, 1 762 mænd og gutter, 1067 voxne kvinder og skolepiger. I årets sidste kvartal blev tilstrømningen så sterk, at der måtte træffes særegne foranstaltninger i udlånssalen, ved forskjellig indgang og udgang samt ved anbringelse af en skranke mellem begge døre, for at fordele mængden og lette expeditionen. Værst var trængselen i aftentimerne til ungdommens læseværelse; her findes knap plads for 30 besøgere på en gang, men det flerdobbelte antal måtte jevnlig afvises. I den nye bibliotheksbygning vil det bli en hovedopgave at skaffe flere store, vel indrettede læseværelser for at tilfredsstille den hos byens befolkning stadig voxende trang til boglig underholdning og kundskab.

Bibliothekets publikum tilhørte som sædvanlig alle professjoner, stillinger og klasser; men folkets brede lag var i overveiende majoritet. Dagarbeidere og sjømænd med sine familjer, tyende, lærlinger og bud optog 34 %, små håndværkere og handlende, butik- og kontorpersonale samt underordnede bestillingsfolk 36 %, lærerstanden, kunstnere, voxne studerende og skole-

ungdom 23 %, større kjøbmænd og forretningschefer, høiere kommunale funktionærer, civile og militære embedsmænd, sagførere, læger og større rentenister 5 %, mænd og kvinder uden opgivet livsstilling 2 % af låntagerne.

Som altid blev bogafdelingerne meget ujevnt benyttet. 3die afdeling, al æsthetisk literatur og underholdningsskrifter, romaner, fortællinger, digte, skuespil, eventyr og anden populær ungdomslæsning optog henved fire femteparter af årets hjemlån. Paa læseværelserne benyttedes et betydeligt antal bøger, tilhørende de forskjellige fagafdelinger. På det store læseværelse udlåntes således 1 050 bind af reiseværker, geografi og topografi, 982 bind af historiske skrifter, 357 bind af populær naturvidenskab, 6 841 bind af tidsskrifter og illustrerede blade.

I hjemlånet var de kundskabsgivende afdelinger saaledes repræsenterede:

Afd. I (theologi, kirkehistorie, opbyggelsesskrifter og kristelige fortællinger) 3½ %.
» II (filosofi, pædagogik) ½ %.
» IV (filologi) ¼ %.
» V (reisebeskrivelser, geografiske, statistiske og topografiske værker) 5½ %.
» VI (historie, literaturhistorie) 4 %.
» VII (jus, politik, statsøkonomi) ¼ %.
» VIII (naturvidenskab, økonomiske og tekniske videnskaber, landbrug, fiskeri, sportsvæsen m. m.) 1½ %.
» IX (samlede værker, tidsskrifter, bøger af blandet indhold) 5½ %.

Ved siden af det store publikum, der i bibliotheket næsten udelukkende søger lekture til adspredelse og hvile efter dagens travlhed og slid, er her også en liden kreds af læsere med interesse for boglige studier, og som i bibliotheket finder hjælpemidler til erhvervelse af kundskaber på forskjellige områder. Den forening af et stort folkebibliothek og en høiere boglig kul-

turanstalt, som Bergen eier i sit offentlige bibliothek, vil dog først i et nyt, tidsmæssigt lokale kunne samle og tilfredsstille bybefolkningens mange krav og da få fuld betydning som en mægtig løftestang til fremme af oplysning og almenkultur i alle samfundslag.

Af årets udlån var 12 153 bøger i fremmede sprog, deraf til læsning hjemme 10 547 bind og på læseværelserne 1 606 bind. Mest læstes engelsk, 4 434 bind, så tysk 4 337 bind, svensk 1 720 bind og fransk 1 633 bind.

Endvidere låntes 30 bøger i det italienske, hollandske, spanske og latinske sprog. Bøger i fremmede sprog udgjorde således over 7 % af årets udlån.

Af de i 1904 mest læste 50 forfattere var henved halvparten (22) norske, 9 danske, 9 engelske og amerikanske, 3 svenske og finske, 3 tyske og ungarske, samt 1 russisk.

De foretrukne norske forfattere var i følgende orden:

Jonas Lie 1 618 udl., Bjørnson 1 198 udl., C. Flood 972 udl., Ibsen 968 udl., Kielland 861 udl., Bernt Lie 759 udl., Elise Aubert 527 udl., John Paulsen 514 udl., Konrad Dahl 467 udl., Marie (frk. Meyn) 461 udl., J. Flood 440 udl., Knut Hamsun 398 udl., A. Prydz 309 udl., T. Krag 303 udl., Garborg 300 udl., V. Krag 293 udl., Margrete 290 udl., Camilla Collett 254 udl., Kr. Janson 239 udl.. Hilditch 225 udl., J. Tvedt 223 udl., L. Dilling 216 udl.

De mest læste danske forfattere var: C. Etlar, Ingemann, H. F. Ewald, Rumohr (P. P.), Schjørring, Drachmann, Schandorph, H. C. Andersen og Dodt.

De 9 mest læste engelske og amerikanske forfattere var: Doyle, Marryat, W. Scott, Twain, Dickens, Alcott, Cooper, Savage og Kipling.

De 3 svenske og finske: Lundegård, Lodbrok og Topelius.

De 3 tyske og ungarske: Ebers, Reuter og Jokai.

De 3 franske: J. Verne, Greville og Daudet.

Den ene russiske: L. Tolstoy.

Bibliothekets udvikling hemmedes i 1904 sterkt af de aldeles utilstrækkelige virkemidler. Samlaget, hvis liberalitet i tidligere år bibliothekets raske vext hovedsagelig skyldes, og som i 1893—95 endog særlig bevilgede kr. 6 000 til bogkjøb og indbindinger, kunde ifjor ikke afse mer end kr. 1 500 til bibliotheket. Med sparebankens bidrag, kr. 1 500, havdes således kun kr. 3 000 til bogsamlingens vedligehold og forøgelse. Anskaffelserne måtte følgelig betydelig indskrænkes, da man vilde undgå at bruge noget af de opsparede renter af bibliothekets fond, der, grundet om våren 1895 ved samlagets gave af kr. 4 000, forøget samme år om høsten ved en ny stor bevilgning af samlaget på kr. 25 000 og om våren 1898 med et sidste bidrag fra samlaget, kr. 8 000, nu ved rentetillæg er voxet til noget over kr. 52 000. Antagelig blir det dog snart nødvendig at ty til renterne, da de vigtigste nyheder i bogverdenen må anskaffes, efterhånden som de udkommer, forat ikke hullerne i de forskjellige afdelinger skal bli altfor mange og vanskelige at fylde, når bibliotheket får sin egen bygning og tillige rigeligere virkemidler, hvad med sikkerhed tør håbes. Alene den kurante udlånssamlings vedligehold og fornyelse er under det nuværende store slid på bøgerne en meget betydelig og stadig voxende udgift. I 1904 blev bogkjøbet af de tvingende pekuniære hensyn indskrænket til omtr. 800 bind og småskrifter; af disse var 500 nyheder i bibliotheket, 300 erstatningsexemplarer for udslidte og kasserede bøger eller dubletter af de sterkest efterspurgte forfatteres værker. Som gaver indkom over 800 bøger og piecer, for en stor del ældre skrifter af forskjelligt indhold; omtrent 500 af gaverne fandtes ikke før i bogsamlingen, og adskillige af de andre var velkomne som dubletter. Blandt boggaverne kan merkes fortsættelsen af det smukke værk »Danske malede portræter«, der er nået til bind 9, og hvoraf 1 expl. velvillig tilstilles bibliotheket fra det danske kultusministerium. Særdeles velkomne var også to af de norske studenters jubilæumsskrifter, gaver af herrerne apotheker Lothe og doktor Hartwig, og som fuldstændiggjør denne

for norsk personalhistorie vigtige række i biblioteket. Endvidere modtoges gratis de sædvanlige offentlige publikationer, Departementstidende, Fiskeritidende, Lovtidende, Kundgjørelsestidende, årets stortingsforhandlinger, skrifter fra universitetet og universitetsbiblioteket, fra forskjellige departementer og kontorer, fra Kristiania og Trondhjems videnskabsselskaber, Bergens kommunestyre, Bergens Museum og Vestlandske kunstindustrimuseum, Norges officielle statistik, topografiske og geologiske karter, alle bergenske og nogle hovedstadsblade, årsberetninger, skoleprogrammer og forskjellige Bergenstryk m. m.

Arbeidet i biblioteket fortsattes som sædvanlig med undersøgelse, ordning og opstilling af bøger, såvidt det knappe hylderum tillod. Omtr. 900 nye bøger blev i årets løb indbundne og katalogiserede; ved udgangen af 1904 var 3 360 bøger indordnede i seddelkatalogen og færdige til at optages i det næste, 8de tillæg, som næste år må udarbeides og trykkes for at skaffe publikum adgang til forøgelserne siden januar 1902.

Til gjennemførelsen af den nye fremgangsmåde ved udlånet anvendtes de på budgettet hertil bevilgede kr. 200 og så megen tid, som kunde afsees fra andre, uopsættelige arbeider. I 17 000 bøger er nu indsat lommer og bogkort, og de praktiske fordele ved denne amerikansk-engelske opfindelse træder bestandig sterkere frem under benyttelsen, specielt for publikum, der blir langt hurtigere betjent end før og spares uleiligheden ved at skrive bevis for de lånte bøger. Men med bibliothekets bogmasse vil hengå flere år, inden hele udlånssamlingen kan ventes forsynet med lommer og kort, og under den nuværende overordentlige søgning til biblioteket kræves forøget hjælp også til det daglige udlån og det deraf flydende efterarbeide, for at der kan haves tilstrækkelig kontrol med de udlånte bøger og deres rigtige tilbagelevering. Desværre var frk. Dagny Knudtzon næsten hele forrige år ved sygdom i hjemmet hindret fra at deltage i bibliotheksarbeidet. Bibliothekkommissjonen benytter anledningen til her at bevidne frk. Knudtzon sin tak og anerkjendelse for hen-

des velvillige og dygtige bistand lige fra høsten 1900 og håber, at hun fremdeles vil bevare interessen for bibliotheket og dets gjerning.

Tilbage står at gjøre rede for det sidste års forøgelse af fondet til opførelse af den høist påkrævede nybygning for Bergens bogskat. De siden 1901 samlede bidrag beløb sig ved udgangen af 1904 med renter til mellem kr. 95 000 og 96 000, og hensigten er at nytte den endnu vedvarende billige byggetid til at paaskynde husets reisning. Som forberedelse hertil skal to af den til fem medlemmer forstærkede byggekomite, stadskonduktøren og bibliothekaren, i den nærmeste fremtid reise til England for at bese derværende »Public Libraries« og hjembringe planer, som afpasset efter vore forholde og pengemidler kunde anvendes til den vordende bibliothekbygning her. Det vil være målet for bibliothekkommissjonens bestræbelser, at Bergens offentlige bibliothek ved indførelse af den moderne bibliothekteknikś forbedringer og opfindelser til lettelse af arbeidet i bibliotheket og ved stedse øgende tilslutning fra alle samfundslag skal kunne yde et godt bidrag til løsning af de frie offentlige bogsamlingers store opgave: »Den bedste læsning for det størst mulige antal mennesker med den mindste bekostning.«

Bergen i bibliothekkommissjonen den 7. februar 1905.

Vilhelm Holdt. *B. E. Bendixen.* *K. Brekke.*
D. B. Martens. *Johan Bøgh.* *Valborg Platou.*

In fidem
Einar Olsen.

Bergens offentlige bibliothek

Aarsberetning

for

1905



Bergen
J. D. Beyers bogtrykkeri
1906

Beretning

om

Bibliothekets Virksomhed i 1905.

Bibliothekkommissionen har den ære herved at aflægge beretning om Bergens offentlige bibliotheks virksomhed i 1905.

Søgningen til bibliotheket tiltog ganske overordentlig i det sidstforløbne aar, og udlaanet voxede til en før ukjendt høide. Statistiken for det sidste femaar — det 20de aarhundredes første — viser bedst udviklingen.

I	1901	hjemlaantes	82 406	bøger
-	1902	—	99 262	»
-	1903	—	107 744	»
-	1904	—	145 478	»
-	1905	—	240 211	»

Hjemlaanet fra bibliotheket var saaledes ifjor henved 3 gange saa stort som i 1901, en fremgang, der bliver dobbelt anselig i betragtning af de voxende lokale vanskeligheder og bibliothekets sterkt aftagende virkemidler i det nævnte tidsrum. Størst var tilstrømningen af besøgere i aarets første og sidste kvartal. Adgangen til læseværelserne maatte da stadig begrænses forat hindre forstyrrende trængsel og muliggjøre en nogenlunde rask expedition ved udlaansskranken. Efter erfaringen under de nuværende forhold kan det ikke være tvilsomt, at den nye bibliothekbygnings rummelige læseværelser vil bli fuldt paaskjønnet af byens læselystne indvaanere.

Bibliothekets publikum tilhørte i 1905 alle samfundsklasser, professioner og stillinger, men folkets brede lag var som sædvanlig i stor majoritet. Dagarbeidere og sjømænd med

sine familjer, tyende, lærlinger og bud udgjorde 28 % af laantagerne, smaa haandværkere og handlende, underordnede bestillingsfolk, politikonstabler, post- og telegraf-, butik- og kontorbetjente, underofficerer og sergeanter samt smaa rentenister tils. 36 %, skoleungdom 19 %, større kjøbmænd og forretningschefer samt større rentenister 6 %, lærere og lærerinder 4 %, voxne studerende og kunstnere 3 %, geistlige og civile embedsmænd, officerer, sagførere og læger 3 %, kvinder og mænd uden opgit livsstilling 1 % af det faste publikum.

Af bogafdelingerne blev som sædvanlig den skjønlitterære overveiende søgt, da massen af læsere ønsker lettere underholdning, ikke anstrengende studieværker efter dagens arbeide. 3die afdeling, der omfatter alle arter af æsthetisk litteratur, optog 77 % og de ikke skjønlitterære afdelinger tils. 23 % af de hjemlaante bøger. I 1904 var forholdet mellem underholdningsskrifter og kundskabbringende lekture 79 og 21 %; det synes heraf at fremgaa, at interessen for god og nyttig læsning er stigende blandt bibliothekets besøgere. De ikke skjønlitterære bogafdelinger var saaledes repræsenterede i hjemlaanet: I. Theologi, kirkehistorie, opbyggelsesskrifter og religiøse fortællinger, 4½ %. II. Filosofi og opdragelsesskrifter, ¾ %. IV. Sprogvidenskab, ⅛ %. V. Reiser, geografi, statistik, 6¼ %. VI. Historie, memoireværker, litteratur- og kunsthistorie, 4¾ %. VII. Lovkyndighed, politik og samfundslære ⅛ %. VIII. Naturvidenskaber, mathematik, astronomi, skrifter vedkommende teknik, industri og næringsliv, 1½ %. IX. Dagsaviser, ill. blade, tidsskrifter og samlede værker, 5 %.

Paa læseværelserne benyttedes fornemmelig ikke-skjønlitterære skrifter. Udlaanets art i 1905 var paa de voxnes læseværelse følgende: Afdeling I. 3 %, II. 1 %, III. 10 %, IV. 3 %, V. 19 %, VI. 16 %, VII. 8 %, VIII 9 %, IX. 25 %.

Paa ungdommens læseværelse efterspurgtes mest populære reisebeskrivelser og reiseeventyr, populære historiske skildringer og illustrerede blade. Meget yndet er ungdomsbladet »Norske gutter«, der haves i flere exemplarer, som altfor hurtig opslides.

Læsning af fremmede sprog tiltar. I 1905 laantes 15 622 bøger i fremmede sprog, 3 469 flere end i 1904, nemlig: 6 002 engelske, 5 025 tyske, 2 287 svenske, 2 278 franske samt 30 bøger paa italiensk, spansk, hollandsk og latin, tils. udgjørende over 6 % af aarets hele udlaan. Af de 50 mest læste forfattere var 24 norske, 8 danske, 8 engelske og amerikanske, 3 tyske, 3 svenske, 2 franske og 2 russiske. Den nationale litteratur havde saaledes afgjort overvegten i publikums yndest.

Bogsamlingens forøgelse stod ifjor ikke i forhold til benyttelsen. Samlaget, hvis betydelige bidrag i otti- og nittiaarene bibliothekets tidligere raske udvikling hovedsagelig skyldtes, kunde i 1905 ikke afse mer end 1 500 kroner til dets drift, og med Sparebankens aarsbidrag, kr. 1 000, havdes kun kr. 2 500 til bogkjøb og indbinding, en aldeles utilstrækkelig sum, særlig under den nuværende stærke søgning til bibliotheket, der nødvendiggjør en stadig fornyelse og forøgelse af udlaanssamlingen. Af de tvingende pekuniære hensyn maatte anskaffelserne ifjor indskrænkes til noget over 900 bind og piecer, af hvilke omtrent 300 skulde erstatte opslidte og tabte exemplarer, og vel 600 var nyheder af forskjelligt slags, skjønlitteratur, reiseværker, populære historiske, litteraturhistoriske, naturvidenskabelige og sociale skrifter. Som gaver modtoges over 1 000 bøger, aviser og smaaskrifter; omtr. 600 af disse var nyheder i bibliotheket. Blandt de private gaver kan nævnes en større samling illustrationsværker, tidsskrifter og moderne skjønlitteratur, fra *konsul Gades arvinger*, nogle tekniske plancheværker, fra *stadsingeniør H. Daae*, femogtyveaarsstudenternes festskrift i 1905, fra *redaktionskomiteen*, og det genealogiske værk »Slægten Stang« af H. K. Steffens, fra *godseier N. A. Stang*, Fredrikshald. Gratis erholdtes som sædvanlig et antal offentlige publikationer: Departementstidende, fiskeritidende, lovtidende, aarets storthingsforhandlinger, Bergensamternes thingforhandlinger, skrifter fra universitetet og universitetsbibliotheket, fra regjeringsdepartementer, videnskabsselskaber, museer og bibliotheker, fra det statistiske centralbureau, det meteorologiske institut og den

geografiske opmaaling, endvidere aarsberetninger, skoleprogrammer og andre piecer af forskjelligt indhold.

Bibliotheksarbeidet fortsattes paa sædvanlig maade med undersøgelse, ordning, katalogisering og opstilling af bøger, saavidt det yderst knappe hylderum tillod; ved aarets udgang optaltes omtrent 6 000 bind, dubletter medregnet, der er færdige til at optages i det nye, 8de katalogtillæg, som bør udgives næste aar, forat publikum kan faa oversigt over bibliothekets tilvæxt siden 1902, da det sidste tillæg udkom. Indførelsen af den amerikansk-engelske fremgangsmaade ved udlaanet blev i det forløbne aar fortsat; over 21 000 bind er forsynet med lommer og kort, men til fuldstændig gjennemførelse af den praktiske reform vil endnu medgaa flere aar paa grund af bibliothekets bogmasse. Den ifjor sommer foretagne udvidelse af udlaansværelsets indgang letter betydelig expeditionen, og kjødbasarens loftsetage kan nu antages at være tilstrækkelig udnyttet for den resterende tid af bibliothekets forbliven i dette lokale. Opførelsen af et eget, værdigt hjem for byens bogskat paa den af kommunestyret bestemte tomt, børneparken, forestaar; efter 5 aars arbeide med indsamling af frivillige bidrag til nybygningen er den beregnede minimumssum, kr. 100,000, skaffet tilveie, og i februar—marts ifjor besøgte to af byggekomiteens medlemmer, stadskonduktøren og bibliothekaren, moderne folkebibliotheker i London og andre engelske byer forat studere deres arkitektur og indredning, som forberedelse til en lignende bygnings reisning i Bergen. Overalt mødte man stor forekommenhed, og det var interessant og lærerigt at se de forskjellige arbeidsmaader og de mange opfindelser og forbedringer af bibliothekstekniken, som anvendtes i de britiske »Public Libraries«, der alle virkede med talrigt personale og rigelige indtægter.

I august maaned udstedtes af byggekomiteen indbydelse til norske arkitekter om at levere planer og tegninger til den projekterede bibliotheksbygning efter det af komiteens fungerende formand, stadskonduktør Tønnesen, opsatte program, og

ved konkurrancefristens udløb 31. december ifjor var 71 udkast modtagne. Konkurrancens endelige udfald er endnu ikke afgjort; men valget af en plan tør vel ventes truffet og af vedkommende myndigheder approberet saavidt hurtig, at byggearbeidets igangsættelse kan imødesees iaar.

Bibliotheket led i det forløbne aar et stort tab ved konsul Christian Børs' bortgang, og denne beretning kan ikke afsluttes uden nogle ord til hans minde. Lige fra bibliothekets grundlæggelse for 30—40 aar siden, i hvilken han havde en hovedandel, fulgte konsul Børs med varm interesse udviklingen af denne institution, som en af de allervigtigste for aandsliv og folkeoplysning i hans fødeby, og saalænge han levede, anvendte han sin indflydelse til at fremme dens vel. Fra konsul Børs udgik i 1899 ideen til en bibliotheksbygning, og samtidig skjænkede han til denne det første bidrag, kr. 10 000, der paa hans ottiaarsdag 21. marts 1903 fulgtes af et nyt bidrag af samme størrelse. Konsul Børs vil derfor med al ret faa en hædersplads i Bergens offentlige bibliotheks endnu uskrevne historie, og hans navn maa bevares i taknemlig og ærbødig erindring af alle, som virker og færdes i bibliotheket. Heller ikke hans træk kan glemmes i hans fødeby. I den bygning, hvis reisning han ikke oplevede at se, skal den ved aandfuld portrætlighed og kraftig karakteristik udmærkede marmorbuste, modelleret af billedhuggerinden Ambrosia Tønnesen og skjænket af en bergenser, der stod konsul Børs meget nær, bli et værdigt og varigt mindesmærke og et manende exempel paa storsindet gavmildhed og almenaand for hans byesbørn.

Bergen i bibliothekkommissionen den 6. februar 1906.

Vilhelm Holdt. *B. E. Bendixen.* *K. Brekke.*
D. B. Martens. *Valborg Platou.*

In fidem
Vilhelm Lie.

Bergens offentlige bibliothek

Aarsberetning

for

1906



Bergen
J. D. Beyers bogtrykkeri
1907



UDLAANSVÆRELSET.



DET STORE LÆSEVÆRELSE.

Beretning

om

Bibliothekets Virksomhed i 1906.

Bibliothekkommissionen gir sig herved den ære at fremsende beretning om Bergens offentlige bibliotheks virksomhed i 1906. Den overordentlige forøgelse af søgningen til bibliotheket, som det 20de aarhundredes første femaar opviste, fortsattes ogsaa i 1906 om end i noget formindsket grad. Ifølge det daglige regnskab, som føres af 1ste bibliothekassistent, hjemlaantes 284 651 bind mod 240 211 bind i 1905, og paa læseværelserne laantes 18 236 bøger af 13 396 besøgere, mod 16 434 bøger af 12 154 besøgere i 1905. De forskjellige bogafdelinger var i hjemlaanet repræsenteret paa følgende maade: Afd. I. Theologi, kirkehistorie, opbyggelsesskrifter og religiøse fortællinger — udlaan: 18 180 b., 6,39 %. Afd. II. Filosofi, opdragelse, undervisning, afholdsskrifter, kvindesagsskrifter 3 021 b., 1,06 %. Afd. III 1. Skjønlitteratur, romaner, digte, skuespil, eventyr, ungdomslæsning 202 796 b., 71,24 %. III 2. Kunsthistorie, billedværker, kunstindustri 956 b., 0,34 %. Afd. IV. Sprogvidenskab 395 b., 0,14 %. Afd. V. Geografi, topografi, statistik, reiser 21 085 b., 7,40 %. Afd. VI. Historie, memoireverker, kultur- og litteraturhistorie 13 809 b., 4,85 %. Afd VII. Lovvæsen, politik, statsøkonomi og sociale spørgsmaal 429 b., 0,15 %. Afd. VIII. Naturvidenskaber, mathematik, krigsvidenskab, tekniske, industrielle og økonomiske fag, fiskeri, jagt, sport 5 007 b., 1,76 %. Afd. IX. Tidsskrifter, aviser, samlede og blandede skrifter 18 973 b., 6,67 %. Faglitteratur optog tilsammen i aarets hjemlaan 28,76 %, skjønlitterære skrifter 71,24 %, medens forholdet forrige aar var 23 og 77 %.

Statistiken over arten af læseværelsernes boglaan gav følgende resultat:

Afd. I. 123 b., 0,65 %. II. 167 b., 0,83 %. III. 816 b., 4,31 %. IV. 467 b., 2,47 %. V. 2 606 b., 13,77 %. VI. 2 781 b., 14,17 %. VII. 437 b., 2,31 %. VIII. 1 255 b., 6,63 %. IX. 9 131 b., 48,25 %. X (bibliografi) 958 b., 5,06 %. Af bøger i fremmede sprog laantes til hjemmet og paa læseværelserne 19 005 b. mod 15 622 b. i 1905, og sprogene var fordelte saaledes: engelsk 8 614 b., tysk 5 459 b., fransk 2 654 b., svensk 2 241 b., italiensk, spansk, latin, hollandsk tils. 37 b. Af norske forfattere efterspurgtes mest følgende: Bjørnson, C. Collett, K. Dahl, C. Flood, Garborg, Hamsun, Ibsen, Kielland, Vilh. og Thomas Krag, Jonas Lie, Bernt Lie, Marie, J. Paulsen, Amalie Skram, Tvedt og Zwilgmeyer; af danske: H. C. Andersen, Blicher-Clausen, Drachmann, Etlar, Ewald, Ingemann, Rumohr og Schandorph; af svenske: Geijerstam, Malling, Lagerlöf, Lundegaard, Starbäck, Topelius og Wahlenberg, af engelske Caine, Corelli, Dickens, Doyle, Kipling, Marryat, W. Scott og Twain; af tyske: Dahn, Ebers, Gerstäcker, Heyse, Lindau, Reuter og Suttner; af franske: Achard, Daudet, Greville, Maupassant, Verne og Zola; af polske og russiske: Dostojewsky, Gorki, Sienkiewicz, Tolstoy og Turgenjeff. Til bogkjøb og indbinding i 1906 var kun bevilget 3 000 kroner, 1 500 af samlaget og 1 500 af Bergens sparebank. Da denne sum maatte ansees for aldeles utilstrækkelig til at forsyne de forskjellige bogafdelinger med værdifuldere nyheder og tillige supplere udlaanssamlingen med erstatningsexemplarer for de helt opslidte bøger, besluttedes af bibliothekkommissionen, at indtil 2 000 kroner kunde anvendes af bibliothekfondets opsparede renter, til anskaffelse og vedligehold af bøger. Fondet, grundet ved gaver af samlaget i nittiaarene, er ved stadigt rentetillæg voxet fra de oprindelige 37 000 kroner til noget over 55 000 kroner. 1 000 kroner blev i 1906 brugt efter bestemmelsen til bogkjøb og indbinding, og med de resterende 1 000 kroner skal bestrides udgifter af samme art i 1ste kvartal af 1907, da nye bidrag fra samlaget og sparebanken først kan ventes udpaa vaaren. Af de disponible midler blev ca. 2 500 kroner anvendt til bogkjøb og subskriptioner paa nordiske og fremmede tidsskrifter, 1 500 kroner til indbinding af bøger, tidsskrifter og aviser samt til

større bogreparationer. Ca. 300 opbrugte bind maatte erstattes for at fylde de værste huller i udlaanssamlingen, og forat tilfredsstille publikums stadige krav paa skjønlitterære nyheder kjøbtes et udvalg af nordiske forfatteres nye bøger, samt enkelte oversættelser af betydeligere fremmed skjønlitteratur; videre anskaffedes, saalangt midlerne tillod, populære historiske verker, især nordisk historie, reiseskildringer, populærvidenskabelige og folkeskrifter m. m. Som gaver modtoges over 800 bøger og smaaskrifter, dels fra offentlige institutioner og selskaber, dels fra private. Af gaver herfra byen kan nævnes 300 bind, mest ældre fransk og tysk skjønlitteratur, fra stadsingeniør Ingstad, endel nyere bøger af forskjelligt indhold fra bankfuldmægtig O. Larsen, fru Hanna Lampe, generalkonsul Brunchorst og frue, stiftsarkivar dr. Bing og dr. Lothe. Den sidste forærede femogtyveaarsstudenternes festskrift i 1906, en særlig velkommen gave som det nyeste led i rækken af disse værdifulde personalhistoriske skrifter, som det er lykkedes at samle i Bergens bibliothek ligefra det første, om studenterne fra 1868, udkommet 1893. Gratis erholdtes som sædvanlig fiskeristyrets, Bergens magistrats, museets, Bergens historiske forenings og Vestlandske kunstindustrimuseums publikationer, alle bergenske aviser og Vestlandsposten, aarsberetninger fra bergenske foreninger, selskaber og skoler, Bergensamternes thingforhandlinger m. m. Fra Kristiania modtoges »Dagbladet«, »Norske gutter«, »Departementstidende«, »Lovtidende«, aarets storthingsforhandlinger og den nye matrikel, begge gjennem finansdepartementet, Norges officielle statistik, Kristiania videnskabsselskabs skrifter, publikationer af den norske kildeskriftkommission, universitetet og universitetsbibliotheket, det meteorologiske institut, forskjellige offentlige kontorer, den geografiske opmaaling, aarsberetninger fra det Deichmanske bibliothek, folkemuseet, kunstindustrimuseet m. m Fra Trondhjem erholdtes Videnskabernes selskabs aarsskrifter, aarsberetninger fra den tekniske læreanstalt og folkebibliotheket m. m. Heller ikke manglede beviser paa, at bibliothekets tilværelse er kjendt udenfor vort eget land. Det danske kultusministerium sendte fortsættelsen af pragtverket »Danske malede portræter«, general-

major C. Adelskjöld, Stockholm, sit nye tobinds verk »Carl XII och Svenskerne«, den italienske videnskabsmand Carlo Bozzolos enke sin mands efterladte skrifter i to anselige kvartbind, staten Massachusetts, de frie offentlige bibliothekers egentlige hjemstavn, en planche med smaa billeder af samtlige statens bibliothekbygninger, og fra den kongl. preussiske regjering kom et elegant »Bäder-album«, indeholdende beskrivelse og illustrationer over alle mineralkilder og sundhedsbad inden kongerigets grænser. Bibliothekets Ibsensamling, der omfatter vel et par hundrede større og mindre skrifter, fik ifjor adskillige værdifulde forøgelser. Prof. Th. Lasius, Paris, sendte sit betydelige nye verk om vor berømte digter; et hefte, indeholdende talrige spanske litteraters hyldest til den norske mester, var en gave af dr. Losting, og andre bidrag modtoges fra forskjellige givere. Af overordentlig betydning var dr. Edvard Griegs og fru Nina Griegs testamentariske bestemmelse, at det offentlige bibliothek i kunstnerparrets hjemby skal betroes omsorgen for deres kunstneriske og litterære efterladenskaber.

Arbeidet i bibliotheket fortsattes i det sidstforløbne aar paa sædvanlig maade med undersøgelse, ordning, katalogisering og indbinding af anskaffede og forærede bøger. Et extraordinært arbeide var forberedelsen af det nye, 8de katalogtillæg, der skal omfatte bibliothekets tilvæxt i det sidste femaar, og til hvis istandbringelse og trykning i 1907 er bevilget penge af kommunestyret. Ved udgangen af 1906 var 6 000 bind, dubletter medregnet, optalte til det nye tillæg, der endnu vil forøges ved anskaffelser og gaver af bøger i 1ste halvaar af 1907, forat katalogen kan faa størst mulig interesse for publikum. Indførelsen af den nye fremgangsmaade ved udlaanet fortsattes, saa hurtig som dertil kunde afsees tid, og nu er omtr. 30 000 bøger forsynet med lommer og kort; men gjennemførelsen af den praktiske reform vil endnu kræve flere aar paa grund af bibliothekets bogmasse. Nominelt var bibliothekets forøgelse i 1906 ca. 1 600 bind, men den bør ikke beregnes høiere end til 1 000 bind, da en meget stor del af den i stadig brug værende udlaanssamling befinder sig i yderst mislig forfatning. Idethele vil bog-

samlingens store bindtal utvilsomt bli betydelig reduceret ved den forestaaende revision i anledning af flytningen til det nye lokale.

Til fremme af den sterkt savnede nybygnings reisning blev i 1905 og 1906 afholdt to konkurrancer. Ingen af de ved den første konkurrance indsendte 71 planer fandtes skikket til at lægges til grund for opførelsen, men ved den engere konkurrance mellem en del af de tidligere konkurrerende norske arkitekter vandt arkitekt O. Nordhagens udkast bedømmelseskomiteens enstemmige bifald og anbefaltes til antagelse af de kommunale myndigheder, i hvis hænder sagens endelige afgjørelse nu ligger. Forhaabentlig kan denne afgjørelse imødesees i en nærmere fremtid; thi den lokale trængsel i kjødbazarens loftsetage er voxet til en ligefrem nødstilstand, og ulemperne ved lokalet viste sig ifjor bl. a. i den fuldstændige ødelæggelse af ca. 100 bøger ved rotter, som trængte op fra kjødmagasinet nedenunder. Fra nytaar 1906 blev efter kommunestyrets bestemmelse bibliothekets læseværelser aabnet for voxne søndage og helligdage kl. 5—8 aften, og til benyttelse udlagdes foruden byens aviser et snes tidsskrifter af forskjelligt indhold. Benyttelsen svarede ikke til forventningen dette første aar. Antallet af besøgere var 1 019, og der laantes 370 bind. Men efterhaanden vil sikkert byens store almenhed lære at sætte pris paa adgangen til udviklende søndagslæsning, især naar forhaabentlig med tiden kan skaffes midler til en rigeligere forsyning af moderne tekniske og andre fagskrifter paa læseværelserne.

Bergen i bibliothekkommissionen den 12. februar 1907.

Vilhelm Holdt. *B. E. Bendixen.* *K. Brekke.*

Johan Bøgh. *Valborg Platou.*

In fidem
Einar Olsen.

Bergens offentlige bibliothek

Aarsberetning

for

1907



Bergen
J. D. Beyers bogtrykkeri
1908

Beretning

om

bibliothekets virksomhed i 1907.

Søgningen til bibliotheket var i det sidst forløbne aar stor, og laantagerne tilhørte som sædvanlig alle samfundsklasser. Til hjemmet laantes i 279 dage 168 145 bøger, og paa læseværelserne laantes 25 748 bind og smaaskrifter, 23 441 om hverdagene, 2 307 om søndagene, af henholdsvis 16 534 og 1 893 besøgere. Tilsammen benyttedes saaledes i aarets løb 192 658 af bibliothekets bøger. Til læseværelsernes forøgede besøg bidrog i aarets sidste kvartal den udvidede aabningstid om søndagene fra 3 til 4 timer — kl. 5—9 — og uden tvil hindrede alene manglende rum og siddepladse en langt sterkere tilstromning i de mørke vinteraftener. Hjemlaanet ifjor stod nominelt langt tilbage for det i 1906 opgivne; men nedgangen var kun tilsyneladende og skyldtes en høist beklagelig feil af den med optællingen betroede funktionær. De i sagens anledning anstillede undersøgelser bragte paa det rene, at feiltællingen var begyndt i 1904; opgaverne over hjemlaanet for aarene 1904—1906 maa følgelig udgaa af bibliothekets statistik. I 1907 foregik optællingen af dagsudlaanet under stadig og omhyggelig kontrol, saaat muligheden for en ny feiltælling blev udelukket. At ingen tilbagegang har fundet sted i bibliothekets benyttelse fremgaar deraf, at hjemlaanet i 1907 var 60 701 bind større end i 1903, og indtil da havde stigningen i en aarrække været saa jevn og

lempelig, at ingen feiltælling kan antages begaaet. Hjemlaanet har saaledes fra 1904—1907 øget med vel 15000 bind aarlig. Bibliothekets bogafdelinger blev i 1907 ligesom tidligere meget ujevnt benyttede; de var i aarets hjemlaan saaledes repræsenterede: Afdeling I. Teologi, kirkehistorie, opbyggelsesskrifter og religiøse fortællinger 4.04 %. Afd. II. Filosofi, opdragelse, undervisning, afholds- og kvindesagsskrifter 0.93 %. Afd. III a. Romaner og mindre fortællinger 67.21 %. III b. Digte 0.53 %. III c. Skuespil 2.75 %. III d. Ungdomslæsning, underholdende og belærende 7.20 %. Afd. III 2. Skrifter om kunst og kunsthistorie 0.48 %. Afd. IV. Filologi og sprogvidenskab 0.27 %. Afd. V. Geografi, topografi, statistik, reiser 5.36 %. Afd. VI. Historie, biografi, memoireverker 5.16 %. Afd. VII. Lovvæsen, politik, samfundslære, statsøkonomi 0.22 %. Afd. VIII. Naturvidenskab, mathematik, astronomi, økonomiske og tekniske videnskaber, handel, sjøfart, idræt, krigsvidenskab m. m. 1.55 %. Afd. IX. Aviser, tidsskrifter, samlede og blandede skrifter 4.83 %. I hjemlaanet optog skjønlitteraturens forskjellige arter tilsammen 70½ %, ungdomsskrifter omtrent 7½ %, faglitteratur 22¼ %.

Statistiken over læseværelsernes boglaan ifjor giver følgende resultat: Afdeling I. 0.31 %. II. 1.46 %. III a. 0.94 %. III b. 0.65 %. III c. 0.68 %. Ungdomslæsning 2.35 %. III 2. 0.78 %. IV. 1.67 %. V. 11.67 %. VI. 14.07 %. VII. 2.04 %. VIII. 6.03 %. IX. 53.13 %. X. (Kataloger og skrifter om bibliothekvæsen) 4.18 %. I fremmede sprog, til hvilke nu ikke regnes svensk, laantes 12200 bind, 6045 engelske, 4244 tyske, 1875 franske, 33 italienske, spanske, hollandske og latinske bøger. Fremmede sprog udgjorde lidt over 7 % af hjemlaanet og vel 3 % af læseværelsernes boglaan.

Af norske forfattere læstes mest følgende: Aagaard, Aanrud, Bjørnson, J. B. Bull, C. Flood, Garborg, Hamsun, Ibsen, R. Jølsen, Alex. Kjelland, Th. og V. Krag, Jonas Lie, Bernt Lie, Marie, John Paulsen, Prydz, Tschudi, Tvedt og Zwilgmeyer. Af danske: H. C. Andersen, Herm. Bang, Bergsøe, Blicher-Clausen, Drachmann, Etlar, Ewald, Ingemann, Pontoppidan, Rumohr, Schandorph og Schjørring. Af svenske og finske: Geijer-

stam, Heidenstam, Lagerlöf, Lodbrok, Lundegård, Malling, Quiding, Rydberg, Starbäck, Strindberg, Topelius og Wahlenberg.

I det forløbne aar var bogsamlingens vekst ikke betydelig: de altfor knappe pengemidler og den lokale trængsel i basarbygningens overfyldte loftsrum hemmer sterkt bibliothekets udvikling og besværliggjør dets arbeide. Til bogsamlingens vedligehold og forøgelse bevilgede samlaget og sparebanken hver kr. 1 500, tilsammen kr. 3 000, en aldeles utilstrækkelig sum, hvorfor af bibliothekets fondsrenter maatte bruges noget over kr. 1 300. Til bogindkjøb og indbinding medgik idethele kr. 4 336. Til boganskaffelser og subskriptioner paa nordiske og fremmede tidsskrifter og illustrerede blade anvendtes kr. 2 548, til indbindinger og større reparationer kr. 1 788. Af 1 000 indkjøbte bøger og smaatryk var 700 nyheder, 300 erstatningseksemplarer til den almindelige udlaanssamling, der gjennemgaaende befinder sig i yderst mislig forfatning som følge af det daglige slid, og af hvilken i aarets løb omtrent 400 bind maatte kasseres som helt ødelagte.

Gratis modtoges forskjellige publikationer fra stat, kommune, universitet, videnskabsselskaber, bibliotheker, selskaber, foreninger og private. En fortegnelse over samtlige givere indrykkes i disse dage i bergenske aviser. Blandt gaver fra Bergen og Bergensamterne kan nævnes sogneprest Olafsens verk om Ullensvang, Peter Blytts efterladte minder fra den første nationale scene i Bergen, godseier Heibergs personalhistoriske verk om slægten Heiberg, P. A. Heibergs ret sjeldne beretning om hans Bergensophold i 1780-aarene samt et par bergenske stamtavler. Ogsaa fra andre lande modtoges boggaver. Særlig værdifuld var fortsættelsen af pragtverket »Danske malede portræter«, som det danske kultusministerium forærer fire norske kulturanstalter, universitetsbibliotheket, nationalgalleriet, Trondhjems videnskabsselskab og Bergens bibliothek. Fra Østasien kom en »Report of the Osaka Library, Japan«, fra republiken Uruguay, Sydamerika, en spansk statistisk aarbog, fra Argentina plancheverket »The river Pilcomayo«, gave af forf. ingeniør Gunnar Lange, fra Nordamerikas forenede stater »Report of the Library

of Congress«, Washington, »Report of the John Crerar Library, Chicago«, Bulletin of Pratt institute, Brooklyn, skriftet »The origin of the so-called atlantic animals and plants in Western Norway«, af bergenseren dr. Leonard Steineger m. m.

I 1907 blev af bibliothekaren udarbeidet en 8de tillægskatalog paa $9^3/_4$ ark, til hvis istandbringelse og trykning var bevilget de fornødne penge af bystyret. Katalogen, som omfatter bibliothekets tilvekst i aarene 1902—til oktober 1907, 7 400 bind, dubletter medregnet, skulde efter planen været færdigtrykt i løbet af høsten, men forskjellige omstændigheder forsinkede udarbeidelsen, saaat trykningen først paabegyndtes i november og netop i disse dage er afsluttet. Af Ibsen-afdelingen og den moderne fremmede skjønlitteratur er taget et mindre antal særtryk, og saavel disse som den hele katalog vil i den nærmeste fremtid blive stillet til laantagernes benyttelse i bibliotheket.

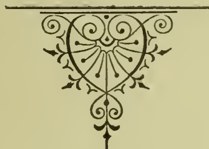
Et glædeligt fremskridt bragte det forløbne aar, idet fondet til nybygningens opførelse fik den uventede forøgelse af kr. 11 000. En bergensk velynder, som ønsker at være anonym, skjænkede i mars 1907 gjennem bibliothekaren kr. 1 000 og i slutningen af december sendte fru konsul Børs i anledning af frk. Platous femogtyveaarsjubilæum som bibliothekar kr. 10 000 som sit personlige bidrag til at skaffe den store oplysningsanstalt, hvis grundlæggelse væsentlig skyldtes hendes mand, og som han lige til sin død omfattede med varm interesse, et værdigt hjem. Byggesummen er saaledes vokset til ca. Kr. 115 000, og husets reisning bør mest mulig paaskyndes, forat bibliotheket snarest kan komme ud af den nuværende nødstilstand. Afgjørelsen ligger i de kommunale myndigheders haand; byggekomiteen og bibliothekstyret er enig om ønskeligheden af, at bygningen blir opført paa den af kommunen allerede om sommeren 1902 lovede tomt i barneparken. Her vilde den af arkitekt O. Nordhagen planlagte vakre bygning komme paa den bedste plads og som centrum i et parkmæssigt anlæg bli et led i byens forskjønnelse.

Til slutning skal i denne aarsberetning mindes kjøbmand D. B. Martens. Ved hans bortgang i september 1907 mistede biblioteket en af de faa gjenlevende af den femtenmands-komite, som i 1871 forestod indkjøbet af Botten-Hansens bogsamling, og som en vennesæl, kundskabsrig og for folkeoplysning levende interesseret mand vil hr. Martens altid mindes i biblioteket, hvis styre han i et kvart hundredaar tilhørte.

Bergen i bibliothekkommissionen den 26. febr. 1908.

Vilhelm Holdt. *B. E. Bendixen.* *Johan Bøgh.*

K. Brekke. *Just Bing.* *Valborg Platou.*



Bergens offentlige Bibliothek

Aarsberetning

for

1908



Bergen
J. D. Beyers Bogtrykkeri
1909

Beretning

om

Bibliothekets Virksomhed i 1908.

Søgningen til Bibliotheket var ogsaa i det sidstforløbne Aar stærk, og Laantagerne tilhørte som sædvanlig alle Klasser af Bergens Indvaanere. Dog stod saavel Hjemlaanet som Læseværelsernes Udlaan adskillig tilbage for det nærmest foregaaende Aars. Til Hjemmene laantes 150 518 Bøger og Smaaskrifter, mod 168 145 i 1907, og paa Læseværelserne benyttedes om Hverdagene 20 384 Bind og Hefter af 15 314 Personer, om Søndagene Kl. 5—9 Aften 3 330 Bøger og Piecer af 3 113 Besøgende, tilsammen i Aarets Løb 23 714 Bøger af 18 427 Personer, mod 25 387 Bøger af 19 332 Personer i 1907. Denne Nedgang i Bibliothekets Benyttelse, den første paaviselige, synes at maatte tilskrives, ialfald for en stor Del, vort utidsmæssige og mangelfulde Lokale, idet den Nødstilstand, hvori Bibliotheket er stedt, der gjør sig mere og mere gjældende. De i Aarenes Løb sammenhobede Masser af Boggaver vil saaledes først kunne undersøges og helt nyttiggjøres i den Nybygning, til hvis Reisning man har baade Plan og Penge i Beredskab, medens man endnu ikke har faaet en central og fritliggende Tomt til Raadighed.

Mangelen af Plads hindrer i det hele en systematisk Opstilling og tryg Opbevaring af større Forøgelser.

Man maa derfor indtrængende fornye den oftere skete Henstilling til de kommunale Myndigheder, om at afgjøre Spørgsmaalet angaaende Tomt for den nye Bygning, et Spørgsmaal, man havde troet afgjort ved Kommunestyrets Beslutning i 1902.

Benyttelsen af de forskjellige Bogafdelinger i Bibliotheket var ifjor som altid meget ujevn. Interessen for alslags Underholdningslæsning er stadig overveiende hos vort Publikum. Romaner og Fortællinger optog i 1908 54.92 %, Skuespil 2.04 %, Digte 0.41 %, Skjønlitteraturens forskjellige Grene tilsammen 57.37 %, Ungdomslæsning, Eventyr og Smaafortællinger, populære historiske Fortællinger og Reiseeventyr, delvis overført fra Skjønlitteratur, Geografi, Historie, Naturvidenskab og Tidsskrifter, 27.55 %. Dernæst søgtes mest Afdel. VI, Historie, Memoireverker og Biografier, 4.87 %, Afdel. V, geografiske, topografiske og statistiske Værker samt større Reisebeskrivelser, 3.30 %, Afdel. IX, Tidsskrifter, illustrerede Aviser og blandede Skrifter, 3 %. Afdel. I, Theologi, Kirkehistorie, religiøse Fortællinger m. m. optog 1.20 %, Afdel. VIII, Naturvidenskab, 1.20 %. Af Bøger i fremmede Sprog udlaantes i 1908 10 475 Bind, 5 607 engelske, 3 579 tyske, 1 266 franske, 23 italienske og spanske Bøger. Fremmedsprogene udgjorde tilsammen 6.21 % af Aarets Boglaan. Af Forfattere blev de norske uden Sammenligning mest læst; øverst stod ifjor *Jonas Lie;* dernæst kom *Bjørnson, Zwilgmeyer, Bernt Lie, Hamsun, Elise Aubert, T. Krag, A. Kielland, Marie, H. Ibsen, V. Krag, J. B. Bull, Amalie Skram, John Paulsen, C. Flood* og *K. Dahl.*

Af de i 1908 indskrevne 2 679 Laantagere var 56.36 % Mænd, 43.64 % Kvinder. Størst var Antallet af Skolegutter og Løbergutter, ca. 28 %, Kontor- og Butikfolk, ca. 14.40 %, Arbeidere, Sjømænd og Tjenestefolk, ca. 11.40 %, Haandværkere, Industridrivende, Ingeniører, Maskinister o. l. ca. 10.25 %. Fra tidligere Sæsoner gjenstod henved 2 000 Laantagere.

Til Bogsamlingens Vedligehold og Forøgelse var for 1908 af Samlaget bevilget Kr. 1 500, ligesom i 1906 og 1907, af

Sparebanken Kr. 1 000, mod Kr. 1 500 i de to foregaaende Aar. De bevilgede Virkemidler var saaledes tilsammen kun Kr. 2 500. Da denne Sum ikke kunde strække til selv de knappeste Anskaffelser, maatte desuden af Bibliothekets Fondsrenter bruges Kr. 1 693.24. Indkjøbt blev ca. 1 200 Bind, hvoraf til Erstatning ca. 500 Bind, medens 700 Bind var Nyheder i Bibliotheket. Som Gaver indkom ca. 1 100 Bøger og Hefter, hvoraf ca. 750 kunde anvendes; af disse var 350 nye i Bibliotheket. Aarets Tilvæxt af Nyheder blev saaledes ca. 1 100 Bind. Indbundet og stivt heftet blev 1 792 Bøger og Smaaskrifter for Kr. 1 713.50.

Gratis modtoges som sædvanlig forskjellige Skrifter, udgivet af Stat, Kommune, Universitet, Videnskabsselskaber, Bibliotheker, Foreninger samt Private. En værdifuld Tilvæxt fik Avisafdelingen, da det lykkedes Bibliothekaren ved personlig Henvendelse til Redaktørerne at opnaa et Gratisexpl. af de store Hovedstadsblade »Aftenposten«, »Morgenbladet«, »Intelligentssedlerne« og »Verdens Gang«. »Dagbladet« har Bibliotheket allerede i flere Aar faaet velvillig tilsendt fra Redaktionen. Samlingen af norske Stamtavler blev forøget med flere værdifulde Nyheder: »Efterretninger om Familjen Huitfeldt-Kaas« (Gave fra Rigsarkivar Huitfeldt-Kaas' Familje), »Slægten Aall« af H. Krog Steffens (Gave fra Kammerherre Aall, Ulefos), »Stamtavle for Alb. H. Mohns og Catharine Mohns Legat« fra Kjøbmand Joh. Chr. Giertsen, »Familjen Freuchens Stamtavle« (Gave af Litterat Just Freuchen), »Die Bremerfamilie Deetjen« (Gave af Udgiveren, Fabrikeier P. Deetjen). Et Par illustrerede krigshistoriske Værker foræredes af Kaptein Rieges Arvinger, Tidsskriftet »Die Woche« m. fl. af Ingeniør Einar Frick. Af værdifuldere Gaver kan endvidere nævnes ca. 280 Bøger fra Rentenist Chr. Lampe, Fortsættelsen af Pragtværket »Danske malede Portræter« fra det danske Kultusministerium, Kjøbenhavn, og Jubilæumsskriftet »Studenterne fra 1882«, Gave af Læge P. Broch Martens. Fra England modtoges »The Periodical«, Oxford University Press; fra Amerika blev sendt »Report of the Librarian

of Congress«, Washington, »Report of the John Crerar Library«, Chicago, Bulletin of The Pratt Institute Free Library, Bulletin of The Brooklyn Public Library, Bulletin of The New York Public Library, Anuario estatistico 1904—06 fra det statistiske Departement i Montevideo, Uruguay; fra Asien kom »Report of The Osaka Library«, Japan.

Af Anskaffelserne i 1908 var den kostbareste Slutningsheftet af Universitetsbibliothekar Hj. Petersens store Værk »Norsk Boglexikon 1643—1813« Bind I, og samme Forf.s »Bibliotheca Norvegica« Bind II, »Norge og Nordmænd i Udlandets Litteratur«, Saml. I, for tils. Kr. 70; begge Værker vil bli uundværlige i et betydeligere norsk Bibliothek.

Arbeidet i Bibliotheket fortsattes i 1908 paa sædvanlig Maade med Undersøgelser, Katalogisering og Opstilling af Bøger; mindre Bogreparationer maatte daglig udføres af de kvindelige Assistenter, og 3 200 ældre Bøger blev forsynet med Lommer og Kort.

Nævnes skal til Slutning, at en Velynder, som ønsker at være anonym, i 1908 skjænkede Kr. 500, som skulde anvendes efter Bibliothekarens Skjøn paa bedste Maade for Bibliotheket. Pengene tænkes brugt til at gjennemføre den nye systematiske Ordning af Udlaanssamlingen efter amerikansk-engelsk Mønster, under en bibliotheksuddannet Ledelse, som en Forberedelse til Bibliothekets Installation i sin nye Bygning.

Bergen i Bibliothekkommissionen den 5. Marts 1909.

Vilhelm Holdt. B. E. Bendixen. Johan Bøgh. K. Brekke.
G. Stoltz. Valborg Platou.

Bergens offentlige Bibliotek

Aarsberetning for 1909



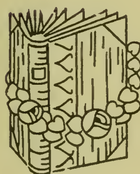
Bergen
J. D. Beyers boktrykkeri
1910

Bergens offentlige Bibliotek

Aarsberetning

for

1909



Bergen
J. D. Beyers boktrykkeri
1910

Beretning

om

bibliotekets virksomhet i 1909.

Herved tillater jeg mig at oversende til bibliotekkommissionen beretning om Bergens offentlige biblioteks virksomhet i 1909.

Søkningen til biblioteket var i det forløpne aar adskillig mindre end i de nærmest foregaaende, men denne nedgang vil antagelig følges av en desto sterkere fremgang i det begyndte aar, under det nye, i moderne biblioteksvæsen utdannede styre. I det sidste tiaar har Bergens offentlige bibliotek arbeidet under store vanskeligheter, lokale og pekuniære. At kjødbasarens loftsrum, hvor biblioteket nu i 30 aar har været installeret, ikke kan kaldes et værdig hjem for byens store bokskat, har ofte været fremholdt og trænger ingen ny paavisning. Samtidig forminskedes betydelig aarsbidragene fra de to institutioner, der siden 1880 utelukkende har baaret utgifterne til bokkjøp og indbinding. I 1909 var samlagets annuum kr. 1 500, men fra sparebanken erholdtes kun kr. 500, istedetfor tidligere kr. 1 000, et par aar endog kr. 1 500. Til boksamlingens vedlikehold og forøkelse blev saaledes ialt bevilget kr. 2 000. Hertil blev føiet kr. 500, som en ikke navngit velynder i 1908 personlig overleverte bibliotekaren til benyttelse paa bedste maate for biblioteket; men da ogsaa kr. 2 500 fandtes at være en aldeles utilstrækkelig sum til at forsyne alle bokavdelingerne med de vigtigste nyheter og dubletter, anvendtes tillike av bibliotekets fondsrenter. For dette er indsendt særskilt regnskap.

Bibliotekkommissionen androg desuten de kommunale myndigheter om et tilskud til aarets bokanskaffelser, og i september 1909 bevilget magistrat og formandskap kr. 1 000. Pengene anvendtes fuldtut i aarets sidste kvartal, da henved 700 bøker og hefter blev kjøpt og indbundet, mot ca. 470 bøker i aarets 3 første kvartaler tilsammen. Indkjøpet var hovedsakelig nyutkommen nordisk skjønliteratur og oversættelser av de mest efterspurte fremmede forfattere, historiske verker og forskjellig fagliteratur, et litet antal skjønliteratur paa tysk, engelsk og fransk samt endel tidsskrifter og illustrerte blade. Paa bybudgettet for 1910 er bevilget kr. 1 000 til bibliotekets bokkjøp, og for fremtiden maa ventes øket tilskud fra kommunen, saafremt det offentlige bibliotek skal kunne virke med held for oplysning, kultur og aandsliv i Vestlandets hovedstad. I nøie forbindelse hermed staar kravet paa at faa anvist en central, fritliggende tomt, hvor en værdig nybygning endelig kan opføres for den alt for et par aar siden ved gaver indkomne oprindelige anslagssum, kr. 100 000, som nu ved rentetillæg er vokset til ca. kr. 120 000. Først i et hus, indrettet utelukkende til et moderne biblioteks bruk og forsynet med alle nutidens tekniske hjælpemidler paa biblioteksvæsnets omraade, kan byens offentlige bokhjem tilfredsstillende løse sin betydningsfulde samfundsopgave og bli i videst utstrækning søkt og skattet av alle befolkningens lag.

Det samlede boklaan i biblioteket var i 1909 147 704 bind mot 174 232 i 1908. Hjemlaanet optok i 278 utlaansdage 123 380 b., fra januar—15. juli, da biblioteket lukkedes for den store omordning av utlaansrum og utlaanssamling, 81236 b., og fra gjenaapningen 16. august—31. december 42 144 b., derav efter systemet for »de aapne hylder« 36 288 bind + 3 511 b. i fremmede sprog. Paa læseværelserne benyttedes hverdage og søndage i aarets løp 24 324 bøker av 16 949 besøkere.

Til boksamlingen kjøptes henimot 1 200 bøker og smaa skrifter, og som gaver indkom ca. 800 b., bøker, tidsskrifter, aviser & forskjellige publikationer; av gaverne var ca. 500 b. anvendelige som nyheter eller dubletter. Giverne var som

sedvanlig dels offentlige institutioner, universitetet, videnskapsselskaper, biblioteker, foreninger og skoler, dels private. Som den værdifuldeste gave maa betegnes dr. med. *F. G. Gades:* mellem 2 000 og 2 500 avisutklip opklæbet i 8 folianter og forsynet med en haandskrevet og indbundet katalog. Utklippene behandler begivenheterne i vort land i det siste kvarthundredaar, og dette vigtige bidrag til Norges nationale historie maa kaldes en skat, for hvilken giveren skyldes megen tak. Av andre gaver kan nævnes de for Bergens musikliv værdifulde optegnelser om *Den Beyerske kvartet i 35 aar, 1863—1898*, skjænket av fru Fernanda Beyer, men paa uttrykkelig betingelse, at de som manuskript trykte beretninger ikke maa utlaanes eller overhodet benyttes før om 10 aar fra nu av. Bibliotekets samling av studenternes 25 aars festskrifter blev forøket med studenternes fra 1883, gave av o.r.sakfører Chr. Wesenberg, og festskriftet over studenterne fra 1884 er lovet av hr. pastor Madsen. Sogneprest D. Thrap viste i 1909 sin usvækkede interesse for Bergens bibliotek, av hvis grundlæggende femtenmandskomite han nu er det eneste levende medlem, ved gaver av flere manuskripter og særtryk. Stamtavleværket slægten Mohr fra Bevern mottoges som gave fra forfatteren cand. jur Anton Mohr Wiesener. Frk. H. Myhlenpfort forærte et kpl. ekspl. av »Urda«, fru Astrid Johnsen bl. a. et dubletekspl. av Amalie Skrams samlede verker, skolebestyrerinde frk. Amalie Hansen og frk. Bolette Sontum skrifter vedkommende amerikanske biblioteker m. m., assessor Ring en del italienske og spanske bøker, maleren Markus Grønvold, München, flere tyske retshistoriske verker, og bibliotekets Ibsenavdeling forøkedes bl. a. med et Ibsenportræt, radering av Joh. Nordhagen, av giveren bankfuldmægtig O. I. Larsen bestemt til anbringelse i bibliotekets læseværelse. Fra Kristiania kom en del aarsberetninger av Selskapet for Norges vel, gratiseksemplar av Aftenposten, Dagbladet, Intelligenssedlerne, Morgenbladet og Verdens Gang, Stortingsforhandlinger, Det statistiske Centralbureaus publikationer, karter fra den geografiske opmaaling, lovtidende m. m. Fra Paris mottoges katalog over den skandinaviske litteratur i biblioteket St. Geneviève og fra Baron

Henri de Rotschild fortsættelse av tidsskriftet: Cahiers de la Quinzaine. Beskrivelse av en reise i Norge med karjolskyds, paa polsk og trykt i Warschau, forærte forfatteren, Stanislas Belza. Fra Amerika erholdtes forskjellige bibliotekers aarsberetninger, en statistisk aarbok for republiken Uruguay, flere poetiske og filosofiske verker av professor Raymond, New York; fra Japan kom 5th Report of the Osaka Library.

Aaret 1909 blir et merkeaar i bibliotekets historie. Det danner avslutningen paa det fra grundlæggelsen for henved 40 aar siden i det væsentlige efter ældre mønster og synsmaate planlagte og utførte arbeide og indleder et nyt, moderne tidsrum, med »aapne hylder«, hvor laantagerne selv skal søke sin læsning, og med omordning av utlaanssamlingen efter amerikaneren Deweys system, som nu anses for det mest praktiske og er indført i de fleste større biblioteker.

I juni—august foretoges under frk. Sontums ledelse den i en aarrække paakrævede, men av pekuniære hensyn og manglende ekstrahjælp stadig opsatte utrensning av utlaanssamlingens ved slit og smuds mer eller mindre ødelagte beholdning. Over 3 000 b. blev utskudt, men som erstatningseksemplarer er hidtil kun anskaffet ca. 300 b. Et større antal av de kasserte bøker maa antagelig utgaa som utsolgte eller forældede, og samlingens lakuner vil bli at utfylde med nyere, yndet folkelæsning. Ved utgangen av 1909 var ca. 2 300 i biblioteket nye bøker katalogiseret og indbundet til optagelse i et 9de katalogtillæg.

Til oversigt over benyttelsen av skjønlitteratur og faglitteratur i biblioteket kan anføres, at i 1909 hjemlaantes av skjønlitteratur og ungdomslæsning 101 980 b. og av faglitteratur 21 900 b. I faglitteraturen var sterkest repræsenteret *historie* med 7 058 b., dernæst *reisebeskrivelser*, *geografi* og *topografi* med 4 202 b. I fremmede sprog hjemlaantes 10 705 b., 8 544 b. skjønlitteratur, 2 161 b. faglitteratur. En særskilt ungdomsavdeling til hjemlaan er endnu ikke istandbragt siden nyordningen, men til hver av byens folkeskoler er utlaant en laasfærdig kasse, indeholdende ca. 60 bøker.

Under de nyansatte funktionærer, bibliotekar Arne Kildal og 1ste assistent frk. Bolette Sontum, tør Bergens offentlige bibliotek haapes at gaa en smuk fremtid imøte og at ville hævde en fremskudt plads blandt vort lands kulturanstalter.

Bergen i bibliotekkommissionen
den 31. januar 1910.

B. E. Bendixen. Johan Bøgh. K. Brekke. Vilhelm Holdt.
G. Stoltz. Valborg Platou.



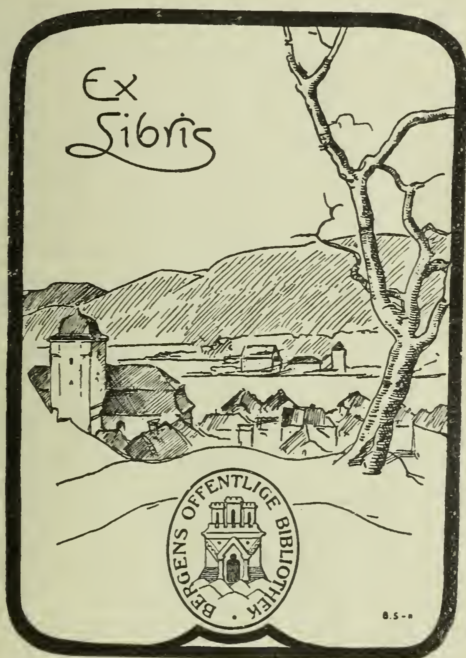




BERGENS OFFENTLIGE BIBLIOTEK

AARSBERETNING

1910



BERGEN
A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI
1911

Til bibliotekkommissionen.

Herved tillater jeg mig at oversende beretning om Bergens offentlige biblioteks virksomhet i aaret 1910.

Biblioteket har i det forløpne aar undergaat en gjennemgripende omordning, som allerede er langt fremskredet, men som endnu ikke paa lang tid vil være helt tilendebragt. Denne reorganisation angaar væsentlig bøkernes klassificering (numerering) efter det Dewey'ske system og katalogisering paa sedler. Indførelsen av de aapne hylder hvor publikum selv kan gaa og vælge ut den bok de ønsker, foregik allerede høsten 1909, og efter de erfaringer biblioteket nu har med dette system, tør det uttales at det virker meget tilfredsstillende, ti ikke alene kan publikum faa fuldt overblik over bibliotekets samling, men assistentene kan paa denne maate ekspedere langt flere laantagere i løpet av et visst tidsrum. Desværre mistet biblioteket ut paa høsten frk. Bolette Sontums dygtige og interesserte assistance, idet frøkenen fra 1ste desember 1910 fratraadte sin stilling som 1ste assistent. I hendes sted ansattes frk. Dina Sellæg som 1ste assistent ved biblioteket. Frk. Sellæg har gjennemgaat bibliotekskolen i Pittsburgh, U. S. A., har i ca. 1 aar arbeidet ved Carnegie library, Pittsburgh, og i kortere tider ad gangen vikariert ved Deichmanske bibliotek i Kristiania og Bergens offentlige bibliotek. Hun har reist nogen tid i Frankrig og Tyskland for at studere sprog og biblioteker.

Utlaan.

Utlaanet har i 249 virkedage i 1910 været ialt 102253 bind, herav fra de aapne hylder 95391 og fra samlingen forøvrig 6862 bind. Av de utlaante bind var 72141 skjønliteratur og 30112 fagliteratur. Av bøker paa fremmede

sprog utlaantes 4073 bind engelsk, 743 bind fransk og 1940 bind tysk literatur. Inden fagliteraturen paa de aapne hylder stiller utlaanet sig saaledes i de forskjellige klasser.

Tidsskrifter...	254	Prakt. fag	454
Filosofi	689	Kunst	1067
Teologi	668	Literatur...	1949
Samfundslære	1229	Historie...	1997
Sprog	55	Geografi...	3707
Naturfag	754	Biografi	3273

Av nye laantagere fik biblioteket i aarets løp 2219.

Utlaanet var i 278 virkedage i 1909 123380 bind. Tiltrods for det lavere tal i 1910 (102253 i 249 virkedage) viser dog utlaanet i dette aar en liten fremgang. Ikke alene var nemlig biblioteket paa grund av omordningen helt lukket for utlaan i juli og august, men allerede længe før denne tid var store klasser av bøker, særlig av fagliteraturen, stængt for utlaan fordi bøkerne skulde katalogiseres efter det nye system. Utlaanet for maanederne mai og juni viser derfor et meget lavere tal end ellers vilde været tilfælde. Hertil kommer at aldergrænsen for laantagere hele første halvdel av 1909 var saa lav som 14 aar, mens aldersgrænsen for det følgende aar i sin helhet var 16 aar. Selvfølgelig vil en lavere aldersgrænse for laantagere bringe utlaanet op.

Naar utlaanet ikke paa langt nær er saa stort som det burde være, skyldes dette flere grunde. Den væsentlige grund er utvilsomt bibliotekets litet tidsmæssige lokaler i kjøtbasarens bygning. Det vil altid være vanskelig at faa publikum til at søke til biblioteket saa længe det befinder sig i disse lokaler. Eftersom bokbestanden vokser og kravene til et tidsmæssig bibliotek økes, blir det stadig mere paakrævet at faa reist den nye bygning, som saa længe har latt vente paa sig. Under den nuværende tilstand er det umulig for biblioteket at hævde sig som det betydningsfulde led i arbeidet for folkeoplysning, som det ifølge sin opgave skulde være. — En anden grund til det forholdsvis knappe utlaan ligger i den kjendsgjerning at bibliotekets skjønliterære avdeling befinder sig i en alt andet end blomstrende forfatning. Mange av bindene maatte i løpet av 1910 kasseres fordi de var utslitt. og det beløp som har staat til bibliotekets raadighet til indkjøp av bøker har været saa knapt, at nye bind ikke kunde indkjøpes til erstatning i tilnærmelsesvis den utstrækning som var nødvendig.

I april 1910 blev der utarbeidet nyt reglement for utlaan fra biblioteket. Det indeholder 10 paragraffer med underavdelinger; det er blit trykt i flere tusen eksemplarer og har været omsendt til korporationer, foreninger og

skoler i stor utstrækning. Eksemplarer av reglementet findes paa utlaanspulten i biblioteket og gives til alle nye laantagere, saavel som til alle ældre laantagere som maatte ønske det. De vigtigste nye bestemmelser er følgende:

4 b) „Utenbysboende som ikke er skatydere til Bergen, kan laane bøker mot at betale 5 — fem — kroner aaret i forskud. Utgiften ved forsendelsen bæres av laantageren."

7) „Bøker kan reserveres for en laantager mot at han betaler 3 øre for et brevkort. Saa snart boken er kommet ind, vil dette brevkort sendes laantageren og boken reserveres i to dage."

Denne sidste bestemmelse har særlig fundet tilslutning hos publikum. Man slipper paa denne maate at gaa til biblioteket gang efter gang og spørre efter en bok som er utlaant; ved at betale 3 øre for et brevkort blir man underrettet om at boken er kommet tilbake og at den kan avhentes inden et visst tidsrum. Dette reserveringssystem benyttes i stigende grad.

Læsesaler.

Besøket paa bibliotekets læsesaler var i 1910 20,232 personer mot 16,949 det foregaaende aar, herav var 7,873 paa de voksnes læsesal og 12,359 paa ungdomsværelset. De voksnes læsesal paa biblioteket blev i løpet av sommeren grundig rengjort og oppudset. Der blev lagt linoleum paa gulvet, bordene blev trukket med rødbrun voksduk og deres antal forøket med et stort ekstra læsebord. Alle løpende nummer av tidsskrifter indsættes nu i nye mørkegrønne mapper, som stilles op i en ny, praktisk tidsskrifthylde, og de seneste nummer av aviserne, som tidligere laa utover læsebordene, indsattes i nye avisholdere og hænges op paa et fælles avisstativ. Læsesalen præsenterer sig saaledes nu i en mere tiltalende skikkelse, og man har med glæde merket at besøket er i stigende. Samtidig blev der sørget for bedre luft paa læsesalen, idet vinduerne i taket forandredes saaledes at de kan aapnes og man derved kan lufte direkte. Haandbiblioteket blev reorganisert og opstillet paa hylderne i logisk orden efter det decimale (Dewey'ske) systems hovedklasser.

Da det tidligere ungdomslæseværelse paa biblioteket fra høsten av trængtes til arbeidsværelse for personalet, ansøkte biblioteket magistrat og formandskap om midler til leie av lokale for ungdom ute i byen. Bevilgningen gaves og den 15de septbr. aapnedes en læsesal for gutter i Ynglingeforeningens bygning ved Korskirken. Denne læsesal som hadde sitteplads for 60 a 70 barn og som var utstyrt med et haandbibliotek paa ca. 300 bind, viste

sig straks at være meget populær. De 15 dage den var aapen i september besøktes den av 1079 barn, i oktober av 3542, i november av 3217 og i desember av 2652, tilsammen av 10490 barn i $3^1/_2$ maaned. Flere dager var søkningen saa stor at mange maatte gaa uten at komme ind. Paa grund av denne sterke søkning flyttedes ungdomsværelset fra 1ste januar 1911 til Bergens totalavholdsforeningen i Kong Oskars gate, hvor der er sitteplads for henimot 100 gutter. Ogsaa dette værelse viser sig allerede nu at være for litet. Dette vidner om en læselyst og læretrang hos byens ungdom som varsler godt for fremtiden; det er kun skade at biblioteket for tiden ikke ser sig helt istand til at tilfredsstille denne trang, men det er at haabe at det senere vil gives anledning til at holde læsesal, ikke alene for gutter, men ogsaa for piker, og ikke bare i byens centrum, men ogsaa i dens utkanter.

Det tør være av interesse at se, hvilke bøker der viser sig at være mest populære paa ungdommens læseværelse:

Allers illustrerte familiejournal.
Asbjørnsen og Moes eventyr.
Asp: Texas Bell (Norske gutters forlag).
Baaden som sank („ „ „).
Danske folkeeventyr.
Falch-Ytter: Haakon Haakonsen.
Gräbner: Robinson Kruso.
Haggard: Et eventyrland.
Illustreret tidende for børn.
Lie: Finn, Jan og Ola Smørbuk.
Liv og eventyr. (Norske gutters forlag).
Marryatt: Nybyggerne i Kanada.
Norske gutter.
Robin Hood. (Norske gutters forlag).
Scott: Gutten i røiken.
Verne: To aars ferie.

Det viser sig desværre at den norske ungdomsliteratur fremdeles er meget mangelfuld. Man begynder i den senere tid mere og mere at faa god underholdningslæsning for ungdom, men den populære, letfattelige fagliteratur for barn og ungdom savner vi omtrent ganske paa norsk. Dette er beklagelig; men kan man ikke faa vore faglærde til at skrive populære bøker for ungdommen om sine respektive emner, turde det være en tanke til overveielse om man ikke skulde sikre sig gode oversættelser av utenlandske fagskrifter.



LÆSEVÆRELSET FOR GUTTER I AVHOLDSFORENINGEN.

Skolelæsning.

Høsten 1909 sendte biblioteket kasser med bøker til alle folkeskoler og hermed blev fortsat gjennem hele 1910. Kasserne indeholdt ca. 70 bind god ungdomslæsning og blir beroende paa skolen saalænge det findes ønskelig. Hver søndag eftermiddag møter barnene op og læser under tilsyn av en av skolens lærerpersonale. Paa enkelte skoler har eleverne i meget stor utstrækning benyttet sig av denne anledning til at læse søndag eftermiddag, og bibliotekkassens bøker har gjennemgaaende været meget populære. Ved Dragefjeldets, Øvregatens og Krohnengens skoler har der været lagt meget arbeide i saken, og tilstrømningen til disse skoler, særlig til Dragefjeldets, har derfor været meget stor. I overlærer Viganders (Dragefjeldets skole) indberetning heter det saaledes:

„Besøket har været indtil 100 enkelte dage, aldrig mindre end 50, som oftest omkring 60—70. Skolens store sal er blit nyttet fælles for piker og gutter. Tilstrømningen har været saa stor at hele salen somme ganger har været fuldt besat. Læsningen var fra først av kun beregnet for 6te—7de klasse av skolens egne barn, dog har man tillatt forhenværende elever at delta i læsningen, tildels ogsaa elever fra lavere klasser, men kun i et faatal, naar der var plads. Man har maattet ty til skolens eget bibliotek for at tilfredsstille behovet for læsestof. Gutter har der møtt flest av, pikerne har stadig været i mindretal. De fleste av de fremmøtte barn har fortsat at komme, tildels for at læse ut paabegyndte bøker. Der har ogsaa møtt barn frem fra andre kanter av byen.

Der har været adgang til at læse hver søndag fra kl. 6—8. Tiden har været noget knap. De læselystne har ofte i stort antal staat utenfor skolen indtil 1 — en — time forut. De har da faat adgang saa snart tilsynet har været tilstede.“

Høsten 1910 begyndte man paa enkelte av skolerne forsøksvis at la eleverne laane bibliotekkassens bøker fra søndag til søndag. Disse forsøk er hittil faldt særdeles heldig ut og medfører den fordel, at barnene ikke behøver at vente en hel uke med at læse ut en paabegyndt bok. — Paa et par skoler har der været vist forholdsvis liten interesse for søndagslæsning og til disse skoler er derfor ikke blit sendt nogen ny skolekasse. Biblioteket har for tiden under overveielse at søke istandbragt nøiere samarbeide mellem skolerne og biblioteket for at opmuntre læselysten blandt ungdommen, og et møte om denne sak vil i den nærmeste fremtid bli holdt.

Vandreboksamlinger.

Da adskillige bind av bibliotekets samling paa grund av slitage maatte kasseres, ansøkte biblioteket magistrat og formandskap om tilladelse til at sende disse bind som vandreboksamlinger til steder paa landsbygden, hvor der ellers ikke var anledning til læsning. Efter nogen betænkelighet blev den fornødne tilladelse git, og med den kasse som hittil er blit utsendt har biblioteket hat de gunstigste resultater. Den avsendtes til Finse den 19de september 1910 og var stationert i banemester Lenæs' hus i nærheten av stationen i et tidsrum av 10 uker. Bøkerne var meget populære og sterkt efterspurt, og tilsynet indberetter at tanken om vandreboksamlinger vandt megen tilslutning blandt stedets arbeidere og vogtere, og at man vilde være taknemmelig for en ny forsendelse med det første. Bøkerne var ikke forbeholdt Finseboerne, men utlaantes ogsaa til nabostationer i begge retninger. Kassens 53 bind var tilsammen utlaant 210 ganger, hvilket vil si at hver bok gjennemsnitlig var utlaant 4 ganger. Hver eneste bok i kassen var utlaant mindst 1 gang, og enkelte bøker var ute optil 12 ganger. Naar hensyn tages til den spredte beboelse omkring Finse, maa dette resultat siges at være meget tilfredsstillende. Det viser sig saaledes at disse bøker som ikke længer brukes paa biblioteket, er istand til at skaffe glæde og underholdning paa avsidesliggende steder, som savner en folkeboksamling. Jernbanens myndigheter har stillet sig velvillig overfor tanken om vandreboksamlinger ved at indrømme gratis befordring av bokkasserne.

Foruten nyt andragende fra Finse har biblioteket ogsaa mottat andragende om vandreboksamlinger fra Lærdal og fra Samnanger arbeiderforening.

Tilvekst og vedlikehold.

Til boksamlingen kjøptes i aarets løp henimot 1600 bøker og smaaskrifter, væsentlig til de aapne hylder, dels ogsaa til den egentlige samling og til læsesalens haandbibliotek og ungdomsværelset. Som gaver indkom ca. 700 bind, bl. a. fra bankchef Ege, brigadelæge Martens, skolebestyrer Bendixen (spansk literatur), frk. Amalia Hansen (pædagogiske skrifter), skibsreder Joachim Grieg (sagaliteratur), bankchef Henrikssens arvinger, cand. phil. Harmens, cand. mag. C. J. Hambro, Den socialdemokratiske forening i Bergen, pastor Madsen (Studenterboken 1884), dr. I. Kobro (Studenterboken 1885), sogneprest D. Thrap, general Nissen, overretssakfører N. J. Martens, fru Marie Grieg, arkivar E. A. Thomle og flere andre, som pladsen ikke tillater at nævne. Som vanlig blev der git biblioteket gratis

eksemplarer av en række aviser og tidsskrifter, saaledes alle Bergensaviser, Utstillingstidende, Kunst og kultur (fra Griegs forlag), Kristianiaaviserne „Tidens Tegn“, Verdens Gang“, „Morgenbladet“, „Dagbladet“, „Norske Intelligenssedler“ og „Aftenposten“, samt Stortingsforhandlinger, Det statistiske centralbureaus publikationer, karter fra Den geografiske opmaaling, Lovtidende m. m. Fra det amerikanske konsulat i Bergen mottoges „New York Herald“ og „Collier's Weekly“ fortløpende, fra det tyske konsulat „Hamburgischer Correspondent“, fra dr. P. S. Kreyberg „Westminster Gazette“, fra utgiverne „Daily Mail“ og „Skandinaven“, fra R. S. N. Sartz i Washington, „Decorah-posten“ og fra Juul Dieserud, Washington, „Library Journal“. Fremdeles mottoges som gave flere indenlandske og utenlandske Aarsberetninger fra biblioteker, museer og andre institutioner. Av løpende tidsskrifter holdt biblioteket ialt 84. I tidsskriftlisten vil der fra begyndelsen av 1911 gjøres endel forandringer idet man mener at de forskjellige biblioteker i byen bør samarbeide, saaledes at de mere end hittil har været tilfælde søker at støtte hverandre.

Den overveiende del av de nye bøker er blit indbundet i brune granitolbind. Disse bind har mange fordeler, de er pene, holder sig længe rene og er gjennemgaaende meget sterke og varige. Beklageligvis er de forholdsvis dyre, idet de koster kr. 1.20 pr. bind, med tillæg av kr. 0.10 eller mere, naar størrelsen er over den vanlige. Indbinding av bøker er derfor en stor utgift for biblioteket, men man mener allikevel at burde fortsætte med granitolbind paa grund av de allerede nævnte fordeler som gjør utgiften fuldt forsvarlig. Et folkebibliotek bør se sin opgave i ikke alene at skaffe god læsning, men ogsaa at sørge for at denne læsning gjemmes i pene, tiltalende bokbind, som er behagelige baade at se og haandtere. Efter yderste evne har biblioteket søkt at erstatte de bind som maatte kasseres med nye eksemplarer eller med nye bind av den yngre, mere populære literatur. Desværre har det ikke lykkes biblioteket — paa grund av de indskrænkede midler til bokindkjøp — at skaffe tilveie et saa rikelig utvalg bøker, særlig inden skjønliteraturen, som det burde kunne by sine laantagere. Det vil imidlertid fremdeles være bibliotekets stræben saavidt mulig at komplettere sin samling paa de aapne hylder, men saalænge biblioteket ikke faar større midler at raade over, kan det umulig bli det moderne folkebibliotek som det skulde være.

For første gang søkte Bergens offentlige bibliotek i 1910 om statsbidrag. Saadant bidrag tilstaaes alle folkeboksamlinger som av kommunen ydes et beløp av mindst samme størrelse som det bidrag der ønskes av staten; det kan ikke være større end kr. 200 paa én gang og skal brukes

til indkjøp av bøker og til indbinding. Bergens offentlige bibliotek indvilgedes et statsbidrag av kr. 200, hvorav ca. kr. 172 sendtes som penger og resten i form av færdig indbundne bøker fra Folkeboksamlingernes ekspedition. For statsbidraget kjøptes ca. 60 indbundne bøker. Det er hensigten at fortsætte med at søke statsbidrag, da alle ekstrasummer til indkjøp av bøker kommer vel med.

En særlig værdifuld gave mottok biblioteket av tegneren Bjørn Smith-Hald, som gjennem den tidligere bibliotekar forærte utkast til ex libris. Merket indsættes nu i alle bøker.

Klassificering og katalogisering.

Paa de aapne hylder staar nu ialt vel 9000 bind, hvorav ca. 8000 bind er indført i tilvekstprotokollen (accessioneret), klassificeret efter det Dewey'ske system og paa det nærmeste færdig katalogiseret. Fra den egentlige samling blev høsten 1910 flyttet ut ca. 600 bind historie og geografi, som foreløbig staar alfabetisk ordnet i specielle avdelinger, men som det er meningen at klassificere efter det Dewey'ske system og flytte over i de aapne hylders regulære fagavdeling. Av disse hylders almindelige avdeling (8650 bind) staar nu kun den tyske del (656 bind) igjen at reorganisere.

Amerikaneren Dewey's bekjendte decimalsystem for numerering av bøker er det meningen at indføre over hele biblioteket. Bøkerne kommer efter dette system til at staa i en absolut logisk orden paa hylderne, idet bøker som behandler det samme, omend noksaa specialiserte, emne, kommer ved siden av hinanden. Da systemet ikke gir de nordiske land den fremtrædende plads som de har krav paa i et norsk bibliotek, har Bergens offentlige bibliotek foretat endel vigtige forandringer med hensyn til enkelte klasser inden systemet, saa disse land kommer mere i forgrunden og faar lettere og greiere nummer. Disse forandringer som der gives en kort oversigt over i „For folke- og barneboksamlinger", b. 4, nr. 2, s. 52—53, har vist sig at gi meget tilfredsstillende resultater.

I april 1910 paabegyndtes for alvor reorganisationen av bibliotekets samling. Der anskaffedes en accessionsprotokol, hvori bøkerne indføres eftersom de kommer, den allerede paabegyndte hyldeliste paa kort fortsattes og seddelkatalogen paabegyndtes. Denne seddelkatalog utarbeides efter de nyeste amerikanske principper. Den skrives med bibliotekskrift paa stive kort, som ordnes alfabetisk i skuffer, og disse skuffer stilles atter sammen saa de danner store katalogskap. Katalogen vil i et og samme alfabet indeholde kort for bøkernes forfatter, deres titel og de emner de behandler

Man vil saaledes ved at slaa op i katalogen kunne finde ut, hvilke bøker biblioteket har av en bestemt forfatter, f. eks. av Bjørnson, eller hvilke bøker det har om et vist emne, f. eks. om botanik, eller om det har en bok med den eller den titel, f. eks. „Høit spil". Katalogen blir paa denne maate en fuldstændig ordbok over bibliotekets samling, og vil gjøre det adskillig lettere at finde frem i biblioteket.

Al fagliteratur paa de aapne hylder er færdig katalogiseret, likeledes det væsentlige av skjønliteraturen, samt en del av den engelske avdeling. De kort som hittil er skrevet fylder ialt 9 katalogskuffer. Saa snart de aapne hylders avdeling er færdig katalogiseret, vil katalogen flyttes ut i utlaansværelset til bruk for publikum. Arbeidet kunde gaat adskillig raskere om biblioteket hadde hat mere arbeidshjælp. Det har væsentlig været bibliotekaren og 1ste assistent som har været optat med dette. Paa grund av det knappe budget har biblioteket ikke set sig istand til at anvende flere assistenter til dette vigtige arbeide. De regler som har været fulgt ved katalogiseringsarbeidet ved biblioteket slutter sig nær til de amerikansk-engelske regler, som blev utarbeidet for et par aar siden av de amerikanske og engelske bibliotekforeninger i fællesskap. Dog er systemet ved indførelsen ved Bergens offentlige bibliotek blit forenklet i enkelte henseender, idet man mener at et folkebiblioteks katalogkort ikke behøver at indeholde fuldt saa mange detaljoplysninger som kan være nødvendig for en mere videnskabelig samling. Seddelkatalog-systemet begynder nu mere og mere at vinde indpas her i landet; desværre er der dog endnu ikke kommet noget systematisk samarbeide i katalogsaken, hvad der vilde spare baade tid og arbeide. Der burde være en centralinstitution som katalogiserte og lot trykke katalogsedler til bruk for biblioteker og andre institutioner som maatte trænge dem. Dette vilde være den rigtige vei til samarbeide.

Økonomiske forhold.

Budgettet for 1910 utgjorde tilsammen kr. 12300, herav til indkjøp av bøker og til indbinding kr. 1000. Fra Samlaget mottoges til bokindkjøp kr. 2000 og fra Sparebanken til samme øiemed kr. 1500. I statsbidrag mottoges kr. 200. Til bokindkjøp og indbinding raadet man saaledes over tilsammen kr. 4700. Skjønt denne sum er litt større end den tilsvarende sum for det nærmest foregaaende aar, er den dog helt utilstrækkelig til vedlikehold og forøkelse for et bibliotek paa 90000 bind. Til reorganisationen av biblioteket trængtes adskillige nye ting, hvortil man ikke hadde de nødvendige midler paa budgettet; efter ansøkning av bibliotekaren gav magistrat og formand-

skap derfor tilladelse til at der anvendtes kr. 3688 av bibliotekets grund-fond til paabegyndelse av de foreslaaede forandringer.

Denne sum er hovedsagelig anvendt til indkjøp av skrivemaskine, mapper for tidsskrifter, tidsskrifthylde, katalogskap, katalogkort, forgylding av bøker, accessionsprotokol og accessionsstempel, samt til ekstrahjælp ved reorganisationsarbeidet. Samtidig med bevilgningen av denne sum vedtok formandskapets statuter for bibliotekets fond.

I form av mulkter indkom i aarets løp kr. 743.51, som har været anvendt dels til avbetaling paa det i 1909 bestilte ildfaste jernskap, dels til oppudsning av lokalerne og til mere tilfældige utgifter. Regnskap for mulkt-fondet, det til reorganisation bevilgede beløp og for bidragene fra Samlag Sparebank er oversendt særskilt.

Personalet.

Bibliotekets personale bestod i aaret 1910 av følgende:

Bibliotekar Arne Kildal.

1ste assistent frk. Bolette Sontum (til $^1/_{12}$ 1910, fra $^1/_{12}$ 1910 frk. Dina Sellæg).

2den assistent Wollert D. Meyer.

Utlaansassistent frk. Agnes Sivertsen.

Ekstra-assistenter:

Frk. Laura Pedersen.
" Ida Mohn.
" Signe Huun.
" Dagny Huun (fra $^1/_9$ 1910).

Inspektør paa ungdommens læsesal lærer Bjarne Hansen (fra $^{15}/_9$ 1910).

Bud K. L. Hauge og hustru.

Fra $^1/_9$ 1910 var frk. Bolette Sontum paa grund av sygdom for-hindret fra at arbeide ved biblioteket og frk Dina Sellæg overtok fore-løbig hendes stilling som vikar. Fra den 1ste desember blev frk. Sellæg fast ansat som 1ste assistent. Da det fra høsten blev nødvendig at anvend frk. Pedersen til kontorarbeide ved den paagaaende reorganisation a samlingen, ansattes fra $^1/_9$ 1910 som ny ekstra-assistent frk. Dagn Huun. Frk. Huun lønnes foreløbig av det av bibliotekets grundfor bevilgede beløp til reorganisationen. Da læsesalen for ungdom aapnedes Ynglingeforeningen den 15de september blev det nødvendig at ha en ekst inspektør om eftermiddagen, da bibliotekets assistenter da alle trængtes i

arbeidet paa biblioteket. Som inspektør ansattes folkeskolelærer Bjarne Hansen. Til trods for disse nyansættelser maa bibliotekets personale siges at være meget knapt, og der trænges yderligere en biblioteksutdannet assistent.

Interessen for biblioteket.

I aarets løp blev der gjort mange anstrengelser for at øke interessen for biblioteket blandt byens indvaanere. Foruten de tidligere nævnte orsøk paa at naa det læselystne publikum ved oversendelse av bibliotekets eglement, kan nævnes stadige artikler i byens samtlige aviser om biblioekets virksomhet, dels indeholdende statistiske oplysninger om utlaan og esøk paa læsesalene, dels nyheter av aktuel interesse og biblioteksberetinger av mere generel art. Fra sommeren 1910 og utover kunde biblioeket — ved imøtekommenhet fra avisernes side — indrykke lister over nye øker som var opstillet paa hylderne, samt lister over specielt gode bøker iblioteket hadde om forskjellige emner. Idethele maa avisernes villighet l at hjælpe i arbeidet for at faa publikum interesseret i bibliotekets virkmhet sterkt paaskjønnes. Høsten 1910 holdt bibliotekaren 2 foredrag n biblioteker. Foredragene, som var led i serien „Foredrag for hverand", var begge illustrert med lysbilleder; det første „Folkebiblioteker, eres værd og rette plads i samfundet" holdtes den 26de oktober og det idet „Hvordan et moderne folkebibliotek skal se ut og hvorledes det skal ukes", den 2den november. Begge var meegt godt besøkt. Det første redrag blev i sin helhet trykt i „Morgenavisen". Den 3dje oktober 1910 ldt biblotekaren foredrag i „Bergens Ingeniør- og Arkitektforening" om bliotekbygninger. Dette foredrag, som ogsaa var godt besøkt, var likeles illustreret med lysbilleder. Et kort referat findes i „Teknisk Ugead" nr. 1, 1911.

Efter alt at dømme er der stor interesse for biblioteket og bibliotek-ken blandt byens indvaanere. Naar denne interesse ikke gir sig utslag terkere søkning til biblioteket end tilfældet er, skyldes det som før nævnt sentlig bibliotekets nuværende litet indbydende lokaler i kjøtbasarens tsetage. Naar biblioteket kommer i sin nye bygning — hvilket snart blir tvingende nødvendighet — vil det utvilsomt vise sig at antallet av beende mangedobles.

Indtil saa sker maa der gjøres mest mulig ut av biblioteket i de nurende lokaler. Værelserne maa gjøres saa lyse og tiltalende som det er lig at faa dem, og bokbestanden maa forbedres, samtidig som indførelsen

av de moderne systemer maa fuldføres. Til alt dette trænges saavel økonomisk støtte som den stimulans der ligger i at almenheten omfatter bibliotekets virksomhet med interesse og sympati. Da vil biblioteket kunne bli den vigtige faktor i folkeoplysningsarbeidet som det ifølge sin opgave skulde være, og i det hele gaa en lysere fremtid imøte.

Bergen, 20de januar 1911.

Ærbødigst
Arne Kildal.

Indberetningen er forelagt bibliotekkommissionen og oversendes herved den ærede magistrat og formandskap.

Bergen, 26de januar 1911.

B. E. Bendixen. **K. Brekke.** **Johan Bøgh.** **G. Stoltz.**

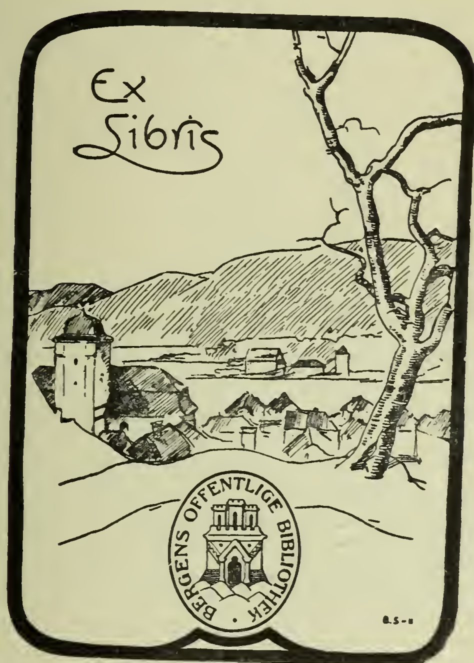


DET OFF. BIBLIOTEKS UTLAANSVÆRELSE (AAPNE HYLDER).

BERGENS OFFENTLIGE BIBLIOTEK

AARSBERETNING

1911



BERGEN
A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI
1912

Til bibliotekkommissionen.

Herved tillater jeg mig at oversende beretning om Bergens offentlige biblioteks virksomhet i aaret 1911.

Biblioteket har i det forløpne aar været i god fremgang, hvad de nedenfor givne statistiske oplysninger nærmere vil vise.

Utlaan.

Statistik.

Utlaanet har i 277 virkedage i 1911 været ialt 125259 bind, herav ra de aapne hylder 113867, fra samlingen forøvrig 10641 og fra utlaans-tationen i Strandgaten 751 bind. Det gjennemsnitlige utlaan pr. dag var 452. (I 1910 var det samlede utlaan 102253 bind i 249 virkedage og det jennemsnitlige utlaan pr. dag 411). Av de utlaante bind var 82995 skjøn-iteratur og 42264 fagliteratur. Den skjønliterære procent var 66.26 (i 910: 70.55). Av bøker paa fremmede sprog utlaantes 6280 bind engelsk, 106 bind fransk og 3219 bind tysk literatur. Inden fagliteraturen paa apne hylder stillet utlaanet sig saaledes i de forskjellige klasser:

idsskrifter	351	Prakt. fag	662
ilosofi	785	Kunst	940
eologi	1050	Literatur	6125
amfundslære	1184	Historie	2355
ilologi	36	Geografi	3254
aturfag	678	Biografi	3598

Av nye laantagere fik biblioteket i aarets løp 2207.

Det viser sig saaledes at utlaanet i 1911 har været i jevn og sikker stigning. De klasser som viser den forholdsvis sterkeste stigning er fremmede sprog (10605 utlaan mot 6756 i 1910) og literatur (6125 utlaan mot 1949 i 1910). Den sidste stigning skyldes vistnok for en væsentlig del den økede interesse hvormed digte blev omfattet efterat Foredrag for hvermand paabegyndte sin serie med oplæsninger av literatur.

Det maa atter fremhæves at set i forhold til byens folkemængde og bibliotekets størrelse er utlaanet alt for lavt. Byer av noget nær samme størrelse og med nogenlunde like stor samling som Bergen kan gjennemgaaende vise adskillig høiere utlaan fra sine biblioteker. Naar Bergen i denne henseende er saa langt efter, skyldes det to hovedgrunde: de daarlige lokaler og det utilstrækkelige budget. Før disse 2 mangler blir rettet paa vil Bergens offentlige bibliotek umulig kunne faa den benyttelse og indflydelse som man skulde vente.

Reservering.

Ulempen ved at ha et utilstrækkelig antal eksemplarer av sterkt efterspurte bøker er i nogen grad blit avhjulpet ved det i 1910 indførte system med reservering av bøker. (Reglementets § 7). Rigtignok kan det hænde at der gaar nogen tid mellem bestillingen og laantagerens mottagelse av brevkortet, men biblioteket søker saavidt mulig at skaffe yderligere eksemplarer av de bøker som er reserveret av mange, og efterfølgende statistik viser at reserveringssystemet i aarets sidste halvdel er blit adskillig benyttet. Siden statistikens begyndelse, den 15de august (ved bibliotekets aapning efter sommerferien) har antallet reserveringer været:

August	89
September	253
Oktober	321
November	399
Desember	289
Tilsammen	1351

Laantagernes livsstilling.

Biblioteket søkes for tiden av mænd og kvinder i de forskjelligste stillinger. Det tør være av interesse at se, hvorledes de 2207 nye laantagere biblioteket fik i 1911 blir at fordele mellem de forskjellige livsstillinger. Av de nye mandlige laantagere var:

Haandverkere	307
Arbeidere	79
Kjøbmænd, agenter etc.	98
Handelsbetjente og kontorister	163
Visergutter, bud, tjenere, vaktmestre	176
Restauratører og kokke	9
Ingeniører, arkitekter, teknikere etc.	52
Fotografer	3
Bestillingsmænd (forskjellige)	92
Embedsmænd	10
Jurister	17
Literater og kunstnere	12
Læger, tandlæger, dyrlæger, apotekere, sykepleiere	11
Militære (underofficerselever)	17
Sjømænd	89
Landmænd	4
Lærere og studenter	47
Skoleungdom og unge mennesker	50
Ikke opgivet stilling	46
Tilsammen	1282

Av de nye kvindelige laantagere var:

Husmødre, husbestyrerinder, pensionatindehavere	251
Tjenestepiker, vaskepiker og strykepiker	74
Syersker, friserdamer	15
Handlende, hoteleiere	7
Kontordamer og ekspeditricer	139
Arbeidersker	23
Postassistenter, telegrafist- og telefonistinder	17
Massøser, sykepleiersker, jordmødre, farmaceuter	11
Musikere, skuespillerinder, malerinder	8
Lærerinder	54
Skoleelever og ungdom	10
Studenter og handelsgymnasiaster	12
Ikke opgivet stilling	278
Tilsammen	925

Tap av bøker.

En av de hovedindvendinger som i sin tid blev anført mot indførelsen av systemet med aapne hylder var den lette anledning til tyveri fra hylderne. Man frygtet for at enkelte av publikum vilde misbruke den viste tillid og spekulere i at stjæle bøker fra biblioteket. Ogsaa systemets forsvarere indrømmet at biblioteket utvilsomt vilde komme til at tape endel bøker paa denne maate, men den sidste sommer foretagne optælling av de aapne hylders avdelinger viser et forholdsvis meget lavt antal stjaalne bøker. Efter denne optælling var 90 bøker bortkommet i løpet av 2 aar (fra høsten 1909 til sommeren 1911), herav var 63 av skjønliteratur, 22 av fagliteratur, 3 av engelsk og 2 av tysk. Enkelte av disse bøker vil muligens endnu kunne komme til rette og kan ikke betragtes som absolut tapt. Sammenlignet med andre biblioteker som har aapne hylder-systemet er antallet av stjaalne bøker ved Bergens off. bibliotek meget litet (45 pr. aar) men det er selvfølgelig sørgelig at endog saavidt mange bøker skal komme bort i aarets løp. Det er at haabe at laantagerne selv vil være behjælpelig med at anholde dem som misbruker bibliotekets tillid.

Smittefare. Desinfektion.

Mange av byens indvaanere undlater utvilsomt at laane bøker fra biblioteket ene og alene av frygt for at bli paaført smitte gjennem bibliotekets bøker. Skjønt erfaringen viser at smittefaren ved bøker gjennemgaaende er meget liten, har biblioteket truffet foranstaltninger til saavidt mulig helt at forebygge denne og berolige laantagerne. Høsten 1911 indrettedes ved bistand av stadsfysikus et desinfektionsskap paa et av bibliotekets sidelofter, og alle bøker som kommer fra hjem som man tænker sig har været utsat for smitsom sygdom blir desinficert der. Det stof som benyttes er det anerkjendte desinfektionsmiddel Autan, som er absolut bakteriedræpende i sine virkninger. Ved velvillig imøtekommenhet fra stadsfysikatet faar biblioteket underretning om alle hjem hvor der er smitsom sygdom og som har biblioteksbøker i huset og disse bøker blir da straks avhentet og des-inficert i det nye skap. Paa denne maate forebygges at laantagerne kan paaføres smitte gjennem bibliotekets bøker, og der skulde saaledes ikke længer være nogen grund til nervøsitet fra laantagernes side i dette stykke.

Utlaansstation.

Naar mange mennesker som har trang til læsning allikevel ikke søker sin bys bibliotek, skyldes det i mange tilfælder den grund at bibliotek

ligger for langt borte fra deres virkeplads. Hvor centralt end biblioteket er placert, vil det dog i større byer altid komme til at ligge temmelig langt fjernet fra de saakaldte „ydre bydeler“ som saaledes ikke gives tilstrækkelig let adgang til god læsning. For at raade bod paa dette misforhold er man i de større byer i alle engelsktalende lande og for en stor del ogsaa i Tyskland og andre lande begyndt at oprette filialer eller utlaansstationer i byens utkanter. Ogsaa i Norge er man begyndt hermed. Det Deichmannske bibliotek i Kristiania har for tiden en stor filial under bygning, og har allerede i flere aar drevet utlaansstationer i de forskjellige bydeler.

Fra oktober 1911 forsøkte Bergens offentlige bibliotek ved oprettelsen av en „utlaansstation“ at naa endel av dem som bodde for langt borte fra biblioteket til at benytte sig saa frit og ofte av anledningen til at laane som ønskelig kunde være. Utlaansstationen blev aapnet i Richard Arnesens manufakturforretning i Strandgaten nr. 85 og bestyres av forretningens kasserer. Der er altid ca. 60 bøker tilstede i det lille skap som er opstillet i forretningslokalet og laantagerne kan enten vælge sig ut en bok av denne samling eller bestille bøker fra bibliotekets kataloger som findes utlagt i forretningen. De saaledes bestilte bøker bringes fra biblioteket til utlaansstationen (saafremt de ikke allerede er paa utlaan) og vedkommende laantager kan hente dem paa utlaansstationen den følgende dag. Det viste sig straks at mange satte pris paa den lettere anledning til god læsning, og biblioteket fik mange nye laantagere fra Nordnes, en bydel som tidligere var meget sparsomt repræsentert blandt bibliotekets laantagere. Utlaanet har i de 3 maaneder utlaansstationen har virket været som følger:

Oktober	227
November	282
Desember	242
Tilsammen	751

Det er neppe tvilsomt at utlaansstationen, naar den blir mere kjendt, vil faa et adskillig høiere utlaan. Fra 1912 vil der bli opstillet i lokalet omtrent dobbelt saa mange bøker som nu forefindes, og dette vil gjøre muligheten for at finde en bok av den art man ønsker meget større. De som benytter utlaansstationen synes at være vel fornøiet med den og biblioteket mener at ha vist at det ved oprettelsen av utlaansstationer i de forskjellige bydeler er inde paa en rigtig vei. Lar det sig gjøre at skaffe tilfredsstillende lokale, vil biblioteket i den nærmeste fremtid aapne en lignende utlaansstation paa Nygaard. Driftsomkostningerne ved utlaansstationer er

rent forsvindende, da lokalet som regel tilstaas gratis og tilsynet kun trænger en meget liten erstatning for ekstraarbeide med utlaanet.

Bøker omsendt.

I løpet av aaret sendte biblioteket kasser med bøker til utlaan til brandvæsenets vaktstationer. Bøkerne bestod for en stor del av illustrerte blade og tidsskrifter, men der var ogsaa gode romaner og fortællinger og bøker av vegtigere indhold. Kasserne indeholdt gjennemsnitlig 50 bind og utlaantes for et tidsrum av 3 eller 4 maaneder. Bøkerne har været meget populære blandt brandfolkene og brandvæsenet har anmodet om at faa fortsætte med utlaanet. Et lignende utlaan av bøker tænkes med det første igangsat til politiets vaktstuer. I mai maaned sendtes en kasse med 50 bøker til utlaan blandt soldaterne paa Ulven eksercerplads.

Veiledning ved utlaanet.

Der er fra tid til anden fremkommet beklagelser over at laantagerne fik for liten veiledning i valget av bøker fra de aapne hylders avdelinger. Det tør nok indrømmes at disse beklagelser ikke er helt uten berettigelse, men det maa fremhæves at assistenterne ved utlaanet er paalagt at hjælpe laantagerne med utvalg av bøker saalangt deres erfaring og evne rækker, samt at saavel bibliotekar som det øvrige kontorpersonale saavidt mulig gir raad og veiledning i utvalget av literatur. Den bedste ordning vilde selvfølgelig være at biblioteket til stadighet hadde placert i utlaansværelset en assistent som var saa vel bevandret i de forskjellige literaturgrene at han kunde gi publikum autoritative oplysninger og raad om utvalget av bøker. Herfor stiller imidlertid atter de økonomiske vanskeligheter for tiden en uoverstigelig hindring. Biblioteket haaber paa en bedring i sine økonomiske forhold som kan overvinde denne vanskelighet; imidlertid har det i det forløpne aar forsøkt at hjælpe paa forholdet ved utarbeidelsen av lister over særlig gode og anbefalelsesværdige bøker inden de forskjellige emner. Disse lister er dels maskinskrevet og opslaat paa opslagstavlen i utlaansværelset, dels trykt i dagsaviserne og dels utgit i særtryk. De sidste synes særlig at ha avhjulpet et savn og man har sporet en betragtelig stigning i utlaanet av de bøker som de saakaldte „læselister“ har omhandlet. Biblioteket utgav i aarets løp 3 læselister; nr. 1 omhandlet „gode bøker i samfundslære“, nr. 2 „gode historiske romaner“ og nr. 3 „gode bøker i naturvidenskap“. Listerne indeholdt fortegnelse over gjennemsnitlig 26 bøker og gav i en note under hver titel en kort forklaring av bokens indhold og standpunkt. Ved

utlaanspulten utdeltes disse læselister til laantagerne, og endel eksemplarer sendtes til foreninger og institutioner i byen som kunde tænkes at ville ha speciel interesse av de omhandlede bøker. Det er meningen at fortsætte med utgivelsen av disse læselister.

Hvad læser folk?

For at faa indtryk av hvad slags literatur byens indvaanere læser foretok biblioteket en stikprøve ved at opskrive alle bøker som blev utlaant fra biblioteket paa en vilkaarlig valgt dag. Den valgte dag var tirsdag den 2den mai, da utlaanet var tilsammen 435 bind. Herav var:

Skjønliteratur (norsk, dansk og svensk)	290
Fremmed literatur (engelsk, tysk og fransk) ...	32
Fagliteratur	113
Tilsammen	435

Det vil si at utlaanet av nordisk skjønliteratur utgjorde 66.7 % av det samlede utlaan, fremmed skjønliteratur 7.35 % og fagliteratur 26 %. Skuespil og digte regnes paa Bergens bibliotek som fagliteratur. De enkelte bøker som blev utlaant er følgende*):

Skjønliteratur (norsk, dansk og svensk):

Aanrud. Ungdomsfortællinger. — *Aanrud.* Seminaristen. — *Aanrud.* Sølve Solfeng. — *Alcott.* Unge kvinder. — *Allen.* De usynliges kor. — *Andersen.* Gamle folk. — *Ansteinsson.* Ener Tuve. — *Askew.* Sulamit. — *Aubert.* Glimt. — *Bagger.* Min broders levned. — *Balzac.* Kvindetyper. — *Bang.* Stuk. — *Bauditz.* Hjortholm. — *Benneche.* Erik Rathlau. — *Bernhard.* Lykkens yndling. — *Birck.* Hellighed. — *Bjørnson.* Saml. verker. — *Bjørnson.* Mary. — *Bojer.* En pilgrimsgang. — *Bojer.* Rørfløiterne. — *Bremer.* Nina. — *Bremer.* Præsidentens døtre. — *Bruun.* Reisefærd. — *Bull.* Folkelivsbilleder. — *Bull.* Kong Kristjern tyran. — *Bull.* Peter Wessel. — *Bull.* Østerdalskongen. — *Caine.* En kristen. — *Carell.* Armbaandet. — *Carmen Sylva.* Haandtegninger. — *Collins.* Armadale. — *Dahl.* Cargadør Sahl. — *Dahl.* Paa gamle tomter. — *Dankau.* Han vilde noget. — *Daudet.* Naboben. — *Daudet.* Taratin paa Alperne. — *Denison.* Saadan en kone som min kone. — *Dickens.* Samlede verker. — *Dickens.* Barnaby Rudge. — *Dickmar.* Det gyldne bæger. — *Dilling.* Gjennem lorgnetten. — *Dostojevski.* Nihilister. — *Dostojevski.* Spilleren. — *Doyle.* Lys i mørket. — *Doyle.* Sir Nigel. — *Drachmann.* I storm og stille. — *Drachmann.* Venezias nat. — *Dyllington.* Den grønne domino. — *Ebbell.* Furubakken nordre. — *Ebers.* Josva. — *Ebers.* Søstrene. — *Ebers.* En ægyptisk kongedatter. — *Eegholm.* I det norske lysthus. — *Egge.* Oddvar Hage og hans venner. — *Eliot.* Adam Bede. — *Eliot.* Dorlcote mølle. — *Elster.* Samlede skrifter. — *Elster.* Tora Trondahl. — *Elster.* De unge hjerter. — *Etlar.* Fredsfyrsten. — *Etlar.* Gjøngehøvdingen — *Ewald.* Blanca. — *Ewald.* Nyere fortællinger. — *Ewald.* Utvalgte fortællinger. — *Fabre.* Abbed Tigranes. — *Falkberget.* Rakkelbrand. — *Fasting.* Fra fjeld til fjære. — *Feuillet.* Den døde. — *Flood, C.* Løst

*) I nogen enkelte tilfælder, hvor flere eksemplarer av én og samme bok blev utlaant, er kun det første av disse blit opført paa listen.

og bundet. — *Flood, C.* Mellem baaer og skjær. — *Flood, J.* Fem aar tilsjøs. —
Fogazzaro. Daniel Cortis. — *Fogazzaro.* Malombra. — *Fontaine.* Grevinde Holk. —
Foss. Livet i Vesterheimen. — Fra far til datter. — *France.* Dronning Gaasefot.
— *Freytag.* Debet og credit. — *Garborg.* Hos Mama. — *Garborg.* Kolbotnbrev. —
H. Garborg, Fru Evas dagbok. — *Gasslander.* Ung Erik fra Sødergaard. — *Geijerstam.*
Fattige folk. — *Geijerstam.* Den gamle herregaardsalle. — *Geijerstam.* Karin Brandts
drøm. — *Geijerstam.* Pastor Hallin. — *Gjellerup.* Minna. — *Gløersen.* En fremmed.
— *Gløersen.* Sigurd. — *Gnudtzmann.* Det stille vand. — *Gotaas.* Prestegaarden i
dalen. — *Hambro.* Under scepter. — *Hammer.* Ale Langskægs saga. — *Hamsun.*
Samlede romaner. — *Hamsun.* Benoni. — *Hamsun.* I eventyrland. — *Hamsun.* Ny
jord. — *Hamsun.* Pan. — *Hougaard.* Gjennem det lyse fastland. — *Haukland.* Eli
Svartvatnet. — *Haukland.* Udve (Ol-Jørgen 2). — *Hedenstjerne.* Koministerne i
Qvislinge. — *Henningsen.* Udv. fortællinger. — *Heramb.* Svundne dage. — *Heyse.*
Gammel kjærlighet. — *Hilditch.* Nye fortællinger. — *Hoffmeyer.* Babylon. — *Ingemann.*
Valdemar Seier. — *Janson.* Bondefortællinger. — *Janson.* Han og hun. — *Janson.*
Præriens saga. — *Jensen.* Strandet. — *Jensen, Johs. V.* Myther. — *Jenssen, Thyra.*
Fra hjem til hjem. — *Jølsen.* Efterladte arbeider. — *Jølsen.* Ve's mor. — *Jørgensen.*
Eva. — *Kabisch.* Guds hjemkomst. — *Kidde.* Forældrene. — *Kieler.* Andre fra Kaute-
keino. — *Kieler.* Familien paa Skovbohus. — *Kielland.* Saml. verker. — *Kielland.*
Else. — *Kinck.* Fru Anny Porse. — *Kinck.* Hugormen. — *Kipling.* Fra Indien. —
Kipling. Det indiske halsbaand. — *Kipling.* Maltheserkatten. — *Kipling.* Udvalgte
fortællinger. — *Koren.* Morens testamente. — *Korolenko.* Fra Sibirien. — *Krag, T. P.*
Daudmandsholm. — *Krag, T. P.* Fru Beates hus. — *Krag, V.* Lille Bodil. — *Krag,*
V. Rachel Strømme. — *Krag, V.* Thea Marie. — *Elias Kræmmer.* Kram. — *Lagerlöf.*
Hr. Arnes penge. — *Lagerlöf.* Jerusalem. — *Langhoff.* Mary Ann. — *Larsen, J. A.*
Pinsesolen. — *Larsen, K.* 16 aar. — *Larsen, L.* Troens folk. — *Lassen.* Stemnings-
billeder og fortællinger. — *Lermontoff.* Vor tids helt. — *Levetzow.* Anna. — *Lie, B.*
Helle. — *Lie, B.* Nordover. — *Lie, Joh. V.* Kunstnerliv. — *Lie, J.* Saml. verker. —
Lie, J. Gaa paa. — *Lie, J.* Maisa Jons. — *Lie, J.* Malstrøm. — *Lie, J.* Ulfvungerne.
— *Lie, M.* En drømmers bok. — *Lie, M.* Mand overbord. — *Lie, M.* Sjøfareren. —
Lindau. Moderne kriminalhistorier. — *Lodbrok.* Magnus Smek. — *London.* Jernhælen.
Loti. Fru Crysanthemum. — *Lundegaard.* Mouche. — *Lundegaard.* Prometheus. —
Madsen, Johanne. De blaa orkideer. — *Madsen, N. P.* Anita. — *Malling.* Guvernørens
frue. — *Malling.* Lille Marski og hendes mand. — *Malling.* Munkeboda. — *Marryat.*
Frank Mildmay. — *Mauthner.* Sokrates og Zanthippe. — *Meidell.* Kjærlighetshistorier.
Meltzer. Efterladte papirer. — *Moe.* Haardføre folk. — *Moren.* Aust or markom. —
Murray. En deputeret fra Paris. — *Møller, C.* Der er forskjel. — *Møller, C.* Vore
husdyr. — *Møller, Isled.* En kvindes ungdomshistorie. — *Nebelong.* Miss Wickmann.
— *Andersen Nexø.* Pelle Erobreren. — *Nielsen, A.* Livet paa landet. — *Nielsen, Z.*
Den store magt. — *Nilssen, Jappe.* Solefald. — *Norman Hansen.* Styrmand Brorsen. —
Normann. Barnets tjenere. — *Obstfelder.* Efterladte arbeider. — *Orczy.* Den røde
pimpernels duel. — *Peck.* En rekruts oplevelser. — *Pontoppidan.* Fortællinger. —
Pontoppidan. Lykke-Per. — *Pontoppidan.* Skyer. — *Prentiss.* Mot himmelen. — *Quiding.*
Rigtiga människor. — *Rahbek.* Ingeborg av Sverig. — *Reuter.* Hans høihed. — *Rieber.*
Under de lave bjelker. — *Rolfsen.* Norge. — *Rosegger.* Hjemmet i skoven. — *Rosenberg.*
Smaa fortællinger. — *Ross.* Syv skilderier. — *Saxon.* Nero og de kristne. — *Schandorph.*
Skovfogedbørnene. — *Scharling.* Norsk idyl. — *Schieber.* Alle gode aander. — *Schreiner.*
Farmen i Sydafrika. — *Schubin.* Finis Poloniæ. — *Sehøyen.* Maskerade. — *Scott, G.*
Fugl Fønix. — *Scott, W.* Kenilworth. — *Scott, W.* Quentin Durward. — *Scott, W.*
Talismanen. — *Sick.* Jomfru Else. — *Sienkiewicz.* Syndfloden. — *Skjoldborg.* Sjøfuglen. —
Skram, A. Saml. verker. — *Skram, A.* Professor Hieronimus. — *Skram, A.* Udvalgte
fortællinger. — *Starbäck.* Engelbrekt Engelbrektsson. — *Stinde.* Hverdagsfolk. — *Stowe.*
Onkel Toms hytte. — *Strindberg.* Legender. — *Suensson.* Han er jøde. — *Suttner.* Ned
med vappnen. — *Thackeray.* Henry Esmond. — *Thoresen, M.* Elvedrag. — *Thoresen, M.*
Romaner og fortællinger. — *Thoresen, M.* Signes historie. — *Thorsø.* Landgreven. —
Tolstoy. Fortællinger og skildringer. — *Tolstoy.* Fortællinger og skitser. — *Tolstoy*
Opstandelse. — *Topelius.* Feltlægens historie. — *Topelius.* Fältskärns berättelser. —
Topelius. Gustav Adolf og trediveaarskrigen. — Trangviksposten. — *Turgenjew.*

En adelig rede. — *Tvedt.* Kjærleik. — *Twain.* Udvalgte arbeider. — *Verne.* Zarens kurer. — *Vinsnes.* Eventyr og stemninger. — *Vinsnes.* En flygtning — *Vogt.* De 2 kusiner. — *Weilbach.* Søster Dorete. — *Weymann.* I kardinalens ærinde. — *Wiborg.* Kiss og alle de andre. — *Wied.* Fra land og by. — *Winterhjelm.* Grevinde Sissi. — *Wischmann.* Sinker. — van Zantens lykkelige tid. — *Zola.* Paris. — *Zola.* Penge. — *Zwilgmeyer.* Emerentze.

Fagliteratur:

Thomas. Prækener holdt for Andreas. — *Mott.* Verdens evangelisering. — *Juul-Hansen.* Samfundslivet. — *Morgenstjerne.* Forelæsninger over socialøkonomiens grundtræk. — *Carnegie.* Pengenes ABC. — *Anderssen.* Billeder av dannelsesarbeidets historie. — *Grimm.* Jason og det gyldne skind. — *Lie.* Eventyr. — *Musset.* Eventyr. *Tromholdt.* Omrids av astronomien. — *Tuxen.* Stjerneverdenen. — *Isachsen.* Elektriciteten. — *Geikie.* Fysisk geografi. — *Rink.* Grønlændere og danske i Grønland. — *Rink.* Kajakmænd. — *La Cour* og *Holst.* Menneskeaandens seire. — Opfindelsernes bok. — *Schlesinger.* Fornuftig sundhetspleie og hygiene. — *Holst.* Elektriciteten. — *Hoff.* Auktionsbridge. — Norsk fotboldforbund. Spilleregler. — *Paludan-Müller.* Mindre digte. — *Bøgh, E.* 150 viser. — *Ibsen.* Peer Gynt. — *Heiberg.* Kunstnere. — *Drachmann.* Hr. Olaf han rider. — *Bojer.* Troens magt. — *Brandes, E.* En forlovelse. — *Brandes, E.* Under loven. — *Egge.* Idyllen. — *Mathiesen.* Satan som seirer. — *Rønne.* Abhaja. — *Wied.* Ranke viljer. — *Christensen. Hj.* Danske digtere i nutiden. — *Schiller.* Udvalgte verker. — *Bullen, Fr.* Kaskelottens togt. — *Kielland.* Smaatræk og hverdagstyper fra Bergen. — *Nordahl-Olsen.* Livet i Bergen. — *Lagerlöf.* Nils Holgerssons underbare resa. — *Brandes G.* Berlin. — *Larsen, K.* Det skønne Portugal. — *Hedin.* Genom Asiens eventyrlande. — *Deutsch.* 16 aar i Sibirien. — *Kennan.* Sibirien. — *Landsdell.* Gjennem Sibirien. — *Lykke-Seest.* Meksiko, Havana og Galveston. — *Cavling.* Fra Amerika. — *O'Rell* og *Allyn.* Jonathan og hans fastland. — *Bruun, D.* Det høie nord. — *Johansen.* Selvanden paa 86° 14'. — *Nansen.* Fram over Polhavet. — *Nordahl.* Framgutterne. — *Gregersen.* Hvem berøved kong Oscar den norske trone. — *Grønvold.* Bergen i fortid og nutid. — *Thommessen.* Fængsel og skafot. — *Voigt.* Hvorledes jeg blev kaptein v. Köpenick. — *Hertzberg.* Fra min barndom og ungdom. — *Waliszewski.* Katarina 2den av Rusland. — *Heiberg, J. L.* Et liv gjenoplevet i erindringen. — *Berg.* Gustaf Frøding. — *Lassen.* Selma Lagerlöf. — *Paulsen. John.* Erindringer. — *Tiberg.* Amalie Skram. — *Lund.* Leo Tolstoy. — *Varigny,* Millionærer i England og Amerika. — *Bancroft.* Hist. of U. S. — *Bjerck & Cappelen.* Lærebog i stenografi. — *Bokkenheuser.* Det var i aaret . . . — *Brøchner.* Benedict Spinoza. — *Ernst.* Lyn og lynavledere. — *Fjelstrup.* Damerne ved Caroline Mathildes hof. — Folkebladet 1901, 1903. — For hus og hjem 1889—90. — Fra alle lande 1876. — *Fryxell.* Karl den 12te. — Husmoderen 1892. — Hver 8de dag 1896. — *Kingston.* Paa eventyr i Australien. — Lande og folk 1888, 1892. — *Troels Lund.* Daglig liv i Norden, 3—4. — Naturen 1892. — Nylænde 1910. — Nær og fjærn 1880. — *Madsen-Vargod.* Syrien og Palæstina. — *Miller.* Skjønhed. — *Eckhoff.* Arithmetik og algebra. — *O'Rell.* John Bull og hans ø. — *Rogndokken.* 500 fortællinger. — *Røst.* Minder fra fjeldbygden. — *Saxe.* Katekismusundervisningen. — *Scharling.* Breve fra Holland. — Jung Stillings liv. — *Thompson.* Elektriciteten & magnetismen. Tidsskr. for kunstindustri. — *Tiemann.* Prakt. lærebok i engelsk. — *Tschudi.* Eugenie. — Urd. — Westermanns monatshefte. — Windsor magazine, — *Øverland.* Jotunheimens opdagelseshist. — Skillingsmagasinet, 16.

Fremmed skjønliteratur:

Ainsworth. Good old times. — *Alexander.* A fight with faith. — *Benson.* The Osborns. — *Caine.* The white prophet. — *Corelli.* Boy. — *Dickens.* Mystery of Edwin Drood. — *Galsworthy.* The country house. — *Hewlett.* The stooping lady — *Hutton.* The lordship of love. — *Kipling & Balestier.* The Naulakha. — *Marryat.* The settlers

in Canada. — *Savage.* My official wife. — *Southworth.* Brandon Coyle's wife. — *Thackeray.* The story of Elizabeth. — *Twain.* Extract from Capt. Stormfield's visit to Heaven. — *Wells.* The history of Mr. Polly. — *Williamson.* My friend the chaffeur.

Bibliothek d. Unterhaltung und Wissens. — *Ebers.* Die Schwestern. — *Mrazovic.* Selam. — *Teweles.* Die Armen. — *Winterfeld.* Neue hum. Soldater Geschichten.

Balzac. Les rivalités. — *France.* Les puits de Sainte Claire. — *Lesueur.* Le droit à la force. — *Lesueur.* L'Honneur d'une femme. — *Maël.* César Borgia. — *Maël.* Mariage mondaine. — *Tinseau.* Les etourderies de la chanoinesse. — *Tinseau.* La meilleure part.

Læsesaler.

Besøket paa bibliotekets læsesaler tiltok i det forløpne aar ganske betragtelig. Det var i 1911 tilsammen 38,261 personer (mot 20,232 i 1910 og 16,949 i 1909); herav var 9,913 paa de voksnes læseværelse (7,873 i 1910) og 28,348 paa ungdomsværelset (12,359 i 1910). Naar besøket paa læseværelset for voksne er i stigende, skyldes det vistnok for en stor del den omstændighet at der er opstillet flere løpende aviser og tidsskrifter til gjennemsyn, samt at haandbiblioteket er blit yderligere suppleret og utbedret. Den økede søkning vidner vel ogsaa om øket forstaaelse av den hjælp biblioteket med sine talrike opslagsbøker kan yde i de fleste tilfælder.

At søkningen til læsesalen for ungdom er i stadig stigning er et glædelig vidnesbyrd om den sterke læselyst hos byens ungdom. Læseværelset flyttet den 1ste januar 1911 fra Ynglingeforeningens lokale til Avholdsforeningens gaard i Kong Oskars gate og har her faat et pent og tiltalende lokale. Der er plads til henimot 100 barn, men værelset viser sig ikke paa nogen maate at kunne gi plads for alle dem som ønsker adgang. Næsten hver dag maa inspektøren paa grund av pladsmangel vise nogen bort, og det tiltrods for at værelset for en overveiende del er forbeholdt gutter. Pikerne kan gjennemgaaende kun komme ind om formiddagen, naar der er rummeligere med pladsen og venter saaledes fremdeles paa at faa sit eget læseværelse. Det er at haabe at dette maa kunne oprettes med det første, saa ogsaa pikerne kan faa anledning til at tilfredsstille sin læsetrang.

Det tør være av interesse at se fra hvilke dele av byen læseværelset for ungdom i særdeleshet søkes. Man har forsøkt at holde statistik over hvilke skoler barnene gik paa, og det viser sig — som forutset — at de skoler som ligger nærmest sender den overveiende største kontingent av besøkende til læseværelset. Av 1933 besøkende i november var

fra	Lungegaardens skole	680
„	Øvregatens —	316
„	Nordnes —	288
„	Dragefjeldets —	150
„	Sandvikens —	149
„	Krohnengens —	135
„	Tanks —	110
„	Fortunens —	54
„	A. Johannessens handelsskole	26
„	Katedralskolen	8
„	Hambros skole	7
„	Bergens fagskole	3
„	Griegs skole	2
„	Haukelands —	2
„	Frk. Heibergs —	1
„	Solheims —	1
„	Frk. Andersens —	1

Det er selvsagt de forskjelligste bøker som spørres efter paa læsesalen for ungdom. Gutterne spør mest efter bøker som „Svend Bidevind“, „Hollænder-Jonas“ og andre av Bernt Lies og Gabriel Scotts bøker, samt efter Haggards og Kiplings, Jules Vernes og Coopers bøker. Pikerne liker bedst Inger Johannes og Barbra Rings bøker, samt „Katy“-bøkerne. Familie-journaler, Norske Gutter og alleslags eventyrbøker staar like høit hos baade gutter og piker. Læselysten hos barnene synes at forbli usvækket og man kan tydelig se hvorledes evnen til at vælge og vrake utvikles. Selv de som til en begyndelse spør efter indianer- og „forbryder“-fortællinger, lærer temmelig snart at sætte pris paa de mere værdifulde bøker.

I løpet av høsten blev der i læseværelset arrangert endel underholdningstimer for ungdom. Regelmæssig én gang om uken blev der fremvist lysbilleder fra fremmede lande for folkeskolens barn, og til hvert billede knyttedes forklarende bemerkninger av en lokalkjendt mand. Billetter til disse underholdningstimer utdeltes efter tur til eleverne av de øverste klasser paa de forskjellige skoler, og foretagendet omfattedes med stor interesse av baade gutter og piker. Flere ganger har vedkommende skoles geografilærere været tilstede, og det tør antages at fremvisningen av disse billeder vil vise sig at være til støtte ved geografiundervisningen. Gjennemsnitlig 80 barn var tilstede hver gang. De lande, hvorfra der hittil er blit vist lysbilleder, er Asien, De forenede stater og Norge (Øst-

landet). Det er meningen at fortsætte med disse billedfremvisninger, som menes baade at være belærende og underholdende, og opta til behandling flere geografiske samt ogsaa endel historiske serier.

Mot slutten av aaret holdtes i ungdomsværelset en saakaldt „eventyrtime“ (den amerikanske „story-hour“). Der samledes ca. 70 gutter i 11—12 aars alderen og bibliotekets 1ste assistent, frk. Sellæg, fortalte norske og amerikanske eventyr. Gutterne var den hele tid spændt interessert, og biblioteket har senere faat talrike anmodninger baade fra elever og lærerpersonale om at foranstalte avholdt lignende „eventyrtimer“ i fremtiden.

Det er tanken at dette ungdomsværelse skal være mere end ret og slet et læseværelse, at det skal vær et værelse, hvor ungdommen faar god og sund underholdning samtidig som den bydes kundskapsgivende og belærende stof. Det har da ogsaa vist sig, at efterat rammen for læseværelsets virksomhet saaledes blev utvidet, er søkningen stadig tiltat, saa det nuværende ungdomsværelse ikke tilnærmelsesvis kan tilfredsstille behovet.

I begyndelsen av aaret blev der paa foranledning av Pædagogisk forening nedsat en komité, som skulde undersøke hvad der kunde gjøres for at skaffe ungdommen lettere adgang til god læsning. Komiteen bestod av overlærer Vigander som formand, bibliotekar Kildal som sekretær, og fru redaktør Henrikssen, frk. Sellæg, skolebestyrer Irgens, kst. overlærer Veseth og typograf Sandahl som øvrige medlemmer. I juni maaned indgik komiteen til magistrat og formandskap med andragende om bevilgning av kr. 1400 til leie av 2 nye læseværelser for ungdom og inspektion sammesteds samt av kr. 600 til indkjøp og indbinding av ungdomsliteratur. Førstnævnte bevilgning blev utsat til behandling i forbindelse med det ordinære budget, mens sidstnævnte bevilgning blev ydet straks.

Skolelæsning.

De 600 kr. ekstra biblioteket saaledes fik at raade over blev benyttet til anskaffelse av flere ungdomsbøker til de saakaldte „skolekasser“ som har været omsendt til folkeskolerne siden 1909. Det større antal bøker til skolekasserne bevirket at man kunde begynde en ny ordning av skoleutlaanet og utvide den oprindelige plan. Mens man tidligere lot eleverne læse paa skolerne søndagseftermiddage, under tilsyn av lærere, igangsattes fra 1911 regulært hjemlaan av bøker til eleverne av de øverste klasser. Hver skole som ønsket det fik utlaant fra Det off. bibliotek 1 eller 2 bokkasser, som byttedes med nye kasser naar man fandt at bøkerne var ut

læst. Paa denne maate fik man avveksling i utvalget av literatur, og det viste sig at barnene i stadig stigende utstrækning benyttet sig av anledningen til at faa laane gode bøker med sig hjem. En enkelt skole (Dragefjeldets), hvor der var stationert ca. 140 biblioteksbøker, kunde saaledes fremvise et utlaan av 1261 bind i løpet av 3 maaneder, d. v. s. at hver bok blev utlaant 9 ganger i det tidsrum. De skoler som hadde bokkasser fra Det offentlige bibliotek det sidste halvaar 1911 var: Fortunens, Sandvikens, Nordnes, Dragefjeldets, Lungegaardens, Øvregatens, og Tanks skoler. Ordningen med hjemlaanet var litt forskjellig paa de forskjellige skoler. Paa enkelte skoler var det en særskilt lærer eller klasseforstander som ordnet med utlaanet, mens paa andre skoler en assistent fra Det off. bibliotek stod for det hele arbeide.

Saalænge Bergens off. bibliotek ikke har sin egen utlaansavdeling for ungdom, er det glædelig at man ved utlaan av bøker gjennem skolerne i nogen grad kan raade bod paa dette savn. Man maa imidlertid være opmerksom paa at det kun er en brøkdel av skolernes elever som kan nyde godt av dette utlaan, da antallet av bøker er saa altfor litet. Det er derfor at haabe at biblioteket kan sættes istand til at anskaffe adskillig flere bøker til skoleklasserne og derved utvirke at bøkerne kan utlaanes til flere klasser end netop de høieste.

Vandreboksamlinger.

I januar maaned blev biblioteket utlaansstation for statens vandreboksamlinger og har i aarets løp sendt mange av disse bokkasser utover landsbygden. Bibliotekets distrikt omfatter begge Bergenhusamter og Romsdals amt. De steder som hittil har benyttet sig av anledningen til at leie statens vandrebokkasser gjennem biblioteket i Bergen er Espeland i Haus, Finse, Samnanger, Ljosne i Lærdal, Underdal i Sogn, Skare pr. Odda, Vatne i Nordre Søndmør, Ortnevik i Sogn, og Førde i Søndfjord. For tiden har biblioteket liggende 7 bestillinger som har maattet vente av mangel paa bokkasser. Betingelserne for leie er i det væsentlige følgende:

Der indsendes ansøkning enten fra 10 voksne personer eller fra styret for et folkebibliotek eller fra en forening (ungdomsforening, -lag etc.). Ved utleie til enkelte personer maa 5 skatydere i kommunen tegne sig som garantister for betaling og ordentlig tilbakelevering av kassen. Ved utleie til folkeboksamlinger og foreninger staar disses bestyrelser som garantister. Leien gjælder for 4 maaneder med adgang til at fornye den for 2 maaneder. Der betales 2 kr. pr. maaned for en kasse. Fragt til nærmeste

jernbanestation eller dampskibsstoppested og returfragt bekostes av departementet.

Det er særdeles heldig at statens smukke og tiltalende bokkasser paa denne maate kan spredes utover landsbygden til de steder, hvor anledningen til at faa god læsning er liten. Samtidig er det rimelig at de større biblioteker paatar sig arbeidet med forsendelsen av vandrebokkasser, for de store bybiblioteker bør jo se som sin opgave at øke læselysten og lette adgangen til læsning ikke i vedkommende by alene, men ogsaa saavidt mulig i de omliggende distrikter.

Størrelse, tilvekst og vedlikehold.

Det er længe siden man har hat paa det rene nøiagtig hvor stort biblioteket er. I de senere aar er bibliotekets størrelse sedvanligvis blit opgit at være ca. 90,000 bind, men noget bestemt tal har man ikke hat at holde sig til. For at komme til visshet om det nøiagtige antal bind i biblioteket foretoges sommeren 1911 en optælling av samlingen. Som optællere fungerte 5 studenter og gymnasiaster som fuldførte arbeidet i løpet av 2 dage. Det viste sig at biblioteket var større end man tidligere hadde anslaat det til at være. Den 7de juli 1911 indeholdt biblioteket 107,084 bind, herav var 16,398 brochurer, hefteskrifter og øvrig uindbundet materiale. Denne optælling viser at Bergens offentlige bibliotek er det største folkebibliotek og det 3dje største bibliotek i landet, idet kun Universitetsbiblioteket og Videnskapsselskapets bibliotek i Trondhjem er større. Denne stilling vil det imidlertid ikke kunne holde længe. Det Deichmanske bibliotek i Kristiania hadde nytaar 1911 alt 102,816 bind og vokser paa grund av sit mange gange større budget adskillig hurtigere. Det maa desuten bemerkes at mange av de medregnede bind i Bergens bibliotek er litet værdifuldt materiale, indkommet som gaver i aarets løp, og hvorav sandsynligvis en stor del vil utskilles fra samlingen ved flytning til ny bygning.

Tilveksten til biblioteket var i 1911 noget større end tidligere aar, paa grund av de litt rikeligere bidrag til bokindkjøp og indbinding. Samlingen vokste i aarets løp med 4,422 bind; herav indkom ved indkjøp og subskription 3,200 bind og ved gaver 1,222 bind. Siden optællingen vokste samlingen med 2,941 bind, og der skulde saaledes $^1/_1$ 1912 være 110,025 bind i biblioteket. Av de i 1911 nyanskaffede bind er flertallet indlemmet i de aapne hylders avdeling, mens de øvrige dels er tillagt den egentlige samling, dels læseværelsets haandbibliotek, og dels ungdomsværelsets og skolekassernes samlinger. Mot aarets slut blev der ogsaa indkjøpt endel

ungdomsliteratur til det læseværelse paa Rothaugens folkeskole som biblioteket med det første kommer til at ta i bruk.

En særskilt fortegnelse over dem der i 1911 har oversendt biblioteket gaver er indtat som bilag til nærværende aarsberetning. Særlig værdifulde gaver blev mottat fra Bergens Arbeiderforening, baker Nielsen, kjøbm. Rich. Arnesen, kjøbm. Rasmus Meyer, fru kapt. Mack, kjøbm. C. Kroepelien og bankkasserer Reusch's dødsbo. Fra sogneprest D. Thrap, det eneste gjenlevende medlem av den første bibliotekkommission, mottoges 2 store kasser med bøker, væsentlig teologisk literatur og hvorav meget av stor interesse. I en samtidig mottagen følgeskrivelse gjør sognepresten opmerksom paa at han senere vil tilstille biblioteket optegnelser fra sit Bergensliv (1857—1876); disse vil indsendes i forseglet stand og med paaskrift at de ikke skal benyttes før 10 aar efter hans død.

Alle indenbys og en række utenbys aviser fortsatte at sende biblioteket gratiseksemplarer av sine publikationer, og fra et par av de fremmede konsulater mottoges utenlandske blade og tidsskrifter til utlægning paa læsesalen. Av løpende tidsskrifter holdt biblioteket ialt 73 (i 1910: 84). Ved samarbeide mellem de øvrige biblioteker i byen blev tidsskriftslisten fra 1911 revidert, og de forskjellige biblioteker blev enig om saavidt mulig ikke at holde de samme tidsskrifter.

Den overveiende del av de nye bøker indbindes fremdeles i granitolbind. For at faa litt større avveksling og gi hylderne et litt livligere præg, er man begyndt at bruke ogsaa andre farver end den brune granitol og har latt adskillige bøker indbinde i grønne, blaa og røde bind. Biblioteket har i det forløpne aar anstillet forsøk med forskjellige bokbindere, og derunder fundet at prisforholdene var mindre tilfredsstillende hos samtlige. Biblioteket har derfor — som senere omtalt (s. 20) — sat sig i bevægelse for ved en henvendelse til bokbinderne at søke rettet paa dette forhold.

Klassifisering og katalogisering.

Arbeidet med klassifiseringen og katalogiseringen av bibliotekets samling er ikke gaat saa raskt fremover som ønskelig kunde være. Det er væsentlig bibliotekaren og 1ste assistent som har været optat med dette arbeide, og naar man betænker at der er over 100,000 bind at behandle, vil man indse at den forhaandenværende arbeidsstyrke er meget for liten. Det maa nødvendigvis gaa smaat med indførelsen av de nye systemer saalænge den fagutdannede arbeidshjælp ikke er større.

I aarets løp blev der accessionert (indført i tilvekstprotokollen), klassifisert og katalogisert 5,025 bind, og der er saaledes nu ca. 13,000 bind i biblioteket behandlet efter det nye system. De aapne hylders avdeling er færdigbehandlet og seddelkatalogen over denne avdeling er opstillet i utlaansværelset til benyttelse for publikum. Den viser sig at være til stor nytte saavel for laantagere som assistenter, og blir meget brukt av begge parter. Efter at arbeidet med de aapne hylders avdeling var tilendebragt paabegyndtes klassifiseringen og katalogiseringen av den juridiske avdeling. Denne er ganske omfattende og indeslutter Bergens Sakførerforenings bibliotek, som er deponert i Det offentlige bibliotek. Naar denne avdeling tages først er det efter anmodning av Sakførerforeningen.

Det er tanken at la trykke kataloger over de forskjellige avdelinger, eftersom disse er færdigkatalogisert paa sedler. En trykt katalog over de aapne hylders avdeling, som forhaabentlig vil kunne utsendes med det første, vil være til stor hjælp for de mange laantagere som ønsker at sitte i ro hjemme og studere hvad biblioteket har, og det samme kan siges om trykte kataloger over de øvrige avdelinger. En seddelkatalog alene som er stationær i bibliotekslokalet er ikke tilstrækkelig, der maa ogsaa være trykte kataloger som laantagerne kan ta med sig hjem.

Personalet.

Bibliotekets personale bestod i 1911 av følgende:

Bibliotekar Arne Kildal.
1ste assistent frk. Dina Sellæg.
2den assistent Wollert D. Meyer.
Utlaansassistent frk. Agnes Sivertsen.
Ekstraassistenter:
Frk. Laura Pedersen.
„ Ida Mohn.
„ Signe Huun.
„ Dagny Huun.
Inspektør paa ungdommens læsesal lærer Bjerck-Hansen.
Bud K. L. Hauge og hustru.

Som midlertidige assistenter fungerte frk. Ingerid Schøning og frk. Lilli Lampe, henholdsvis fra $^{1}/_{9}$ til $^{22}/_{12}$ og fra $^{15}/_{10}$ til aarets slut. I aarets løp holdtes 7 „assistentmøter“, hvor bibliotekar og assistenter diskuterte forskjellige spørsmaal av praktisk art, som forslag til forbedring i utlaanssystemet, forholdet til publikum, anskaffede bøkers værdi o. s. v.

Under hensyntagen til bibliotekets økede virksomhet paa alle omraader maa det fremhæves at bibliotekets personale fremdeles er altfor knapt.

Undervisning i biblioteksarbeide.

For at gi assistenterne et videre indblik i de nye systemer og deres anvendelse, lot biblioteket avholde et sommerkursus i bibliotekstel. Kurset varte fra den 7de til den 15de juli og hadde tilsammen 18 deltagere. Herav var 5 assistenter paa Det offentlige bibliotek, 5 assistenter i andre biblioteker og resten interesserte personer som tildels ønsket at utdanne sig videre i biblioteksfaget. Av deltagerne var 4 utenbys. Nogen var kun tilstede ved enkelte foredrag. Bibliotekar Kildal holdt 6 foredrag om „Biblioteksaken i Norge og bibliotekers administration“, „Bokutvalg og tekniske processer“, „Klassifisering“, „Indbinding og reparation“, „Utlaansarbeide“ og „Arbeide for ungdommen“. Bibliotekar Nyhuus holdt 2 foredrag om „Katalogisering“ og underbibliotekar Arnesen 1 om „Bibliografi og referense-arbeide“. I forbindelse med enkelte av foredragene fik deltagerne anledning til at utføre praktisk arbeide, f. eks. i klassifisering, katalogisering, hyldelisting etc. Deltagerne blev omvist i Bergens offentlige bibliotek og Bergens museums bibliotek og forklaret de forskjellige systemer som var i bruk der. Til foredragene overlot Øvregatens skole passende lokale.

Undervisningen i biblioteksarbeide har allerede vist sig meget nyttig, idet assistenterne øiensynlig har faat bedre forstaaelse av moderne systemer og metoder i biblioteksfaget og deres rette bruk. Det er at haabe at lignende bibliotekskurser kan holdes hvert aar, helst paa forskjellige kanter av landet, saa at man efterhaanden kan faa en stab av biblioteksfolk i landet som har sans og interesse for de moderne retninger inden sit fag, og som har vilje og evne til selv at utdanne sig videre paa det grundlag den første undervisning gav dem.

Biblioteksmøter.

I en by, hvor der er saa mange forskjellige biblioteker som i Bergen, er det meget ønskelig at der mellem disse er det størst mulige samarbeide. For at søke at opnaa dette sammenkaldte Det offentlige bibliotek i aarets løp et par møter, hvor repræsentanter for byens biblioteker var tilstede og hvor saker av fælles interesse og betydning blev diskutert. Det første møte holdtes paa Børsen den 11te mai og var besøkt av 7 biblioteksfolk.

Man drøftet muligheten av større samarbeide i klassifisering og katalogisering av bibliotekernes samlinger, og blev enig om former for samarbeide i retning av indkjøp av literatur, hvorved det i mange tilfælde vil forhindres at flere biblioteker anskaffer akkurat de samme bøker.

Det andet møte holdtes paa Børsen den 8de desember med 8 deltagere. Det besluttet at rette en henvendelse til Bokbindermestrenes forening i Bergen med andragende om øket avdrag i priserne for al biblioteksindbinding. I denne henvendelse heter det blandt andet: „Saaledes som prisforholdene m. h. t. indbinding stiller sig her i byen, sammenlignet med forholdene i andre byer, kan bibliotekerne ofte føle sig fristet til at faa indbindingsarbeidet utført utenbys, for at søke at faa gjort det mest mulige ut av sine gjennemgaaende knappe og haardt betrængte budgetter. Men en saadan fremgangsmaate vil selvfølgelig kun bli fulgt i yderste nødsfald, og for at forhindre dette er det undertegnede biblioteker herved henvender sig til bokbinderne med anmodning om at fastsætte bestemte procenter for indbindingsarbeidet for biblioteker, procenter som bibliotekerne kan være tjent med.“ Henvendelsen blev undertegnet av repræsentanter for tilsammen 13 biblioteker, idet enkelte som ikke var repræsentert paa møtet senere sluttet sig til den. En anden vigtig sak som diskuterles paa møtet, var spørsmaalet om hvorledes man skal faa et effektivt samarbeide istand i katalogiseringen. Man var enig om at kunde man i Norge, likesom i flere andre lande, faa en centralinstitution som trykket katalogkort og fra hvilken de øvrige biblioteker kjøpte de sedler de trængte til sin katalog, vilde megen tid og arbeidskraft bli spart og meget være vundet for biblioteksaken i landet. Møtet enedes derfor om at rette en henvendelse til Universitetsbiblioteket, landets største og værdifuldeste bibliotek, med anmodning om at paabegynde trykning og salg av katalogsedler for bøkerne i sin samling. Subsidiært foreslog man at Universitetsbiblioteket, hvis det finder den hele opgave for tung og byrdefuld til løsning nu, trykker katalogsedler for de vigtigere publikationer i sin samling og hvorav der kan tænkes samtidig at findes eksemplarer i flere biblioteker i landet. Henvendelsen blev undertegnet av de samme biblioteker som underskrev henvendelsen til bokbinderne. Møtet diskuterte videre ønskeligheten av at byens biblioteker sluttet sig sammen i en organisation. Man blev enig om foreløbig at fortsætte med spredte møter og se tiden an om en fastere sammenslutning var nødvendig.

Økonomiske forhold.

Bibliotekets kommunale budget utgjorde tilsammen kr. 15.200, hvorav til indkjøp av bøker og indbinding kr. 1,500. Fra Samlaget mottoges til bokindkjøp kr. 2,000 og fra Sparebanken til samme øiemed kr. 1,500. I statsbidrag mottoges kr. 400 og som renter av bibliotekets fond kr. 2,559.86. Med de kr. 600 som formandskapet i juli maaned bevilget ekstra til anskaffelse av ungdomsliteratur, hadde man til bokindkjøp og indbinding tilsammen kr. 8,559.86. Skjønt denne sum er noget større end den tilsvarende sum for det foregaaende aar, er den dog meget for liten til vedlikehold av et bibliotek paa over 100,000 bind. Biblioteket kan umulig holde sin samling à jour inden de forskjellige literaturgrene, saalænge det ikke faar rikeligere bidrag til fornyelser.

I form av mulkter indkom i aarets løp kr. 1.325.93, som har været anvendt dels til lønning av ekstraassistenter, dels til oppudsning av lokalerne og til mere tilfældige utgifter. Regnskap for mulktfondet og for bidragene fra Samlag og Sparebank er oversendt særskilt.

Interessen for biblioteket.

Forsøkene paa at faa vakt interesse for biblioteket og dets arbeide blandt byens indvaanere fortsattes i løpet av aaret. Den 6te februar holdt Bergens pædagogiske forening et godt besøkt møte, hvor overlærer Vigander talte om „Barnelæsning og barnebøker“ og bibliotekar Kildal om „Hvad bør gjøres for at skaffe barn lettere adgang til læsning?“ Den 9de april holdt 1ste assistent frk. Sellæg foredrag i Pædagogisk forening om „Amerikanske barnebiblioteker“. Bibliotekar Kildal talte senere i samme maaned i Ynglingeforeningen om „Læsning og nytten av et bibliotek“ og senere paa aaret i Studerende ungdoms kristelige forening og forskjellige godtemplarloger om „Folkeoplysningens maal og midler“. Den 15de november arrangerte arbeiderpartiet et møte i Folkets hus' festsal, som var besøkt av ca. 200 tilhørere og hvor bibliotekaren holdt foredrag om „Hvad nytte kan arbeideren ha av folkebiblioteker?“

En værdifuld støtte i bestræbelsen for at vække interesse for bibliotekets sak fandtes i den lokale presse, som har stillet sig særdeles velvillig. Avisernes elskværdige bistand ved indtagelse av notiser og artikler, lister over nye bøker etc., kan neppe skattes høit nok. Fra høsten av har biblioteket regelmæssig én gang om uken (oftest søndag) faat overlatt en spalte i „Bergens Tidende“, hvor det under navn av „Bibliotekshjørnet“

har samlet endel notiser om indenbys og utenbys biblioteker som kunde tænkes at interessere det læsende publikum.

I mai maaned utstiltes i Kunstindustrimuseet konkurranseutkastene til filialbibliotek for Det Deichmanske bibliotek i Kristiania. Denne utstilling som var besøkt av mange mennesker fik interessen for den nye biblioteksbygning i Bergen til atter at blusse op. Det begynder at bli mere og mere almindelig forstaat, at skal Det offentlige bibliotek hævde sig som et moderne folkebibliotek, maa det komme over i nye lokaler. Før saa sker vil det ikke kunne fylde sin plads som spreder av oplysning og kundskaper, underholdning og glæde til de tusen hjem.

Bergen, 23de januar 1912.

Ærbødigst
Arne Kildal.

Indberetningen er forelagt bibliotekkommissionen og oversendes herved til den ærede magistrat og formandskap.

Bergen, 27de januar 1912.

B. E. Bendixen. K. Brekke. Johan Bøgh. G. Stoltz.
Finn B. Henrikssen.

Gaver mottat i 1911.

Aftenposten	4	bind
Andersen, Johs., papirhandler	1	—
Angell, frøken Hanna	4	—
Annonce-Tidende	2	—
Arbeidet	2	—
Arnesen, Richard, kjøbmand	60	—
Bartholomew, W. S., Edinburgh	1	—
Bendixen, skolebestyrer	7	—
Bergens Aftenblad	2	—
— arbeiderforening	212	—
— handelsforening	1	—
— komm. pensionskasse	1	—
— magistrat	3	—
— maskinistforening	1	—
— museum	5	—
— myrdyrkningsforening	1	—
— sakførerforening	1	—
— skolestyre	1	—
— Tidende	2	—
— ynglingeforening	3	—
Bleiklie, I., landbrukslærer	1	—
Brekke, rektor	1	—
Bull, pastor	1	—
Børnehjemmet i Sandviken	1	—
Chicago. John Crerar library	2	—
Centralbokhandelen, Kristiania	1	—
Collett, eksped. chef	1	—
Dagbladet	1	—
Dahler, Christen, pastor	1	—
Decorahposten	1	—
Deichmanske bibliotek	3	—
Dieserud, Juul, Washin ton, D. C.	1	—
Drammens formandskap	1	—
Ege, bankchef	1	—
Finansdepartementet	1	—
Freuchen, Johan	4	—
Friele, sakfører	1	—
Generalstabens bibliotek	1	—
Geografiske opmaaling	1	—
Gode hensigt	1	—
Gran-Bøgh, sakfører	3	—
Grieg, frøken Rebekka	5	—
— Alf, boktrykker	1	—
Tilsammen	349	bind

Overført	349	bind
Grundtvig, H., forretningsfører	28	—
Gula Tidend	1	—
Gøteborg. Dicksonska folkbibliotek	1	—
Hagelsteen, sakfører	28	—
Halvorsen, konsul	2	—
Hambro, fru Nico	1	—
Handelsdepartementet	1	—
Harmens, kjøbmand	12	—
Hjort, Fridtjof	2	—
Jansen, fru Adolf	2	—
Jebsen, fru Sofie	19	—
Johannesen, A., lærer	1	—
— frøken Ragnhild	2	—
Johnsen, fru	4	—
Juuhl, Johan C. W.	2	—
Kairo. Universitetsbiblioteket	1	—
Kildal, A., bibliotekar	2	—
Kirkedepartementet	3	—
Klyve, M., boktrykker	2	—
Kristiania. Videnskapsselskapet	3	—
Kroepelien, C.	58	—
Kross, Emil, violonist	3	—
Kruppsche Bücherhalle	1	—
Landbruksdepartementet	1	—
Langberg, sakfører	1	—
Livsforsikringsselskapet „Hygea"	1	—
Lous, frøken Alla	2	—
Lungegaardshospitalets bibliotek	7	—
Mack, fru kaptein	110	—
Martens, frøken Sofie	3	—
Meteorologiske institut	6	—
Meyer, Rasmus, kjøbmand	44	—
— W. D., assistent	4	—
Mohn, E. K., bokhandler	10	—
Monsen, frøken Inga	2	—
Morgenavisen	2	—
Morgenbladet	4	—
Mowinckel, frøken Malla	2	—
Munthe-Brun, Joh.	1	—
Nicolaysen, kjøbmand	1	—
Nielsen, baker	81	—
Tilsammen	810	bind

Overført	810	bind
Norges oplysningskontor for næringsveiene	2	—
Norges turn- og idrætsforbund	1	—
Norsk folkemuseum	1	—
— lovtidende	1	—
Norske gradmaalingskommission	1	—
— Intelligenssedler	1	—
— nationalforening mot tuberkulosen	1	—
Norstrand, Hjalmar	13	—
Nygaards bokhandel	1	—
Olsen, pedel	2	—
— folkeskolelærer	2	—
Pihls pikeskole	1	—
Platou, frøken Valborg	3	—
Redningsselskapet	1	—
Reehorsts, overlærer	21	—
Reusch's, bankkasserer, dødsbo	116	—
Rugaard, cand. phil., Danmark	1	—
Selskapet for de norske fiskeriers fremme	1	—
Skandinaven	1	—
Skogselskapet	1	—
Smith, fru Johanne	37	—
Sociedad cientifica, Argentina	1	—
Statistiske centralbureau	4	—
Statssekretariatet	1	—
Tilsammen	1025	bind

Overført	1025	bind
Stoltz, frøken Selma	1	—
— skolebestyrer	12	—
Sundsbak, fanejunker	2	—
Sundvor, Johs., politikonstabel	2	—
Svanøe, Atle, pastor	2	—
Søndre Bergenhus amt	1	—
— — skogforvaltning	1	—
Thrap, D., sogneprest	102	—
Tidens Tegn	2	—
Tollefsen, forlagsbokhandler	12	—
Trondhjems kathedralskole	1	—
— tekniske læreanstalt	1	—
Tysland, fru oberst	25	—
Ultsch, rentier	5	—
Understøttelsesforeningen f. ældre tjenere	1	—
Universitetet. Akademisk kollegium	3	—
Universitetsbiblioteket	12	—
Vasdragsdirektøren	1	—
Verdens Gang	2	—
Vollan, frøken	1	—
Wallendahl, fru Cathinka	1	—
Washington. Library of Congress	3	—
Wiesener, overlærer	1	—
— cand. jur.	3	—
Tilsammen	1222	bind

BERGENS OFFENTLIGE BIBLIOTEK

AARSBERETNING

1912 OG 1STE HALVAAR 1913

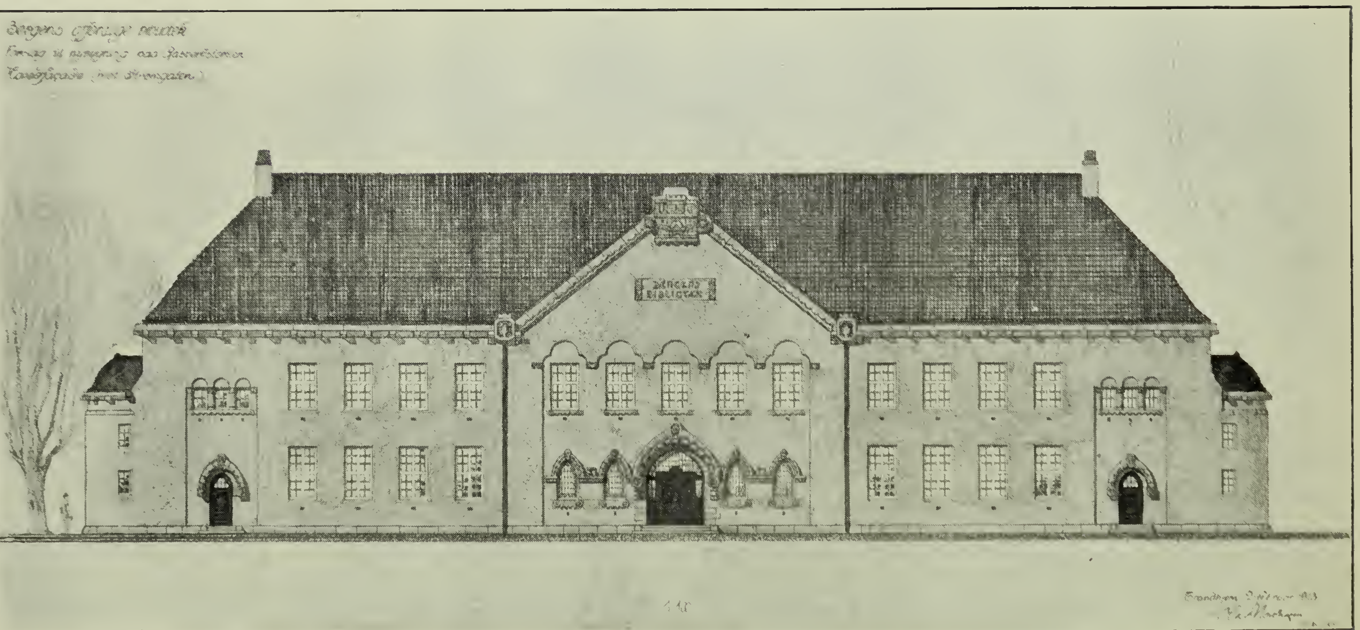
SAMT INDBERETNING OM BIBLIOTEKSBYGNINGER I UTLANDET

OG DERES INDREDNING



BERGEN
A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI
1913





Bergens offentlige biblioteks nye bygning.

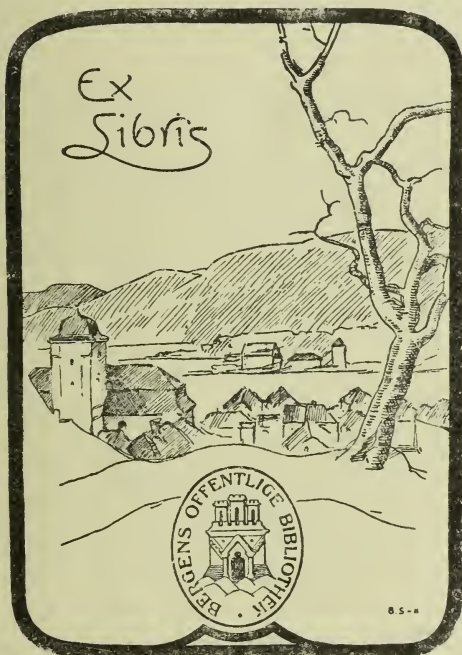
BERGENS OFFENTLIGE BIBLIOTEK

AARSBERETNING

1912 OG 1STE HALVAAR 1913

SAMT INDBERETNING OM BIBLIOTEKSBYGNINGER I UTLANDET

OG DERES INDREDNING



BERGEN
A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI
1913

Til bibliotekkommissionen.

Herved tillater jeg mig at oversende beretning om Bergens offentlige biblioteks virksomhet i aaret 1912 og 1ste halvaar 1913. Biblioteket har i det forløpne tidsrum været i jevn og sikker fremgang, baade hvad utlaan, besøk paa læseværelserne, og virksomheten forøvrig angaar. En av de glædeligste og betydningsfuldeste begivenheter i bibliotekets historie indtraf kort før aarsskiftet, idet bystyret i møte d. 27de desember 1912 vedtok ordfører Mowinckels forslag om at stille til disposition den gamle gasverktomt (Strømgaten nr. 2) for opførelse av en ny bygning for biblioteket. Ved denne beslutning blev det gamle og meget omdebatterte spørsmaal om tomt for biblioteket endelig løst paa en heldig maate, og professor Olaf Nordhagens vakre biblioteksbygning vil paa denne tomt komme godt til sin ret. De gamle gasverksbygninger holder nu paa at bli revet, og man haaber at kunne paabegynde opførelsen av den nye bygning i en nær fremtid. Det blir selvsagt en ubeskrivelig fordel for biblioteket at komme over i egne, moderne lokaler. I de nuværende trange rum er der — med den stadig tiltagende virksomhet — den rene nødstilstand, og værre blir det for hvert aar som gaar. Det er ikke nogen let sak at søke at drive moderne bibliotekvirksomhet i disse lokaler, som aldrig har været tænkt til saadant bruk, men saameget større grund til glæde er det baade for personalet og alle som er interessert i bibliotekets trivsel, at den tid ikke er fjern, da det kan flytte ind i sin egen praktiske og hensigtsmæssige bygning.

Utlaan.

Statistik.

Utlaanet var i 286 virkedage i 1912 ialt 138749 bind, herav fra de aapne hylder 117355, fra samlingen forøvrig 8502 og fra de 4 utlaansstationer 12892 bind. Det gjennemsnitlige utlaan pr. dag var 478 (i 1911 var det samlede utlaan 125259 i 277 virkedage og det gjennemsnitlige utlaan pr. dag 452). Av de utlaante 125857 bind fra biblioteket var 82909 skjønliteratur og 42948 fagliteratur. Den skjønliterære procent var 65.87 (i 1911: 66.26 og i 1910: 70.55). Av bøker paa fremmede sprog utlaantes 6618 bind engelsk, 1046 bind fransk og 4189 bind tysk literatur (i 1911 henholdsvis 6280, 1106 og 3219). Inden fagliteraturen paa aapne hylder stillet utlaanet sig saaledes i de forskjellige klasser (tallene for 1911 er anført i parentes):

Tidsskrifter	411	(351)	Prakt. fag	818	(662)
Filosofi	832	(785)	Kunst	788	(940)
Teologi	1441	(1050)	Literatur	6530	(6125)
Samfundslære	1342	(1184)	Historie	2182	(2355)
Filologi	52	(36)	Geografi	3382	(3254)
Naturfag	812	(678)	Biografi	4057	(3598)

Av nye laantagere fik biblioteket i aarets løp 2005 (i 1911 2207).

Utlaanet var i 1ste halvaar 1913 ialt 78114 bind, herav fra de aapne hylder 64680, fra samlingen forøvrig 4253 og fra de 4 utlaansstationer 9181 bind. Det gjennemsnitlige utlaan pr. dag var 531 (i 1ste halvaar 1912 var det samlede utlaan 75088 og det gjennemsnitlige utlaan pr. dag 507). Av de utlaante bind fra biblioteket var 46229 skjønliteratur og 22704 fagliteratur. Av nye laantagere fik biblioteket 939.

Det viser sig saaledes at utlaanet baade i 1912 og 1913 har været i jevn og god fremgang. Det er tvilsomt om man i de forhold biblioteket nu arbeider under kan drive utlaanet stort høiere op, og man maa ialfald være forberedt paa, at det ikke vil fortsætte at stige med den fart det har gjort i de sidste aar. Fra de fleste andre biblioteker i de nordiske lande meldes der det sidste aar om tilbakegang i hjemlaanet av bøker. Erfaringen viser som regel, at i de saakaldte „gode tider“ har folk mindre tid og lyst til læsning end ellers. Det er altsaa ikke utelukket, at vi ogsaa her i byen kan komme til snart at opleve en stagnation med hensyn til utlaanet av bøker fra biblioteket.

Naar man sammenligner utlaanet fra Bergens bibliotek med andre bi-

bliotekers utlaan, maa man ha i erindring, at i Bergen har der hittil ikke været utlaant bøker til ungdom under 16 aar. Hadde biblioteket her ogsaa hat en utlaansavdeling for barn og ungdom, vilde det samlede utlaan selvsagt utgjort et større og mere imponerende tal end 138749 og et tal som vilde git et rigtigere vidnesbyrd om læselysten i byen. Desværre for ungdommen har de økonomiske vanskeligheter hittil stillet sig hindrende iveien for oprettelsen av en saadan avdeling, men det er planen fra høsten av at sætte igang et litet utlaansbibliotek for barn paa Rothaugens læseværelse, og det vil sikkert avhjælpe et stort savn.

Reservering.

Laantagerne benytter sig fremdeles meget flittig av anledningen til at faa stillet tilside for sig, eller „reservert", bøker som de specielt ønsker. De betaler 3 øre for et brevkort, og saasnart den bok der ønkes kommer ind, sender biblioteket meddelelse om at boken er reservert for laantageren. I 1912—13 blev følgende antal bøker reservert:

1912.

Januar	428
Februar	478
Mars	550
April	351
Mai	323
Juni	267
Juli	103
August	184
September	231
Oktober	293
November	263
Desember	263
Sum	3734

1913.

Januar	367
Februar	394
Mars	388
April	439
Mai	392
Juni	413
Sum	2393

Paa $1^1/_2$ aar blev altsaa tilsammen 6127 bøker reservert; det vil si at ca. 14 bøker reservertes pr. dag. Selfølgelig skaffer dette system assistenterne i utlaansavdelingen øket arbeide, men det byr dog paa saa store fordele for laantagerne, at det utvilsomt er værd den tid og det arbeide det kræver.

Laantagernes livsstilling.

I 1912 fik biblioteket 2005 nye laantagere. Nedenstaaende statistiske oversigt over disses livserhverv viser at biblioteket søkes av mænd og kvinder i de forskjelligste stillinger. Av de nye mandlige laantagere var:

Haandverkere	351
Arbeidere	50
Vognmænd, kjørekarle, sporvognskuske	16
Kjøbmænd, agenter etc.	60
Handelsbetjente og kontorister	140
Visergutter, bud, tjenere, vagtmestre	137
Restauratører og kokke	3
Ingeniører, arkitekter, teknikere etc.	46
Fotografer	6
Bestillingsmænd (forskjellige)	122
Embedsmænd	3
Jurister	10
Literater og kunstnere	6
Læger, tandlæger, dyrlæger, apotekere, sykepleiere	6
Militære (underofficerselever)	12
Sjømænd	55
Landmænd	3
Lærere og studenter	33
Skoleungdom og unge mennesker	40
Ikke opgit stilling	42
Tilsammen	1141

Av de nye kvindelige laantagere var:

Husmødre, husbestyrerinder, pensionatindehavere	248
Tjenestepiker, vaske- og strykepiker	57
Syersker, friserdamer	33
Handlende, hoteleiere	11
Kontordamer, ekspeditricer	160
Arbeidersker	20
Postassistenter, telegraf- og telefonistinder	14
Massøser, sykepleiersker, jordmødre, farmaceuter	7

Fotografer	1
Musikere, skuespillerinder, malerinder	7
Lærerinder	22
Studenter, seminarister, gymnasiaster	13
Skoleelever og ungdom	30
Ikke opgit stilling	241
Tilsammen	864

Utlaansstationer.

Den utlaansstation som oprettedes i oktober 1911 i Richard Arnesens orretning i Strandgaten nr. 85 har faat en stadig økende søkning. I april 913 var saaledes utlaanet herfra 769 bind, hvad der vil si at ca. 31 bind tlaantes pr. dag. I løpet av 1912 blev yderligere 3 utlaansstationer prettet. — Station nr. 2 aapnedes i februar i Danielsens rammeforretning i Fosswinckelsgate 1, senere flyttet til Olaf Kyrresgate 43. Det var neningen at denne station skulde søkes av folk fra Nygaard og Møhlenpris som andt veien til hovedbiblioteket for lang, og det viste sig ogsaa straks at tationen blev meget populær. Det høieste utlaan fra denne station foregik mars 1913, da det løp op i 694. — Station nr. 3 aapnedes i september 912 i bibliotekets læseværelse paa Rothaugens skole. Den skal gi Sandikens beboere let adgang til god læsning, og varetages av den samme assitent som har opsigt med barnenes læseværelse. Denne station har imidertid ikke helt svaret til forventningerne; det høieste maanedlige utlaan mars 1913) var ikke mere end 181. Den væsentligste grund til at stationen ikke benyttes mere er vistnok den tungvindte adgang til det værelse den befinder sig i. De voksne laantagere maa gaa over skolens gaardsplads og ned et par skoletrapper for at komme til den, da den egne indgang til læseværelset vanskelig kan benyttes saa længe veien utenfor fremdeles er i saadan ufærdig stand som nu er tilfældet. Andre grunde til den forholdsvis ringe søkning er vel at værelset kun er aapent en vis tid paa dagen, og at mange voksne ikke kan gjøre sig fortrolig med den tanke at de skal benytte samme utlaansværelse som barn. Imidlertid tør man haabe at søkningen vil tilta betydelig saasnart veien til den egne indgang blir færdig. — Station nr. 4 aapnedes i desember 1912 i bibliotekets læseværelse paa Møhlenpris skole, og naadde sit høieste utlaan i mars 1913 med 297 bind. Adgangen til dette værelse er betydelig bedre end tilfældet er paa Rothaugens skole, idet der er egen indgang fra Wolffs gate, men de øvrige for station nr. 3 nævnte skyggesider gjælder ogsaa for denne station. Dog har man her forsøkt at utvide aapningstiden noget, idet man har latt en assistent være tilstede i tiden $^1/_2$2—$^1/_3$3 hver dag. Det er

imidlertid litet sandsynlig at stationerne nr. 3 og 4 nogengang vil faa den søkning som nr. 1 og 2 allerede længe har hat, og det er meget beklagelig at det kanske skal bli nødvendig at ophøre med de sidste, da formandskapets budgetkomité ved sidste budgetbehandling strøk det av bibliotekkommission og magistrat opførte beløp til drift av utlaansstationerne. Nedenstaaende tabel gir en oversigt over utlaanet fra de 4 utlaansstationer i 1912 og 1ste halvaar 1913:

1912.

	Utlaansst. I.	Utlaansst. II.	Utlaansst. III.	Utlaansst. IV.
Januar	374 b.			
Februar	458 -	275 b.		
Mars	548 -	494 -		
April	575 -	557 -		
Mai	514 -	558 -		
Juni	517 -	733 -		
Juli	531 -	651 -		
August	513 -	532 -		
September ...	427 -	449 -	33 b.	
Oktober	637 -	664 -	91 -	
November	674 -	684 -	147 -	
Desember	515 -	596 -	123 -	22 b.
Tilsammen	6283 b.	6193 b.	394 b.	22 b.

1913.

	Utlaansst. I.	Utlaansst. II.	Utlaansst. III.	Utlaansst. IV.
Januar	589 b.	551 b.	105 b.	158 b.
Februar	740 -	555 -	170 -	247 -
Mars	648 -	694 -	181 -	297 -
April	769 -	532 -	145 -	232 -
Mai	600 -	593 -	40 -	167 -
Juni	582 -	450 -		136 -
Tilsammen	3928 b.	3375 b.	641 b.	1237 b.

Bøker omsendt.

Likesom i 1911 sendtes ogsaa i 1912 og 1913 kasser med bøker ti utlaan til brandvæsenets stationer. Bøkerne har været dels skjønliteratur, dels fagliteratur og dels illustrerte tidsskrifter. De er blit beholdt 3 à 4 maaneder hver gang, og har været meget populære. Sommeren 1912 sendtes en kasse med bøker til utlaan til soldaterhjemmet paa Ulven, og i september utlaantes ca. 50 bind for længere tid til Haukeland sykehus. Høsten 1912 sendtes ca. 140 gode barnebøker til utlaan til feriekolonien paa Mjølfjell, og i mars 1913 utlaantes 70 utvalgte ungdomsbøker for et tidsrum av 4 maaneder til Bergens kommunes tvangsskole for piker, Bratholmen.

Veiledning ved utlaanet.

Ved alle biblioteker staar mange laantagere tvilende overfor valget av bøker fra de aapne hylder. De kjender ikke den literatur som staar til deres raadighet, og de tør derfor ha berettiget krav paa nogen veiledning fra bibliotekets side i valget av læsning. De lister over gode bøker som biblioteket dels lot trykke og dels opslog paa opslagstavlen i utlaansværelset i løpet av 1911 blev meget populære blandt de laantagende, og man har ogsaa i den senere tid fortsat dette arbeide. Kort før sommeren 1912 utgav biblioteket „Læseliste nr. 4“, som indeholder veiledende oplysninger om 33 „gode bøker om praktiske fag“. Disse læselister utdeles gratis til laantagerne og sendes mange institutioner og korporationer som kan tænkes at være særlig interessert i de emner listerne beskjæftiger sig med, og det er opmuntrende at kunne konstatere at utlaanet av de bøker listerne indbefatter stiger meget sterkt i den tid disse utdeles. En læseliste over gode biografier var paatænkt utgit og trykket, men maatte opgives, da de fornødne økonomiske midler til dette foretagende savnedes. Adskillige læselister over gode bøker i forskjellige emner er imidlertid blit maskinskrevet og har været tilgjængelig for studium paa opslagstavlen i utlaansværelset, likesom denne til stadighet indeholder fortegnelser over de nyeste bøker som er blit stillet op i hylderne.

For end yderligere at gi det laantagende publikum grundig veiledning i valget av læsning paabegyndte biblioteket i november 1912 en foredragsserie med fællestitelen „Hvad skal man læse?“ Specialister inden de forskjellige fag gav oversigter over den bedste literatur, og mange laantagende benyttet sig av denne anledning til at faa autoritative vink om hvorledes de skulde lægge an sin læsning. Foredragene holdtes søndag eftermiddage i bibliotekets lokaler. Overlærer dr. Magnus talte den 3dje november om „Bøker i geografi og reisebeskrivelser“, pastor Konow holdt den 10de november foredrag om „Bøker i religiøse spørsmaal“, adjunkt Aas gav den 17de november en oversigt over „Bøker i naturfag“, og dr. Just Bing talte den 1ste desember om „Bøker i literatur og literaturhistorie“. Det er

mulig at denne foredragsserie vil fortsættes til høsten. Det er naturlig a foredragene holdes paa biblioteket, hvor man har bøkerne like for haande men det er blot skade at de nuværende lokaler er saa trange og overhode saa litet tillokkende at de ikke trækker saa stort publikum som foredragen fortjener. Et par av de lister, nogen av de ovennævnte specialister brugt som grundlag for sine foredrag, findes indtat som bilag til denne aarsberet ning.

Hvad læser folk?

Det tør være av adskillig interesse at faa en oversigt over hvilke for fattere der er de mest populære i en by, og biblioteket lot derfor i oktobe —november 1912 opta en statistik over, hvormange bøker der utlaantes a hver enkelt forfatter med vedføiet oplysning om, hvor mange bind av ved kommende forfatter biblioteket raader over. Statistiken omfatter 13 dag og ser saaledes ut:

	Antal utlaan	Antal bind i biblioteket
Jonas Lie	91	109
Jacob Bull	84	78
Knut Hamsun	78	92
Peter Egge	64	77
Johan Bojer	55	57
Bernt Lie	54	66
Amalie Skram	50	55
Bjørnstjerne Bjørnson	48	64
Thomas Krag	48	72
Vilhelm Krag	44	54
Olaf Benneche	38	29
Kristofer Janson	33	61
Alexander Kielland	31	41
Henrik Ibsen	26	47
Hjalmar Christensen	25	28
Alvilde Prydz	25	33
Stein Riverton	25	22
Hans Aanrud	23	31
Jens Z. Kielland	17	9
Magdalene Thoresen	18	35
Fredrik Viller	19	12
Kristian Elster	19	28
Hans Kinck	18	38
Jacob Hilditch	19	31
Gabriel Scott	17	19

Det viser sig altsaa at Jonas Lie, „hjemmenes digter“, har bevaret sin amle popularitet.

For at faa et indtryk av hvad slags literatur byens indbyggere læser, t biblioteket — likesom i 1911 — foreta en stikprøve ved at opskrive lle bøker som blev utlaant fra biblioteket paa en vilkaarlig valgt dag. Den algte dag var mandag 6te mai 1912, da utlaanet tilsammen var 453 bind. Ierav var:

Skjønliteratur (norsk, dansk og svensk).......	296
Fremmed literatur (engelsk, tysk og fransk)...	56
Fagliteratur	101
Tilsammen	453

Det vil si at utlaanet av nordisk skjønliteratur utgjorde 65.36 % av let samlede utlaan, fremmed literatur 12.37 % og fagliteratur 22.27 %.)e enkelte bøker som blev utlaant var følgende:

Skjønliteratur (norsk, svensk og dansk).

Aaberg. Sven Haraldsens äfventyr. — *Aagaard.* Den røde fyrste. — *Aakjær.* Vadnelsfolk. — *Aanrud.* Smaafæ. — *Aanrud.* Storkarer. — *Aanrud.* Sølve Solfeng. — *Aho.* Bogen om Finland. — *Aho.* Enris. — *Andersen.* Samlede skrifter, b. 6. — *Andvig.* Grundbrott. — *Anstey.* En fallen afgud. — *Aubert.* Dagny. — *Aubert.* Stedbarnet. — *Balzac.* Eugenie Grandet. — *Bang.* Ludvigsbakke. 2 eks. — *Benneche.* Diderik Fleming og hans hus. — *Benneche.* Marie Louise Reventlov. — *Benneche.* Villenskov. — *Berger.* Bendel & co. — *Berger.* Jon Claudius. — *Bergsøe.* Fra den gamle fabrik. — *Bergsøe.* Hvem var han. — *Bergsøe.* Pillone. — *Birch.* Hellighed. — *Bjerke.* Frie fugle. — *Bjørnson.* Samlede verker, b. 4. — *Bjørnson.* Magnhild. — *Blanche.* Berättelser, b. 3. *Blicher.* Udvalgte noveller. — *Bojer.* Den evige krig. — *Bojer.* Moder Lea. — *Bojer.* En pilgrimsgang. — *Bojer.* Troens magt. 4 eks. — *Bojer.* Vort rige. 2 eks. — *Bondesen.* Herren paa Stejnarstad. — *Bondesen.* To lystige gamle krøniker. — *Bourget.* Skilsmisse. — *Bruun.* Absalons saga. — *Bruun.* Af Bygernes slægt. — *Bruun.* Den evige. — *Bruun.* Hjemad. — *Budde.* Julefortællinger. — *Bull.* Folkelivsbilleder, b. 2. — *Bull.* Glomsdalsbruden. — *Bull.* Knut Veum. — *Burnett.* Spansk elskov. — *Bøhme.* Dida Ibsens historie. — *Caine.* Den fortabte søn. — *Caine.* Den hvide profet. — *Caine.* En kristen. 2 eks. — *Carlsen.* Orian i grænsefolket. — *Carlsen.* Slitets mænd. — *Cavling.* Den skønne Evelyn. — *Cherbuliez.* Sorte og røde. 2 eks. — *Christensen.* Fogedgaarden. 3 eks. — *Blicher Clausen.* Farbror Frantz. — *Blicher Clausen.* Inga Heine. — *Colbjørnsen.* Familiehistorie. — *Collett.* Fantasi og virkelighed. — *Collett.* I de lange nætter. — *Collins.* Armadale. — *Cummins.* Lygtetænderen. — *Dahl.* Cargadør Sahl. — *Dahl.* Venner. — *Davis.* En arbeidets ridder. — *Dennison.* Saadan en kone som min kone. — *Dennison.* Saadan en mand som min mand. — *Dickens.* Samlede verker, b. 25. — *Dickens.* Bleak House. — *Dostojewskij.* Fyrst Myschkin. — *Doyle.* Cloomber mysteriet. — *Doyle.* En duel. — *Doyle.* Hunden fra Baskerville. — *Doyle.* Micah Clarke. — *Drachmann.* Fortællinger. — *Drachmann, E.* — Ingers ægteskab. — *Duun.* Løgelege skruvar. — *Ebers.* Josva. — *Egge.* Folkelivsskildringer. — *Egge.* En skibsgut. — *Eliot.* Dorlcote mølle. — *Elster.* Saml. skrifter. — *Ewald, C.* Historier. — *Ewald, C.* Skottefruen. — *Ewald, H. F.* Caroline Mathilde. — *Ewald, H. F.* Lisbeth Torbensdatter. — *Ewald, H. E.* Nyere fort. — *Eyth.* Bag plov og skruestik. — *Falkberget.* Nord i haugene. — *Fare.* Jernmennesket. — *Farina.* Guld i gjemme. — *Fasting.* Graalyst. — *Flood.* Familien i Lyvik. — *Flood.* Sjøbris og landluft. — F r a f a r t i l d a t t e r. — *Flood.* Løst og

bundet. — *Flood.* Fra land og sjø. — *Frenssen.* De trofaste tre. — *Freytag.* Debet o kredit. — *Frich.* De knyttede næver. — *Føyen.* Menneskers liv. — *Geijerstam.* Lycklig människor. — *Gløersen.* En fremmed. — *Goncourt.* De to klovne. — *Gorki.* Fomá Gord jef. — *Gréville.* Dosia. — *Haggard* Hun. — *Hamsun.* Saml. verker. b. 1, 2 & 4. — *Hamsun.* Benoni. — *Hamsun.* Stridende liv. — *Hamsun.* Siesta. — *Hauglund.* Galneba og myrther. — *Howthorne.* Det røde bogstav. — *Henckel.* Anna Sofie Reventlov. — *Hen kel.* Henrik Goye. — *Hertzka.* Paa jagt efter lykken. — *Hilditch.* Nye fortællinger. — *Hilditch.* Sjøfortællinger. — *Hill.* Naar diplomater fører krig. — *Hoeck.* Landflygtig mennesker. — *Hoffmeyer.* Babylon. — *Holst.* Vingeslag. — *Hope.* Phroso. — *Hope.* E skuespillerinde. — *Hugo.* Aarhundredernes legende. — *Hørlyck.* Meta Hauch. — *Ingeman* Kong Erik og de fredløse — *Jaastad.* Husmann og bonde. — *I. P. Jacobsen.* Sam skrifter, b. 1 & 2. — *Janson.* Bondefortællinger. — *Janson* Hjørdis — *Janson.* Mange slags kjærlighed. 2 eks. — *Jensen.* Lille Ahasverus. — *Jensen.* Hjulet — *Jensen.* Sagn syner. — *Jeppesen.* Under byrden. — *Rosenkrantz Johnsen.* Dobbeltkonsulen. — *Kelle* Den grønne Henriks roman. — *Kieler.* Høivarden. — *Kielland.* Saml. verker, b. 6 & 1 — *J. Z. Kielland.* To brødre. — *Kipling.* Kim. — *Kinck.* Masker og mennesker. — *Kinc* Sus. — *Knudsen.* Den gamle prest. — *Knudsen.* Rodfæstet. — *Knudsen.* Sind. — *Kore Wiberg.* Jomfru Pegelau. — *T. Krag.* Fortællinger. — *T. Krag.* Fortællinger fra kakke ovnskroken. — *T. Krag.* Fru Beates hus. — *T. Krag.* Offerlam. — *V. Krag.* Den gla løitnant. — *V. Krag* Hjemve. — *Kretzer.* Mäster Jimpe. — *Lagerløf.* Antikristens mirakle — *Lagerløf.* Liljecronas hjem. 2 eks. — *Langhoff.* Mary Anne. — *Larsen.* Det springend punkt. — *Lee.* Onkel William. — *Leopold.* Det blaa monarki. — *Lermontoff.* Vor tids hel — *B. Lie.* Helle. — *B. Lie.* Overlærer Hauch. — *B. Lie.* Thalja. 2 eks. — *E. Lie.* M blyanten. — *J. Lie.* Den Fremsynte. — *M. Lie.* En drømmers bog. — *M. Lie.* Mand ove bord. — *Lieblein.* — Fra fremmed land. — *Lindau.* Helene Jung. — *London.* Den hvite sti het. — *London.* Jernhælen. — *London.* Sneens datter. — *Lundegaard.* Mouche. — *Lund* Livets sagor. — *Lynge.* Kursuskamerater. — *Løken.* Landsens liv. — *Malot.* Uden slæg — *Markmann.* Studenter. — *Marlitt.* Karfunkeldamen. — *Marryat.* Den fattige Jack. — *Marryat.* Josef Rushbrook. — *Marryat.* Kapergasten. — *Maurier.* Trilby. — *Mauthner.* kvartet. — *Mauthner.* Sokrates. — *[Meyn],* Stadier. — *Karen Michaëlis.* De smaa menneske — *Muloch.* Familiens overhoved. 2 eks. — *Munch.* Over paa den anden side. — *P. Na sen.* Fra rusaaret. — *A. Nielsen.* Fra først til sidst. 2 eks. — *L. Nielsen.* Historier. — *S. Nielsen.* De onde aar. — *Z. Nielsen.* To landsbyhistorier. — *Nyblom.* Digt og virk lighed. — *Paludan Müller.* Margrethe Thorsen. — *J. Paulsen.* Af bylivet — *J. Paulse* Fru Cecilie — *J. Paulsen.* Jødinden. — *J. Paulsen* Sjødronningen. — *Pemberton.* Gul — *Pemberton.* Spionen fra Kronstadt. — *Poe.* Spilleren. — *Pontoppidan.* Høisang. — *Prydz.* Fortællinger. 2 eks. — *Puschkin.* Kapteinens datter. — *Raabe.* Hungerpræsten. — *Rasmussen.* Vor ungdom i garden. — *Reuter.* Fæstningsfange. — *Riis.* Hvordan jeg ble amerikaner. — *Riverton.* Skjulte spor. — *Rosegger.* Gudsdommen. — *Rozenkrantz.* De store slange. — *Rosenkrantz.* Storhertugens hjerte. — *Rosenkrantz.* Det tredje skud. — *Rung.* Desertører. — *Schandorph.* Det gamle apotek. — *Schandorph.* Romaner, b. I. — *Schjørring.* Udvalgte fortællinger. — *Schjørring.* Iris. — *Schwengaard.* Bevar dit hjert — *Schøyen.* Under svøben. — *G. Scott.* Det spøker. — *W. Scott.* Ivanhoe. — *W. Sco* Kenilworth. — *W. Scott.* Peveril fra Aasen. — *Sfinx.* Fif og halvfif. — *Sfinx.* Hjemm og gadelangs. — *Sienkiewicz.* Ild og sverd. — *Sienkiewicz.* Quo vadis. — *Sinclair.* Jung len. — *Singdahlsen.* Gabriel Røhne. — *Singdahlsen.* Rosnæs. — *Sivle.* Skrifter, b. 3. — *Skytte.* Brænding. — *Spielhagen.* Søndagsbarnet. — *Starbäck.* Engelbrekt Engelbrektso — *Staun.* Proletardrengens læreaar. — *Stevenson.* Selvmorderklubben. — *Stevenson.* Sna pet op. — *Stuckenberg.* Messias. — *Søiberg.* Øde egne. — *Sørensen.* Jomsborg. — *Tan rup.* Det tapte paradis. — Theaterkatten, b. 4 & 6. — *Thee.* Fra de hvide seils dage. — *Thrane.* Jomfru Kirstine Germeten. — *Tolstoi.* Anna Karénin. — *Tolstoi.* Arbeid me I har lyset. — *Tolstoi.* Opstandelse. — *Topelius.* Feltlægens historier, b. 1. — *Traus* Imod strømmen. — *Turgénjev.* En adelig rede. — Mark Twain i udvalg, b. 1. — *Unds* Jenny. — *Vartenie.* Ester. — *Verne.* Czarens kurér. — *Viller.* Gamle Friks diamant. — *Vislie.* Solvending. 2 eks. — *Vogt.* Dagligdags. — *Vollquartz.* Landsoldaten. — *Wahle berg.* Två hustruer. — *Wied.* Knagsted. — *Wiggin.* Prinsesse Alice. — *Winterhjel* Farvel Hansen. — *Zangwill.* Nye Ghettofortællinger. — *Zola.* Nana. — *Zola.* Paris. — *Zwilgmeyer.* Som kvinder er. — *Østergaard.* Danmarks vovehals. 2 eks. — *France.* P den hvide sten. — *Flygare Carlén.* Kamrer Lassmann. —

Fagliteratur.

Samtiden 1900. — *Skovgaard Petersen.* Ungdommens bog. — *Bjørnson.* Engifte og mangegifte. — *Braby.* Det moderne ægteskap. — *Høffding.* Danske filosofer. — *Besant.* Kristi gjenkomst. — *Bang.* Paulus. — *Jansen.* Søg Gud. — *Diesen.* Folkeavstemning. — *Müller.* Det moderne England. — *Bruun.* Folkelige grundtanker. — *Nielsen.* Norske kvinder i det 19de aarhundrede. — *Olrik.* Danske heltesagn. — *Pouchet.* Naturens vidundere. — *Tromholt.* Den unge naturven. — *Lobben.* Elektricitet og magnetisme. — *Larsen.* Kortfattet lærebog i det tyske forretningssprog. — *Hægstad.* Norsk digtning. — Wergelands skrifter, b. 3. — *Paludan Müller.* Adam Homo. — *Aakjær.* Den sommer og den eng. — *Randers.* Sol og skygge. — *Schøyen.* For din skyld. — *Wildenvey.* Prismer. — *Ibsen.* Gildet paa Solhaug. — *Heiberg.* Balkonen. — *Bergstrøm.* Lynggaard og Co. — *Bull.* Alvorsmænd. — *Egge.* Idyllen. — *Egge.* Sønnen. — *Hamsun.* Ved rigets port. — *Nathansen.* Indenfor murene. — *Storm.* Fru Bene. — Shakespeare, b. 2 & 3. — *Goethe.* Faust. 2 eks. — *Jean Bernard.* Den franske revolutions historie. — *Andersen.* Henrik av Navarra. — *Hansen.* Den norske Gjøaekspedition. — *Vedel.* By og borger i middelalderen. — *Lund.* Historiske fortællinger, b. 4. — *Morgenstierne.* Fra Nordsjøen til Nubien. — *Rode.* Italien i streiftog. — *Lange.* En maaned i Orienten. — *Coucheron Aamot.* Gjennem de gules land. — *Smith.* Kina vaagner. — *Rasmussen.* Mellem singhalesere. — *Kennan.* Sibirien. — *Bruun.* Huleboere i Syd Tunis. — *Poulsen.* Fortællinger av Norges historie, b. 2. — *Angell.* Kapt. Jürgensen og leirdølerne hans. — *Nielsen.* Norges historie efter 1814. — *Angell.* Fortællinger fra grænsevagten. — *Koren.* Fra Edvard den sjettes og Maria den blodiges tid. — *Tschudi.* Ludvig den anden, b. 1. — *Holsen.* La grande mademoiselle. — *Krapotkin.* En anarkists erindringer. — *Potocka.* Memoirer. — *Tschudi.* Eugénie. — *Vedel.* Fra mine minders verden. — *Larsen.* Dansk-norske heltehistorier, b. 2. — *Hansen, G. Armauer.* Livserindringer. — *Bondesen.* Skuespilleren Peter Foersom. — *Aubert.* Dage som svandt. — *Ipsen.* Charles Dickens. — *Gran.* Jean Jacques Rousseau. — *Hansen.* Hvad jeg oplevede. — *Tiberg.* Amalie Skram. — *A. Anderssen.* Kjæmpebyen London. — *Aubert.* Anton M. Schweigaards barndom og ungdom. — *Just Bing.* Norsk literaturhistorie. — Den dansk-tyske krig i aarene 1848—1850. — *Flood.* I krigsaarene. — Folkebladet 1899. — Frem 1908. — *Gregersen.* Fortællinger og skisser. — *Hall, Birger.* Fra fremmede havne. — Historisk beretning om Staffelds forhold 1804. — Husmoderen 1908. — *Kapt. Kristensen.* Reise til Sydishavet. — *Lange.* Amerika. — *Magnussen & Wenkel.* Hellas og helenerne. — Skillingsmagasin 1888—1891. — *Skovgaard Petersen.* Kan der leves paa rationalisme. — *O. A. Øverland.* Historiske fortællinger. — Statistisk aarbog for kongeriget Norge 1867—1871. — *Hiort Lorentzen* og *Rosendahl.* Repertorium over legater og milde stiftelser i Danmark. — Efterretninger fra adressekontoret i Bergen 1799—1800. — Budstikken, 2den aargang 1820—1821. — Skillingsmagasin 1883. — *Fenger.* Udvalgte bibelstykker til hver dag i aaret. — *Ottosen.* Vor historie, b. 3. — *Furø.* Fra Ishavets kyster. — *Rolfsen.* Lys over land. — *Heiberg.* Det store lod — *Øverland.* Norges historie. 2 b. — *Ivanowitsch.* Russisch-Deutschen Gespräche. — *Helms.* Neues vollständiges Wørterbuch der dänischen und deutschen Sprache. — *Thiergen.* Gramatik der englischen Sprache. — *Koch.* Das Nervenleben der Menschen. —

Fremmed skjønliteratur.

Annunzio. The victim. — *Austen.* Sense & sensibility. — *Begbie.* Racket and rest. — *Bennet.* Helen with the high hand. — *Benson.* Juggernaut. — *Brontë.* Shirley. — *Bullen.* Cut off from the world. — *Caine.* Drink. — *Caine.* The prodigal son. — *Caine.* The white prophet. — *Churchill.* The crisis. — *Coleridge.* The king with two faces. *Collin.* Jezebel's daughter. — *Collins.* The queen of hearts. — *Craik.* Esther Hill's secret. — *Dumas.* Chicot. — *Grant.* Scottish soldiers of fortune. — *Haggard.* Ayesha. — *Jerome.* They and I. — *Marryat.* Children of the New Forest. — *Marryat.* The kings own. — *Marryat.* Peter Simple. — *Melville.* Good for nothing. — *Meredith.* Evan Harrington. — *Merriman.* The last hope. — *Merriman.* The sowers. — *Merriman.* With edged tools. — *Muloch.* Domestic stories. — *Norris.* The responsibilities of a novelist. — *Ouida.* Cecil Castlemaine's gage. — *Pearson's* magazine no. 5. — *Shaw.* Man and superman. — *Sidgwick.* Anthea's guest. — *Stevenson.* New Arabian nights. — *Stretton.* Pilgrim street.

— *Wells.* Kipps. — *Bunyan.* The pilgrim's progress. — Harpers magazine 1904 1907. — Windsor magazine 1904. — Bibliothek der Unterhaltung. 2 b. *Frenssen.* Die Sandgräfin. — *Freytag.* Das Nest der Zaunkönig. — *Freytag.* Soll und ben. — *Gabelentz.* Tage des Teufels. — *Grotthusz.* Bertha Dürlprung. — *Gunter.* Potter aus Texas. — *Schlicht.* Der Schrecken des Regiments. — *Schubin.* Wenn es schon Winter wär'. — *Stratz.* Liebestrank. — *Tovote.* Frau Agna. — *Faber.* Lettres d' divorcée. — *Daudet.* Tartarin. sur les Alpes. — *Greville.* Mon chien. — *Lescot.* Un beaucop passionément. —

Utlaansstation nr. 1.

Aagaard. Kongen i kjælderen. — *Aars.* Løgn. — *Alcott.* Kristine. — *Boch.* Jule rose. — *Bourget.* Grusomme gaader. — *Bull.* Livets triumf. — *Christensen.* Et liv. *Blicher Clausen.* Inga Heine. — *Doyle.* Girdlestone & Co. — *Doyle.* Rødbøkene. — *Dum* De tre musketerer. — *Eriksholm.* Fru Elsa. — *Falkberget.* Fimbulvinter. — *Geijersta* Boken om Lillebror. — *Hamsun.* En vandrer spiller med sordin. — *Hjortø.* De kompagnier. — *Irving.* Seks søstre. — *Jacobs.* Fra de vaade veie. — *Janssen.* Konge naade. — *Kerfstedt.* Eva. — *Kerfstedt.* Holger Vide. — *Malling.* Malin Skytte. — Dyre Rein. — *Poe.* Hemmelighedsfulde fortællinger. — *Rasmussen.* Den røde koralna — *Reuter.* Landmandsliv. — *Riverton.* Greven af Oslo. — *Sienkiewicz.* Marynia. *Skra* Mennesker. — *Strindberg.* Ægteskab. — *Zola.* Doktor Pascal. — *Zwilgmeyer.* Frk. Lyba pensionatskole. — *Ussing.* Naar hjertet taler. —

Utlaansstation nr. 2.

Andersen. I cancelliraadens dage. — *Anker.* Benedicte Stendal. — *Ahlberg.* Im gen er det atter en dag. — *Bernhard.* Lykkens yndling. — *Bruun.* Pan. — *Bull.* Liv triumf. — *Bull.* Kong Kristian Tyran. — *Corelli* Thelma. — *B. Lie.* I eventyrland. *B. Lie.* Helle. — *Hjortø.* Rasmus. — *Ewald.* Anna Sofie Reventlov. — *Eilersgaard.* fruer. — *Ebers.* Fru borgermesterinden. — *Egge.* Villaen. — *Freytag.* Ingo. — *Kipling Balestier.* Naulahka. — *Maurier.* Trilby. — *Malling.* Søstrene paa Riberhus. — *Orc* Gjengjældelse. — *Pantin.* Ærens vei. — *Nielsen.* Faderglæde. — *Schandorph.* Et aa embede. — *Ring.* Billet mrk. 286. — *Rung.* Desertører. — *Vollquartz.* „Pettersen" hendes søstre. — *Werder.* Kjærlighed og krig. — *Wiborg.* Student Kiss.

Utlaansstation nr. 3.

Sinclair. Jungelen. — *Meltzer.* Efterladte papirer. — *Reumert.* Skøn jomfru. *Frenssen.* Sandgrevinden. — *Askew.* Sulamit. — *Leopold.* Hyggelige timer. — *Singdahls* Vildmarken. —

Læsesaler.

Besøket paa bibliotekets læseværelser er ogsaa i det sidste $1^1/_2$ a tiltat betydelig. Det var i 1912 tilsammen 48 816 personer (mot 38 261 1911 og 20 232 i 1910); herav var 10 577 paa de voksnes læseværel (9 913 i 1911) og 38 239 paa læseværelserne for ungdom (28 348 i 191 At besøket paa læseværelset for voksne fremdeles tiltar kan neppe andet e forundre enhver der kjender værelsets dimensioner og forholdene der f øvrig. Det maa antagelig skyldes den omstændighet at der ogsaa i d forløpne periode er gjort anstrengelser for at forbedre utvalget av haan

bøker, større referanseverker og fagtidsskrifter. Det er glædelig at denne rigtige samling mere og mere benyttes, og de besøkende der kommer til læsesalen for at faa raad og veiledning vil med glæde dra sig til nytte inspektørens, cand. mag. Meyers, store bibliografiske indsigt og elskværdige hjælpsomhet.

Besøket paa ungdommens læseværelse i Kong Oscarsgate er avtat noget, paa grund av oprettelsen av de to nye læseværelser, det ene paa Rothaugens og det andet paa Møhlenpris folkeskoler. Disse læseværelser aapnedes henholdsvis den 5te september og den 2den desember 1912, og specielt det første har hat en meget stor søkning. Læseværelset paa Rothaugens skole har et flateindhold av 66 m.^{2}; det ligger i skolebygningens underetage. Ca. 750 utvalgte ungdoms- og barnebøker er opstillet paa hylder paa den ene langvæg, og det er ordnet saaledes at inspektricen kan slippe barnene ind til hylden om hun ønsker det. Værelset har været aapent fra kl. 3 til 8 alle hverdage og fra kl. 5 til 8 om søndagene. Om sommeren avtar besøket saa sterkt at man finder det rimeligst at lukke læseværelset. Inspektricen, frk. Hanna Wiig, har utarbeidet en indberetning om forholdene paa læseværelset, og denne indtages her i sin helhet.

„Læseværelset blev aapnet den 5te september 1912. Besøket var i den første tid stadig fuldtallig og en mængde barn maatte avvises av mangel paa plads, men det viste sig at en hel del av de besøkende kom udelukkende av nysgjerrighet, og disse uteblev da efter nogen faa ganges besøk og gav plads for de virkelig interesserte. Antallet av besøkende varierer i den senere tid mellem 40—80 om dagen. Blandt disse er en hel del faste gjester som kommer hver dag til samme tid og har sin faste plads paa læsesalen. Disse stamgjester er for det meste litt større gutter, og de maa sies at opføre sig aldeles eksemplarisk. De finder selv frem sin bok og sætter den paa sin plads igjen, de passer paa sine naboer, at de er forsigtige med bøkerne og sitter rolig, og de er i det hele tat saa hjælpsomme og snille, at det er en fornøielse. Forøvrig opfører barnene sig ialmindelighet godt og viser stor interesse for læsning. Ved første gangs besøk er de ofte litt urolige, men de lærer snart at stilhet og ro er nødvendig paa læsesalen, saa at alle uhindret kan fordype sig i sine bøker.

Av bøker som er mest efterspurt kan nævnes: Ellis's indianerfortællinger og Falch-Ytters: Haakon Haakonsen. Ellers er Marryat og Jules Verne gutternes mest yndede forfattere, mens smaapikerne holder sig til Dikken Zwilgmeyers barnefortællinger og „Vildkat-bøkerne". Spørsmaalet efter eventyrbøker er meget stort. Av fagliteratur spørges der mest efter historie, dog er Roald Amundsens og Nansens reisebeskrivelser ofte utlaant.

At lære barnene renslighet og at behandle bøkerne pent er et temmeli stridt arbeide. De indfinder sig meget ofte med ansigt og hænder sa skidden, at man skulde tro de ikke hadde set vand eller saape paa lang tid men at det ikke mangler paa god vilje viser de blankskurte ansigter, naa de kommer ind igjen fra vasken. Mange av barnene behandler heller ikk bøkerne saa pent som ønskelig kunde være, men ved stadige paamindelse og formaninger er det lykkedes at faa forholdet bedret i nogen grad.

I forbindelse med læseværelset er en utlaansstation for voksne, og de har flere ganger hændt at laantagere, der har hat barn paa læsesalen, ha uttalt sin store taknemmelighet over læsesalens virksomhet. „Det er sa trygt og kjækt nu vi vet barnene er her paa læseværelset og ikke ute pa gaten", sa en mand, og det samme er uttalt oftere av en far eller mor, son har været indom læseværelset.

Barnenes interesse viser sig ogsaa derved, at de jevnlig kommer o spør om de skal hjælpe, og det hænder ofte at nogen blir igjen om aftene og hjælper til med at ordne efter de andre besøkende.

For enhver som har avlagt besøk paa læsesalen vil det være let a se, at det er et nyttig og taknemmelig arbeide som her er optat. Barnen finder paa læseværelset lys, varme, en god bok og ro til at læse den og taknemmeligheten fra deres side viser sig tydelig i de ivrige fornøied ansigter, likesom ogsaa barnenes gode opførsel vidner om at de skjønner pa og har nytte av det arbeide som her gjøres for dem".

Læseværelset paa Møhlenpris skole er ca. 77 $m.^2$ stort og er et lyst luftig og vakkert rum. Paa væggene er der hængt en række billeder, son passer for barn og inventaret, borde, stoler og hylder er holdt i en smak fuld mørkegrøn beisfarve. Bøkerne for ungdom, hittil ca. 550 i tallet, e opstillet paa en saakaldt „gitterhylde", saaledes at barnene kan skyve fren mot inspektøren paa den anden side av hylden den bok de vil læse. Pa en anden hylde, helt ind mot væggen, staar bøkerne for de voksnes utlaans station. Værelset har egen indgang fra Wolffs gate og ligger forsaavid meget gunstig til; naar besøket allikevel ikke har været større, kommer de antagelig av at der ikke bor saa mange barn i denne bydel. Desværre ha man endnu ikke bøker nok, hverken her eller paa Rothaugen, til at begynd med hjemlaan for barn, men man haaber fra høsten av saa smaat at kunn begynde hermed. Læseværelset har været aapent fra kl. 4 til 8 alle hver dage, søndage fra 5—8, og er blit bestyret av lærerne Sletten og Mo I den senere tid er man begyndt med at holde skrivesaker for de besø kende, for saaledes at gi barn som vanskelig kan faa sitte i ro hjemme anledning til at utføre sit skolearbeide paa læsesalen. I en indberetning fr inspektør Mo fremhæves de besøkendes store interesse for læsning og god opførsel.

Det har været en stor glæde for biblioteket at kunne by byens ungdom isse nye og vakre læseværelser, og man tør haabe at de vil faa en stadig kende søkning. Som ventelig kunde være har søkningen til det oprindelige ngdomsværelse i Kong Oscarsgate avtat noget efterat de nye læseværelser lev aapnet, dog ikke saa sterkt som man skuldet være tilbøielig til at tro. 1912 var søkningen her 24373 mot i 1911 28348, og man vil merke g trangen til et læseværelse for ungdom i byens centrale strøk, naar man rfarer at i 1ste halvaar 1913 var besøket i Kong Oscarsgate større end aade paa Rothaugens og Møhlenpris læseværelser. Der er i dette læseværelse pstillet vel 400 gode ungdomsbøker.

Ogsaa i 1912 blev der arrangert en del underholdningstimer for ungom i læseværelset i Kong Oscarsgate, idet endel interesserte herrer fremiste lysbilleder fra fremmede egne for gjennemsnitlig 70—80 barn ad angen. Disse timer var meget populære blandt barnene og vil bli fortsat il vinteren. Biblioteket disponerer over et godt lysbilledapparat, og de eiledende oplysninger som ledsager disse billeder, gjør at timerne ikke lene blir underholdende, men ogsaa lærerike.

I 1912—13 holdt 1ste assistent, frk. Sellæg, endel „eventyrtimer" „story-hours") for barn paa Rothaugens og Møhlenpris skoler. Efter Alexander Bugges bok fortaltes om „Sigurd Favnesbanes kamp" og om „Sigurds færd il Island", og for mindre barn fortaltes nogen av H. C. Andersens bedste ventyr. Efter mønster fra amerikanske biblioteker organiserte frk. Sellæg n gutteklub, som holdt 20 klubaftener i vinterens løp. Der var tilstede ra 10 til 15 gutter hver gang, alle fra 7de klasse paa Rothaugens skole. Ian læste fortællinger av Bernt Lie, Aanrud, Hilditsch, Jonas Lie og Contantius Flood, samt avsnit av Kiplings Jungleboken, Eventyr og Lille Villie Winkie. Frk. Sellæg indberetter: „Disse klubaftener har været meget opulære, de samme gutter er kommet igjen hver uke, og siden jeg sluttet, iar jeg faat mange forespørsler om jeg ikke vilde fortsætte."

Besøket paa læsesalerne var i 1ste halvaar 1913 tilsammen 22419 mot 17745 i 1912), herav var 6133 paa de voksnes læseværelse og 16286 paa læseværelserne for ungdom. Nedenstaaende tabel gir en oversigt over det maanedlige besøk paa bibliotekets samtlige læseværelser i 1912 og 1ste halvaar 1913.

1912:

	Læsesal I	Læsesal II (K. Oscarsgt.)	Læsesal III (Rothaugen)	Læsesal IV (Møhlenpris)
Januar	1114	2749		
Februar	1092	3382		
Mars	1065	3005		
April	736	1523		
Mai	792	1078		
Juni	663	546		
Juli	260			
August	663	659		
September	881	2690	3765	
Oktober	1148	4335	4921	
November	1196	2882	3316	
Desember	967	1524	942	922
Tilsammen	10577	24373	12944	922

1913:

	Læsesal I	Læsesal II	Læsesal III	Læsesal IV
Januar	1085	1367	853	637
Februar	1235	2047	2025	995
Mars	1150	1887	2490	1154
April	1096	813	669	451
Mai	859	504	77	22
Juni	708	295		
Tilsammen	6133	6913	6114	3259

Skolelæsning.

Likesom tidligere blev der ogsaa i 1912—13 omsendt kasser med bøker til byens skoler. Bøkerne hjemlaantes til de øverste klassers elever og blev flittig benyttet. Fra høsten 1912 til vaaren 1913 utlaantes fra Dragefjeldets skole 1188 bind, fra Lungegaardens skole 441, fra Nordnes skole

492, fra Tanks skole 525 og fra Øvregatens skole 80, tilsammen 2726 bind. Dels foregik utlaanet ved hjælp av klasseforstandere paa skolerne, dels ved en av biblioteket utsendt assistent. Paa grund av de nyaapnede læseværelser paa Rothaugens og Møhlenpris skoler har enkelte skoler fundet at de ikke trængte nogen bokkasser i 1912—13 (som f. eks. Sandvikens skole).

Disse skolebokkasser indeholder gjennemsnitlig 70 gode barnebøker. Paa grund av den flittige bruk begynder imidlertid bøkerne nu at bli meget slitt og der trænges en fornyelse av beholdningen. Saalænge biblioteket ikke har sin egen utlaansavdeling for ungdom er det heldig at man paa denne maate — gjennem skolerne — kan naa barnene med gode bøker, men det maa erindres at det kun er en brøkdel av skolernes samlede elevantal som nyder godt av dette foretagende, idet bøkerne blot utlaanes til de to øverste klassers elever. Det vilde derfor være ønskelig om utlaanet til skoleelever kunde utvides til at omfatte ogsaa flere klasser. Den bedste løsning vilde imidlertid være om biblioteket kunde naa saa langt som til at oprette sin egen utlaansavdeling for barn, og det er — som tidligere nævnt — haap om at dette kan ske allerede til høsten.

Vandreboksamlinger.

Biblioteket har fortsat at virke som utlaansstation for statens vandreboksamlinger i Romsdals amt og begge Bergenhusamter, og adskillige bestillinger ekspedertes baade i 1912 og 1913. Til følgende steder og foreninger sendtes statens vandreboksamlinger i dette tidsrum:

Fiskarstrand pr. Aalesund; Indresmølens ungdomslag, pr. Kristiansund; Flæslands soc. dem. ungdomslag, Flæsland; Avholdslaget „Borgundnuten", Fjellberg, Søndhordland; Ljosne, Lærdal; Hauso ungdomslag, Hardanger; Ungdomslaget „Viking," Spjelkavik pr. Aalesund; Høyangsfjord leselag, pr. Kirkebø; Valderøy maallag, Valderøy, pr. Aalesund; Fusa maallag, Samnøy, Midthordland; Takvams Avholdslag, Skyggestrand; Solvang ungdomsskule, Førde, Søndfjord; Børve grannalag, Børve, Hardanger; Boklaget „Andvake", Ortnevik, Sogn; Stranden pr. Aalesund; Espeland, Haus; Framnæs ungdomsskule, Norheimssund, Hardanger.

Fra flere steder er der kommet bestilling paa en ny vandreboksamling, saasnart den gamle er blit returnert, og utlaansopgaverne viser at bøkerne paa mange steder er blit meget flittig benyttet. Alt ialt maa det sies at statens vandreboksamlinger har været meget populære her paa vestlandet, og det er heldig at man saaledes kan byde steder, hvor der ingen fast boksamling er, anledning til god læsning.

Størrelse, tilvekst og vedlikehold.

Tilveksten til biblioteket var i 1912 5475 bind (i 1911: 4422); herav indkom ved indkjøp og subskription 3355 (i 1911: 3200) og ved gaver 2120 (i 1911: 1222).

I 1ste halvaar 1913 vokste samlingen med 2506 bind; herav indkom ved indkjøp og subskription 1835 og ved gaver 671. I 1912 og 1ste halvaar 1913 kassertes tilsammen 175 bind. Den virkelige økning av samlingen i denne periode beløp sig altsaa til ialt 7806 bind. Da samlingens størrelse pr. $^{1}/_{1}$ 1912 var 110,025 bind skulde den saaledes med den her noterte tilvekst pr. $^{1}/_{7}$ 1913 utgjøre 117,831 bind. Av de indkjøbte bøker er hovedmassen ganske naturlig gaat til de aapne hylders avdelinger. Man har imidlertid ogsaa bestræbt sig paa at tilføre bibliotekets læseværelse nye og værdifulde referanseverker, likesom samlingen forøvrig er forøket med vegtigere skrifter som ikke hører til den mere populære læsning. De nyaapnede læseværelser paa Rothaugen og Møhlenpris gjorde det nødvendig at skaffe adskillige bøker for barn og ungdom, og disse nyanskaffelser har trukket sterkt paa det til bokindkjøp disponible beløp.

En særskilt fortegnelse over dem der har foræret biblioteket gaver av bøker er indtat som bilag til nærværende aarsberetning. Alle indenbys og en række utenbys aviser har fortsat at sende biblioteket gratiseksemplarer av sine publikationer; disse er blit utlagt paa læsesalen saasnart de er kommet, men for de utenbys avisers vedkommende har det desværre i enkelte tilfælder været umulig at finde de fornødne økonomiske midler til at binde ind publikationerne og indlemme dem i samlingen. Likesom tidligere har enkelte konsulater, som det tyske og amerikanske, overlatt biblioteket sine eksemplarer av løpende nummer av utenlandske aviser, og disse er blit utlagt paa læsesalen, hvor de hyppig benyttes.

Av de mere værdifulde gaver maa nævnes manuskriptet til avdøde sogneprest D. Thraps optegnelser fra hans Bergensophold (1857—1876); det foreligger i 5 tætskrevne, store oktavbind og byr sikkert paa meget av interesse; dog bestemmer en av sognepresten foretagen paaskrift at optegnelserne ikke skal benyttes før 10 aar efter hans død.

Miss Marie Nelson fra Superior, Wis., sendte biblioteket som gave en liten bok med autografer av bekjendte amerikanske statsmænd, bl. a. av to præsidenter av De forenede stater.

Den vigtigste gave biblioteket har faat paa længe mottok det i mai 1913, da skibsreder Albert Harloff meddelte at han vilde skjænke det den store musiksamling som hans avdøde far, kantor Wilhelm Harloff, hadde samlet i aarenes løp. Denne samling bestaar av ikke mindre end 25,000 bind musikalia, hvorav mange er av megen værdi. Paa grund av plads-



Bibliotekets læseværelse for barn paa Rothaugens skole.

nangelen i de nuværende lokaler, vil samlingen først overdrages, naar biblio-ɛket flytter ind i sin nye bygning, og i denne vil der bli indredet et eget ærelse for utlaan og studium av musik. At denne betydelige samling kom-ner over i byens eie og gjøres tilgjængelig for alle og enhver av dens ind-ɔyggere er en glædelig begivenhet som ikke tør bli uten heldige følger, og nan maa være hr. Harloff taknemmelig for den store interesse og forstaaelse ıan har vist ved denne leilighet. Biblioteket begyndte allerede i januar .913 med utlaan av god, utvalgt musik og har hat den glæde at se at lette nye led i virksomheten blev møtt med sterk interesse fra de laan-agendes side. I januar maaned var utlaanet av musik 64 bind og allerede mars var det steget til 206. Saavidt vites er biblioteket i Bergen det ørste bibliotek i Norge som er begyndt med utlaan av musik, men denne irksomhet er dog meget almindelig og populær i flere utenlandske biblio-eker. Musikavdelingen tæller nu ca. 200 bind og vil bli øket eftersom orholdene tillater det. Ved utvalget har biblioteket hat den værdifuldeste tøtte i frk. Borghild Holmsen ved Musikakademiet, som ved sin remragende sakkyndighet og den store interesse og energi hun har ned-agt i dette arbeide har hovedæren for at der her er skapt et udmerket grundlag for en repræsentativ musiksamling i Bergens bibliotek. Selvsagt ılir der ved utvalget tat tilbørlig hensyn til hvad der findes i den Harloff'ske amling.

Sommeren 1912 blev Vestlandske Blindeforbunds boksamling deponeret Det off. bibliotek. Samlingen bestaar av ca. 80 tunge kvartbind, som alle oreligger færdig utarbeidet i punktskrift. Biblioteket har paatat sig at ordne ned utlaan av disse bøker til blinde, men har forøvrig ikke noget arbeide ned samlingen. Utlaanet av blindebøker har hittil ikke været synderlig stort, nen samlingen tæller jo endnu ikke saa svært mange bind. Den vokser midlertid jevnt, og eftersom utvalget av literatur blir større, vil sandsynlig-is ogsaa utlaanet stige.

Klassifisering og katalogisering.

I 1912 og 1ste halvaar 1913 blev der accessionert (indført i tilvekst-ɔrotokollen), klassifisert og katalogisert tilsammen 8,773 bind (i 1911 : 5,025) ɔg der er saaledes nu henimot 22,000 bind i biblioteket behandlet efter det ıye system. Ved siden av arbeidet med de nyanskaffede bøker har kontor-ɔersonalet været optat med den juridiske avdeling, som snart er færdigbehand-et og hvorover der med det første vil bli trykket en katalog i bokform. Efterat den juridiske avdeling er færdig vil man begynde arbeidet paa den

store og rikholdige historiske avdeling. Det er dog mulig at rekatalogiseringen herefter vil bli skutt noget i bakgrunden og hovedvegten bli lagt paa klassifiseringen av bøkerne efter det decimale system, idet man finder det meget uheldig at ordningen av bokmassen efter det gamle inddelingssystem er saaledes at det ofte er forbundet med store vanskeligheter at finde den bok man skal ha fat i.

Seddelkatalogen over de aapne hylders avdelinger, som er opstillet i utlaansværelset, tæller nu 30 skuffer og benyttes i stadig sterkere grad av de laantagende. Seddelkatalogen over bøker i samlingen forøvrig er vokset til 6 skuffer og vil med det første bli flyttet ut i utlaansavdelingen. Det er selvsagt en umaadelig fordel for publikum at ha en katalog i ordboksform over samlingens indhold, som samtidig kan gi svar paa følgende spørsmaal: 1) har biblioteket en bok av den eller den forfatter; 2) har biblioteket en bok med den eller den titel; og 3) hvilke bøker har biblioteket om det eller det emne. Det er blot skade at det kontorpersonale som staar til bibliotekets raadighet er saa knapt at det nødvendigvis maa gaa meget langsomt med reorganisationen efter moderne systemer. Det er kun bibliotekaren, 1ste assistent og en kontorassistent som kan arbeide med rekatalogiseringen og renumereringen, og selv disses tid er ogsaa for en stor del optat med andre gjøremaal. Biblioteket maa derfor siges i høi grad at trænge øket hjælp til at fuldføre dette vigtige arbeide.

Sommeren 1912 utkom bibliotekets „katalog over de aapne hylder og tilstøtende avdelinger". Det er en bok paa 288 sider og indeholder en systematisk ordnet fortegnelse over de bøker som er mest efterspurt. Et alfabetisk sakregister letter bruken. Katalogen sælges ved utlaanspulten og paa de forskjellige utlaansstationer for 50 øre stykket og har faat livlig omsætning. Hensigten med utgivelsen har været at gi det laantagende publikum anledning til at faa en hændig og oversigtlig fortegnelse over bibliotekets populære samling, en fortegnelse som kan tages med hjem og studeres hjemme.

Personalet.

Bibliotekets personale bestod i 1912—1913 av følgende:

Bibliotekar Arne Kildal.

1ste assistent frk. Dina Sellæg.

2den assistent Wollert D. Meyer.

Kontorassistenter: Frk. Laura Pedersen.
„ Lilli Lampe.

Utlaansassistenter: Frk. Agnes Sivertsen.
„ Ida Mohn.
„ Dagny Huun.
„ Ingrid Lampe (fra 1/3 1912).

nspektør paa Rothaugens læseværelse: Frk. Hanna Wiig (fra 16/8 1912).
„ „ Møhlenpris — Lærerne Mo og Sletten (fra 2/12 1912).
„ „ Kong Oscars gates — Frk. Hjørdis Mo (fra 2/1 1913).
ud August Throndsen og hustru (fra 15/4 1912.)

Fra 1/3 1912 fratraadte utlaansassistent frk. Signe Huun; i hendes ed ansattes frk. Ingrid Lampe. Fra 15/4 1912 fratraadte bud K. L. ange og hustru; i deres sted ansattes bud August Throndsen og hustru. mars 1913 opsagde 1ste assistent frk. Dina Sellæg sin stilling; i hen-es sted er fra den 1ste august ansat frk. Lilli Lampe.

Som inspektører paa ungdommens læsesal i Kong Oscars gate fungerte 1912 lærerne Bjerck-Hansen og Vatne. Utlaansassistent frk. Ida Iohn har ogsaa delvis hat tilsyn med denne læsesal. Som midlertidige ssistenter for kortere tidsrum har virket frkn. Hanna Gjerde og Inger Iøst. Paa Rothaugens skoles læseværelse har lærer Sverre Olsen været ssisterende inspektør, og paa utlaansstationen paa Møhlenpris skole har frk. igrid Oxholm hat tilsyn den ene time utlaansstationen har været aapen m formiddagen.

Likesom tidligere aar har der ogsaa i 1912 og 1913 været avholdt ere „assistentmøter", hvor personalet diskutterte forskjellige spørsmaal ved-rende virksomheten.

I september—oktober 1912 deltok 2 av bibliotekets assistenter, frkn. Viig og Huun, i et av frk. Margit Semb ledet kursus i bokindbinding. Der er paa et stort bibliotek adskillig reparation av bøker og ombinding at jøre og det vil altid være en fordel om nogen av assistenterne ved egen jælp kan gjøre bøkerne brukbare igjen for utlaan istedenfor at maatte sende em til bokbinder for den mindste enkelthet der skal foretages med dem.

I april og mai 1913 foretok bibliotekaren med kommunalt stipendium n reise til England, Belgien, Holland og Tyskland for at studere biblioteks-ygninger og deres indredning. En indberetning om denne reise er trykt om tillæg til denne aarsberetning.

Biblioteksmøter.

Den 1ste november 1912 holdtes paa børsen et møte av lederne av orskjellige biblioteker i byen. Der referertes svar fra Bergens Bokbinder-nestres forening i anledning av den i forrige aarsberetning omtalte henven-delse til bokbinderne om at faa øket avdrag i priserne for al biblioteksind-binding. Foreningens svar lyder saaledes: „I anledning mottagne skrivel-ser av 9/12 1911 og 20/2 1912 meddeles at Bergens Bokbindermestres for-ening igaar paa generalforsamling besluttede at indrømme bibliotekerne

10 % rabat paa de nugjældende priser indtil ny, specificeret tarif i en nær fremtid foreligger".

Paa samme møte referertes svar fra Universitetsbiblioteket paa de bergenske bibliotekers anmodning til dette bibliotek om at paabegynde trykning og salg av katalogsedler for bøkerne i dets samling. I skrivelsen, som er datert 22de april 1912, stiller Universitetsbiblioteket sig nærmest avvisende overfor tanken om at trykke katalogsedler og paaberoper sig væsentlig økonomiske grunde herfor. Dog slutter skrivelsen med at antyde en mulighet for samarbeide i katalogisering i fremtiden, idet der uttales: „En anden sak er det derimot om der kanske kunde samarbeides ved katalogiseringen av den aarlige tilvekst av nyere literatur. Dette tør vistnok Universitetsbiblioteket under de nuværende forhold, med utilstrækkelig personale, trangt husrum og flytning for døren, ikke indlate sig paa. Men naar Universitetsbiblioteket er kommet iorden i sit nye hus, hvor der ogsaa er avset plads til et litet trykkeri, kan saken paany tages op til overveielse. For at der imidlertid til denne tid kan foreligge et solidere grundlag for planen, vilde Bergens-bibliotekerne o. a. kunne gjøre et nyttig arbeide ved at hjælpe til at istandbringe en statistik over de forskjellige boksamlingers størrelse, annuum og bokkjøp. Dette sidste kunde bedst ske ved at hvert enkelt bibliotek merket av i Universitetsbibliotekets aarbok de verker de hadde kjøpt. Universitetsbiblioteket vil med glæde sende de boksamlinger som maatte ønske det et eksemplar av sin aarbok til dette bruk".

Økonomiske forhold.

Bergens kommune bidrog i 1912 og 1913 adskillig mere til bibliotekets drift end tidligere aar. Bidraget de senere aar har været som følger:

1910	kr.	12300.00
1911	„	15200.00
1912	„	21475.00
1913 (1ste halvaar) ..	„	10175.00
1913/14	„	26470.00

Biblioteket er kommunen meget taknemmelig for den hjælp den har ydet til at faa moderne systemer indført i virksomheten og overhodet til at faa forholdene paa biblioteket forbedret. De kommunale myndigheter vil ogsaa merke sig at hjælpen ikke har været ydet forgjæves, idet der er sterk og sikker fremgang at spore paa alle omraader inden bibliotekets virksomhet. Men naar der er dem som fremhæver at stigning i utlaan o. lign. ikke staar i forhold til den sterke stigning i utgiftsbudgettet, maa det erindres at der er mange av de poster paa budgettet, der kanske har faat den sterkeste økning, som ikke i mindste maate øver indflydelse paa utlaanets størrelse,



Bibliotekets læseværelse for barn paa Møhlenpris skole.

som f. eks. lønninger, assuranse, renhold, etc. Det har været administrationens maal at søke forbedret bibliotekets økonomiske forhold overhodet, ikke blot de budgetposter der kunde tænkes at ville bringe utlaanet op.

I 1912 bidrog kommunen kr. 3000 og i 1913 kr. 1500 til indkjøp av bøker og indbinding, mot i 1911 kr. 1500. Det er særlig glædelig at de kommunale myndigheter har vist forstaaelse av nødvendigheten for at øke denne vigtige bevilgning. Fra samlaget mottoges til bokindkjøp kr. 2500 og fra Sparebanken kr. 1500 hvert av aarene 1912 og 1913. Som statsbidrag mottoges kr. 419.10 til bokindkjøp i 1912. Til samme øiemed disponerte man over kr. 2594.44 i 1912 og kr. 1282.69 i 1913, indkommet som renter av bibliotekets fond. I april 1912 fik biblioteket meddelelse om at avdøde rentier Lauritz Meyer hadde testamentert det kr. 500 til bokindkjøp, og fra en anonym giver mottoges kr. 50 til indkjøp av barnebøker. Alt ialt har saaledes biblioteket til bokindkjøp i 1912 og 1ste halvaar 1913 disponert over henholdsvis kr. 10563.54 og kr. 6782.69, tilsammen kr. 17346.23. Til sammenligning kan anføres at i 1911 disponertes over kr. 8559.86 til indkjøp av bøker og indbinding. Av det i 1912 disponible beløp anvendtes en betragtelig del til at utstyre de to nyaapnede læseværelser for ungdom med bøker.

I form av mulkter indkom i det $1^1/_2$ aar, 1912 og 1913, kr. 2602.78. I 1911 indkom kr. 1325.93. Ogsaa denne sum har altsaa været i rask stigning. Beløpet, som nu opføres som indtægt og utgift paa det kommunale budget, anvendes til lønning av en kontorassistent og forøvrig til diverse utgifter. — Regnskap for det til bokindkjøp anvendte beløp er oversendt særskilt.

Interessen for biblioteket.

Anstrengelserne for at fremme interessen for biblioteket blandt byens folk er blit fortsat paa samme maate som tidligere. Bibliotekaren holdt i 1912 og 1913 foredrag „Om læsning og dannelsen av læsecirkler“ i avholdslogen „Fremskridt“ og i Murarbeidernes forening, om „Folkeboksamlinger, deres værd og rette plads i samfundet“ i Goodtemplarlokalet i Solheimsviken, om „Oplysningsarbeide ute og hjemme“ i Handelsgymnasiets samfund, Ynglingeforeningen og Bankfunktionærernes forening og om „Yngre norsk lyrik“ i Social-demokratisk ungdomslag. Enkelte av foredragene var illustreret med lysbilleder. Desuten holdt bibliotekaren efter hjemkomsten fra sin studiereise foredrag med lysbilleder for bibliotekets assistenter om „Biblioteksbygninger og biblioteksteknik i utlandet“.

En værdifuld støtte i arbeidet for at vække interesse for bibliotekets sak hadde man i byens aviser, som med elskværdig imøtekommenhet stillet

sine spalter til disposition til optagelse av lister over nye bøker og notiser om bibliotekets virksomhet overhodet. Rubriken „Biblioteks-hjørnet“ i Bergens Tidende forekom nogenlunde regelmæssig hver uke i vinterhalvaaret og var optat med nyheter om biblioteket i Bergen og forøvrig av notiser om bibliotekfaget verden over. Pressens elskværdige bistand har utvilsom gjort meget for at fremme forstaaelsen av bibliotekets betydning.

Men fuldt ut forstaat vil neppe denne betydning bli før biblioteket i Bergen i sin egen, moderne bygning finder de rette omgivelser til at drive en virksomhet paa bredere basis og med større maal for øie, end nu kan ske, en virksomhet som ikke kan andet end bli til rik glæde og varig nytte for byen og dens indbyggere.

Bergen, i juli 1913. Ærbødigst

Arne Kildal.

Aarsberetningen er forelagt bibliotekkommissionen og oversendes herved den ærede magistrat og formandskap.

Bergen, juli 1913.

K. Brekke. G. Stoltz. Finn B. Henrikssen. Jon Laberg. Andreas Paulson.

Bilag I.

Gaver mottat i 1912.

ftenposten	4	bind
ntsingeniøren, S. B. amt	2	—
nnonce-Tidende	2	—
rbeidet	2	—
rgentinske vicekonsulat	1	—
ston, Mrs. E. J.	1	—
alch, T. W., Philadelphia	1	—
ang, bankfuldmægtig	4	—
anneret	1	—
arnehjemmet, Sandviken	1	—
endixen, B. E., skolebestyrer	54	—
ergens Aftenblad	2	—
ergens Annonce-ekspedition	1	—
ergens Brandforsikringsselskap	1	—
ergens Børs	4	—
ergens dampskibsselskap	1	—
ergens dyrebeskyttelsesforening	4	—
ergens fragtassuranceforening	2	—
ergens fængselsselskap	1	—
ergens gamlehjem	1	—
ergens handelsgymnasium	1	—
ergens historiske forening	2	—
ergens huseierforening	4	—
ergens husleieforsikring	1	—
ergens kreditbank	25	—
ergens kommunale pensionskasse	1	—
Bergens læreguthjem	1	—
Bergens magistrat	4	—
Bergens menighedsblade	6	—
Bergens menighedsstyre	1	—
Bergens museum	3	—
Bergens myrdyrkningsforening	1	—
Bergens offentlige sjømandsskole	1	—
Bergens samlag	2	—
Bergens skogselskab	1	—
Bergens skoleskib	1	—
Bergens skolestyre	1	—
Bergens tekniske skole	2	—
Bergens Tidende	2	—
Beyer, Morten	1	—
Beyer's Weekly News	1	—
Bibelbudet	1	—
Blydt, Valborg, frk.	5	—
Bokkenheuser, Knud, forfatter	1	—
Tilsammen	159	bind

Overført	159	bind
Brun, Christen, biskop, Hamar	3	—
Bud og hilsen	1	—
Chicago. John Crerar library	1	—
Creditreformforeningen for Norge	1	—
Dagbladet	2	—
Dahl, Georg	10	—
Det danske kirke- og undervisningsministerium	2	—
Deichmanske bibliotek, Kra.	1	—
Ege, C. J., bankchef	2	—
Eriksen, Lina, fru	1	—
Eriksen, Sofie, fru	4	—
Fischer, F. E., Verlagsbuchhandler, Leipzig	1	—
Folkedybet	1	—
Foss, Olaf M., auktionarius	21	—
Fremad	1	—
Friele, fru	12	—
Frøchen, Henrik	1	—
Gade, Herman F., konsul	2	—
Den gode hensigt	1	—
Gran, Hans K.	6	—
Grieg, Alf, boktrykker	2	—
Grieg, Joachim, konsul	138	—
Grieg, Rebekka, frk.	4	—
Grundtvig, Hroar, forretningsfører	39	—
Gula Tidend	1	—
Hagemann, Kaia, frk.	2	—
Halvorsen, Adolph, konsul	4	—
Hambro, C. J., redaktør	119	—
Hambros skole	24	—
Hansen, Amalie, frk.	2	—
Hansen, H., fru	2	—
Hansen, H. J., arbeider	1	—
Hardanger historielag	2	—
Hardanger—Søndhordlandske dampskibsselskab	1	—
Harmens, Christian	4	—
Hedberg, Dagny, frk.	2	—
Henrikssen, Finn B., redaktør	36	—
Hjorth, Fridthjof, stewart	4	—
Henriksen, G., geschworner	1	—
Holmsen, Borghild, frk.	3	—
Tilsammen	624	bind

Overført	624	bind
Den indre mission i Bergen og omegn	1	—
Indre Sjømandsmission	1	—
Jacobsen, B., toldbetjent	7	—
Jahr, Torstein, Washington	3	—
Johannessen, Ragnhild, frk.	2	—
Johannessen, A. M., frk.	1	—
Johannessen, fru	9	—
Jørgensen, Charlotte, frk.	1	—
Kildal, Arne, bibliotekar	2	—
Kirkedepartementet	5	—
Klyve, Mens, boktrykker	4	—
Knoll & Co., chemisk fabrik, Ludvigshafen a. Rh.	1	—
Kolderup, C. F., dr.	14	—
Know, August E. C., kjøbmand	122	—
Kristiania kunstindustrimuseum	1	—
Kristiania. Videnskapsselskapet	4	—
Kreyberg, Leif	2	—
Lampe, Christian, rentier	5	—
Lampe, Lilli, frk.	33	—
Landbruksdepartementet	1	—
Larsen, Lars	1	—
Larsen, O. I., bankfuldmægtig	176	—
Lehmkuhl, J. E.	3	—
Lexow, E., konservator	55	—
Lothe. Olaf, dr.	29	—
Lous, Th., fru	18	—
Lund, John, toldskriver	17	—
Lundquist, K. A. Z., kaptein	1	—
Lungegaardshospitalets bibliotek	4	—
Lægland, Haakon	40	—
Madsen, agronom	2	—
Magdalenehjemmet, Bergen	1	—
Magnus, Aagot, frk.	4	—
Marstrander, W., frk., Haus	53	—
Martens, Elisabeth, frk.	1	—
Martens, Hermanna, frk.	18	—
Martens, N. J., ORsakfører	2	—
Martens, Sophie, frk.	6	—
Meyer, W. D., cand. mag.	1	—
Minerva	1	—
Mohn, Carl H., skogforvalter	83	—
Mohn, Ida, frk.	6	—
Mohn, E. K., redaktør	2	—
Tilsammen	1367	bind

Overført	1367	bind
Mohr, Sigrid, frk., Fjøsanger	70	—
Morgenavisen	2	—
Morgenbladet	4	—
Mowinckel, Hugo, godseier	1	—
Den nationale scene	49	—
Neuhaus, Christian, rentier	1	—
Nielsen, Anna, frk.	45	—
Nielsen, N., boktrykker	1	—
Nilsson, journalist	1	—
Nissen, Per, general	22	—
Norges geografiske opmaaling	1	—
Norges landbrukshøiskole	1	—
Norges meteorologiske institut	5	—
Norges oplysningskontor for næringsveiene	1	—
Norges turn- og idrætsforbund	1	—
Norsk folkemuseum	1	—
Norsk Kundgjørelsestidende	1	—
Norsk lovtidende	5	—
Norsk maskintidende	1	—
Norsk nationalforbund mot tuberkulosen	1	—
Norsk selskap til skibbrudnes redning	2	—
Norske fællesforening for haandværk og industri	2	—
Norske historiske kildeskriftkommission	1	—
Norske Intelligenssedler	1	—
Norstrand, Hjalmar	2	—
Nygaard, Fredrik, bokhandler	66	—
Olafsen, Olaf, sogneprest, Ullensvang	1	—
Olsen, Amalie, fru	2	—
Olsen, Julius Krogh	1	—
Olsen, Olaf, lagerformand	1	—
Osaka Library, Japan	1	—
Ottesen, Margrethe, frk.	3	—
Pedersen, bokbinder	2	—
Pennsylvania Society, N. Y.	1	—
Ravet, M. Alfred, Rouen	1	—
Reimers, Emanuel	5	—
Reusch, B. J.	2	—
Reusch, H., dr.	1	—
Riis, Oscar	2	—
Tilsammen	1678	bind

Overført	1678	bind
iksarkivet	2	—
iksmaalsbladet	1	—
itscher, A., kontorchef	4	—
olfsen, Nordahl, redaktør	1	—
osenberg, frk.	8	—
uge, Herman, cand. mag.	1	—
ambaandet	1	—
chetelig, Frida, fru	7	—
chetelig, Haakon, dr.	10	—
chmidt, Johanne, fru	84	—
chou, Einar, arkitekt	1	—
chram, Johanne, frk.	10	—
ellæg, Dina, frk.	7	—
elskapet for de norske fiskeriers fremme	1	—
a Silva, dr. Simoens, Rio de Janeiro	1	—
ivertsen, Adeline	1	—
kandinaven	1	—
kogselskapet	1	—
tatistiske centralbureau	30	—
tilloff, A., redaktør	7	—
toltz, G., skolebestyrer	36	—
toltz, S., frk.	1	—
undt, Elisa, frk.	13	—
undvor, Johs., politikonstabel	46	—
vendsen, Martin	1	—
Tilsammen	1954	bind

Overført	1954	bind
Swedenborg Society, London	39	—
Søndre Bergenhus amt	1	—
Tanks skole	2	—
Thrap, Daniel, sogneprest	1	—
Tidens Tegn	3	—
Trondhjem. Kgl. norske videnskapers selskap	4	—
Trondhjems tekniske læreanstalt	1	—
Ulfsnesøens barnehjem	1	—
Ultsch, Gustav, rentier	5	—
Understøttelsesforeningen for ældre tjenere	1	—
Universitetsbiblioteket	1	—
Vasdragsdirektøren	1	—
Vedeler, Dagny, frk.	51	—
Verdens Gang	2	—
Vetlesen, Emil, overlærer	16	—
Vigander, S., overlærer	4	—
Vogt, Hans H., sorenskriver, Kra.	16	—
Voll, Nils, direktør, Kra.	1	—
Vollan, S., frk.	1	—
Værn	1	—
Waaland, fru	12	—
Washington. Library of Congress	1	—
„Æolus" og „Union"	1	—
Tilsammen	2120	bind

Gaver mottat i 1913.

ftenposten	2	bind
merican association for international conciliation	1	—
ndersen, Johan L., pastor	7	—
ngell, Rikke, fru	26	—
nnonce-Tidende	1	—
nonym	10	-
rbeidet	1	—
alch, E. S., Philadelphia	1	—
endixen, B. E., skolebestyrer	77	—
ergens Aftenblad	1	—
Tilsammen	127	bind

Overført	127	bind
Bergens avdeling av Norsk forening for socialt arbeid	9	—
Bergens fængselselskap	1	—
Bergens haandverk- og industriforening	15	—
Bergens handelsforening	2	—
Bergens handelsgymnasium	2	—
Bergens læreguthjem	1	—
Bergens museum	2	—
Tilsammen	159	bind

Overført	159	bind
Bergens museums jordskjælvstation	1	—
Bergens privatbank	1	—
Bergens samlag	5	—
Bergens skogselskap	1	—
Bergens tekniske skole	2	—
Bergens Tidende	2	—
Bergens ynglingeforening	1	—
Blydt & Lunds forlag, Kra.	1	—
Bud og hilsen	1	—
Carnegie endowment of international peace	1	—
Chicago. John Crerar library	1	—
Dagbladet	1	—
Dagens liv	1	—
Deichmanske bibliotek, Kra.	3	—
Dethloff, H. G., dr.	1	—
Domkirkens blaakorsforening	1	—
Finansdepartementet	15	—
Floors bokhandel	1	—
Gula Tidend	1	—
Hagelsteen, J., overretssakfører	2	—
Hamar folkebibliotek	1	—
Hambro, C. J., redaktør	59	—
Hansen, Lorentz, disponent	20	—
Henrikssen, Finn B., redaktør	130	—
Holmsen, Borghild, frk.	3	—
Houge, frk.	2	—
Jahr, Torstein, Washington	1	—
Jordan, Sverre, komponist	18	—
Kildal, amtmand, Molde	3	—
Kirkedepartementet	1	—
Klyve, Mens, boktrykker	1	—
Kristiania kunstindustrimuseum	1	—
Kristiania Videnskapsselskapet	4	—
Krohn, Jens	5	—
Landbruksdepartementet	2	—
Loubat, duc de, Paris	1	—
Lous, Anna, frk.	4	—
Madsen, Einar, dr.	6	—
Magdalenehjemmet, Bergen	1	—
Martens, Ditlef, baker	15	—
Massachusetts general hospital	2	—
Meyer, W. D., cand. mag.	1	—
Tilsammen	483	bind

Overført	483	bind
Mo, Hjørdis, frk.	2	—
Mohn, frkn. Benthe & Franziska	1	—
Mohn, E. K., redaktør	16	—
Morgenavisen	1	—
Morgenbladet	2	—
Mowinckel, Hugo, godseier	1	—
Mørk, G., kaptein	2	—
Den nationale scene	1	—
Norges geologiske undersøkelse	1	—
Norges landbrukshøiskole	1	—
Norges sjøkartverk	1	—
Norsk folkemuseum, Kra.	1	—
Norsk forening for socialt arbeide	3	—
Norske historiske kildeskriftkommission	2	—
Norske Intelligenssedler	1	—
Olsen, Amalia, fru	2	—
Poulsen, Andreas E., kelner	1	—
Reimers, Emanuel	1	—
Risdahl, journalist	6	—
Ritscher, A., kontorchef	2	—
Schetelig, Haakon, dr.	5	—
Schjelderup, Wilhelm M., overretssakfører	1	—
Seidl, Otto, dr., Dortmund	1	—
Sellæg, Dina, frk.	11	—
Selskapet for de norske fiskeriers fremme	1	—
Skandinaven	1	—
Solheim, K., organist	15	—
Det statistiske centralbureau	19	—
Stavanger kommunale bibliotek	1	—
Styrmandsforbundet	1	—
Søndre Bergenhus amts skogforvaltning	1	—
Tang, Per, premierløitnant	1	—
Thrap, Daniel, sogneprest	11	—
Tidens Tegn	2	—
Understøttelsesforening for ældre kvindelige tjenere	1	—
Vedeler, Fredrik, kjøbmand	29	—
Verdens Gang	1	—
Tilsammen	633	bind

Overført	633	bind
estlandske blindeforbund	2	—
estlandske kunstindustrimuseum	1	—
etlesen, Emil, overlærer	1	—
Vashington. Library of Congress	2	—
Vesenberg, Astrid, frk.	1	—
Tilsammen	640	bind

Ovnrført	640	bind
Wick, B. L., sakfører, Cedar, Rapids	1	—
Wilkerling, Petra, frk.	2	—
Wilson, Maud, sanglærerinde	25	—
Ytredal, Gurine, frk.	3	—
Tilsammen	671	bind

Bilag 2.

Bøker i literaturhistorie.

Anbefalet av dr. *Just Bing.*

Clausen:	Verdens literaturhistorie (herunder *Heiberg* Græsk-romersk lit., *A. Hansen* Engelsk lit., *Vedel* Fransk lit.
Schück:	Oldtidens literatur.
Faguet:	16eme, 17eme, 18eme siécle.
Taine:	Englands literaturhistorie.
Gosse:	Modern English literature.
Scherer:	Tysklands literaturhistorie.
Brandes:	Hovedstrømninger i det 19de aarhundrede.
Bing:	Europas literaturhistorie.
Petersen:	Dansk literaturhistorie.
Vedel:	Guldalderen i dansk literatur.
Winckel-Horn:	Danmarks literatur.
Schück & Warburg:	Svensk literaturhistorie.
Vedel:	Svensk romantik.
Mortensen:	Från Aftonbladet till Röda rummet.
Jæger:	Norsk literaturhistorie.
Olrik:	Vikingetiden.
Grundtvig:	Danske folkeviser.
Landstad:	Norske "
Bugge:	" "
Bing:	Norsk literaturhistorie.

Monografier:

Lassen, Skavlan, Troye, Koht:	Wergeland.
Løchen:	Welhaven.
Gran:	Norges dæmring.
Brandes:	Holberg.
Collin:	Bjørnson.
Jæger, Vasenius, Bing:	Ibsen.
Brandes:	Shakespeare.

Bilag 3.

Bøker om religiøse spørsmaal.

Anbefalet av pastor *Konow*.

Brevet til Diognet (Vidnesbyrd fra kirkefædrene XIV).
Augustins bekjendelser.
Bøker om Luther. a992 L97j
a992 L97l
a992 L97p
a230 F25g.
Breve fra Luther, overs. av F. L. Münster.
Missionsberetninger.
Voskamp: Under dragens banner og korsets tegn i Kina.
Bøker om Buddha, Muhammed og de gamle profeter.
For kirke og kultur (tidsskrift).
Provst Færdens bøker. a220 F99a
a220 F99k.
James: Religiøs erfaring. a201 J29.
Bøker om teosofi.
Drummond: Det største i verden. a204 D79.
— Naturens lov i aandens verden.
Chamberlain: Die Grundlagen der 19ten Jahrhundert.
Emerson: Essays (paa engelsk og tysk).
Marc Aurels betragtninger, paa dansk ved L. C. Hansteen.
Farrar: Hedenske sandhedssøgere.
Stuart Mill: Deisme, oversat.
Carlyle: Sartor Resartus (paa engelsk).
Vidnesbyrd fra kirkefædrene I — XVIII.

Bilag 4.

Biblioteksbygninger i utlandet.

Indberetning om en reise, foretat med kommunalt stipendium april—mai 1913 for at studere biblioteksbygninger og deres indredning.

Man har saa længe hørt indprentet at Amerika er bibliotekbygningernes land, at man næsten skulde tro der ikke fandtes severdige biblioteker andetsteds i verden. Dette er imidlertid ikke tilfælde. For staar end Amerika avgjort høiest baade hvad angaar bibliotekernes ydre, deres indredning og de systemer som anvendes der, saa kan man dog se meget av interesse i biblioteksfaget ogsaa i europæiske lande. Særlig gjælder dette England som næst De forenede stater og Kanada vel er det land i verden som har det høiest utviklede biblioteksystem. Ialfald indtar England en uomtvistelig førerstilling mellem europæiske lande, hvad folkebiblioteker (public libraries) angaar. Dette skyldes for en stor del Andrew Carnegies gavmildhet som alle engelsktalende lande nyter godt av. Der er i de senere aar blit bygget en række Carnegie biblioteker, særlig filialer, i Storbritannien og Irland, og mange av disse er vel værd at studere. I nedenstaaende oversigt over biblioteksbygninger i Europa vil kun bli nærmere omtalt de biblioteker som det er noget særlig at merke ved, da pladsen neppe vil tillate en nøiagtig beskrivelse av alle som blev besøkt.

De byer i England hvor der er mest at se og lære er uten sammenligning Sunderland, Bolton og Liverpool. Ikke i nogen av disse byer har man nogen moderne bygning for hovedbiblioteket, men i alle findes der praktisk og greit indredede filialbygninger, for største delen gaver fra Andrew Carnegie. Sunderland er en by paa omkring 170,000 indbyggere. Hovedbiblioteket er sammen med byens kunstmuseum i en gammel bygning som ikke er særlig bemerkelsesværdig. Bibliotekaren, Mr. Deas, er imidlertid en mand med meget moderne anskuelser biblioteksaker, og saa godt som det er mulig har han indredet den gamle bygning saaledes at den kan gjøres brukelig for de moderne bibliotek-systemer. I utlaansværelset er der aapne hylder, rigtignok forsynet med

len sikkerhetsforanstaltning som man paa engelsk kalder „gateways", d. e. maa porte som maa aapnes av assistenten bak utlaanspulten forinden laanagerne kan slippe ind i aapne-hylderværelset. Hver laantager som ønsker en bok fra de aapne hylder maa vise frem sit laantagerkort ved utlaanspulten, hvorefter utlaansassistenten trykker paa en knap som aapner porten. Naar laantageren har valgt sig sin bok faar han den stemplet paa den anden side av pulten, og assistenten maa aapne den anden port før han kan slippe ut. Ved hjælp av denne sikkerhetsforanstaltning er man temmelig ukjendt England med tyveri fra de aapne hylder. Forsaavidt betegner systemet med portene en fordel, men naar der er stor trængsel ved utlaanspulten turde det hænde at ekspeditionen blev noget sinket paa grund av denne foranstaltning. Selv om saa ikke er tilfældet kan det dog indvendes at laantagerne under dette system ikke faar den utprægede følelse av eiendomsandel i boksamlingen og derav følgende øket interesse for dens fremgang som netop skulde være en av fordelene ved systemet med aapne hylder. Hvordan dette er eller ikke, ett er imidlertid sikkert: at de engelske biblioteksfolk som benytter systemet med „gateways", uttaler sig enstemmig rosende om dets virkninger og ikke for meget godt vil opgi den strengere kontrol som det fører med sig.

I utlaansværelset i Sunderland public library benyttes Lamberts patent med flytbare hylder, som findes særdeles praktiske og bekvemme. En eiendommelig kombination av hyldestøtte og anviserseddel er av stor interesse. Til nederdelen av hyldestøtten, hvis form forøvrig svarer til den kjendte Library Bureau model, er fæstet en liten metalrende, hvori man kan stikke smaa „guidecards" med navnene paa forfattere eller emner. Hvor en ny avdeling begynder stiller man en saadan hyldestøtte, som altsaa samtidig gir anvisning paa hvilken avdeling det er. Den praktiske støtte kan faaes hos B. R. Hill, St. Marys place, Newcastle on Tyne og koster 7 d. stykket.

Det interessanteste ved biblioteksystemet i Sunderland er de 3 nye Carnegie filialer og deres virksomhet. Hvad de engelske biblioteksbygningers ydre angaar maa det sies at de gjennemgaaende staar tilbake for de amerikanske med hensyn til enkelhet og værdighet. De virker ofte noget overlæsset og urolig og er ikke altid heldige fra arkitekturens side. Men det indre arrangement er i mange av dem særdeles heldig. I alle filialerne i Sunderland vil man først av alt lægge merke til det glimrende overblik man fra utlaanspulten har over alle værelser som publikum har adgang til. Utlaanspulten er bygningens centrum, hvorfra alt ledes. I alle filialerne er der aapne hylder, men disse er foreløbig kun plasert langs væggene, saa rummet forøvrig er helt frit. Naar

det blir nødvendig for utvidelsens skyld, vil man stille op gulvhylder i værelsets midtre del. Hylderne er av træ og dette anbefales meget av bibliotekaren. Foran utlaanspulten (ut mot indgangen) er i nogen høide fra pulten en liten glasskjerm, som beskytter assistenterne mot træk fra indgangsdøren og som desuten gir dem anledning til frit at disponere over utlaanspultens fremside, uten at risikere at bli forstyrret av publikum. Det enkle arrangement, som gjør et særdeles praktisk indtryk, er netop blit indført ved biblioteket i Bergen.

Av læseværelser findes der 3 i hver filial, et almindelig læseværelse, et læseværelse for barn og et litet læserum for damer. Dette lille læserum for damer finder man igjen i næsten alle engelske biblioteker, og de engelske bibliotekarer hævder at det er absolut nødvendig at ha det. For norske biblioteksfolk smaker det litt av overdrivelse at ha egne læseværelser for kvinder, men forholdene i de to lande tør med hensyn herpaa være høist forskjellige, og erfaringen har altsaa vist at disse ekstra læseværelser er ønskelige i engelske biblioteker. — Læseværelset for barn er ikke saa stort som man skulde ventet og neppe tilstrækkelig til at tilfredsstille behovet. Det er imidlertid særdeles lyst og pent og rikelig utstyrt med bøker, billeder paa væggene, o. s. v. I filialerne i Sunderland har barn ikke egen indgang til sin læsesal og sit utlaan, men gaar ind ad samme vei som de voksne. Hvorvidt barn bør ha egen indgang til biblioteket er et stridsspørsmaal inden biblioteksverdenen, baade i England og andre lande. De fleste engelske biblioteksfolk holder dog paa den egne indgang for barn, og personlig mener jeg ogsaa den er ønskelig, da erfaringen viser at de voksne laantagere ofte føler sig sterkt genert av det voldsomme indryk av barn, naar indgangen og vestibulen er den samme. Filialerne i Sunderland gjør et stort arbeide for barns læsning og utlaan av bøker til barn er i stadig stigende.

Paa grund av den glimrende utsigt fra utlaanspulten, hvorfra der er aapent ind til de to læseværelser paa begge sider, kan filialerne i Sunderland drives med meget litet personale og er saaledes svært økonomiske hvad administration angaar. I det hele faar man ved et hurtig besøk i hovedbiblioteket og dets filialer indtryk av at Sunderland har et moderne, praktisk og økonomisk biblioteksystem og at lederen, Mr. Deas forstaar at føre den fremtidige utvikling i det rigtige spor.

I Newcastle on Tyne (ca. 300,000 indbyggere) har man derimot et noget gammeldags biblioteksystem. Her holder man endnu paa det gamle „indikatorsystem“ for utlaan av bøker og har heller ikke i metoder forøvrig adoptert de nyeste opfindelser*). Biblioteket er imidlertid sterk

*) Fagliteraturen utlaanes dog fra aapne hylder.

hindret i sit arbeide av lokale forhold; den egne bygning for hovedavdelingen er gammel og ikke særlig skikket for sit bruk. Naar man tar i betragtning benyttelsen av de gamle metoder maa det sies at biblioteket har naadd forholdsvis langt i mange retninger. Men det er vel neppe tvilsomt at man i Newcastle vilde kunne naa mange flere med bøker om man bekvemmet sig til at indføre aapne hylder. Det gamle indikatorsystem er tungvint og upraktisk og litet tilfredsstillende for den laantagende. Det er imidlertid merkelig hvor mange steder, selv i England, bibliotekerne endnu holder paa indikatoren. Der synes at være to partier blandt engelske biblioteksfolk med hensyn til spørsmaalet utlaanssystem, ét for indikatoren og ét for de aapne hylder, og det tør kanske være tvilsomt hvilket er det sterkeste. I det hele er det ganske merkelig, hvor vanskelig de aapne hylder har hat for at vinde indpas i engelske biblioteker. Nu synes det imidlertid som man mere og mere gaar over til dette nye og praktiske system, men den tid er vistnok endnu langt borte, da alle ledere av engelske biblioteker forlater indikatoren og gaar over til de aapne hylder.

Et par filialbiblioteker i Newcastle var ikke uten interesse. De var ikke nye og ikke særlig moderne indrettet, men hadde en forholdsvis meget stor søkning. I et av dem stod al skjønliteratur i hylder under utlaanspulten, som derfor var meget stor, og utlaantes efter indikator. I en anden filial, en noksaa gammel bygning, var utlaansværelset i 2den etage.

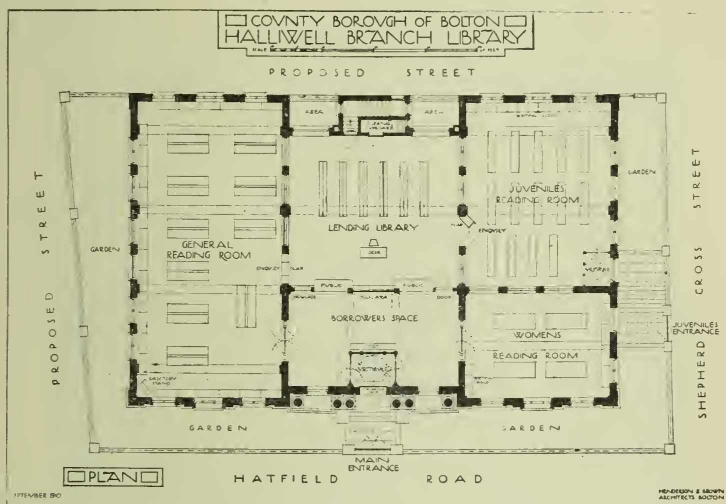
Like ved Sunderland ligger byen Middlesbrough med noget over 100,000 indbyggere. Her fik det off. bibliotek en ny Carnegie bygning som blev aapnet mai 1912. Til at være saa nylig bygget, synes det imidlertid som bygningen ikke er særlig praktisk, og hovedindtrykket av den er en skuffelse. Hvad det ydre angaar er det ikke særlig bemerkelsesværdig, det virker nærmest litt flatt, almindelig og kjedelig. Indvendig er bygningens centrum optat av en stor og mægtig trap som fører op til 2den etage; set fra bibliotekstandpunkt er et saadant arrangement selvsagt meget uheldig. Utlaansværelset er tilvenstre for indgangen og er stort og lyst, men ordningen her vanskeliggjøres ved den besynderlige og litet praktiske kombination av utlaanssystemer, aapne hylder for fagliteraturen og indikator for skjønliteraturen. Til høire for indgangen er et stort læseværelse for damer og i bygningens bakre del, med egen indgang fra baksiden, et meget stort læseværelse for aviser, et saakaldt „news-room“. Disse sidste værelser er meget almindelige i engelske biblioteker og byr som regel kun paa den aller populæreste læsning som aviser og tidsskrifter. For at forhindre at folk blir sittende og læse aviser den ganske dag, blir aviserne fastskrud til læsebretter langs væggene og publikum maa altsaa staa og læse dem. I

bygningens 2den etage er et imponerende referance-værelse for alvorligere studier; det omgives av et galleri og rummer saaledes en stor mængde referance-verker. Over læseværelset for damer er et eget læseværelse for juridiske bøker.

Biblioteket i Middlesbrough gjør, saavidt jeg kunde forstaa, et stort arbeide baade med hensyn til utlaan og referancearbeide, men man kan ikke — efter et kort besøk — frigjøre sig for indtrykket av at det store areal den nye biblioteksbygning indtar burde været utnyttet paa en mere hensigtssvarende og økonomisk maate. Særlig maa det fremhæves at den maate hvorpaa bygningen er opstykket i en række adskilte rum uten letvint forbindelse, baade maa forhøie administrationsutgifterne og vanskeliggjøre et praktisk samarbeide mellem de forskjellige assisterende.

Like i nærheten av M a n c h e s t e r, som for tiden holder paa at reorganisere sit biblioteksystem uten at det dog paa langt nær er færdig, ligger byen B o l t o n med ca. 200,000 indbyggere. Hovedbiblioteket er i 2 bygninger, en for referanceavdelingen og en for utlaansavdelingen, begge gamle, stygge, trange og litet praktiske. Der foreligger imidlertid planer for bygning av stort nyt hovedbibliotek og der skal være haab om at saken gaar iorden i en nær fremtid. I utlaansavdelingen i det nuværende hovedbibliotek er der ikke aapne hylder og bibliotekaren, Mr. S p a r k e, som forøvrig har meget moderne anskuelser i biblioteksaker, stiller sig noget tvilende overfor nytten av dette system. Er bygningerne for hovedbiblioteket i Bolton daarlige og litet værd at studere, saa har til gjengjæld enkelte av filialbygningerne adskillig at lære en. Der er ialt 8 filialer, hvorav 3 ganske nye Carnegie bygninger. I to av disse, A s t l e y B r i d g e branch library og H a l l i w e l l branch library er der indikatorsystem for utlaanet. Bortset fra denne forældede ordning er begge disse filialer greit og praktisk indrettet. De bestaar av 1 etage og kjelder. Den førstnævnte har indgangen i hovedfaçadens ene hjørne med egen indgang for barn i samme façades andet hjørne. Fra vestibulen kommer man ind i et stort og rummelig værelse for laantagere som venter paa at faa sine bøker utlevert. En længere skranke med indikator skiller publikum fra bokhylderne. Hovedlæseværelset som ligger tilhøire for utlaansskranken er lyst og rummelig, ca. 150 m.² med plads til mindst 60 mennesker. Bordene og stolene baade her og i bygningerne forøvrig er utarbeidet efter bibliotekarens egne tegninger og er særdeles pene og praktiske. Tilvenstre for utlaansskranken er et litet læseværelse for damer, samt et læseværelse for barn med plads til nogen og firti besøkende. Dette sidste værelse har egen indgang, og bibliotekaren holder sterkt paa nødvendigheten herav. Bordene i dette værelse har kun den halve bredde av almindelige

ord, med plads til læsende bare paa den ene side, og alle barn sitter saa-edes med ansigtet én og samme vei. Denne ordning, som jeg tidligere ldrig har set, gjorde et heldig indtryk; baade forhindrer den at barnene lir forstyrret av sin vis-à-vis, og dertil medfører den at samtlige besøkende værelset er under bedre opsigt fra assistenten i utlaansrummet. Mellem tlaansrummet i centrum og læseværelserne paa begge sider er der nemlig lot glasvægger og assistenten ved utlaansskranken har derfor en glimrende tsigt over samtlige værelser som søkes av publikum. I læseværelset for

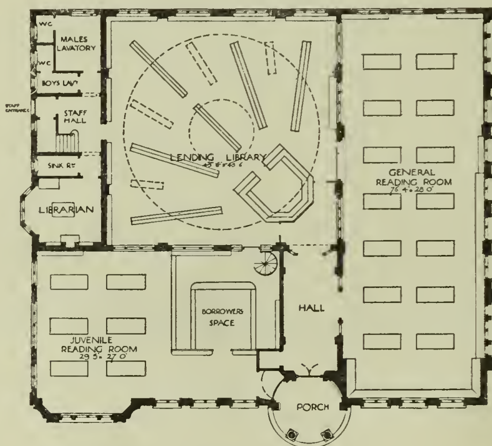


Halliwell filialbibliotek, Bolton.

arn er der endvidere opstillet skrivepulter langs væggene, saa barnene ar anledning til at utføre sit hjemmearbeide paa biblioteket. I alle læse-ærelserne er væggene i nogen høide fra gulvet forsynet med glassert tegl-ten, holdt i en smuk mørkegrøn farve, og som baade gjør et koselig indtryk g i høi grad bidrar til at forhøie rensligheten i værelserne. Baade Astley Bridge og i Halliwell filialen er der fra barnenes læseværelse ut mot utlaansrummet en aapen disk, hvorfra alle hjemlaan av barnebøker kspederes. Paa grund av den glimrende utsigt fra utlaansrummet behøves ngen inspektør i nogen av læseværelserne og filialerne blir saaledes meget konomiske og praktiske at drive. Ikke i nogen av de 3 nye filialbiblioteker Bolton er der mere end 2 eller 3 assistenter, plus en vaktmester. I byg-

ningernes underetage findes værelser for personalet, utpakningsrum, lagerrum, varmeanlæg, og lignende.

Indredningen av Halliwell branch library er i sine hovedtræk lik den i Astley Bridge branch. Litt forskjellig er imidlertid Great Lever branch, idet der her er aapne hylder, rigtignok med sikkerhetsforanstaltningen med „gateways". Rummenes forhold til hinanden indbyrdes er dog noget nær det samme. Paa de aapne hylder staar foreløbig ca. 12,000 bind. Alt ialt har de 3 nye filialer ca. 30,000 bind til utlaan. Ved hjælp av disse nye filialer, som er planlagt med omtanke og forutseenhet, er Bolton godt paa vei til at faa et fuldt moderne biblioteksystem. Særlig fortjener at nævnes det store og omfattende arbeide biblioteket gjør



LIBRARY AND READING ROOMS FOR WALTON AND FAZAKERLEY LIVERPOOL

for barns læsning, idet det — ved siden av virksomheten i filialernes barneavdelinger — ogsaa besørger utlaant et imponerende antal gode barnebøker gjennem skolerne. Hvad det nu først og fremst gjenstaar for biblioteket er at fremme planerne om en ny og praktisk bygning for hovedavdelingen. Det nuværende hovedbibliotek har kun én ting av interesse at vise den besøkende, og det er dets hyldesystem. Dette ser greit og praktisk ut. Hylderne er av staal og er let flytbare ved en særskilt opfundet mekanisme. De faaes hos W. Lucy & co., Eagle iron works, Oxford, hvor man likeledes kan faa katalog over firmaets hyldesystem.

I Liverpool, som med hensyn til indbyggerantal nu nærmer sig sterkt millionen, ligger bibliotekets hovedstyrke likesom i Bolton i det udmerkede filialsystem. Hovedbygningen skriver sig helt fra 1860, men er allikevel ganske imponerende utvendig set. Hvad indredningen angaar har

man forsøkt at tillempe den mest mulig efter de krav de moderne systemer stiller, og dette er tildels lykkedes. Bibliotekaren, Mr. Shaw, som er en mand med meget moderne anskuelser, bestyrer ikke alene hovedbiblioteket, men ogsaa 10 filialer, hvorav 2 nye udmerkede Carnegie bygninger. Den ene av disse, The Walton and Fazakerley branch library, er det bedste filialbibliotek jeg har set i England. Bygningen som kostet ca. 8000 pund, bestaar av 1 etage og kjelder, og dens ydre gjør et enkelt og overordentlig tiltalende indtryk. Indredningen er glimrende. Gjennem en liten vestibule kommer man ind i utlaansrummet, hvor der er aapne hylder med en bokbestand av ca. 10,000 bind, men med rikelig plads til



Ungdomsværelset i Walton and Fazakerley filialbibliotek, Liverpool.

alfald 25,000 bind. Skjønliteraturen staar paa træhylder langs 2 vægger, mens fagliteraturen har plads paa hylder ute paa gulvet, opstilt halvcirkelformig med centrum i utlaanspulten. Fra utlaanspulten er der glimrende utsigt, ikke alene over utlaansrummet, men ogsaa over det store læseværelse (ca. 250 m.²) og over læseværelset for barn, idet disse værelser kun er adskilt fra utlaansrummet ved glasvægger. Noget eget læseværelse for damer eksisterer ikke, men enkelte borde i det store læseværelse er reservert for damer. Læseværelset for barn har egen indgang, og nødvendigheten herav hævdes meget bestemt. I dette læseværelse er der en interessant kombination av læserum og utlaan for barn, som saa overordentlig praktisk ut og paastodes at fungere udmerket. Omtrent $^1/_6$ av værelset optages av utlaanet som bestaar av hylder med gitter foran, hvor barnene

kan gaa og peke ut den bok de vil laane, samt av en liten skranke som vender frem mot det store utlaansrum, hvor assistenten straks blir opmerksom paa de barn som kommer frem til skranken. Paa denne maate behøves ingen egen assistent i værelset for barn. De øvrige $^{5}/_{6}$ av værelset benyttes til læsning og er forsynt med praktiske borde og stoler; denne avdeling er likeledes — ved hjælp av glasvæggen — under opsyn fra aapne-hylderrummet. Læseværelset for barn er aapent fra kl. 12 til 2 og 4 til 8, og utlaanet fra kl. 12 til 2 og 6 til 8. Kombinationen av utlaan og læsning for barn i et og samme værelse er neppe meget almindelig i europæiske biblioteker, da det gjerne indvendes at de laantagende barn forstyrrer de læsende, men saaledes som det er ordnet i Walton branch i Liverpool skulde denne indvending vistnok bortfalde og ordningen friste til efterligning i andre biblioteker.

I den nogenlunde nye filialbygning, The Andrew Carnegie branch library, West Derby, er der ikke aapne hylder, men utlaansrummet kan dog naarsomhelst indredes for dette system. Av særlig interesse i denne filial, som forøvrig ligner den vanlige type av engelske filialbygninger, er et galleri over utlaansrummet med plads til ca. 12,000 bind. For den fremtidige utvidelse kan jo dette ha sin praktiske betydning, men det lille taarn som muliggjør dette galleri, gjør utvendig set et noget smagløst indtryk. Biblioteket hadde i 1911 ca. 13,000 bind og laante ut i samme aar ca. 148,000 bind, hvorav ca. 29,000 til ungdom.

I Rawdon branch library er det av interesse at se, hvorledes et læseværelse som ikke hadde særlig stor søkning, er blit utvidet til ogsaa at omfatte en utlaansavdeling som benyttes ualmindelig flittig. Læsebordene er for største delen blit beholdt, og værelset har saaledes bevaret karakteren av læseværelse, men en utlaansavdeling paa ca. 8000 bind, som er opstillet paa gitterhylder og laanes ut til voksne og barn, er det som har faat fart i søkningen til denne filial. Med bare de 8000 bind som man hadde til disposition kom man i 1911 op i et utlaan (hjemlaan) av ca. 163,000 bind, hvorav ca. 60,000 til barn. Filialen bestaar kun av dette ene værelse som er ca. 120 m.^{2} stort. Den umaadelige søkning denne lille filial har vidner høit om den praktiske forutseenhet og dygtighet hvormed den er ledet.

Ved de øvrige filialer i Liverpool er det ikke noget specielt at merke. De fleste av dem er greie og praktiske bygninger, som har sterk søkning og hvor der gjøres meget godt arbeide. Særlig lægger bibliotekerne i Liverpool vegt paa at skaffe byens ungdom god og nyttig læsning, og for at naa dette maal arbeides der ihærdig og maalbevisst. Likeledes lægger den besøkende med glæde merke til det fortrinlig centraliserte biblioteksystem

yen har. Det er fra hovedbiblioteket alle de mange filialer i sidste instans tyres og den enhet i ledelsen som paa denne maate vil gjøre sig gjældende r selvsagt av stor nytte.

I saa maate er London adskillig uheldigere stillet, idet der her ikke r noget stort centralbibliotek, hvorunder de mange folkebiblioteker i byens rskjellige deler sorterer. Mange av bibliotekerne i London er godt ordnet g ledet, men det er beklagelig at der ikke er nøiere samarbeide mellem em end tilfældet er. Hvert enkelt stræver for sig. Et av de interessan-este og lærerikeste offentlige biblioteker i London er Islington public ibrary, ledet av den kjendte engelske bibliotekar Duff Brown. Det r i en egen og meget praktisk bygning som blev tat i bruk for ca. 6 aar iden. Fra utsiden er den ikke særlig imponerende, men det indvendige r til gjengjæld desto bedre. Bygningen bestaar av 2 etager og kjelder. 1ste etage er utlaansrummet, læseværelset for barn og læseværelset for oksne. I 2den etage er referance-læseværelset, et stort og et litet fore-ragsrum og bibliotekarens kontor. I kjelderen er der lagerrum for bøker edenunder utlaansværelset og bakerst i samme rum arbeidsborde for assi-tenter, ifærd med at reparere eller ombinde bøker. Underbibliotekaren ar sit eget kontor med plads til 2 eller 3 assistenter, men ellers er der intet rbeidsrum for personalet. Biblioteket har ca. 30,000 bind i hovedbyg-ingen, hvortil kommer ca. 60,000 bind i 2 filialer, saa det samlede bind-ntal skulde bli ca. 90,000. I hovedbiblioteket er der bibliotekar, 15 assi-tenter og vaktmester, i en av filialerne 8 assistenter og i den anden 7 assi-tenter. Biblioteket laaner ut over 1 million bind om aaret, og er et av e mest „levende" biblioteker i England.

Utlaansværelset ligger ikke i bygningens centrum, men tilvenstre for ovedindgangen, idet midtpartiet optages av vestibule og trap til 2den etage. enne ordning er neppe særlig heldig, men forøvrig er indredningen meget od. I utlaanet er der aapne hylder, hvortil man kommer gjennem strengt ontrollerte porte. Den bakerste del av utlaanspulten er noget høiere end en øvrige og er indredet med hylder ut mot publikum, hvori bøker som etop er kommet tilbake, men som man ikke har faat tid til at sætte paa ne regulære hyldepladser, blir stillet op og gjort tilgjængelig for laan-gerne, — tilsyneladende et meget praktisk arrangement. I utlaan som i gerrum brukes „Lucy adjustable shelving", flytbare hylder m ser tilfredsstillende ut og anbefales sterkt (samme som i Bolton). Ut-ansværelset er ca. 225 m.² stort.

Læseværelset for barn, ca. 230 m.² stort, er lyst og pent og meget greit dredet. Det har ikke egen indgang. Utlaan og læserum er kombinert dette værelse. Der er i værelset en egen utlaanspult, hvor der

stadig sitter en assistent, og hvorfra der ogsaa er overblik over hel læserummet. Fra utlaansværelset for voksne, som støter direkte o] til det, er der ingen glasvæg eller aapent rum forøvrig. Barnenes værels er noksaa isolert, men det tør hænde at dette er en fordel. Likesom Bolton er bordene gjort saa smale, at man bare kan sitte langs den en side av dem. Langsmed væggene er skrivepulter, hvor skolearbeidet ka bli gjort.

I 1ste etage er videre et rummelig og pent læseværelse for tidsskrifte ca. 280 m.² stort, som er under stadig tilsyn av en speciel inspektør.

Referance-værelset i 2den etage, som er av samme størrelse som de almindelige læseværelse, er likeledes under stadig tilsyn av en egen assi stent. Referance-bøkerne staar paa hylder langs væggene og publikum ha fri adgang til dem. For karter, atlaser, etc. er der særskilt konstruert hylder. Der er ikke border, men arbeidspulter, enten blot for 1 person eller flere er stillet sammen, saa der blir arbeidsrum for 2 eller 3 persone ved hvert kompleks. Disse pulter er specielt konstruert av bibliotekaren Mr. Brown, og gjør et greit og tiltalende indtryk.

I 2den etage er der videre en meget stor foredragssal, ikke langt fra 300 m.² og med rummelig sitteplads til 500 mennesker. Et mindre fore dragsværelse paa ca. 84 m.² brukes til mindre sammenkomster. Fra bibliotekarens kontor er der et litet vindu ned til utlaanet, saa dette kan kontrolleres, ifald det ønskes.

Alle de rum som skulde tænkes at være nødvendige i et moderne folke bibliotek findes i Islington public library, og hvert enkelt av dem gjør e praktisk og tiltalende indtryk. Som det vil fremgaa er den indbyrdes ordning av rummene noget forskjellig fra hvad tilfældet er i de fleste av de tidligere omtalte filialer, men det maa erindres at indredningen av e stort hovedbibliotek og en liten filial ikke fuldt ut kan sammenlignes, da problemet i sine hovedtræk er temmelig forskjellig. Et stort bibliotek som Islington public library maa selvsagt ha langt større personale end filialerne og nødvendigheten av overblik over hele virksomheten fra et enkelt punk gjør sig ikke paa langt nær saa sterkt gjældende her. Tiltrods herfor turde det været en fordel om utlaansværelset var blit lagt i centrum og trappe arrangementet paa en av siderne.

Der er flere folkebiblioteker i London som med hensyn til maal og virkemaate ligner Islington p. l. Omraadet for deres virksomhet er ind skrænket til én eller flere av de „boroughs“, hvori verdensbyen er opdelt og efter størrelsen av dette virkeomraade har hvert enkelt en eller flere filialer, eftersom nødvendigheten tilsiger. Som tidligere nævnt er det en beklagelig mangel paa samarbeide mellem disse londonske biblioteker, og

den tanke danner sig uvilkaarlig hos den tilreisende at der maatte kunne istandbringes en ordning, hvorved det store nationalbibliotek British Museum, som ledes saa forstaaelsesfuldt og moderne, blev den øverste leder av alle folkebiblioteker i London, i likhet med hvad the New York public library er av de talrike folkebiblioteker i New York. Tanken har vistnok tidligere været fremme, men tilsyneladende ikke vundet synderlig interesse eller tilslutning.

Den næste by jeg besøkte, hvor jeg fandt noget av interesse hvad biblioteksbygninger angaar, var Haag (ca. 290,000 indbyggere). Her har man først og fremst det største bibliotek i Holland, „Koninklijke Bibliotheek", med ca. 600,000 bind og ledet av den dygtige, fremskridtsvenlige bibliotekar dr. Greve. Den oprindelige bygning for biblioteket er meget gammel, helt fra 1738, men for 3 aar siden blev der opført en ny tilbygning, som er særdeles praktisk indredet. Særlig vil man fæste sig ved en stor, lys og vakker læsesal med plads til ca. 100 besøkende. Biblioteket er imidlertid væsentlig et referance-bibliotek, og indredningen derfor naturlig meget forskjellig fra hvad der vilde passe for et folkebibliotek. Av større interesse for det øiemed, hvori studiereisen nærmest blev foretat, var det derfor at besøke det lille reorganiserte folkebibliotek, „Openbare Leeszaal en bibliotheek", som dr. Greve ogsaa er den øverste leder av. Det blev grundlagt i 1906, men reorganisertes i 1911 og flyttet samme aar til et leiet hus, der gir plads for et læseværelse, utlaan, administrationsværelser, indbindingsrum, og bopæl for vaktmesteren, alt samlet i én etage med kjelder. Hele biblioteket bestaar bare av ca. 8500 bind og utlaanet gik i 1912 ikke høiere op end til ca. 31,000, men bokbestanden vokser raskt og utlaanet i forhold hertil. Læsesalen som ligger i etagens centrum er lys og vakker og har rummelig plads til 80 besøkende. Der er et langt bord i midten i hele salens længde, beregnet paa læsning av aviser og tidsskrifter; ved den ene langvæg findes mindre studieborde, hvor man har anledning til at drive alvorligere studier. Referance-bøkerne staar i hylder langs væggene og kan uhindret tages frem av publikum. Ved den ene kortvæg sitter til stadighet en inspektør.

Uten at være adskilt fra læsesalen ved nogen væg kommer avdelingen for utlaan. Der er ikke aapne hylder; publikum maa henvende sig til assistenten ved utlaanspulten for at faa hvad de ønsker. Bortset fra denne gammeldagse indredning er utlaanet forsynt med moderne systemer, som seddelkatalog, amerikansk numereringssystem, o. lign. I hele biblioteket har man det saakaldte Lipman hyldesystem, som er særdeles vidt utbredt i Europa utenom de engelsktalende lande og som nylig er blit anvendt i det nye Universitetsbibliotek i Kristiania; det har flytbare jernhylder og ser letvindt og hensigtssvarende ut.

I kjelderen er der eget bokbinderi, drevet av vaktmesteren, der er bo binder av fag, og 2 bokbindersvende som assistenter. Disse er fuldt opt med indbinding for biblioteket, og har ikke lov til at ta andet indbinding arbeide. Det er en eiendommelighet for hollandske biblioteker, at de s regel holder egen bokbinder. At det har sin store praktiske fordel er uor tvistelig, men det synes litt flot av biblioteker paa 8—10,000 bind at benyt sig av det.

Biblioteket beskjæftiger alt ialt, foruten bibliotekaren, 5 assistente bokbinder-vaktmesteren med hans 2 assistenter og endelig 2 à 3 frivill assisterende, en ganske stor stab for saapas liten boksamling. Budgett er i 1913 16,291 gulden, hvorav til bøker 3950 gulden.

Det er væsentlig dr. Greves fortjeneste at dette offentlige bibliot er blit lagt over paa en nogenlunde moderne grundvold, og det er ha agt at føre arbeidet videre i den samme retning. Det er ganske besy derlig at man i en by av Haags størrelse ikke skal finde et videre utvikl system for folkebiblioteker, langt fremskreden som hollænderne jo forøvr er i forstaaelse av folkeoplysningens betydning. Det synes — baade Haag og andre steder i Holland — som man først i de sidste tider h begyndt at faa øinene op for den betydningsfulde faktor de fri bibliotek er i alt oplysningsarbeide. Saa meget desto glædeligere er det at der spidsen for den nye bevægelse staar mænd, der med fremsyn og forstaael leder utviklingen. Da vil resultaterne snart bli paatagelige for alle enhver.

Kun 1 times reise fra Haag ligger universitetsbyen Utrecht (c 120,000 indbyggere), hvor den nye bygning for folkebiblioteket („Openba leeszaal") blev aapnet i februar 1912. Det er en enkel og tiltalende by ning i rød mursten, bestaaende av 2 etager, kjelder og loft. Hovedin gangen er ikke imponerende stor, den er ikke midt paa façaden, men ligg noget til den ene side. Like ved siden av hovedindgangen er der en sæ skilt indgang, av litt kjeldermæssig utseende, for personalet.

Likesom i Bergen er i Utrecht pengene til bygningen blit saml ad privat vei, mens kommunen har overladt tomt. Bygningen kost ca. 45,000 gulden, med inventar ca. 60,000 gulden. Biblioteket ind holder ca. 11,000 bind. Stigningen i utlaanet var umaadelig efter at de nye bygning blev tat i bruk. I 1911 (i den gamle bygning) var utlaan ca. 13,000 bind, i 1912 (i den nye bygning) ca. 28,000 bind, altsaa en sti ning paa over 100 %. Samtidig steg procenten av den utlaante fagliterat voldsomt; i 1911 var den 17 % av det samlede utlaan, i 1912 28 %. Dis tal viser tilfulde fordelene for et bibliotek ved at komme over i rummeli og hensigtsmæssige lokaler.

I 1ste etage er der i centrum et meget litet utlaansværelse med skranke; der er ikke aapne hylder. Utlaanet for barn foregaar paa den ene side av samme skranke, og barn har ikke egen indgang til bygningen. Like bak utlaansskranken er bokmagasinet, som er meget litet og foreløbig bare optar 3 etager. Det tyske Panzer hyldesystem brukes i magasinet; det er en lett modifikation av det bekjendte Lipman-system og findes at være meget fordelagtig. Til venstre for utlaansskranken er en stor og lys læsesal (105 m.²) med plads til 80 personer. Der er 9 borde med plads til 8 ved hvert, og dertil et ekstra skrivebord. Bordene er trukket med lino-



Det off. bibliotek i Utrecht.

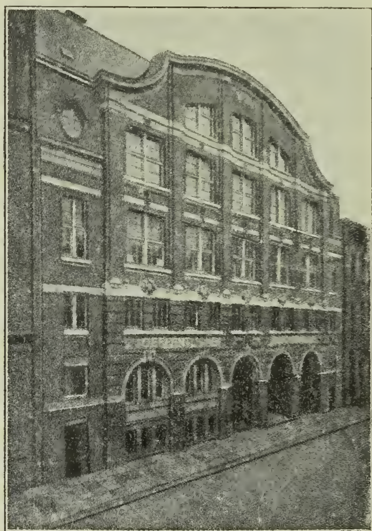
eum, som lett kan vaskes, og dette anbefales meget. Tidsskriftnumre er stillet op i nogen praktisk indrettede hyldebretter paa bordene. Der er i læsesalen en fast inspektør, som har sin pult like ved indgangsdøren.

Paa den anden side av utlaanet ligger læseværelset for barn, som er ganske litet, blot med plads til 30 besøkende. Ogsaa her sitter der en fast nspektør i hele aapningstiden (2 t. om form. og 2 t. om efterm.); hans pult er like ved indgangsdøren. Bøkerne til bruk paa læseværelset (ca. 200) taar paa hylder langs væggene, hvortil barnene har fri adgang. Utlaanet or barn indeholder ca. 1100 bind.

I 2den etage er der over læseværelset for barn en liten studiesal med plads til ca. 30 besøkende. Like ved siden av er bibliotekarens kontor med vindu ind til studiesalen, saa den kan kontrolleres paa denne maate.

Over den store læsesal er en foredragssal med plads til ca. 225 personer. — I kjelderen er der bokbinderi, som til stadighet beskjæftiger en bokbinder alt arbeide for biblioteket, ny indbinding, ombinding og reparation utføre her. I kjelderen er der endvidere et pent litet lunch- og hvilerum fo personalet.

Den nye bygning for folkebiblioteket i Utrecht gjør i det hele et pen og tiltalende indtryk, om der end kan paapekes enkelte svakheter ved ind redningen. Særlig vil man misbillige at utlaansrummet er saa snevert — rent bortset fra at det ikke har aapne hylder — og at utlaan og læserur for barn ikke har rikeligere pladsforhold. Men ellers har ogsaa indred



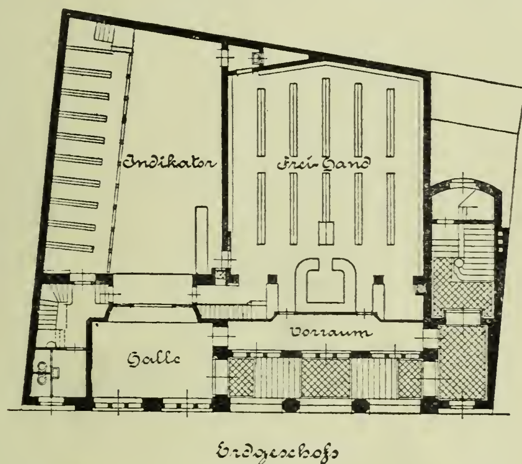
Det off. bibliotek i Hamburg.

ningen mange gode sider, og „Openbare leeszaal" i Utrecht gaar i denn sin nye bygning sikkert en lys og virksom fremtid imøte. At der i samm by findes et godt universitetsbibliotek paa ca. 250,000 bind er forsaavid bare en fordel, som folkebiblioteket da med saa meget desto bedre sam vittighet kan lægge hovedvegten paa at være et folkebibliotek i ordet bedste og egentlige betydning.

De tyske folkebiblioteker er gjennemgaaende besynderlig gammeldagse baade hvad angaar indredning og de systemer de bruker. Tyskernes med fødte konservatisme har stillet sig hindrende iveien for indførelsen av mo derne metoder i biblioteksarbeidet, og det er neppe tvilsomt at bibliotekern har lidt og endnu lider herunder. Ogsaa i de tyske biblioteker begynde man imidlertid saa smaat at agte paa tidens tegn i dette stykke, og ma

vil træffe paa enkelte som langsomt, men sikkert driver over mot en moderne biblioteksvirksomhet, paa høide med tidens krav.

Dette er saaledes tilfældet med Die öffentliche Bücherhalle zu Hamburg, som for 3 aar siden fik en stor ny bygning i Kohlhöfen for bibliotekets hovedavdeling. Den er indebygget og ser ikke særlig imponerende ut utvendig fra. To brede, mægtige trapper fører op fra indgangsportalen, 1 til læsesalen og 1 til utlaanet. I utlaanet er der to avdelinger, en avdeling med aapne hylder for fagliteratur, og i værelset ved siden av en avdeling for skjønliteratur og ungdomsliteratur, utlaant ved indikator. Denne opdeling maa — som tidligere nævnt — siges at være noksaa uheldig,



Utlaansværelset i Det off. bibliotek i Hamburg.

nen bare at tyskerne begynder at bli omvendt til det nye utlaanssystem — Frei-Hand“ som det kaldes paa tysk — er et glædelig tegn. De apne hylder er i hyldernes fulde længde forsynt med metalrender, hvori an indsættes anvisningskort, der altsaa bare skyves frem eller tilbake renden, eftersom det er nødvendig. Dette er tilsynelatende meget prakisk, da bøkernes plads let forskyves naar der er sterkt utlaan.

I 3dje etage er der en pen læsesal med lys fra begge sider, men den er tt liten, kun med plads til 60 personer. En eiendommelig benyttelse av tolerne som garderobe tiltrækker sig opmerksomheten. Hattene plaseres aa en træplate under stolsætet og frakken hænges i en slags jernholder ak paa stolryggen. Det ser praktisk ut, men i fugtig veir maa arrangeientet ha sine skyggesider. En anden besynderlig opfindelse er at fæste inge træplater til de mest populære bøker i læsesalen for at forhindre at

de blir stjaalet; dette virker kanske til sin hensigt, men det tar sig mege pudsig ut. — I en mellemetage under læsesalen er der et pent arbeids værelse for personalet, med plads til 7 assistenter, og et litet kontor fo bibliotekaren. Utlaanet for ungdomsliteratur er tilgjængelig for ungdom over 6 aar, men der er intet læseværelse for barn, og dette maa betegne som en meget stor svakhet ved bygningen.

Hovedbiblioteket i Kohlhöfen indeholder ca. 30,000 bind og har des uten 4 filialer som sorterer under det. Bygningen kostet ialt, ute inventar, ca. 150,000 Mark. Den virker ikke helt tilfredsstillende, hva indredning angaar, men kan vistnok forandres saaledes at en virksomhe langs fuldt moderne linjer kan drives i den. Personalet (bibliotekar o 5 assistenter, utelukkende damer) later ialfald til at ha tildels noksa moderne anskuelser om biblioteksarbeide. — Et større „Stadtbibliothek" i Hamburg (ca. 400,000 bind) sørger for utlaan av mere viden skabelig literatur og har et par læsesaler til benyttelse for studerende.

I Berlin er det av størst interesse at se den nye bygning fo „Königliche Bibliothek". Den er endnu ikke helt færdig, men er dog ta i bruk, idet man indretter sig provisorisk. Den blir en av de størst biblioteksbygninger i verden og virker baade ved utseende og anlæg mege imponerende. Paa grund av den provisoriske ordning er det vanskelig a faa noget paalidelig overblik over hvorvidt planarrangementet er heldig løst Det ser imidlertid ut som der blir rikelig plads for publikum og muligen ogsaa for personalet. Bokmagasinet er meget moderne; det bestaar av 1 etager som forbindes ved automatiske elevatorer. Det Lipmanske hylde system er anvendt og anbefales meget. Der er 3 størrelser paa hylderne dybde, en for folio-bind, en for kvart-bind og en for oktav-bind; dette maa selvfølgelig volde vanskeligheter for den rigtige opstilling efter nummer og man er neppe tilbøielig til at anbefale det i biblioteket selv.

Det kgl. bibliotek gjennemgaar nu en grundig reorganisation, bl. a blir de gamle forældede kataloger omskrevet og overført til sedler av de internationale format. Der foregaar ogsaa trykning av katalogsedler, son sælges til andre biblioteker og institutioner for en billig penge. Det kgl bibliotek har saaledes forstaat den pligt det har paa sig — som landets største bibliotek — til at la ogsaa andre biblioteker dra sig til nytte de arbeide som det utfører. Bibliotekaren, dr. Paul Schwenke, son med stor dygtighet leder bibliotekets affærer, forstaar betydningen av kooperation i biblioteksfaget som i alle andre brancher forøvrig.

Ved siden av dette Tysklands store nationalbibliotek er der i Berlin e „Stadtbibliothek" paa ca. 120,000 bind og med ikke mindre end 2 smaa filialer. Hovedavdelingen er i en gammel, litet hensigtsmæssig byg

ning, som ikke er bygget for biblioteksbruk, og biblioteket blir sterkt hindret i sit arbeide av disse lokale forhold. Der har imidlertid i lange tider været planer oppe om at bygge et stort nyt centralbibliotek, uten at dog planerne endnu har antat fastere form. Der er ikke aapne hylder i hovedavdelingen og vistnok ikke i nogen av filialerne. Fra hovedbiblioteket er utlaanet pr. aar ca. 170,000 bind, mens utlaanet fra filialerne, der tilsammen tæller ca. 225,000 bind, beløper sig til ca. 1,500,000 bind pr. aar. Baade i hovedbiblioteket og i filialerne er der imidlertid for største delen noksaa gamle systemer og man skulde tro at utlaanet vilde naa adskillig høiere om der blev indført mere moderne metoder over hele linjen. At dette sidste snart en gang vil ske er der vistnok godt haab om, idet bibliotekaren for „Stadtbibliothek" er fuldt opmerksom paa systemets brist og vil anstrenge sig for at fremtvinge en gjennemgripende reorganisation.

Efter denne beskrivelse av de vigtigste biblioteksbygninger gaar jeg over til at gi et kort resumé av de slutninger reisen har ledet mig til at række. Først og fremst er jeg blit yderligere styrket i min overbevisning om at den amerikanske planordning av bibliotekernes 1ste etage, som mere og mere begynder at bli adoptert i England, er den avgjort fordelagtigste for bibliotekets virksomhet. Efter denne ordning er utlaansværelset i bygningens centrum med læseværelse for voksne og læseværelse for barn paa begge sider og med bokmagasinet ret bakenfor. Endvidere tror jeg mere og mere bestemt — efter hvad jeg har set og hørt — at det er en fordel at ha egen indgang til barnenes læseværelse. En kombination av utlaan og læserum for barn, saaledes som den er iverksat i Liverpool-filialen, i Islington public library, og andre biblioteker, er praktisk og bør forsøkes anvendt. Med hensyn til inventar i læseværelserne og utlaanet bør man enten benytte det kjendte firma L i b r a r y B u r e a u ' s modeller, eller faa sig tilstillet modeller fra enkelte av de i denne indberetning nævnte engelske biblioteker. For hyldesystemet i selve bokmagasinet vil det vistnok være heldigst at indhente anbud fra de største og mest anerkjendte utenlandske firmaer. Disse er: 1) W. Lucy & co., Eagle iron works, Oxford, 2) Library Bureau, London, 3) Wolf, Netter & Jacobi, Berlin (Lipman system) og 4) Snead & co. iron works, Jersey city, N. J. Alle disse firmaers systemer for hyldekonstruktioner er absolut tilfredsstillende. — At et moderne bibliotek maa ha en nogenlunde rummelig foredragssal begynder at bli mere og mere anerkjendt. Hvis underetagen (kjelderen) er tilstrækkelig høi og lys, kan foredragssalen lægges der; i motsat fald er det bedst at finde plads til den i 2den etage av bygningen. Gode, rummelige arbeidsværelser for personalet er det av stor betydning at ha. Ved indredningen av tidligere tiders biblioteker forsømte man hyppig at sørge

herfor, og det daglige arbeide led under denne forsømmelse. Ved pla-seringen av personalets arbeidsværelser maa det passes paa at de ikke bli lagt alt for langt borte fra bokmassen. Personalet faar at arbeide med bøkerne og bør derfor ikke være for langt fjernet fra disse. Bibliotekarens kontor maa være tilgjængelig for publikum; helst burde det være i 1ste etage like ved utlaanet, men da pladsmangel ofte umuliggjør en saadan ordning, kan man ogsaa lægge det i 2den etage, helst like ved hovedtrappen. — Ethvert nogenlunde stort bibliotek bør sørge for rum til utpakning og forsendelse av bøker og til bokbinderi. Utpakningsrummet bør helst ligge i kjelderen, og det vilde være en fordel at ha en egen liten indgang til det fra bygningens bakside. Bokbinderiet kan plaseres i kjelderen eller paa loftet. — Det er av adskillig betydning at forbindelsen mellem de forskjellige rum er saa let og hensigtsmæssig som mulig, d. v. s. at departementer som har meget med hinanden at gjøre ikke ligger for langt borte fra hinanden. F. eks. maa referance-værelset, hvis man har et saadant være let tilgjængelig fra den store læsesal, arbeidsværelset for personalet fra bibliotekarens kontor, o. s. v.

I det hele blir det for ethvert nyt bibliotek som bygges mere og mere tydelig, hvilken enorm rolle det spiller for bibliotekets virksomhet i den nye bygning at indredningen er praktisk og grei. I tidligere tider lot man ofte arkitekten helt paa egen haand avgjøre hvorledes biblioteket skulde se ut, baade utvendig og indvendig, og mangen praktisk løsning av den indvendige ordning blev ofret for at faa lavet en smuk façade. Dette har ført til at de fleste av disse biblioteker den dag idag hemmes i sin virksomhet paa grund av den uheldige planordning som er blit resultatet av denne fremgangsmaate. Saa meget desto glædeligere er det at det nu i alle lande begynder at bli erkjendt at ingen praktisk detalj i indredningen maa ofres for at opnaa arkitektonisk effekt, og at en moderne biblioteksbygning maa planlægges efter nøie samarbeide mellem arkitekt og bibliotekar. Sker dette sidste vil man kanske naa saa langt at de to betydningsfulde momenter, et smukt ydre og en praktisk indredning, kan bli forenet, og at biblioteksbygningen saaledes ikke alene blir en fryd at se paa, men ogsaa en vigtig faktor til fremme av det maal ethvert folkebibliotek skulde sætte sig: at sprede den bedste læsning til flest mulig folk paa den billigst mulige maate.

Arne Kildal.

BERGENS OFFENTLIGE BIBLIOTEK

AARSBERETNING

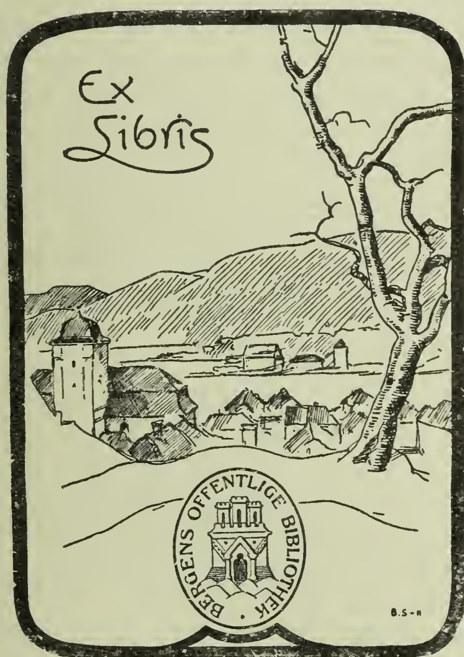
1913/14



[illegible]
[illegible]
[illegible]

BERGENS OFFENTLIGE BIBLIOTEK

AARSBERETNING
1913/14



BERGEN
A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI.
1914

l bibliotekkommissionen.

Herved tillater jeg mig at oversende beretning om bibliotekets virk-
mhet i budgetaaret 1ste juli 1913 til 30te juni 1914. Som det vil fremgaa
de statistiske oplysninger har biblioteket ogsaa i det forløpne aar været
god fremgang, men formodningen om at høidepunktet for utlaansvirk-
mheten i de nuværende lokaler snart vil være naadd, viser sig at slaa til.
tlaanet til voksne var bare vel 3000 bind mere end det foregaaende aar,
man maa være forberedt paa at der ihvertfald vil indtræde stagnation i
nne gren av virksomheten, indtil biblioteket kommer ind i sine nye
kaler. Imidlertid er det dog opmuntrende at utlaansvirksomheten har
ret i fremgang paa en tid hvor de fleste større folkebiblioteker i Norden
ser en forholdsvis sterk tilbakegang i hjemlaanet.

Utlaan.

Statistik.

Utlaanet var i 289 virkedage i 1913/14 ialt 150 418 bind, herav fra
aapne hylder 120 412, fra samlingen forøvrig 6 194, fra de 4 utlaans-
ationer 16 679, fra utlaansstationen for barn (Rothaugens skole) 4 362 og
ennem skolerne 2 771 bind. Det gjennemsnitlige utlaan pr. dag var 520
1912 var det samlede utlaan 138 749 i 286 virkedage og det gjennem-
itlige utlaan pr. dag 478). Av de utlaante 126 606 bind fra biblioteket
r 81 313 skjønliteratur og 45 293 fagliteratur. Den skjønliterære procent
r 64.23 (i 1912: 65.87 og i 1911: 66.26). Av bøker paa fremmede sprog
laantes 7 346 bind engelsk, 1 133 bind fransk og 5 080 bind tysk literatur
1912 henholdsvis 6 618, 1 046 og 4 189). Inden fagliteraturen paa aapne
lder stillet utlaanet sig saaledes i de forskjellige klasser (tallene for 1912
anført i parentes):

Tidsskrifter...	334	(411)
Filosofi	956	(832)
Teologi	1503	(1441)
Samfundslære	1407	(1342)
Filologi	214	(52)
Naturfag	808	(812)
Prakt. fag	1399	(818)
Kunst (heri indbefattet musikalia)	2695	(7[illegible]
Literatur	5865	(65[illegible]
Historie...	2755	(21[illegible]
Geografi...	3343	(33[illegible]
Biografi...	4261	(40[illegible]

Av nye laantagere fik biblioteket i aarets løp 2 026 (i 1912 2 005).

Utlaan til barn.

Det maa erindres at biblioteket ogsaa i det forløpne aar væsent[illegible] har laant bøker til voksne, idet hjemlaansavdelingen for barn først bl[illegible] aapnet den 14de februar 1914. Tallet for det samlede utlaan vilde se[illegible] sagt været adskillig større om denne avdeling hadde været i gang he[illegible] virkeaaret. Fra første stund har nemlig barnene vist megen interesse f[illegible] avdelingen og flittig benyttet anledningen til at laane bøker med sig hje[illegible] Avdelingen omfatter foreløbig ca. 1 000 bøker, utvalgt med særlig tan[illegible] paa alderen 10 til 16 aar. Den er stationert i ungdomslæseværelset p[illegible] Rothaugens skole og er aapen hele eftermiddagen. Av og til har tilstrø[illegible] ningen av laantagere været saa stor at det har virket litt forstyrrende p[illegible] læsesalens besøkende, men dette hænder ikke ofte, og ved plaseringen [illegible] hylder og borde har man desuten søkt bedst mulig at adskille de to a[illegible] delinger, læsesalen og utlaansavdelingen. For ikke at komme i konfli[illegible] med skoleelevernes hjemmearbeide, har man foreløbig — efter konferan[illegible] med lærerne — indskrænket adgangen til at laane til at omfatte én bok [illegible] uken for hver laantager, en omstændighet som selvfølgelig øver sin in[illegible] virkning paa hjemlaanets størrelse. Det er hittil indtegnet 500 laantage[illegible] og utlaanet har gjennemsnitlig været ca. 50 pr. dag. De mest populære fo[illegible] fattere i utlaansavdelingen var for gutternes vedkommende Jules Vern[illegible] Marryat og Falch-Ytter, og for pikernes vedkommende Coolidge, M[illegible] Vaizey og Dikken Zwilgmeyer. Mens læseværelsets besøkende helst læs[illegible] smaa, letlæste bøker, blir der fra hjemlaansavdelingen utlaant ogsaa stør[illegible] og vegtigere ting, saaledes verdenshistorier, historiske romaner og reis[illegible] beskrivelser. Utlaanet fordelte sig saaledes paa de forskjellige maanede[illegible]

Februar (sidste halvdel)	445	b.
Mars...	1 142	-
April...	1 103	-
Mai	1 055	-
Juni	617	-
Tilsammen	4 362	b.

Det er hensigten efterhvert at øke utlaansavdelingen paa Rothaugens kole; likeledes er det tanken, saasnart midlerne tillater det, at søke angsat en hjemlaansavdeling for barn ogsaa paa Møhlenpris læseværelse.

Utlaan av musik.

Som nævnt i forrige aarsberetning begyndte biblioteket i januar 1913 ed hjemlaan av musik. Nogen større musikavdeling har det endnu ikke eret mulig at danne, men de vel 300 bind musikalia biblioteket raader er har været godt benyttet. Utlaanet for de forskjellige maaneder stiller g saaledes:

ıli	29	Januar	189
ugust	85	Februar	169
ptember	152	Mars	190
ktober	193	April	170
ovember	191	Mai	130
esember	169	Juni	109

Det samlede utlaan var 1 776 bind, hvilket vil si at hvert bind i delingen blev utlaant ca. 6 ganger.

Naar man ikke har anskaffet en større musikavdeling, skyldes det for væsentlig del den omstændighet at den store Harloffske musiksamling l bli overdraget biblioteket saa snart det flytter ind i sin nye bygning. vdelingen har derfor hittil bare tjent som en foreløbig grundstamme for n store musikavdeling som da vil opstaa. Ogsaa i det forløpne aar har blioteket nydt godt av frk. Borghild Holmsens værdifulde veiledning ılle spørsmaal vedrørende musikavdelingen.

Utlaan til blinde.

Vestlandske blindeforbunds boksamling som er deponert i Det offent- ge bibliotek, tæller nu ca. 100 bind, alle færdig utarbeidet i punktskrift. laanet har i det forløpne aar været 38 bind, men den stigende benyttelse par sidste maaneder skulde synes at tyde paa at de blindes interesse for mlingen tiltar.

Reservering.

Systemet med „reservering" av bøker har vist sig meget populært og nyttes i stigende utstrækning. Mens der i 1912 reservertes 3 734 bøker, tallet i 1913/14 vokset til 4 316. Reserveringen fordeler sig saaledes a de enkelte maaneder:

Juli	113	Januar	48
August	262	Februar	46
September	346	Mars	54
Oktober	347	April	41
November	322	Mai	37
Desember	286	Juni	35

Der er gjennemsnitlig blit reservert ca. 15 bøker pr. dag. Selvsag skaffer dette system assistenterne i utlaanet adskillig arbeide, men det tø formodes at fordelen for publikum er saa stor, at den tid det tar er væ anvendt. De sterkest efterspurte bøker blir gjerne reservert til saa mange at det tar adskillig tid før de sidst noterte faar dem. Denne ulempe e imidlertid ikke til at undgaa. Biblioteket strækker sig saa langt det ka med hensyn til anskaffelse av dubleteksemplarer av populære bøker, me det kan ikke gaa til indkjøp av et urimelig høit antal eksemplarer av for holdsvis litet værdifuld literatur, selv om den er midlertidig sterk efterspurt. For at mindske ulempen mest mulig, er i det sidste indfør den ordning at ét eksemplar av de mest efterspurte bøker holdes utenfo reserveringssystemet og opstilles paa de aapne hylder sammen med d øvrige bind.

Laantagernes livsstilling.

Biblioteket fik i kalenderaaret 1913 1 883 nye laantagere. Neden staaende statistiske oversigt over disses livserhverv viser at biblioteket søke av mænd og kvinder i de forskjelligste stillinger. Av de nye mandlig laantagere var:

Haandverkere	260
Arbeidere	40
Vognmænd, kjørere, sporvognsførere	10
Kjøbmænd, agenter etc.	50
Handelsbetjente og kontorister	125
Visergutter, bud, tjenere, vaktmestre	150
Restauratører og kokke	2
Ingeniører, arkitekter, teknikere etc.	35
Fotografer	5
Bestillingsmænd (forskjellige)	160
Embedsmænd	7
Jurister	5
Literater og kunstnere	11
Læger, tandlæger, dyrlæger, apotekere, sykepleiere	12

Militære (underofficerselever)	25
Sjømænd	43
Landmænd	1
Lærere og studenter...	27
Skoleungdom og unge mennesker...	50
Ikke opgit stilling	23
Tilsammen	1041

Av de nye kvindelige laantagere var:

Husmødre, husbestyrerinder...	264
Tjenestepiker, vaske- og strykepiker	50
Syersker, frisørdamer...	42
Handlende, hoteleiere...	4
Kontordamer, ekspeditriser	180
Arbeidersker	22
Postassistenter, telegraf- og telefondamer...	15
Massøser, sykepleiersker, jordmødre, farmaceuter ...	12
Fotografer	1
Musikere, skuespillerinder, malerinder...	5
Lærerinder, seminarister...	26
Studenter, gymnasiaster...	30
Skoleelever og ungdom	30
Ikke opgit stilling...	161
Tilsammen	842

Aapningstid.

Bibliotekets aapningstid var tidligere fra kl. 11 til 2 og 5 til 8. Fra den 1ste september 1913 blev den utvidet til at gjælde fra kl. 10 til 2 og 4 til 8. Den utvidede aapningstid kunde iverksættes uten at forøke utlaanspersonalet, og selvsagt er det en stor lette for publikum at biblioteket er aapent flest mulig timer om dagen. Helst burde biblioteket være aapent fortløpende fra tidlig morgen til sent aften, men nogen yderligere utvidelse av aapningstiden vil neppe kunne finde sted før der flyttes ind i de nye lokaler.

Utlaansstationer.

De 4 utlaansstationer har alle været i virksomhet i det forløpne aar. Utlaansstationen for Nygaard (nr. 2) flyttedes i oktober 1913 fra Danielsens

rammeforretning i Olav Kyrres gate til Lampes farveri i Christies gate nr. 11. Utlaanet fra station nr. 3 (Rothaugens skole) er fremdeles meget litet, væsentlig paa grund av den tungvinte adkomst fra gaten. Før veien rundt skolebygningen blir færdig oparbeidet vil neppe denne station faa nogen større søkning. Station nr. 4 (Møhlenpris skole) kan imidlertid vise en betragtelig fremgang; denne station som begyndte virksomheten i desember 1912 med et utlaan av 22 bind, kunde saaledes i mars 1914 opvise et utlaan av 768 bind, det høieste tal nogen av stationerne naadde det forløpne aar. For en del paa grund av denne stations sterke fremgang er søkningen til stationerne 1 (Arnesen, Strandgaten 85) og 2 gaat noget tilbake. Efterfølgende tabel viser de enkelte stationers utlaan i det forløpne aar:

	Utlaansst. I (Arnesen)	Utlaansst. II (Lampe)	Utlaansst. III (Rothaugen)	Utlaansst. IV (Møhlenpris)
Juli	463 b.	491 b.		
August	390 -	479 -		
September	528 -	521 -	50 b.	299 b.
Oktober	532 -	534 -	79 -	405 -
November	474 -	528 -	78 -	465 -
Desember	436 -	353 -	68 -	433 -
Januar	575 -	466 -	86 -	589 -
Februar	524 -	488 -	56 -	644 -
Mars	549 -	535 -	57 -	768 -
April	417 -	438 -	40 -	619 -
Mai	374 -	361 -	32 -	440 -
Juni	322 -	300 -		393 -
tilsammen	5584 b.	5494 b.	546 b.	5055 b.

Bøker omsendt.

Arbeidet med omsendelsen av bokkasser til foreninger og institutioner, indenbys og utenbys, er blit fortsat. Der er blit sendt kasser med bøker til brandvæsenet, til Blaakorsstuen, Det socialdemokratiske ungdomslag, Hjemmet for fabrikarbeidersker i Fosswinckels gate, Bergens kommunes tvangsskole for piker paa Bratholmen og til Soldaterhjemmet paa Ulvens eksercerplads. Bøkerne har været dels skjønliteratur, dels fagliteratur og dels illustrerte tidsskrifter. De er som regel blit beholdt 3 à 4 maaneder hver gang, og har været meget populære. Paa hjemmet for fabrikarbei-

dersker er der av interesserte damer blit drevet et planmæssig arbeide for at utvikle pikernes sans og smak for læsning.

I januar maaned indledede et samarbeide med Bergens forening for socialt arbeide angaaende omsendelsen av kasser med vegtigere skrifter, særlig social literatur, saavel indenbys som utenbys. Midlerne til anskaffelsen av de nødvendige bøker blev tilveiebragt dels gjennem foreningen og dels ad privat vei, mens biblioteket paa sin side av sin dubletsamling stillet til disposition et tilstrækkelig antal bøker til at fylde en kasse. Biblioteket foretok bestillingerne av bøker og vil i det hele administrere foretagendet. Meddelelse om adgangen til at laane bokkasserne er sendt til foreninger og ungdomslag, og bekjendtgjort i aviser og tidsskrifter. Der disponeres hittil over 4 bokkasser.

Veiledning ved utlaanet.

Arbeidet med utgivelsen av „læselister“ fortsattes i det forløpne aar. Læseliste nr. 5 „Gode biografier“ utkom i oktober 1913 og det første oplag paa 1000 eksemplarer blev hurtig uttømt. Listen omfatter ca. 40 av de bedste biografier biblioteket eier og er forsynt med oplysende noter. I mars 1914 utkom læseliste nr. 6 som omhandler bøker om Norge i 1914; denne liste er ikke forsynt med noter. Biblioteket har merket en glædelig økning i utlaanet av de bøker som læselisterne indeholder og mener ved utgivelsen av saadanne lister at kunne retlede det laantagende publikum i valget av læsning. Utgivelsen vil derfor fortsættes i de kommende aar i den utstrækning som midlerne tillater. — Ved opslag av boklister paa tavlen i utlaansværelset forsøker man ogsaa at gi publikum nogen veiledning ved valget av bøker. Disse lister omfatter gjerne emner som i øieblikket er særlig aktuelle; desuten finder man her fortegnelser over den nyanskaffede literatur.

Læsesaler.

Besøket paa bibliotekets læsesaler var ogsaa i det forløpne aar i en overordentlig sterk vekst. Det var i 1913/14 tilsammen 72 589 (mot 48 816 i 1912 og 38 261 i 1911); herav var 11 469 paa de voksnes læseværelse (10 577 i 1912) og 61 120 paa læseværelserne for ungdom (38 239 i 1912). Den økede søkning til læseværelset for voksne viser at det blir forstaat i stadig videre kredse hvor stor nytte det kundskapssøkende publikum kan ha av bibliotekets værdifulde haandboksamling. At læseværelserne for ungdom yderligere har befæstet sin popularitet er let forstaaelig og rimelig. Læseværelserne paa Rothaugens og Møhlenpris skoler som blev aapnet

høsten 1912, er nu adskillig bedre utstyrt med passende literatur for barn og ungdom end fra først av, og man har i det forløpne aar gjort meget for at henlede ungdommens opmerksomhet paa dem. Saaledes er der nu paa Rothaugens læseværelse (til læsning paa stedet) ca. 900 og paa Møhlenpris læseværelse ca. 600 ungdomsbøker. Der er blit holdt foredrag med lysbilleder, og inspektrisen paa Rothaugens læseværelse, frk. Wiig, samt et par interesserte lærerinder, frk. Inga Jensen og frk. Anna Therese Olsen, har holdt „eventyrtimer“ for barn paa de forskjellige læseværelser. Disse eventyrtimer har været overordentlig populære og har enkelte ganger været besøkt av over 200 barn paa én gang. Der har været fortalt eventyr av H. C. Andersen, eventyr fra Valders av Hallvard Bergh, sagn om Ragnar Lodbrok, o. s. v. Eventyrtimerne har særlig været beregnet paa mindre barn og er utvilsomt et fortrinlig middel til at gjøre barnene interesseret for gode bøker.

Den sterke tilstrømning til de nye læsesaler paa Rothaugens og Møhlenpris skoler har faat besøket til at avta noget ved læseværelset i Kong Oscars gate. Dette læseværelse er jo ogsaa mindre tiltalende utstyrt, mørkt og mindre trivelig og maa selvsagt bare betragtes som en midlertidig indretning som fungerer indtil den nye bibliotekbygning er færdig. Besøket var i 1913/14 tilsammen 14 455 mot 24 373 i 1912.

Det er en glædelig kjendsgjerning at disciplinen paa læseværelserne i det forløpne aar har været langt bedre end tidligere, tiltrods for det økede besøk. Dette skulde tyde paa at det er gaat ind i barnenes bevidsthet at de kommer til læseværelserne for at lære og underholdes og ikke for at holde spektakel. „Barnenes opførsel har for det meste været upaaklagelig“, indberetter inspektrisen paa Rothaugens læseværelse frk. Wiig, „og ved stadig arbeide er det ogsaa lykkedes at faa indprentet dem forsigtighet i behandlingen av bøkerne, saaledes at der i hele aarets løp og tiltrods for den store søkning kun er blit kassert 5 bøker som utslitt“. Lignende uttalelser forekommer i indberetningerne fra de øvrige læseværelser.

Paa læseværelset i Kong Oscars gate er de mest efterspurte guttebøker Falch-Ytters, Jules Vernes, Malots, Coopers, Haggards og Bernt Lies bøker, samt „Norske gutter“ og eventyrbøkerne. De populæreste pikebøker er Dikken Zwilgmeyers, Holsts („Spirrevip“ og „Bitten“) Rohdens („Vildkat“), Spyris, Barbra Rings og Vaizeys bøker. Av fagliteratur er Stanleys reiser, „Fram over polhavet“ og Snorre mest i bruk. „Jeg har forsøkt at paavirke barnenes smak“, indberetter inspektøren, „ved at anbefale dem andre gode bøker, f. eks. Dickens', Jonas Lies, Bjørnsons, Ingemanns, o. fl., og har én gang holdt et foredrag for dem herom. Litt har det ogsaa virket: Oliver Twist og David Copperfield, Rutland, Gaa paa og Bjørnsons fortæl-

linger har oftere været utlaant siden.“ Noget nær samme erfaringer er gjort paa Rothaugens og Møhlenpris læseværelser.

Nedenstaaende tabel gir en oversigt over det maanedlige besøk paa bibliotekets samtlige læseværelser i 1913/14:

	Læsesal I (Biblioteket)	Læsesal II (Oscars gate)	Læsesal III (Rothaugen)	Læsesal IV (Møhlenpris)
Juli	304			
August	654	245	428	68
September . . .	931	1174	3262	2939
Oktober	1085	2143	3869	4241
November	1227	2217	4075	3713
Desember	991	1434	1917	2022
Januar	1340	2281	2912	1884
Februar	1183	2522	3731	2620
Mars	1200	1198	1660	2448
April	925	780	994	1907
Mai	910	461	778	1197
Juni	719			
tilsammen	11469	14455	23626	23039

Skolelæsning.

Likesom tidligere blev der ogsaa i 1913/14 omsendt kasser med bøker til byens skoler for hjemlaan til de øverste klassers elever. Fra høsten 1913 til vaaren 1914 utlaantes fra Nordnes skole 1138 bind, fra Dragefjeldets skole 908, fra Tanks skole 467 og fra Lungegaardens skole 258, tilsammen 2 771 bind. Utlaanet foregik gjennem klasseforstanderne. Paa grund av de nye læseværelser for ungdom har enkelte skoler ikke ønsket nogen bokkasser i det forløpne aar (som f. eks. Sandvikens, Øvregatens, Rothaugens og Møhlenpris skoler).

Disse skolebokkasser indeholder gjennemsnitlig 70 gode barnebøker. Fra enkelte lærerhold er der imidlertid ytret ønske om at faa mindre samlinger paa ca. 30 bøker, som kan danne et slags „klassebibliotek“ og gaa i bytte mellem de forskjellige klasser. Der vil i det kommende aar bli gjort et forsøk med en saadan ordning. Den vil utvilsomt by paa mange fordele, men betingelsen maatte da ogsaa være at man raadet over en række av disse smaa bokkasser. Kan man naa derhen at „klassebiblioteket“ blir en nødvendig bestanddel av en klasses inventar, har man bidraget sterkt til at utvikle barnenes sans for læsning og forstaaelse av dens værd.

Vandreboksamlinger.

Biblioteket har fortsat at virke som utlaansstation for statens vandreboksamlinger i Romsdals amt og begge Bergenhusamter, og der ekspedertes adskillige bestillinger i det forløpne aar. Til følgende steder og foreninger sendtes vandreboksamlinger:

Ostereidet, Hosanger; Underdal, Sogn; Lysekloster, Os; Soldaterhjemmet, Ulven; Nordfjord bataljon, Nordfjordeid; Angedalens ungdomslag, Førde, Søndfjord; Bø, Lærdal, Sogn; Børve og Sekse ungdomslag, Børve, Hardanger; Hjelmeland, Ryfylke.

Fra flere steder er der kommet bestilling paa en ny vandreboksamling, saasnart den gamle er blit returnert, og utlaansopgaverne viser at bøkerne de fleste steder er blit flittig benyttet. I det hele maa det sies at statens vandreboksamlinger har været populære, og at det er en heldig ordning at steder som ikke har sin egen faste boksamling, paa denne maate kan skaffe sig god literatur til utlaan. Der kjendes ogsaa flere eksempler paa at vandreboksamlingerne har skapt en saadan interesse for læsning, at de har ledet til oprettelsen av en fast boksamling paa vedkommende sted.

Størrelse, tilvekst og vedlikehold.

Tilveksten til biblioteket var i 1913/14 4 301 bind (i 1912: 5 475); herav indkom ved indkjøp og subskription 3 094 (i 1912: 3 355) og ved gaver 1 207 (i 1912: 2 120). I aarets løp kassertes ialt 717 bind som utslitt. Nettotilveksten var saaledes 3 584 bind. Da samlingens størrelse pr. $^1/_7$ 1913 var 117 831 bind, skulde den med den her noterte tilvekst pr. $^1/_7$ 1914 utgjøre 121 415 bind. Av de indkjøpte bøker er hovedmassen gaat til de aapne bylders avdelinger; men der er ogsaa anskaffet enkelte værdifuldere verker til læsesalens referansesamling, likesom der til de nye læseværelser og utlaansavdelinger for ungdom er skaffet adskillige nye ungdomsbøker.

En fortegnelse over dem som har foræret biblioteket gaver av bøker er indtat som bilag til nærværende aarsberetning. Alle indenbys og en række utenbys aviser har fortsat med at sende biblioteket gratiseksemplarer av sine publikationer, og disse er blit indbundet i den utstrækning som midlerne har tillatt. Likesom i foregaaende aar har enkelte konsulater, som det tyske og amerikanske, sendt biblioteket utenlandske aviser; disse er blit utlagt paa læsesalen og benyttes i stigende utstrækning.

Av de mere værdifulde gaver maa nævnes den norsk-amerikanske arkitekt Hendrik C. Andersens store og pragtfuldt illustrerte verk om

anlægget av en verdenshovedstad[1]). Verket er særskilt dedisert til Bergens bibliotek.

Til indkjøp av bøker blev der testamentert biblioteket av avdøde infanterikaptein Bentzon et beløp av kr. 10 000, som vil danne et eget fond, hvis renter imidlertid først vil kunne anvendes av biblioteket ved den nuværende rentenyders død. Flere av kaptein Bentzons bøker, væsentlig militær literatur, blev ogsaa overdraget biblioteket.

Efter derom uttalt ønske av avdøde boktrykker Rasmussen blev en av ham samlet mappe med sange, taler, programmer, etc. fra sangerfesten i Bergen i 1863 overgit i bibliotekets eie.

Klassifisering og katalogisering.

I 1913/14 blev der akcessionert (indført i tilvekstprotokollen), klassifisert og katalogisert tilsammen 8 624 bind (i 1912 og 1ste halvaar 1913 8 773), og der er nu omtrent 30 000 bind i biblioteket behandlet efter det nye system. Ved siden av arbeidet med de nyanskaffede bøker har kontorpersonalet været optat med rekatalogisering og renumerering av den juridiske og sociale avdeling. Denne meget store avdeling har lagt sterkt beslag paa personalets tid, saa meget mere som der efter indtrængende henstilling fra Bergens sakførerforening blev utarbeidet en dubletseddelkatalog over den juridiske literatur til opstilling i retslokalet. Arbeidet er nu helt færdig; seddelkatalogen er til fuld benyttelse for det laantagende publikum og manuskriptet til den trykte katalog er for nogen tid siden indlevert til boktrykkeren, saaledes at katalogen vil foreligge færdigtrykt med det første. Da bibliotekets juridiske og sociale avdeling ved gjennemgaaelsen viste sig at være meget mangelfuld, blev der paa bibliotekarens initiativ dannet en engere komité som fik i opdrag at fremkomme med forslag til komplettering av avdelingen med de nødvendigste verker. Følgende herrer viste sin interesse for saken ved at tiltræde komiteen: Overlærer dr. Magnus, major Hægland, bankbokholder Paulson, assessor K. F. Dahl og pastor Konow. Komiteens medlemmer utarbeidet lister over juridiske og sociale bøker som de mente biblioteket burde anskaffe; en flerhet av de foreslaaede verker er allerede skaffet, og de øvrige vil bli skaffet senere eftersom de økonomiske forhold tillater.

Av forskjellige grunde blev den tekniske avdeling optat til reorganisation efter den juridiske og sociale, istedenfor den historiske som det oprindelig hadde været tanken at arbeide med. Det viste sig straks at bibliotekets tekniske avdeling baade var meget liten og ufuldstændig og

[1]) „Creation of a world centre of communication".

for det meste bestod av ganske forældet literatur. Under disse omstændigheter fremstillet det sig for administrationen som baade naturlig og ønskelig at søke indgaat et samarbeide med andre tekniske boksamlinger i byen. Biblioteket rettet derfor i skrivelser til Bergens ingeniør- og arkitektforening og Bergens tekniske skole opfordringer om at bistaa ved forsøket paa at danne en moderne teknisk avdeling ved Bergens offentlige bibliotek. Fra begge hold indløp imøtekommende svar, og i et møte i ingeniør- og arkitektforeningen i slutten av april utviklet bibliotekaren nærmere planen for dannelsen av en saadan avdeling. Der blev nedsat en komité, bestaaende av arkitekt Schack Bull og ingeniør Wilson som repræsentanter for foreningen, overlærer Utne som repræsentant for den tekniske skole og bibliotekar Kildal som repræsentant for biblioteket. Komiteens arbeide er begyndt og vil bli fortsat i løpet av høsten.

Seddelkatalogen over de aapne hylders avdelinger holdes stadig à jour og benyttes i stigende utstrækning av laantagerne. Seddelkatalogen over bøker i samlingen forøvrig er vokset til 12 skuffer og er en udmerket hjælp baade for laantagerne og personalet. Rekatalogiseringen av samlingens bøker er i det sidste aar gaat raskere end tidligere, da man har kunnet benytte yderligere én funktionær til dette arbeide. I betragtning av at der endnu staar igjen ca. 90 000 bøker i biblioteket som skal behandles efter den nye metode, vil der imidlertid fremdeles trænges adskillig hjælp til dette reorganisationsarbeide, og det er at haape at biblioteket snart blir sat istand til yderligere at fremskynde arbeidet med de nye systemers indførelse. Hvad rekatalogiseringen angaar er det mulig at den i det kommende aar vil bli skjøvet noget i bakgrunden til fordel for renummereringen av bøker. Ved indflytningen i den nye bygning vil det nemlig være av største betydning at flest mulig av bøkerne er nøiagtig numereret, saaledes at man straks kan finde dem paa hylden. Arbeidet med bøkernes numerering vil derfor bli drevet med al mulig kraft.

I juni 1914 utsendtes en liten katalog over musikliteratur i biblioteket. Det er et hefte paa 17 sider som gir en systematisk ordnet fortegnelse over hvad biblioteket hittil indeholder av musikalia. Katalogen sælges ved utlaanspulten og paa utlaansstationerne for 10 øre. Hensigten med utgivelsen har været at vække publikums interesse for den nye musikavdeling paa biblioteket.

Personalet.

Bibliotekets personale bestod i 1913/14 av følgende:

Bibliotekar Arne Kildal.

1ste assistent frk. Lilli Lampe (fra 1/8 1913).

2den assistent Wollert D. Meyer.

Kontorassistenter:

Frk. Laura Pedersen.

Hans Hvistendahl (fra 1/9 1913).

Utlaansassistenter:

Frk. Agnes Sivertsen.

„ Ida Mohn.

„ Dagny Huun.

„ Ingrid Lampe.

Inspektør paa Rothaugens læseværelse frk. Hanna Wiig.

— „ Møhlenpris læseværelse frk. Aagot Steen og fru Xenia Blom (fra 20/8 1913).

— „ Kong Oscars gates læseværelse lærer Hjalmar Birkeland (fra 20/8 1913).

Bud August Throndsen og hustru.

Fra 1/7 1913 fratraadte bibliotekets 1ste assistent, frk. Dina Sellæg, og i hendes sted ansattes fra 1/8 s. a. frk. Lilli Lampe. Som midlertidig assistent for kortere tidsrum virket frk. Magda Gran. Paa Rothaugens skoles læseværelse har lærer Sverre Olsen været assisterende inspektør.

Likesom tidligere aar har der ogsaa i 1913/14 været avholdt „assistentmøter", hvor personalet har utvekslet meninger om forskjellige spørsmaal vedrørende virksomheten og diskutert nyutkomne bøker og tidsskrifter og deres værd.

Til bibliotekmøtet i Stavanger i oktober 1913 sendte biblioteket som delegerte bibliotekaren og assistenterne frk. Lampe, frk. Pedersen og Hvistendahl. Bibliotekar Kildal holdt foredrag om „Læse- og studiecirkler".

I september 1913 holdt bibliotekaren foredrag for assistenterne om det nye bibliotek i Bergen. Foredraget var illustreret med lysbilleder og efterfulgtes av en livlig og meget nyttig diskussion av planerne.

Økonomiske forhold.

Bergens kommune bidrog i 1913/14 kr. 26 470 til bibliotekets drift. Det kommunale tilskud var i 1910 kr. 12 300, og det er saaledes blit betydelig forøket i løpet av de sidste 4 aar. Naar biblioteket i dette tidsrum har kunnet glæde sig over sterk fremgang i alle virksomhetsgrene, skyldes det ikke mindst kommunens forstaaelse av nødvendigheten av økede bevilgninger og dens aapne øie for bibliotekets tarv.

I 1913/14 bidrog kommunen kr. 4 500 til bokindkjøp og indbinding, derav kr. 1 500 til indkjøp av ungdomsbøker. Bergens samlag skjænket til

bokindkjøp kr. 3 500, hvad der var 1 000 kr. mere end det foregaaende aar. Fra Sparebanken fik man til samme øiemed kr. 1 500, i statsbidrag kr. 450.40, og i renter av bibliotekets fond kr. 2 088.17. Med renter og et par gaver fra anonyme givere disponerte biblioteket i 1913/14 over tilsammen kr. 12 116.22 til indkjøp av bøker og indbinding. Det tilsvarende beløp var i 1912 kr. 10 563.54. Det er glædelig at det til dette vigtige øiemed nødvendige beløp er i stigende.

I form av mulkter indkom i 1913/14 kr. 1734. Beløpet som opføres paa det kommunale budgets indtægts- og utgiftsside har likesom tidligere dels været anvendt til lønning av en kontorassistent og dels til forskjellige utgifter. — Regnskap for det til bokindkjøp anvendte beløp er oversendt særskilt.

Interessen for biblioteket.

Arbeidet med at fremme interessen for biblioteket og for god læsning blandt byens folk, er i det forløpne aar blit fortsat paa samme maate som tidligere. Bibliotekaren holdt foredrag om „Læse- og studiecirkler“ i Ynglingeforeningen, bondeungdomslaget „Ervingen“ og Goodtemplarlokalet i Baneveien, om „Oplysningsarbeide ute og hjemme“ i Handelsfunktionærernes forening, om „Læsning for blinde“ paa Vestlandske blindeforbunds aarsmøte (trykt i tidsskriftet „Norges blinde“), om „Det nye bibliotek i Bergen“ i serien „Foredrag for hvermand“ paa Museet og om „Det nye bibliotek i Bergen og samarbeide med Ynglingeforeningen“ i Ynglingeforeningens lille sal. De to sidste foredrag var illustrert med lysbilleder.

Den lokale presses elskværdige bistand har biblioteket ogsaa i det forløpne aar hat den glæde at kunne benytte sig av. Der har i byens aviser været indsat notiser og artikler om bibliotekets virksomhet, lister over nyutkomne bøker, lister over de bedste bøker i forskjellige emner, o. lign. Rubrikken „Bibliotekhjørnet“ i „Bergens Tidende“ har været fortsat og gir i en ukentlig oversigt meddelelser av interesse fra Bergens bibliotek saavelsom fra den internationale bibliotekverden. Disse forsøk fra bibliotekets side paa at komme i nærmere rapport med byens læsende publikum er sikkert ikke uten betydning, og man maa være aviserne meget taknemlig for at de saa beredvillig stiller sit spalterum til disposition for meddelelser av den nævnte art.

Den nye bygning.

Som nævnt i forrige aarsberetning blev spørsmaalet om tomt til den nye bibliotekbygning løst i desember 1912, da den gamle gasverkstomt blev

stillet til disposition for biblioteket. I løpet av 1913 blev der arbeidet meget for at skaffe de nødvendige penger til bygningens opførelse, likesom bygningens plan blev forandret for bedre at kunne gi plads for en virksomhet under helt moderne former. I oktober 1913 sendtes saaledes indbydelser til tegning av bidrag til bibliotekbygningen til forskjellige formaaende personer og institutioner i byen og i løpet av et par maaneders tid lykkedes det betydelig at øke den sum som tidligere var samlet ad privat vei til bygningens opførelse. Der blev tegnet bidrag for tilsammen kr. 10 805 av følgende givere:

Fru Anna Collett Børs	kr.	2000
Kjøbmand Joh. C. Johnsen	„	100
Frk. C. Ege	„	50
Kjøbmand I. C. Isdahl	„	1000
— Ole Johannessen	„	1000
Apoteker H. Monrad-Krohn	„	500
Fru Johanne Smit	„	500
Dr. L. Smit	„	100
Overlæge Klaus Hanssen	„	50
Overretssakfører Chr. Ameln	„	150
Fabrikeier Joh. Svendsen	„	100
Kjøbmand Albert Martens	„	100
— Rasmus Meyer	„	1000
Skibsmægler Halfdan Grieg	„	100
Skibsreder Joh. Ludw. Mowinckel	„	500
Bankchef Kr. Jebsen	„	250
Skibsreder Wilh. Jebsen	„	200
Fru Sofia Sundt	„	200
Hr. Thorolf Sundt	„	200
Redaktør F. B. Henrikssen	„	150
Skibsmægler Frithjof Sundt	„	100
Skibsreder Adolph Halvorsen	„	100
Kjøbmand Johan A. Mowinckel	„	2000
Frk. Valborg Blytt	„	50
Frk. C. Floor	„	100
Anonym	„	5
Disponent Alf Falck	„	50
Kjøbmand Waldemar Jacobsen	„	100
Advokat N. Wiig	„	50

Biblioteket frembærer sin erkjendtligste tak til bidragsyderne. Set i sammenhæng med den omstændighet at der nogen aar tidligere ad privat

vei og tildels fra de samme bidragsydere blev samlet ind 100 000 kr. t den nye bibliotekbygning, er de nye store bidrag et glædelig utslag a bergenske borgeres interesse og offervillighet for almene kulturelle formaa

Skjønt den av arkitekten beregnede byggesum endnu manglet noge paa at være fuldtegnet, vedtok bystyret i møte den 27de desember 191 planerne i sin helhet, og foretagendet skulde derved ansees som sikret økonomisk henseende. Den 6te februar 1914 gjordes det første spadesti i byggegrunden, og ved den tid dette skrives er grundmuren saa godt so færdig. Det er mulig at de nuværende usikre arbeids- og virkeforhold nogen utstrækning vil komme til at sinke byggearbeidet, men man haape i det længste at dette vil undgaaes og at det offentlige bibliotek saalede snart maa faa bedre og lettere forhold at virke under.

Blandt de mange gaver som i aarets løp kom ind til bygningen, ma særskilt nævnes den storslagne gave kjøbmand Oluf Bjørneseth skrivelse av 26de januar 1914 stillet i utsigt for biblioteket ved dets ind flytning i de nye lokaler. Da denne skrivelse er av betydning baade ve den vakre og forstaaelsesfulde tanke som ligger til grund for den og ve den sjelden liberale gavmildhet den gir uttryk for, gjengives den her i si helhet:

Bergen den 26de januar 1914.

Til

Bestyrelsen for Bergens offentlige bibliotek,

Bergen

Under konferanser ifjor vaar med hr. bibliotekar Kildal om planern for det nye bibliotek, tillot jeg mig at fremholde ønskeligheten av at de maatte søkes reservert størst mulig rum for en

speciel barneavdeling.

Endvidere mente jeg at det vilde være heldig, om der ogsaa var lokal der kunde brukes til oplæsning, lærerik underholdning ved foredrag, led saget av lysbilleder eller kinematograf — alt avpasset specielt for barn.

Det var min opfatning, at kunde man skaffe dem et hyggeligt til flugtssted, hvor de altid var velkommen, og hvor der foruten kundskape ogsaa kunde bydes dem god og sund underholdning, saa vilde man allered fra ungdommen av kunne gi dem en smaksretning, som vilde ha sin betyd ning fremover i livet.

Hr. Kildal meddelte mig, at efter de ændringer, der var foretaget planerne, vilde barn og ungdom faa overlatt hele den ene halvdel av byg ningen i begge etager, og jeg lot da falde den ytring, at jeg isaafald me

fornøielse vilde bidra mit til at denne barneavdeling kunde bli godt utstyrt med billeder til ophængning i lokalet, billedverker og literatur for barn og ungdom, samt lysbilled- og kinematografapparater med tilbehør.

Da bygningen nu skal paabegyndes og det selvfølgelig har sin betydning for den ærede bestyrelse tidligst mulig at vite, hvad man har at disponere over, finder jeg det rigtigst allerede nu at fremkomme med, hvad jeg til opnaaelse av ovennævnte formaal hadde tænkt mig at tilbyde.

Jeg stiller til bestyrelsens disposition kr. 20 000 — tyve tusinde kroner —, saaledes, at kr. 10 000 kan hæves naar bygningen er kommet saa langt, at indkjøp til ovennævnte formaal maa gjøres. Jeg forutsætter imidlertid, at intet herav tages ibruk, før det nye bibliotek begynder sin virksomhet. Det mulige beløp, der ikke maatte medgaa til første anskaffelse, blir at indsætte paa en egen bankbok.

De øvrige kr. 10 000 indbetales med kr. 1 000 et aar senere og fremdeles kr. 1 000 de følgende 9 aar.

Hvad der ikke brukes, blir stadig at indsætte paa samme bankbok og skal tjene som reservefond til benyttelse for dette specielle formaal.

Jeg undlater ikke at tilføie, at det ikke har været min hensigt med denne gave at lette kommunens tilskud til bibliotekets almindelige drift, men derimot at gi anledning til anskaffelser, som kan siges at ligge utenfor hvad man ellers med rimelighet bør kunne paaregne fra kommunens side.

Ærbødigst
Oluf Bjørneseth.

Ved denne gave vil biblioteket bli sat istand til at gjøre adskillig mere for barns og ungdoms læsning og utvikling end det ellers hadde kunnet, og dette frister til at kaste et litet blik paa de opgaver som biblioteket nu kommer til at faa.

Fremtidens opgaver.

En av de vigtigste opgaver blir at søke at skaffe større samarbeide og mere centralisation i bibliotekarbeidet i byen. Det er utvilsomt saa, at mange av de mindre biblioteker i byen med større fordel kunde sortere under Det offentlige bibliotek som byens hovedbibliotek, gjerne kun i egenskap av deponerte samlinger, i likhet med hvad der allerede paa nærværende tidspunkt er tilfældet med enkelte mindre foreningsbiblioteker (som sakførerforeningens og tandlægeforeningens boksamlinger). Paa denne maate vilde der komme mere enhet i ledelsen av byens bibliotekarbeide, likesom det ikke vilde være uten økonomisk betydning at man

undgik unødig dublering med hensyn til bokindkjøp og i andre retninger. En sterkere centralisation i ledelsen av bibliotekarbeidet vil sikkert vise sig at være heldig for alle interesserte parter. Selv om særlige hensyn skulde stille sig hindrende iveien for virkeliggjørelsen av en saadan plan, vil dog et kraftigere, mere maalbevisst samarbeide i forskjellige tekniske spørsmaal de enkelte biblioteker imellem let kunne iverksættes. Det offentlige bibliotek har tidligere været inde paa den tanke at faa istand et øket samarbeide med hensyn til katalogisering, numerering, etc. av bibliotekbøker, men forskjellige økonomiske og lokale hensyn er kommet iveien og tanken har foreløbig maattet hvile. Naar den nye bibliotekbygning blir tat i bruk, maa den nævnte tanke søkes realisert, og Det offentlige bibliotek i det hele gaa i spidsen i retning av gavnlige reformer og nyttige tiltak.

Med sine 120 000 bind er Det offentlige bibliotek et av de største bibliotek i landet, og administrationen har i den sidste tid hat planer oppe om at faa gjort samlingen til et centralbibliotek ikke alene for Bergens by, men for det hele Vestland. Disse planer er allerede saa langt fremskredet, at definitive forslag er indlevert.

Samtidig som der saaledes vil være vigtige opgaver utad for biblioteket i de kommende aar, vil der ogsaa være opgaver indad som kræver sin løsning. Boksamlingen maa nøie gjennemgaaes, der maa renskes ut og kompletteres i stor utstrækning, og først og fremst maa bøkerne bli numerert og katalogisert efter moderne principper. Denne indre reorganisation er av den største vigtighet og kræver — som tidligere nævnt — øket sakkyndig hjælp.

Det er ogsaa andre opgaver som de rummeligere lokale forhold efterhvert vil stille biblioteket — som f. eks. et mere planmæssig arbeide med barns og ungdoms læsning — og de vil alle efterhaanden bli tat op til løsning. Skal det imidlertid lykkes at løse dem paa en tilfredsstillende maate, maa biblioteket fremdeles kunne fortsætte at gjøre regning paa forstaaelse og imøtekommenhet fra de bevilgende myndigheters side og paa det laantagende publikums interesse og velvilje.

Ærbødigst

Arne Kildal.

Indberetningen er forelagt bibliotekkommissionen og oversendes herved den ærede magistrat og formandskap.

K. Brekke. **G. Stoltz.** **Finn B. Henrikssen.**

Jon Laberg. **Andreas Paulson.**

Gaver mottat i 1913/14.

Ahlén & Åkerlunds förlag, Göteborg	24	bind
Aall-Moe, fru, tandlæge	3	—
Aars & Voss skole, Kr.a.	1	—
Aarskaug, dr., fru	31	—
Aftenposten	4	—
Andersen, Hendrik C., Rom	2	—
Angell, Knut, stadsadvokat	42	—
Anna Jebsens minde	1	—
Annonce-Tidende	2	—
Anonym, Chicago	1	—
— i Søndhordland, ved pastor Dreyer	2	—
Arbeidet	2	—
Balch, Thomas W., Philadelphia	1	—
Banneret	1	—
Bendixen, B. E., skolebestyrer	172	—
Bentzon's, kaptein, dødsbo	74	—
Bergens Aftenblad	2	—
— assuranceforening	1	—
— brandvæsen	1	—
— børs	1	—
— diakonissehjem	1	—
— formandskap	4	—
— fængselsselskap	1	—
— haandverks- ogindustriforening	1	—
— historiske forening	5	—
— husleieforsikring	1	—
— indremission	1	—
— katedralskole	1	—
— komm. pensionskasse	2	—
— kredssykekasse	1	—
— kunsthaandverksskole	4	—
— læreguthjem	1	—
— museum	4	—
— museums jordskjælvstation	2	—
— myrdyrkningsforening	2	—
— off. sjømandsskole	2	—
— privatbank	1	—
— samlag	3	—
— skipperforening	1	—
— skogselskap	1	—
— sundhetskommission	5	—
— Tidende	2	—
Tilsammen	414	bind

Overført	414	bind
Bergens turnforening	4	—
— ynglingeforening	1	—
Bergenske menighetsblade	6	—
Beyer's Weekly News	1	—
Bibelbudet	1	—
Det blaa kors	2	—
Blytt, fru Johan	1	—
Bud og hilsen	1	—
Carnegie endowment for international peace	1	—
Chicago. John Crerar library	1	—
Dagbladet	2	—
Deichmanske bibliotek, Kr.a.	1	—
Ege, C. J., bankchef	2	—
Folkedal, Johannes	1	—
Follum, kontorchef, Laxevaag	1	—
Fram	1	—
Fremad	1	—
„Fritænkerens" redaktion	3	—
Gjellestad, fru Hanna	5	—
Gran, frøken Magda	30	—
Grieg, frøken Rebekka	6	—
Grækenland. Regjering	1	—
Hamar formandskap	1	—
Hambro, C. J., redaktør	91	—
Hambros skole	2	—
Hansen, fru Lena	1	—
Hesselmanns, frøken, dødsbo	31	—
Hjemmenes vel	2	—
Hoel, Andor, direktør	1	—
Hoff, Edvard, general	3	—
Hotelfagskolen, Bergen	1	—
Holmsen, frøken Borghild	4	—
Det internationale bibelselskap	5	—
Jansen, Henrik, literat	3	—
Jessen, Burchard, journalist	1	—
Johannesen, Alf	5	—
Juuhl, Johan C. W., journalist	2	—
Kerb, fru Toni	2	—
Kirkedepartementet	3	—
Klyve, Mens, boktrykker	3	—
Knudsen, inspektør	8	—
Kolderup, C. F., professor	4	—
Kongsberg vaabenfabrik	1	—
Kreyberg, P. C., dr.	2	—
Tilsammen	663	bind

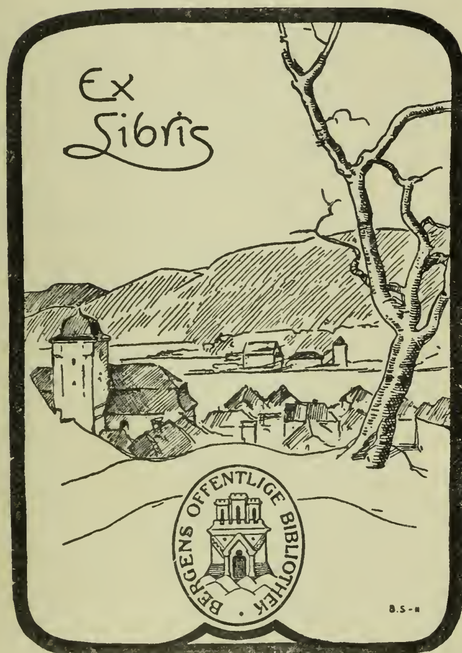
Overført 663 bind		
Kristiania kunstindustrimuseum	2	—
Kroepelien, Conrad, kjøbmand	46	—
— fru Johanne	75	—
Kruse, frøken Emma	2	—
Lampe, C. F., rentier	16	—
Landbruksdepartementet	1	—
Lehmkuhl, Fritz	1	—
Livsforsikringsselskapet „Hygea“	1	—
Lothe, Olaf, dr	14	—
Lycée de Versailles	1	—
Madsen, Einar, dr.	8	—
Manchester public library	4	—
Martens, frøken Hermanna	11	—
— N. J., o.r.sakfører	3	—
— Søren, o.r.sakfører	4	—
Meteorologiske institut, Kr.a	5	—
Meyer, Wollert D., cand. mag.	3	—
Milde, L. E. stevnevidne	1	—
Minerva	1	—
Mohn, E. K., redaktør	8	—
— Henrik E., ingeniør	5	—
— Torvald, auktionarius	1	—
Morgenavisen	2	—
Morgenbladet	4	—
Müller, frøken Augusta	1	—
Den nationale scene	1	—
Nicolaysen, Herman	1	—
— N., kjøbmand	1	—
Nilsen, Henrik Th., Stvgr.	1	—
Nissen, Per, general	1	—
Nordahl-Olsen, Johan, redaktør	7	—
Norges landbrukshøiskole	1	—
— oplysningskontor for næringsveiene	1	—
— sjøkartverk	2	—
— turn- og idrætsforbund.	1	—
Norsk forening for socialt arbeide	2	—
— kundgjørelsestidende	1	—
— lovtidende	5	—
— nationalforening mot tuberkulosen	1	—
— selskap til skibbrudnes redning	2	—
Norske Intelligenssedler	1	—
Olafsen, Olaf, sogneprest	1	—
Oldtidens redaktion	1	—
Paulson, Andreas, bankbokholder	47	—
Tilsammen 961 bind		

Overført 961 bind		
Pihl, frøken Ulrikke	8	—
Platou, frøken Valborg	1	—
Posnansky, Arthur, ingeniør, Berlin	1	—
Poulsen, Anders E., kelner	2	—
Reimers, B., bakermester	3	—
Reusch, B., kjøbmand	62	—
— Hans, dr.	1	—
Riksmaalsbladet	1	—
Sambaandet	1	—
Schart, frøken Petra	20	—
Schetelig, Haakon, professor	3	—
Schjelderup, W. M., o.r.sakfører	1	—
Selskapet for de norske fiskeriers fremme	1	—
Skandinaven	1	—
Socialdemokraten	2	—
Stanton, Theodore, Paris	1	—
Statistiske centralbyraa	3	—
Stenstrand, August J., Chicago	1	—
Stoltz, Christian, ingeniør	4	—
— fru Emma	1	—
Sunderland public library	1	—
Sundvor, Johs., politikonstabel.	23	—
Sundt, Christian, fabrikeier	31	—
Svendsen, frøken	1	—
Swietlik, M., sogneprest	2	—
Søndre Bergenhus amt	2	—
Throndsen, August, vaktmester	4	—
Tidens Tegn	3	—
Trondhjem. Kgl. norske videnskapers selskap	1	—
Trondhjems tekniske læreanstalt	1	—
Ulfsnesøens skolehjem	2	—
Université de Dijon	1	—
Universitetsbiblioteket	7	—
Utrecht universitet	1	—
Vasdragsdirektøren	5	—
Vedeler, fru Lisken	7	—
Verdens Gang	2	—
Vestlandske blindeforbund	1	—
Vetlesen, Emil, overlærer	4	—
Washington. Library of Congress	2	—
Welcker, Adair, Berkeley, Cal.	1	—
Wiesener, Anton M., bibliotekar	6	—
— Gerhard, overlærer	20	—
Tilsammen 1207 bind		

BERGENS OFFENTLIGE BIBLIOTEK

AARSBERETNING

1914/15



BERGEN
A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI
1915

Til bibliotekkommissionen.

Herved tillater jeg mig at oversende beretning om bibliotekets virksomhet i budgetaaret 1ste juli 1914 til 30te juni 1915.

Som det vil fremgaa av nedenstaaende statistiske oplysninger har biblioteket ogsaa i det forløpne aar været i god fremgang, men formodningen om at man snart vil ha naadd høidepunktet for virksomheten i de gamle lokaler viser sig dog at holde stik, idet utlaanet for voksne kun har steget med ca. 2 000 bind (fra 143 285 til 145 215). Først naar den nye bygning blir tat i bruk kan man igjen vente noget større opsving i utlaanet.

Utlaan.

Statistik.

Utlaanet var i 288 virkedage i 1914/15 ialt 166 645 bind, herav fra de aapne hylder 128 709, fra samlingen forøvrig 4 173, fra de 4 utlaansstationer 12 333, fra utlaansstationen for barn (Rothaugens skole) 18 617 og gjennem skolerne 2 813 bind. Det gjennemsnitlige utlaan pr. dag var 578 (i 1913/14 var det samlede utlaan 150 418 i 289 virkedage og det gjennemsnitlige utlaan pr. dag 520). Set i forhold til byens folketal var utlaanet 2.13 bind pr. indbygger.

Av de utlaante 132 882 bind fra biblioteket var 86 048 skjønliteratur og 46 834 fagliteratur. Den skjønliterære procent var 64.75 (i 1913/14 64.23). Av bøker paa fremmede sprog utlaantes 7 831 bind engelsk, 1 516 bind fransk og 4 999 bind tysk literatur (i 1913/14 henholdsvis 7 346, 1 133 og 5 080). Inden fagliteraturen paa aapne hylder stillet utlaanet sig saaledes i de forskjellige klasser (tallene for 1913/14 er anført i parentes):

Tidsskrifter	744	(334)	Kunst (heri indbefattet musikalia)	3275	(2695)
Filosofi	1082	(956)	Literatur	6275	(5865)
Teologi	1524	(1503)	Historie...	3098	(2755)
Samfundslære	1672	(1407)	Geografi...	3430	(3343)
Sprog	272	(214)	Biografi...	4275	(4261)
Naturfag	1066	(808)			
Prakt. fag	1602	(1399)			

Utlaan til barn.

Hjemlaansavdelingen for barn, som blev aapnet i februar 1914, har kunnet glæde sig ved en stadig voksende popularitet. Den er installert i Rothaugens skoles læseværelse og bestaar av ca. 1300 bind, hvorav ca. 25 % fagliteratur.

Der er indtegnet 1 300 laantagere og byens samtlige skoler er repræsentert. De fleste laantagere kommer fra Rothaugens, Sandvikens, Krohnengens og Tanks skoler. Barn i alderen fra 12 til 16 aar har adgang til at laane.

Da avdelingen endnu har saa faa bøker har man set sig nødt til at indskrænke laanet, saaledes at laantagerne bare kan bytte bok én gang om uken. Til trods for denne væsentlige indskrænkning laantes der ut gjennemsnitlig ca. 80 bøker pr. dag, og det samlede utlaan for aaret utgjorde 18 617 bind. Naar avdelingen faar flere bøker vil disse tal uten tvil bli større. Av fagliteratur laantes der ca. 20 procent, hvorav igjen omtrent $^1/_3$ faldt paa geografi og historie. Bøkerne er opstillet paa gitterhylder og barnene har gjennemgaaende selv utpekt den bok de vil ha.

Laantagerne har været særdeles paalitelige og tiltrods for det høie utlaan taptes der ikke mere end 6 bøker i aarets løp. Behandlingen av bøkerne har imidlertid ikke altid været den bedste, og det har hændt at man har maattet inddrage laantageres kort, fordi de har mishandlet bøkerne. Ogsaa i dette forhold er det dog adskillig bedring at spore.

Biblioteket har faat indtryk av at hjemlaansavdelingen for barn har været et heldig tiltak. I løpet av kommende høst vil der bli oprettet en lignende avdeling i Møhlenpris skoles læseværelse, og forhaabentlig vil disse filialavdelinger ialfald til en viss grad kunne tilfredsstille barnenes store efterspørgsel efter bøker.

Utlaan av musik.

Musikavdelingen som blev grundlagt i 1913 er blit benyttet i stigende utstrækning. Den bestaar av vel 400 bind og økes fremdeles fra tid til

anden. Utlaanet som i 1913/14 var 1 776 bind var i 1914/15 2 164 bind. Utlaanet for de forskjellige maaneder stiller sig saaledes:

Juli	46	Januar	209
August	110	Februar	224
September	171	Mars	258
Oktober	221	April	164
November	232	Mai	192
Desember	191	Juni	146

Musikavdelingen vil vedvarende bli supplert, men hensynet til hvad boksamlingen kræver av nyanskaffelser maa dog altid staa i første række.

Utlaan til blinde.

Vestlandske blindeforbunds boksamling som er deponert i Det offentlige bibliotek har ikke faat nogen synderlig tilvekst i det forløpne aar, og dette er sandsynligvis hovedgrunden til at der bare er blit utlaant 28 bind. At dømme efter forhandlingerne paa siste landsmøte vil imidlertid blindeforbundet nu søke at skaffe flere bøker i punktskrift, og forhaabentlig vil det større utvalg av bøker ogsaa medføre et livligere utlaan.

Reservering.

Systemet med reservering av bøker er blit benyttet i omtrent samme utstrækning som foregaaende aar. I 1913/14 reservertes 4 316 og i 1914/15 4 362 bind. Reserveringen fordeler sig saaledes paa de enkelte maaneder:

Juli	25	Januar	451
August	241	Februar	444
September	360	Mars	501
Oktober	350	April	423
November	345	Mai	433
Desember	325	Juni	464

Der er gjennemsnitlig blit reservert ca. 15 bøker pr. dag. Av de mest populære nye bøker skaffes gjerne et stort antal eksemplarer, men tiltrods herfor gaar det ofte lang tid før de naar rundt til alle som har reservert bøkerne. For at imøtekomme laantagere som ikke ønsker at benytte sig av reserveringen har man i det forløpne aar unddraget et eksemplar av hver av de mest efterspurgte bøker fra reserveringssystemet, saaledes at der altid skulde være en mulighet for at finde dette eksemplar paa hylderne.

Laantagernes livsstilling.

Biblioteket fik i det forløpne aar 2 064 nye laantagere (i 1913/14 2 026). Følgende opgave over de nye laantageres stilling viser at biblioteket søkes av mænd og kvinder fra de forskjelligste samfundslag. Av de mandlige laantagere var:

Haandverkere	252
Arbeidere	70
Vognmænd, kjørere, sporvognsførere	11
Kjøbmænd, agenter etc.	61
Handelsbetjente og kontorister	137
Visergutter, bud, tjenere, vaktmestre	114
Restauratører og kokke	5
Ingeniører, arkitekter, teknikere etc.	38
Fotografer	2
Bestillingsmænd (forskjellige)	113
Embedsmænd	3
Jurister	3
Literater og kunstnere	13
Læger, tandlæger, dyrlæger, apotekere, sykepleiere	13
Militære (underofficerselever)	18
Sjømænd	43
Landmænd og meierister	2
Lærere og studenter	30
Skoleungdom	69
Pensionister, rentenister	1
Ikke opgit stilling	30
Tilsammen	1028

Av de nye kvindelige laantagere var:

Husmødre, husbestyrerinder	328
Tjenestepiker, vaske- og strykepiker	60
Syersker, frisørdamer ... ... —	40
Handlende, hoteleiere	4
Kontordamer, ekspeditriser	199
Arbeidersker	34
Postassistenter, telegraf- og telefondamer	11
Massøser, sykepleiersker, jordmødre, farmasøiter ...	17
Fotografer	1
Musikere, skuespillerinder, malerinder	1
Lærerinder, seminarister	35

Studenter, gymnasiaster... 5
Skoleelever og ungdom... 39
Ikke opgit stilling 262

Tilsammen 1036

Utlaansstationer.

Utlaanet fra stationerne er i det forløpne aar gaat noget tilbake. Mens det i 1913/14 var 16 679 bind, sank det i 1914/15 til 12 333. Sandsynligvis skyldes denne tilbakegang at mange laantagere som begyndte at benytte utlaansstationerne har fundet disses bokutvalg for litet og derfor foretrækker at laane fra biblioteket. Utlaansstationerne benyttes imidlertid fremdeles av et stort antal laantagere.

Station nr. 3 (Rothaugens skole) blev nedlagt som utlaansstation for voksne kort efter at hjemlaansavdelingen for barn blev aapnet i samme lokale. Utlaansstation nr. 5 aapnedes i midten av mars i Folkets hus; denne station skulde ha betingelser for at bli meget benyttet.

Efterfølgende tabel viser de enkelte stationers utlaan i det forløpne aar:

	Utlaansst. 1 (Arnesen)	Utlaansst. 2 (Lampe)	Utlaansst. 4 (Møhlenpris)	Utlaansst. 5 (Folkets hus)
Juli.........	352	221		
August	298	318	149	
September ...	313	369	351	
Oktober	316	371	375	
November	290	337	417	
Desember	262	248	310	
Januar	275	342	432	
Februar......	315	396	417	
Mars	430	435	493	62
April	299	390	367	70
Mai	365	375	368	46
Juni	321	439	335	64
tils.	3836	4241	4014	242

Bokkasser.

Likesom i tidligere aar har biblioteket sendt omkring kasser med bøker til indenbys og utenbys foreninger og institutioner. Saadanne bok-

kasser er bl. a. sendt til brandvæsenet, til feriekolonien paa Mjølfjell og til Hjemmet for fabrikarbeidersker i Fosswinckels gate.

Til 6 større fabrikker i byen eller i dens umiddelbare nærhet sendtes forespørsel om man ønsket kasser med bøker til utlaan blandt arbeiderne. To av fabrikkerne mottok med tak tilbudet, nemlig Laxevaags verk, Damsgaard, og Mjellem og Karlsens mekaniske verksted, Møhlenpris, og bøkerne har paa disse steder tildels cirkulert meget livlig. De bokkasser som Bergens forening for socialt arbeide har skaffet tilveie og som utlaanes gjennem biblioteket, har alle været ute i det forløpne aar.

I august maaned opfordret biblioteket byens folk til at sende ind gaver av bøker til fordeling blandt soldater som var paa nøitralitetsvakt, og denne opfordring blev imøtekommet i en uanet grad. Der strømmet ind bøker, og biblioteket fordelte dem til de forskjellige vestlandsavdelinger tillands og tilvands og besørget indpakning og transport. Der er i det forløpne aar gjennem biblioteket blit sendt over 3 000 bøker. De blir til varig eie i de forskjellige militæravdelinger eller i soldaterhjemmene, hvor saadanne findes. Norges kristelige ungdomsforbund har ved flere leiligheter ydet bidrag til indbinding av de værdifuldere bøker som gaar til soldaterhjemmenes faste boksamlinger.

Veiledning ved utlaanet.

I november utgaves læseliste nr. 7, som omhandler „Gode krigshistoriske bøker“. Listen omfatter 50 bøker og er tildels forsynet med noter. Det viste sig, at de bøker den omhandlet straks blev sterkt efterspurgt. Det er saaledes uten tvil til stor nytte for publikum paa denne maate at faa litt veiledning i valget av bøker inden de forskjellige fag, og med rummeligere budgetkonto til trykningsutgifter kunde biblioteket utgi flere av disse veiledende lister. Ved at opslaa maskinskrevne boklister paa tavlen i utlaansværelset, dels over nye bøker og dels over gode bøker i de forskjellige fag, søker man likeledes at gi publikum litt veiledning i valget av literatur.

Hvad læser folk?

For at faa en oversigt over hvilke forfattere der er de mest populære i Bergen lot biblioteket i desember 1914 opta en statistik over, hvormange bøker der utlaantes av hver enkel forfatter med vedføiet oplysning om, hvor mange bind av vedkommende forfatter biblioteket raader over. Statistiken omfatter 10 dager og ser saaledes ut:

	Antal utlaant	Antal bind i biblioteket
Bull, Jacob B.	54	89
Hamsun, Knut	44	93

	Antal utlaant	Antal bind i biblioteket
Lie, Jonas	44	110
Krag, Thomas...	42	73
Tolstoi, Leo	39	111
Lie, Bernt	37	64
Dickens, Charles	35	94
Egge, Peter	33	75
Doyle, A. Conan	31	42
Kipling, Rudyard...	30	59
Bjørnson, Bjørnstjerne	29	89
Scott, Walter	27	33
Krag, Vilhelm...	26	58
Lagerløff, Selma	26	66
Malling, Mathilda...	26	50
Ibsen, Henrik...	25	65
Christensen, Hjalmar...	24	51
Caine, Hall...	23	45
Skram, Amalie...	23	41
Bruun, Laurids	22	52
Kielland, Alexander L.	22	52
Undset, Sigrid...	21	27
Wied, Gustav	21	46
Bojer, Johan	20	46
Bang, Herman...	19	83
Drachmann, Holger	19	94
Elvestad, Sven...	19	18
Benneche, Olaf	18	27
Janson, Kristofer	18	68
Ring, Barbra	18	21
Frich, Øvre Richter	17	15
Kinck, Hans E.	17	51
Glyn, Elinor	16	26
Janssen, Børge	16	24
Prydz, Alvilde...	16	36
Ewald, Carl	13	25
Ingemann, Bernhard Severin ...	13	28
Normann, Regine...	13	21
Hilditch, Jakob	12	29
Orczy	12	25
Ahlberg, Betty...	11	12
Aanrud, Hans...	10	29
Møller, Isted	10	19

	Antal utlaant	Antal bind i biblioteket
Thoresen, Magdalene...	10	29
Norris, Frank	9	17
Hugo, Victor	7	24
Zola, Emile...	5	35

Det viser sig altsaa, at Jacob B. Bull, Knut Hamsun og Jonas Lie staar henholdsvis som nr. 1, 2 og 3 i popularitet. En lignende statistisk prøve for 2 aar siden stillet Jonas Lie som nr. 1, Bull som nr. 2 og Hamsun som nr. 3.

Læsesaler.

Besøket paa bibliotekets læsesaler var i 1914/15 tilsammen 61 534 (mot 72 589 i 1913/14; herav var 12 367 paa de voksnes læseværelse (11 469 i 1913/14) og 49 167 paa læseværelserne for ungdom (61 120 i 1913/14). Grunden til den mindre søkning til ungdommens læseværelser skyldes væsentlig to omstændigheter: for det første har oprettelsen av hjemlaansavdelingen paa Rothaugens læseværelse ganske naturlig bevirket at tallet paa læseværelsets besøkende er gaat tilbake. Og for det andet har man fundet det hensigtsmæssig at sætte en aldersgrænse nedad for barn som gives adgang til Møhlenpris læseværelse; mens tidligere alle hadde adgang, er denne nu ikke aapen for dem som gaar under 4de klasse. Hensigten med læseværelserne er jo ikke at faa det høiest mulige besøk, men at faa besøk av den ungdom, som har størst utbytte av sin læsning. Og glædeligvis kan det nu siges, at de nye læseværelser har faat sit rette publikum, nemlig de virkelig interesserte, og er blit kvit den store kontingent, som kom mere av nysgjerrighet end av læselyst.

Samtlige læseværelser for ungdom er i aarets løp blit utstyrt med endel nye bøker, særlig av de nye norske som utkom sidst jul. Læseværelset i Kong Oscars gate tæller nu ca. 600 bind, Rothaugens læseværelse ca. 900 bind og Møhlenpris læseværelse ca. 700 bind. Av tapte bøker har der været meget faa paa samtlige læseværelser, men et større antal bøker maatte kasseres som utslitt.

Arbeidet for at vække ungdommens interesse for læseværelserne er blit fortsat i det forløpne aar. Assistenterne har holdt foredrag med lysbilleder for barn og ungdom, og man har begyndt at vise omkring skoleklasser paa læseværelserne og forklart eleverne, hvorledes de skal faa en bok, hvorledes de skal bruke seddelkatalogen o. lg. Disse omvisninger, som har foregaat under klasseforstanderens ledelse, blev omfattet med megen interesse blandt eleverne. Biblioteket har ogsaa sendt plakater om læseværelserne til opslag paa skolerne, og har forsøkt at vække lærernes for-

staaelse og interesse ved at sende dem kataloger over ungdomsbøker, boklister o. l.

Nedenstaaende tabel gir en oversigt over det maanedlige besøk paa bibliotekets samtlige læseværelser i 1914/15:

	Læsesal 1 (Biblioteket)	Læsesal 2 (Oscars gate)	Læsesal 3 (Rothaugen)	Læsesal 4 (Møhlenpris)
Juli	143			55
August	746	206	333	203
September	1079	1598	3509	1937
Oktober	1276	2315	3469	2764
November	1342	2553	2871	1938
Desember	1220	2123	1880	1206
Januar	1282	2136	2055	1093
Februar	1187	2233	2176	1652
Mars	1240	1707	1354	986
April	992	1238	707	757
Mai	998	702	338	362
Juni	862	345	141	225
tils.	12367	17156	18833	13178

Skolelæsning.

Der blev i det forløpne aar sendt kasser med bøker til Dragefjeldets, Nordnes, Øvregatens og Lungegaardens skoler, samt til den kommunale tvangsskole paa Bratholmen. Bøkerne utlaantes til elever i de øverste klasser. Paa Dragefjeldets skole utlaantes 1 979 bind, paa Nordnes skole 320, paa Øvregatens skole 212, paa Lungegaardens skole 207 og paa tvangsskolen 95 bind.

Paa Dragefjeldets skole benyttedes de i forrige aarsberetning omtalte „klasseboksamlinger", smaa kasser med 30 bøker til utlaan i de enkelte klasser. Disse mindre samlinger har vist sig adskillig hensigtsmæssigere end de store bokkasser som tidligere blev benyttet, og biblioteket vil fra kommende høst sætte i cirkulation yderligere 15 saadanne kasser. Klasseforstanderen forestaar utlaanet. Paa Dragefjeldets skole blev der utlaant bøker til 5 klasser, 2 gutteklasser og 3 pikeklasser. Alle barnene benyttet sig av anledningen til at laane med undtagelse av 5 elever. Elevernes antal var tilsammen 150, derav 65 gutter og 85 piker. Av de utlaante 1 979 bind, laantes 1 099 til piker og 880 til gutter. Bøkerne blev gjennemgaaende bra behandlet.

Vandreboksamlinger.

Biblioteket har ogsaa i det forløpne aar virket som utlaansstation for statens vandreboksamlinger inden Romsdals amt og begge Bergenhusamter. Til følgende steder og foreninger sendtes boksamlinger:

Øystese ungdomslag, Øystese, Hardanger. Losje Andvor, Kjelkenes, Bremanger. Stegebergs ungdomslag, Høie, Førdisfjorden pr. Haugesund. Skare pr. Odda. Lærdalsøren, Sogn. Ungdomslaget „Von“, Nessa, Ryfylke. Ljosne, Lærdal, Sogn. Os sangforening. Solbjør ungdomslag, Ryfylke.

Desuten sendtes flere av statens vandreboksamlinger til Bergens befæstninger og til de forskjellige torpedobaater, som var paa neutralitetsvakt i nærheten av byen.

Statens vandreboksamlinger har erhvervet sig en stadig større popularitet, og det er som regel ikke mulig straks at ekspedere alle bestillinger som indløper. Det vilde være heldig om der kunde stationeres flere av disse vandreboksamlinger ved biblioteket i Bergen.

Størrelse, tilvekst og vedlikehold.

Tilveksten til biblioteket var i 1914/15 4 673 bind (i 1913/14 4 301), herav indkom ved indkjøp og subskription 3 450 (i 1913/14 3 094) og ved gaver 1 223 (i 1913/14 1 207). I aarets løp kassertes ialt 926 bind som utslitt. Nettotilveksten var saaledes 3 747 bind. Da samlingens størrelse pr. $^1/_7$ 1914 var 121 415 bind, skulde den med den her noterte tilvekst pr. $^1/_7$ 1915 utgjøre *125 162 bind*.

En fortegnelse over dem som har foræret biblioteket gaver av bøker er indtat som bilag til nærværende aarsberetning. Alle indenbys og en række utenbys aviser har fortsat at sende biblioteket gratiseksemplarer av aviserne, og disse er blit indbundet i den utstrækning de økonomiske midler har tillatt. Flere konsulater har sendt biblioteket utenlandske aviser og andet utenlandsk læsestof, som alt er blit utlagt paa læsesalen, hvor det er meget benyttet.

Av de mere værdifulde gaver maa nævnes de sidste 20 aarganger av Bergens Tidende fra redaktør *Henrikssen*, en større samling svensk skjønliteratur fra *Åhlén & Åkerlunds forlag* i Stockholm og flere aviser, tidsskrifter og bøker om Christian Science fra *Christian Science publishing Society* i Boston.

Av nye bytteforbindelser maa nævnes *Norsk Avholdsbibliotek* i Kristiania, hvortil biblioteket sendte en større samling dubletter av avholdsliteratur og til gjengjæld mottok flere avholdsskrifter som tidligere savnedes i samlingen.

Klassificering og katalogisering.

I 1914/15 blev der akcessionert (indført i tilvekstprotokollen), klassifisert og katalogisert tilsammen 10 074 bind (i 1913/14 8 624) og der er nu omtrent 40 000 bind i biblioteket behandlet efter det nye system. Ved siden av aarets tilvekst (4 673 bind) behandledes efter det nye system 5 401 bind av den ældre literatur.

I oktober forelaa færdigtrykt „Katalog over den sociale og juridiske avdeling". Det er et hefte paa vel 100 sider, systematisk ordnet med decimalnummer vedføiet for hver bok og med forfatter- og sakregister tilslut. Katalogen omdeltes til samtlige advokater og sakførere i byen, likesom et større antal eksemplarer overlotes til utdeling i Folkets hus. En seddelkatalog i ordboksform over bibliotekets juridiske avdeling opstilledes samtidig i retslokalets sakførerværelse.

Av andre kataloger som blev trykt i aarets løp maa merkes „Katalog over bøker for barn og ungdom", og en katalog over „klasseboksamlinger". Den første er en systematisk fortegnelse over boksamlingerne paa Rothaugens, Møhlenpris og Kong Oscars gates læseværelser, tildels forsynet med noter, og den sidste er en fortegnelse over indholdet av de 25 klasseboksamlinger biblioteket har til utlaan til skolerne. Begge kataloger omdeltes til samtlige byens lærere og lærerinder, og den første vil desuten, saalangt oplaget rækker, bli utdelt til barn som søker læseværelserne.

Seddelkatalogen har i aarets løp vokset betragtelig og tæller nu 25 skuffer. Man har ordnet kortene for de aapne hylders avdeling og de øvrige avdelinger i ét alfabet. Det er tydelig at merke at publikum efterhaanden vænner sig til at bruke katalogen og at de finder den nyttig.

Da rekatalogiseringen av den juridiske samling var avsluttet paabegyndtes arbeidet med den historiske og biografiske avdeling. Dette er vistnok bibliotekets største og rikholdigste avdeling, men da det meste materiale er forholdsvis let at behandle har arbeidet gaat raskt fremover og vil i en nær fremtid være helt avsluttet. Forhaabentlig blir det anledning til at faa trykket en katalog ogsaa over denne avdeling.

Den i forrige aarsberetning omtalte tekniske bibliotekkomité som blev nedsat ifjor har endnu ikke avsluttet sit arbeide. Det viser sig at være vanskelig at faa den fornødne oversigt over hvilke bøker de enkelte institutioner og foreninger eier, men dette arbeide er nu godt paa vei og forhaabentlig blir der i kommende aar større fart i samarbeidet. Komiteen er i det forløpne aar blit forsterket med ingeniør S k j e r d a l. Den har sendt anmodning til byens teknikere om at komme med forslag til anskaffelse av ny teknisk literatur, og man faar haabe det vil lykkes den at skape en god teknisk boksamling i Bergen.

Den næste avdeling biblioteket vil opta til rekatalogisering blir avdelingen for literatur og sprog. Ved siden av utarbeidelsen av seddelkatalog er det planen at utgi trykte kataloger („specialfortegnelser") for de enkelte avdelinger, eftersom de blir færdig reorganisert. Da de trykte kataloger imidlertid hurtig blir forældet fremstiller det sig desuten som ønskelig fra tid til anden at utgi trykte fortegnelser over tilveksten til biblioteket for visse tidsrum. Endelig vil det være særdeles heldig om biblioteket med nogen aars mellemrum kunde faa anledning til at utgi en ny og revidert utgave av den store katalog over „populær læsning". Det er tydelig nok at det vil være til stor nytte og hjælp for publikum om den her skisserte plan for katalogiseringsarbeidet kan bli fulgt, og det er at haabe at de økonomiske midler til planens gjennemførelse ikke vil utebli.

For at paaskynde arbeidet med seddelkatalogen mest mulig besluttedes i mars maaned at forenkle katalogiseringsreglerne i nogen grad. Paa alle kort, undtagen forfatterkortet, forkortes nu titelen ganske betragtelig, endel bibliografiske anførsler sløifes og hvert enkelt kort stemples: „For nærmere oplysninger se forfatterkortet". Paa denne maate spares selvsagt megen tid og kortene indeholder som regel tilstrækkelige oplysninger for den almindelige laantager; skulde det sidste ikke være tilfælde, henvises han til hovedkortet, som indeholder de fuldstændige oplysninger om boken. Arbeidet med seddelkatalogen vil efter denne forandring kunne gaa adskillig hurtigere fremover. Endel mindre forandringer i akcessionering og anden bokteknisk behandling blev samtidig indført og vil likeledes paaskynde arbeidet.

Personalet.

Bibliotekets personale bestod i 1914/15 av følgende:

Bibliotekar Arne Kildal.
1ste assistent frk. Lilli Lampe.
2den assistent Wollert D. Meyer.
Kontorassistenter:
Frk. Laura Pedersen.
Hans Hvistendahl.

Utlaansassistenter:

Frk. Agnes Sivertsen.
„ Ida Mohn.
„ Dagny Huun.
„ Ingerid Lampe.

Inspektør paa Rothaugens læseværelse frk. Hanna Wiig.
— „ Møhlenpris læseværelse frk. Karen Seip (fra 15/8 1914).
— „ Kong Oscars gates læseværelse frk. Sigrid Johnsen.
Bud August Throndsen og hustru.

Som volontører, dels paa læseværelserne og dels paa biblioteket, har for kortere tidsrum virket frøknerne Magda Gran, Inna Grieg og Eidis Johannessen.

Likesom i tidligere aar blev der holdt flere „assistentmøter", hvor personalet har diskutert forskjellige biblioteksspørsmaal. I mars 1915 holdt bibliotekaren foredrag for assistenterne om inventararrangementet i den nye bibliotekbygning. Foredraget der illustrertes med lysbilleder fulgtes av en nyttig diskussion.

Bibliotekaren og 1ste assistenten repræsenterte biblioteket paa det aarlige bibliotekmøte i Kristiania i juli 1914.

Personalets fravær paa grund av sygdom utgjorde i budgetterminen 403 syketimer.

Økonomiske forhold.

Bergens kommune bidrog i 1914/15 kr. 27 900 til bibliotekets drift (i 1913/14 kr. 26 470).

Til indkjøp av bøker og indbinding bidrog kommunen likesom foregaaende aar kr. 4 500. Til samme formaal bidrog Bergens samlag og Bergens Sparebank henholdsvis kr. 3 500 og kr. 1 500. I statsbidrag mottokes kr. 447.50 og som renter av bibliotekets fond kr. 2 839.16. Med kassebeholdning og renter paa bankbok disponerte biblioteket over kr. 12 810.90 til indkjøp av bøker og indbinding. Det tilsvarende beløp var i 1913/14 kr. 12 116.22. Regnskap for det til bokindkjøp og indbinding anvendte beløp er oversendt særskilt.

I form av mulkter („overdagspenge") indkom i 1914/15 kr. 1 732 (i 1913/14 kr. 1 734). Beløpet opføres paa det kommunale budgets indtægts- og utgiftsside og har likesom tidligere aar været anvendt dels til lønning av en kontorassistent og dels til forskjellige utgifter.

Interessen for biblioteket.

Arbeidet med at fremme interessen for biblioteket og for god læsning er blit fortsat paa samme maate som tidligere. Bibliotekaren holdt foredrag om „Hvad kan kvinderne og deres organisationer gjøre i arbeidet for folkeoplysning?" i kvindesaksforeningen, om „Større samarbeide mellem

skolen og biblioteket i ungdomsarbeidet" i Lærerforeningen, og om „Læse og studiecirkler" i Riksmaalsforeningen og i Nykirkens forsamlingshus for bestyrelserne for byens blaakorsforeninger. Plakater med oplysninger om biblioteket blev opslaat i Ynglingeforeningen, Folkets hus, Børsen, skolerne og en række foreningslokaler og kataloger og læselister omsendtes til foreninger og institutioner. Av Andreas Paulsons brochyre „Hvad skal arbeiderne læse" skaffedes 100 eksemplarer som blev utdelt ved utlaanspulten.

Den lokale presse har som vanlig stillet sig overmaade velvillig overfor biblioteket og har tat ind lister over nye bøker, meddelelser om forandringer, etc. Rubrikken „Bibliotekhjørnet" i „Bergens Tidende" er blit fortsat gjennemsnitlig 1 gang om uken og har indeholdt oplysninger om bibliotekarbeidet hjemme og ute I avholdsbladet „Fremad" blev der gjennem 3 nummer trykket en liste over avholdsliteratur i Bergens offentlige bibliotek. Disse forsøk paa at komme i rapport med det avislæsende publikum har vist sig meget formaalstjenlig og vil bli fortsat i det kommende aar.

Den nye bygning.

Arbeidet med den nye bibliotekbygning er i aarets løp blit forsinket av forskjellige grunde. Høsten 1914 stod det længe stille paa grund av situationen og vaaren 1915 blev det delvis hindret av den paagaaende bygningsstreik. Nu drives det imidlertid atter og murene er ved nærværende tidspunkt (august 1915) kommet op i 2den etages høide. Hvis byggearbeidet ikke yderligere sinkes av streiker eller andre uforutsete hindringer er det haab om at biblioteket skal kunne flytte ind i den nye bygning sommeren eller høsten 1916.

Først naar biblioteket er kommet i sit eget hus blir det mulig for alvor at ta op til løsning de mange opgaver som foreligger for det. Den største og vigtigste av disse er den i forrige aarsberetning antydede plan om at gjøre biblioteket i Bergen til et centralbibliotek for vestlandet. Administrationen har med enstemmig tilslutning av byens magistrat og formandskap anmodet statsmyndigheterne om at vedta en lovbestemmelse, der skulde tilpligte landets boktrykkere at avgi gratiseksemplarer av samtlige sine publikationer til Bergens off. bibliotek og derved sætte dette istand til at skape et velutstyrt og værdifuldt bokcentrum paa vestlandet med virkeomraade ogsaa utenfor byens grænser. Paa grund av de vanskelige tider har departementet svaret at det foreløbig ikke kan anbefale forslaget til vedtagelse, men man tør fortolke dette svar saaledes at det, naar tryggere tider atter indtræder, ikke vil motsætte sig ordningens gjennemførelse. Et centralbibliotek i Bergen, indeholdende alt hvad

der trykkes i landet, vil ikke alene bli til glæde og nytte for byen og dens tilstøtende distrikter, men ogsaa for folk over det hele land som ved siden av Universitetsbiblioteket faar yderligere et bokdepot at henvende sig til efter den sjeldnere literatur. Dette er en sak som ikke maa tapes av syne og som reisningen av den nye bibliotekbygning gjør særlig aktuel. Dens betydning baade for by og land vil forhaabentlig tilsi de interesserte parter ikke at vente altfor længe med at faa den gjennemført.

Bergen august 1915.

Ærbødigst
Arne Kildal.

Indberetningen er forelagt bibliotekkommissionen og oversendes herved den ærede magistrat og formandskap.

K. Brekke. G. Stoltz. Finn B. Henrikssen.
Jon Laberg. Andreas Paulson.

Gaver mottat i 1914/15.

Åhlen & Åkerlunds förlag, Gøteborg	74	bind
Aarhus, Statsbiblioteket	2	—
Aftenposten	4	—
Amerika-Institut, Berlin	3	—
Angell, frk. Hanna	4	—
Angell, Fredrik, provisor	2	—
Annonce-Tidende	2	—
Anonym, Bergen	11	—
Anonym, Stockholm	1	—
Arbeidet	2	—
Ball, William R., Sunderland	1	—
Banneret	1	—
Barnehjemmet, Sandviken	1	—
Bauermeister, direktør	8	—
Bergens Aftenblad	2	—
— børs	2	—
— diakonissehjem	1	—
— dyrebeskyttelsesforen.	4	—
— formandskap	4	—
— fængselsselskap	1	—
— haandverks- & industriforening	1	—
— handelsforening	1	—
— husflidsforening	1	—
— komm. pensionskasse	3	—
— læreguthjem	1	—
— museum	4	—
— myrdyrkningsforening	1	—
— skogselskap	2	—
— skolestyre	3	—
— tekniske skole	2	—
— Tidende	2	—
— turnforening	2	—
— ynglingeforening	1	—
Bergenske menighetsblade	6	—
Berner, H. E., fhv. borgermester	1	—
Blaa kors' kredsstyre	1	—
Blytt, fru Sigrid	1	—
Britiske vice-konsulat	5	—
Britiske minister, Kr.a	7	—
Brun, frk.	6	—
Bud og hilsen	1	—
Bugge, frk. Marie	1	—
Carnegie endowment for international peace	5	—
Tilsammen	188	bind

Overført	188	bind
Chambre de commerce de Paris	3	—
Chicago, John Crerar library	1	—
Christian science læseværelse, Kr.a	16	—
Dagbladet	2	—
Deichmanske bibliotek, Kr.a	2	—
Edmonton public library	1	—
Ege, C. J., bankchef	1	—
Egilsrud, fru dr., Tromsø	1	—
Ekelund off. aandssvakeskole, Hop	1	—
Faye-Hansen, frk. Marie	1	—
Finansdepartementet	18	—
Foyn, N. J., meteorolog	1	—
Franske konsulat, Bergen	13	—
Fremad	1	—
Friele, A., kontorchef	12	—
Gad, A. E. C., Kjøbenhavn	1	—
Gade, F. Herman, konsul	1	—
Gades pathologiske institut	2	—
Gierding, Per, skibsreder	17	—
Graarud, fru J.	7	—
Grieg, Joachim, konsul	32	—
Grieg, Joh.s, byfoged	34	—
Griegs boktrykkeri	17	—
Guldberg, Johannes, bankassistent	3	—
Gula Tidend	1	—
Haaland, M., dr.	2	—
Haandverks- og kunstindustriskolen, Kr.a	1	—
Hagemann, frk. Kaia	1	—
Hambro, C. J., redaktør	135	—
Hambros skole	1	—
Harmens, G., major	7	—
Henriksen, frk.	4	—
Henrikssen, F. B., redaktør	65	—
Henrikssen, fru sakfører Bøgh	12	—
Hesse. frk. Irene, Dresden	1	—
Hine brothers, Newyork	1	—
Hoel, Andor, direktør	1	—
Hotelfagskolen, Bergen	1	—
Human betterment soc., Lancaster	1	—
Isdahl, Finn, konsul	8	—
Jebsen, fru, bankchef	6	—
Johannessen, frk. Eidis	6	—
Johanssen, Sigvald, vaktmester	3	—
Jonassen, enkefru	2	—
Tilsammen	635	bind

Overført	635	bind
Kildal, A., bibliotekar	4	—
Kirkedepartementet	6	—
Kjøbenhavn, kvindelig læseforen.	1	—
Kjøbenhavn, statens boksamlingskomité	1	—
Kristiania kunstindustrimuseum	2	—
Krog Olsen, Jul.	1	—
Kuhnle, fru	14	—
Kvindehjemmet „Nygjærde“	1	—
Lampe, C. F., rentier	4	—
Landbruksdepartementet	2	—
Larsen, O. I., bankfuldmægtig	28	—
Leeuw, H. J. van der, Rotterdam	1	—
Lien, Albert, lærer	9	—
Livsforsikringsselskapet „Hygea“	1	—
London, Central committee for national patriotic organizations	1	—
Looft, fru dr.	6	—
Lothe, Olaf, dr.	3	—
Lundh, Carl, h.r.advokat	1	—
Luther college concert band, Decorah	1	—
Madsen, Einar, dr.	4	—
Marstrander, frk, Wibecke	12	—
Martens, frk.	1	—
Massachusetts general hospital	1	—
Meteorologiske institut, Kr.a	5	—
Meyer, W. D., cand. mag.	8	—
Milde, L. E., fhv. stevnevidne	1	—
Mohn, E. K., redaktør	18	—
Mohn, frk. Ida	1	—
Molee, Elias, Washington	1	—
Morgenavisen	2	—
Morgenbladet	4	—
Mowinckels, frk. Malla, dødsbo	60	—
Mowinckel, Johan A., kjøbmand	1	—
Den nationale scene	10	—
Nielsen, fru	10	-
Nilsen, Helén, agent	1	—
Nilssen & søn, boktrykkeri	7	—
Nordre Bergenhus amt	2	—
Norges avholdsbibliotek	1	—
Norges goodtemplar-ungdomsforbund	1	—
Norges landbrukshøiskole	1	—
Tilsammen	874	bind

Overført	874	bind
Norges oplysningskontor for næringsveie	1	—
Norges sjøkartverk	4	—
Norsk kundgjørelsestidende	1	—
Norsk selskap til skibbrudnes redning	2	—
Norske hist. kildeskriftkommission	5	—
Norske Intelligenssedler	2	—
Den norske sjømandsmission, Bergen	1	—
The norwegian club, London	7	—
Nygaards bokhandel	28	—
Nyquist, Otto, kjøbmand	21	—
Odland, frk. K.	1	—
Olafsen, O., sogneprest, Voss	1	—
The Overseas club, London	9	—
Paasche, A., dr.	6	—
Paulson, Andreas, bankbokholder	11	—
Pettersen, Hjalmar, bibliotekar	1	—
Pettersen, inspektør	2	—
Pittsburgh, Carnegie library	1	—
Riksmaalsbladet	1	—
Ritscher, A. kontorchef	2	—
Rockefeller foundation, Newyork	4	—
Sambaandet	1	—
Schedewys, frk. Emma, dødsbo	4	—
Schetelig, fru professor	5	—
Schmidt, frk. Dina	1	—
Schuster, Archivrat dr., Berlin	1	—
Sells ltd., publishers, London	1	—
Selskapet for de norske fiskeriers fremme	1	—
Skandinaven	1	—
Smithsonian institution, Washington	6	—
Stoltz, G., skolebestyrer	1	—
Sundvor, Joh.s, politikonstabel	23	—
Svendsen, F. C., repslager	3	—
Søndre Bergenhus amts landhusholdningsselskap	1	—
Søndre Bergenhus skogforvaltning	1	—
Tanks skole	2	—
Thesen, Enkefru	12	—
Trondhjem, kgl. norske videnskabers selskap	1	—
Tidens Tegn	4	—
Tilsammen	1055	bind

Overført	1055	bind
Turistforeningen for Bergens by og stift	1	—
Tyskland, Utenriksdepartementet	108	—
Ulfsnesøens skolehjem	1	—
Ultsch, G., rentier	1	—
Understøttelsesforening f. ældre tjenere	1	—
Universitetsbiblioteket	4	—
Vasdragsdirektøren	1	—
Verdens Gang	2	—
Tilsammen	1174	bind

Overført	1174	bind
Videnskabsselskapet, Kr.a.	4	—
Vidsteen, enkefru	10	—
Washington, Bureau of railway economics	2	—
Washington, Kongresbiblioteket	1	—
Wergelands, A. M., dødsbo	1	—
Wesenberg, Gottliebe, enkefru	12	—
Wright, Hagberg, dr., London	7	—
Zander Kaaes stiftelse	9	—
Østrem, fru	4	—
Tilsammen	1223	bind


UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 112371254